

Ν. ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΥ - Ν. ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ - Ν. & Ε. ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΡΧΑΙΑ ΣΤ/Γ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΙ
ΦΑΙΔΩΝ - ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Β
489

ΣΤ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1974

ΣΤ

89

ΣΧΒ

Πλάτων

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΙ

1. ΦΑΙΔΩΝ
2. ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

ΔΩΡΕΑΝ

002

404

8790

429

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

ΕΔΩΡΗΣΑΤΟ

"Οργαν. Ευελπίδων Βιβλιοθ."
ϋπ. αριθ. είσαγ. 930 τοῦ έτους 1975

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α' ΠΛΑΤΩΝ

1. ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ

‘Ο Πλάτων ἐγεννήθη εἰς τὰς Ἀθήνας τῷ 428 ή 427 π.Χ. ‘Ο πατὴρ αὐτοῦ ’Αρίστων ἦτο εὐγενῆς, ἀλλ’ ἀγνώστου πιθανῶς ἴστορικῆς γενεᾶς, ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ Περικλέηνη ἀνῆκεν ἐπίσης εἰς ἐπιφανῆ οἰκογένειαν, ἀνάγουσαν τὸ γένος αὐτῆς εἰς τὸν Σόλωνα. Τὸ ἀρχικὸν ὄνομα τοῦ Πλάτωνος ἦτο ’Αριστοκλῆς, τὸ ὄνομα τοῦ πάππου του, Πλάτων δὲ ὧνυ-
μάσθη, ὡς ἀναφέρεται, διότι εἶχεν εὐρέα στέρνα καὶ μέτωπον. Περὶ τῆς παιδείας αὐτοῦ δὲν γνωρίζομεν πολλά, ἀλλὰ πάντως ἔτυχεν ἐπιμελημέ-
νης ἀνατροφῆς, ὡς υἱὸς πλουσίας καὶ εὐγενοῦς οἰκογενείας, καὶ εἰς τὸν πατρικὸν οἴκον κατετέθησαν βαθέως εἰς τὴν ψυχήν του τὰ σπέρματα τῆς ἀρετῆς, ἡ ὁποία τὸν κοσμεῖ καθ’ ὅλην του τὴν ζωήν. Εἶναι δμως βέβαιον,
ὅτι ἐμυήθη εἰς τὴν φιλοσοφίαν ὑπὸ τοῦ Κρατύλου, μαθηταῦ τοῦ Ἡρακλεί-
του. ’Αλλὰ τὸν ἐνεθουσίαζε μᾶλλον ἡ ποίησις καὶ μάλιστα ἡ τραγική·
ἡ γνωριμία του δμως μὲ τὸν Σωκράτη, ἡ ὁποία συμπίπτει μὲ τὸ εἰκο-
στὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του, ἐπέφερε ρίζικὴν μεταβολὴν εἰς τὰς νεανικάς
του κλίσεις. Παρέδωσεν εἰς τὸ πῦρ τὰ ποιητικά του πονήματα καὶ ἀφω-
σιώθη ὅλος εἰς τὴν διδοχοναλίαν καὶ τὴν προσωπικότητα τοῦ Σωκρά-
τους, πλησίον τοῦ ὄποιου παρέμεινε μέχρι τοῦ θανάτου του.

‘Ο ἀδικος θάνατος τοῦ διδασκάλου τὸν ἐπίκρανε τόσον, ὥστε ἔφυ-
γεν εἰς τὰ Μέγαρα πλησίον τοῦ Εὔκλείδου, ὅπου μὲ ὅλους Σωκρατικοὺς
ἔθρηγησεν αὐτὸν· ἐκεῖθεν μετὰ βραχὺ πιθανῶς διάστημα ἐπανῆλθεν
εἰς τὰς Ἀθήνας. Κατὰ διάφορα ἔπειτα χρονικὰ διαστήματα ἔκαμεν ἀρ-
κετὰ ταξίδια ἐπανερχόμενος ἐκ νέου εἰς τὴν γενέτειραν. Τὸ μακρότε-
ρον ὅλων ἦτο τὸ εἰς Αἴγυπτον καὶ Κυρήνην. Εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐγνώρισε
τὸν ἐκεῖ πανάρχαιον πολιτισμόν, ἐδιδάχθη ἵσως ἴστορίαν καὶ μαθηματι-
κά, τὸ δὲ πολίτευμα τῆς χώρας τοῦ ἀφῆκε μεγάλην ἐντύπωσιν, τῆς ὁ-

ποίας ἵχνη βλέπομεν εἰς τὰ περὶ πολιτείας ἔργα του. Εἰς τὴν Κυρήνην ἤκουσε τοὺς μαθηματικούς της καὶ ἐγνώρισε τὸν διάσημον γεωμέτρην Θεόδωρον. Τῷ 389 π.Χ. ἥλθεν εἰς τὴν Κάτω Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν. Ὁ πιθανώτερος λόγος τῶν ταξιδίων αὐτῶν ἦτο ἡ ἐπιθυμία του νὰ γνωρίσῃ καὶ νὰ ὀφεληθῇ ἐκ τῆς σοφίας τῶν χωρῶν αὐτῶν. Τὸ εἰς τὴν Κάτω Ἰταλίαν ταξιδίον του ὑπῆρξεν ἀφορμὴ νὰ γνωρίσῃ ὁ Πλάτων τοὺς Πυθαγορείους ἐκ τοῦ πλησίου, νὰ λάβῃ γνῶσιν τῆς φιλοσοφίας αὐτῶν, νὰ μυηθῇ πληρέστερον εἰς τὰ Ὀρφικὰ καὶ νὰ γνωρισθῇ ἀκόμη μὲ τοὺς Ἐλεάτας καὶ τὰς δοξασίας αὐτῶν. Ἡ ἀποδημία αὐτὴ ὑπῆρξεν ἔνεκα τούτου σημαντικωτάτη διὰ τὴν μετέπειτα πνευματικὴν αὐτοῦ ἔξελιξιν.

Διάφορος ὅμως ὑπῆρξεν ἡ πνευματικὴ του συγκομιδὴ ἐκ τῆς Σικελίας. Ἐκεῖ ἐγνώρισε ἐκ πείρας μίαν τυραννίδα, ζήσας εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ τυράννου τῶν Συρακουσῶν Διονυσίου τοῦ Α' καὶ ἐκέρδησε φίλον καὶ θαυμαστὴν τὸν γυναικάδελφον τούτου Δίωνα. Ἀλλ' ἡ γνωριμία του μὲ τὸν Διονύσιον εἶχεν οἰκτρὸν τέλος. Ὁ τύραννος, διὰ νὰ ἀπαλλαγῇ τοῦ ἐνοχλητικοῦ ήθικού, τὸν ἐπεβίβασε διὰ τῆς βίας πλοίου ἀναχωροῦντος διὰ τὴν Ἑλλάδα· ὁ κυβερνήτης αὐτοῦ, κατ' ἐντολὴν πιθανώτατα τοῦ Διονυσίου, τὸν ἐπώλησεν ὡς δοῦλον εἰς τὴν Αἴγιναν. Ὁ Ἀννίκερις ὅμως ὁ Κυρηναῖος παρευρισκόμενος ἐκεῖ τὸν ἔξηγρόφασε καὶ οὔτως ὁ Πλάτων ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας τῷ 387 π.Χ. εἰς ἥλικιαν 40 ἑτῶν περίπου.

"Εκτοτε ὁ Πλάτων παρέμεινεν εἰς Ἀθήνας πλὴν δύο διακοπῶν παρὰ τὰ πρότερα παθήματά του. Τῷ 366 π.Χ. μετέβη καὶ πάλιν εἰς Σικελίαν, κατόπιν προσκλήσεως τοῦ νέου τυράννου Διονυσίου τοῦ Β', διαδεχθέντος τὸν πατέρα του, πρὸς διαρρύθμισιν τῶν ἐκεῖ πολιτικῶν πραγμάτων κατὰ τὰς φιλοσοφικὰς αὐτοῦ ἰδέας. Ἀλλὰ καὶ πάλιν ἡ πατήθη ὁ Πλάτων εἰς τὰς προβλέψεις του καὶ ἡναγκάσθη νὰ καταλίπῃ τὰς Συρακούσας, ἀφοῦ ὑπεσχέθη, ὅτι θὰ ἐπιστρέψῃ, διότι ἄλλως δὲν τοῦ ἐπέτρεπον νὰ ἀναχωρήσῃ. Καὶ πράγματι τῷ 361 π.Χ. ἐπανῆλθεν εἰς Σικελίαν, ὅπου ὅχι μόνον δὲν κατώρθωσε νὰ διαλλάξῃ τὸν τύραννον μὲ τὸν Δίωνα καὶ νὰ ἐπαναφέρῃ ἐκ τῆς ἐξορίας τὸν δεύτερον, ἀλλὰ καὶ κατέστη ὑποπτος, ἔνεκα τοῦ ὅποιου ἐκινδύνευσεν αὐτὴ ἡ ζωὴ του. Ἔσωθη μόνον κατόπιν ἐπεμβάσεως τῶν ἐν τῇ Κάτω Ἰταλίᾳ Πυθαγορείων φίλων του καὶ ἐπανῆλθεν εἰς Ἀθήνας, χωρὶς πλέον νὰ ἀπομακρυνθῇ ἐξ αὐτῶν.

Εἶναι ἐπίσης βέβαιον, ὅτι ὡς ἀνὴρ ὑγιὴς καὶ ρωμαλέος πλέον ἡ ἄπαξ ἐστρατεύθη κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἀνδρικῆς αὐτοῦ ἥλικίας, ὅτι δὲν ἀνεμείχθη εἰς τὰ πολιτικά, διότι καὶ ἐκ πεποιθήσεως καὶ ἐκ κατα-

γωγῆς δὲν συνεπάθει τὴν δημοκρατίαν, ἡ ὅποια ἐθανάτωσε τὸν ἄριστον τῶν πολιτῶν Σωκράτη, ὅτι παρέμεινεν ἄγαμος καὶ ὅτι ἥτο λίαν φιλομαθῆς καὶ πολυμαθήστατος, ὡς ἐμφαίνεται ἐξ αὐτῶν τῶν ἔργων του.

"Οτε τὸ πρῶτον ἐπανῆλθεν ἐκ Σικελίας εἰς Ἀθήνας, ἐφιλοτιμόθη νὰ καταστήσῃ κοινωνούς τῆς πείρας του καὶ τῶν γνώσεών του τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ κοινωνήσουν τούτων. "Ιδρυσε λοιπὸν πρὸς τοῦτο παρὰ τὸ Γυμνάσιον « Ἀκαδήμεια » μόνιμον φιλοσοφικὴν σχολήν, ὅμωνυμον μὲ αὐτό, διατηρηθεῖσαν μέχρι τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ύπότε κατηργήθη. 'Η Ἀκαδημία ἔγινε κατὰ τὸ πρότυπον τῆς Πυθαγορείου σχολῆς, ἀλλ' ὁ ίδρυτης της δὲν ἀπεδέχετο οὔτε τὴν ἐχεμύθειαν τῶν Πυθαγορείων, οὔτε τὸ δυσπρόσιδον τῶν μαθητῶν πρὸς τὸν διδάσκαλον, ἀλλ' ἐζήτει νὰ συμβιβάσῃ τὴν ἀκροαματικὴν μέθοδον τῆς διδασκαλίας μετὰ τῆς διαλογικῆς τοῦ Σωκράτους. 'Η Ἀκαδημία ἐτέθη ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Μουσῶν, τῶν ὄποιων ὁ Πλάτων ἰδρυσεν εἰς τὸν κῆπον τῆς σχολῆς ἱερόν, καὶ οἱ ὅμιληται κατὰ τὸ πρότυπον τῶν Ὁρφικῶν καὶ Πυθαγορείων ἀπετέλουν ἱερὰν ἔνωσιν. 'Εντὸς τῆς σχολῆς κατώκησεν ὁ Πλάτων καθὼς καὶ οἱ ἑκάστοτε σχολάρχαι τῆς Ἀκαδημίας ἐκ κληρονομίας τοῦ ίδρυτοῦ. 'Επιφανεῖς Ἀθηναῖοι καὶ ξένοι ἥσαν οἱ ἀποτελοῦντες τὸν ὅμιλον τῆς σχολῆς, μεταξὺ τῶν ὄποιων καταλέγονται ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ὁ Δημοσθένης.

'Ο Πλάτων ἐξηκολούθησεν ἀνελλιπῶς, πλὴν τῶν δύο διακοπῶν, τὰς ὄποιας εἶδομεν, νὰ διδάσκῃ εἰς τὴν σχολήν, χωρὶς νὰ παύῃ νὰ γράφῃ. Μόνον ὁ θάνατος περὶ τὸ δύγδονκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του ἔθεσε τέρμα εἰς τὴν γόνιμον δρᾶσίν του. 'Ο νεκρὸς τοῦ πρώτου σχολάρχου τῆς Ἀκαδημίας ἐτάφη εἰς τὸν κῆπον αὐτῆς.

2. ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ

'Υπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Πλάτωνος φέρονται 44 ἔργα. 'Ἐκ τούτων θεωροῦνται γνήσια τρεῖς ἐπιστολαὶ καὶ 24 - 26 συγγράμματα ἔχοντα τὴν μορφὴν διαλόγου, πλὴν τῆς Ἀπολογίας, ἡ ὅποια εἶναι γραμμένη εἰς συνεχῆ λόγον. 'Η μορφὴ δὲ αὕτη τοῦ λόγου δὲν εἶναι ἔξιθεν δάνειον, ἀλλὰ φυσικὴ ἀναπαράστασις τῆς διαλογικῆς διδασκαλίας τοῦ Σωκράτους, ἡ ὅποια ἔγινετο μὲ τόσην δεξιότητα καὶ ἀσφάλειαν. Οὕτω λοιπὸν προῆλθε νέον εἶδος τοῦ ἀττικοῦ πεζοῦ λόγου, ὁ Πλατωνικὸς διάλογος, γραμμένος μὲ τόσην λογοτεχνικὴν χάριν εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν Ἀθηναίων τῆς ἐποχῆς.

'Αλλὰ δὲν πρέπει νὰ θεωρήσωμεν τοὺς Πλατωνικοὺς διαλόγους ὡς

Ἐν εἰδος ἔστενογραφημένων πρακτικῶν τῶν Σωκρατικῶν διαλόγων· ἡ ζωὴ, ἡ μορφὴ καὶ τὸ πλαίσιον τούτων εὑρύνονται, παρελθὸν καὶ παρὸν συνενοῦνται, αἱ κρατοῦσαι ἰδέαι ἀνάγονται εἰς ὑψηλότερα ἐπίπεδα, ὥστε πανταχοῦ διακρινέται ὁ ἀνώτερος νοῦς, ὁ ὄπιος διαμορφώνει, καλλωπίζει καὶ ἔξυψώνει ὡς χρωστήρ ἔξοχου καλλιτέχνου ἐπεξεργαζομένου ὡραίαν, ἀλλ' ἀτελῆ καταλειφθεῖσαν εἰκόνα, τὴν ὅποιαν θέλει νὰ ἐμφανίσῃ οὗτος ὡς ἔργον οὐχὶ ἰδικόν του, ἀλλὰ τοῦ πρώτου σχεδιάσαντος. 'Η τοι-αύτη εὐλάβεια καὶ ἀφοσίωσις τοῦ Πλάτωνος πρὸς τὸν Σωκράτη ἀποτελεῖ μοναδικὸν εἰς τὴν ιστορίαν παράδειγμα σχέσεως μαθητοῦ πρὸς διδά-σκαλον, τοῦ ὅποιου τὴν προσωπικότητα μᾶς παρέδωσεν ὅλως ἰδανικήν.

B'. ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΑΥΤΗΣ

'Η φιλοσοφία, ὅπως καὶ τὸ δρᾶμα, ἔχει πατρίδα τὴν 'Ελλάδα. 'Εγενήθη εἰς τὰς 'Ελληνικὰς ἀποικίας καὶ μάλιστα τὰς 'Ιωνικάς καὶ ἡνδρώθη καὶ ἔξυψώθη εἰς τὰς 'Αθήνας.

'Αλλὰ τὶ εἶναι φιλοσοφία; Φιλοσοφία κυρίως εἶναι ἡ ἀγάπη τῆς σοφίας ἢ τῆς γνῶσεως· ἡ ἔξερεύνησις τῆς ἀληθείας καὶ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων, ἡ ἐπιστήμη τῶν ὄντων, τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν αἰτίων αὐτῶν. 'Ο Πλάτων φιλοσοφίαν θεωρεῖ τὴν γνῶσιν τοῦ ὄντως ὄντος, τοῦ ἀγεν-νήτου καὶ ἀφθάρτου, μονοειδοῦς καὶ αἰωνίου. 'Ο 'Αριστοτέλης πάλιν λέγει, ὅτι φιλοσοφία εἶναι ἡ ἔρευνα τῶν αἰτίων καὶ τῶν ἀρχῶν τῶν ὄντων. 'Εξ ἀλλου κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἀλλοι διαφορετικὰ ὅρίζουν τὴν φιλοσοφίαν.

Τὰ προβλήματα τῆς φιλοσοφίας εἶναι κυρίως τρία :

1) Τὸ γνωσιολογικόν, ἥτοι α') 'Η ἔρευνα τοῦ πᾶς συν-τελεῖται ἡ γνῶσις ἡμῶν καὶ ποίᾳ ἡ πηγὴ αὐτῆς. Εἶναι δηλαδὴ αἱ αἰσθή-σεις ἢ ἡ νόησις; "Αλλοι τῶν φιλοσόφων δέχονται ὡς πηγὴν τὴν αἰσθη-σιν (αἰσθησιαρχικοί) καὶ ἀλλοι τὴν νόησιν (νοησιαρχικοί). β') Ποῖον τὸ κύρος τῆς γνῶσεως ἡμῶν· ἡ γνῶσις δηλαδὴ ἡμῶν περὶ τοῦ κόσμου ἔχει ὑποκειμενικὸν κύρος ἢ ἀντικειμενικόν; Εἶναι δηλαδὴ ὁ κόσμος διά-φορος ἀπὸ ὃ τι μᾶς φαίνεται ἡ εἶναι οὗτος πράγματι, ὅπως τὸν νομίζο-μεν; γ') Ποῖον τὸ ὄριον τῆς γνῶσεως ἡμῶν; Μέχρι ποίου σημείου δη-λαδὴ φθάνει ἡ γνῶσίς μας; Δυνάμεθα νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν ἐσχάτην τοῦ παντὸς οὐσίαν;

2) Τὸ δὲ τολογικόν, τὸ ὄποῖον ἔξετάζει περὶ τῆς οὐσίας τοῦ κόσμου καὶ παντὸς ὑπάρχοντος καὶ φαινομένου. Εἶναι δηλαδὴ ὁ κόσμος ὅλη ἡ πνεῦμα ἡ εἶναι καὶ τὰ δύο μαζί;

3) Τὸ δὲ λογικόν, τὸ ὄποῖον ἐρευνᾷ περὶ τῶν παντὸς εἴδους ἀξιῶν. "Ητοι ἡ φιλοσοφία ἔξετάζει πῶς δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν τὸ Α ἡ Β φαινόμενον ἡ πρᾶγμα, ποία εἶναι ἡ οὐσία του καὶ ποία ἡ ἀξία του.

Γ'. Η ΠΡΟ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Πρὸς κατανόησιν τοῦ Φιλόσοφος εἶναι ἀνάγκη νὰ δώσωμεν μίαν σαφῆ, ἀλλὰ περιληπτικὴν εἰκόνα τόσον περὶ τῆς πίστεως κλπ. τῶν Ὀρφικῶν, ὃσον καὶ περὶ τῆς ιστορικῆς ἔξελίζεως τῆς φιλοσοφίας.

ΟΙ ὉΡΦΙΚΟΙ

Παντοῦ εἰς τὴν γῆν προηγήθη τῆς γνώσεως ἡ πίστις καὶ τῆς φιλοσοφίας ἡ θρησκεία, αἱ ὄποιαι ἔδωσαν κάποιαν λύσιν εἰς τὰ προβλήματα τῆς φιλοσοφίας. Ποία ἦτο ἡ πίστις τῶν Ἑλλήνων, εἶναι γνωστόν. Τὰ Ὀρφικὰ ὅμως μυστήρια, τῶν ὄποιων ἡ ἔδρυσις ἀποδίδεται εἰς τὸν θυρυλικὸν Ὀρφέα, ἀπονέμουν τὴν ὑπαρξίαν καὶ τὴν μοῖραν τοῦ ἀνθρώπου εἰς ἄλλην αἰτίαν. Οἱ μεμυημένοι εἰς αὐτὰ ἀπετέλουν θρησκευτικὰς κοινότητας καὶ εἶχον ίδιαν πίστιν. Κατὰ τὴν διδισκαλίαν τῶν Ὀρφικῶν, ὁ ἄνθρωπος ἔγινεν ἀπὸ τὴν τέφραν τῶν ὑπὸ τοῦ Διός φονευθέντων Τιτάνων, διότι οὗτοι εἶχον καταράγει τὸν Ζαχρέα, υἱὸν αὐτοῦ καὶ τῆς Περσεφόνης. Δύο λοιπὸν στοιχεῖα φέρει ὁ ἄνθρωπος : τὸ τιτανικὸν, ἀπὸ τὸ ὄποῖον ἔγινε τὸ σῶμα, καὶ τὸ θεῖον, τοῦ υἱοῦ τοῦ Διός, ἀπὸ τὸ ὄποῖον πρόσηλθεν ἡ ψυχή. Ἐπομένως ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ φροντίζῃ διὰ τὴν θείαν ψυχὴν καὶ νὰ προσπαθῇ νὰ ἀπελευθερώσῃ αὐτήν, ἡ ὄποια διὰ τῆς γεννήσεως ἐνεκλείσθη εἰς τὰ δεσμὰ τοῦ σώματος. Τὸ παράδειγμα τοῦ θεοῦ δεικνύει εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὄποῖον θὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀπελευθέρωσιν. Ὁ Ζαχρεὺς ἐφονεύθη μὲν ὑπὸ τῶν Τιτάνων, ἀλλ' ἀνεστήθη ὑπὸ τοῦ Διός: διότι οὗτος κατέπιε τὴν καρδίαν αὐτοῦ καὶ ἐγέννησε τὸν Διόνυσον, προωρισμένον νὰ συμμερίζεται τὴν δίξαν καὶ τὴν κυριαρχίαν τοῦ πατρός. Ἡ ὑπαρξία εἰς τὸν κόσμον εἶναι ἀμάρτημα καὶ ἀπαιτεῖ διὰ τοῦτο ἔξιλέωσιν· δι' αὐτῆς μόνον ὁ ἐνυπάρχων εἰς τὸν ἄνθρωπον θεῖος σπινθήρ θὰ διασωθῇ εἰς τὸν ἀνώτερον κόσμον. Κάθε ἄνθρωπος λοιπὸν πράπει νὰ

πάθη, νὰ ἀποθάνῃ καὶ νὰ ἀναγεννηθῇ. Αὐτὴ εἶναι ἡ βαθυτέρα ἔννοια τῶν Ὀρφικῶν μυστηρίων. Ἐπίγειος βίος χωρὶς μύησιν δὲν ἀρκεῖ διὰ τὴν κάθαρσιν τῆς ψυχῆς. Ἐπρεπε λοιπὸν ὁ ἀνθρώπος νὰ μυηθῇ—νὰ ἀρχίσῃ νὰ πάσχῃ. Οὔτως δὲ μεμυημένος ἐπίστευε πλέον, ὅτι ἥνοῦτο μὲ τὸ θεῖον καὶ ἔξήρχετο ἀπὸ τὸν «φοβερὸν κύκλον», ὁ ὥποιος ἦτο ἡ μετεμψύχωσις ἡ μετενσωμάτωσις. Διότι ὁ ἀμύητος καὶ θὰ ἐτιμωρεῖτο μετὰ θάνατον καὶ θὰ ἐπανήρχετο ἡ ψυχὴ του εἰς τὴν ζωήν, εἰς τὸ σῶμα ἀνθρώπου ἢ ζῷου («ἀνακύλησις τῶν γεννήσεων»). Μόνον ἡ καθαρὰ καὶ μεμυημένη ψυχὴ θὰ ἰδῃ τὸ φῶς τῆς ἀναστάσεως πλησίον τῶν φωτεινῶν θεῶν.

Οἱ Ἱωνες φιλόσοφοι

Οἱ Ἱωνες φιλόσοφοι πρῶτοι ἔζήτησαν νὰ εὕρουν τὴν ἀρχὴν τοῦ παντὸς οὐχὶ διὰ τοῦ μύθου. ἀλλὰ διὰ τῆς λογικῆς σκέψεως. Καὶ ὡς τοιαύτην ἀρχὴν ἔθεωρησαν μόνον τὴν ὕλην, ἀγέννητον καὶ ἀνώλεθρον, ἔχουσαν ὄμως δύναμιν κινητήν, ζωικήν καὶ λογικήν, ἐν εἶδος θείας δυνάμεως ἢ ψυχῆς, ὑλοζωτὰ ἢ ὑλοψυχία (ἀρχὴ διφυής), ἀπὸ τὴν ὕποιαν πηγάζουν τὰ πάντα καὶ εἰς τὴν ὄποιαν ἀφανίζονται τὰ πάντα. Ἐκ τούτων ὁ Θαλῆς ἔθεωρησεν ὡς πρώτην ἀρχὴν τὸ ὕδωρ ἢ ὑγρόν, ὁ Ἀναξίμανδρος τὸ ἄπειρον πλῆθος ἢ χάος καὶ ὁ Ἀναξιμένης τὸν ἀέρα.

Οἱ Πυθαγόρειοι

Οἱ Πυθαγόρειοι, ἀντιθέτως πρὸς τοὺς Ἱωνας, δὲν ἔδέχθησαν μίαν οὐσίαν ὑλικὴν μετὰ δυνάμεως λογικῆς καὶ ζωιγόνου, ἀλλὰ μίαν νοοῦσαν διακοσμητικὴν ἀρχὴν ἐνυπόστατον, ἡ ὥποια ἔχει δηλαδὴ συγχρόνως καὶ τὴν ὕλην, τὴν ὄποιαν διακοσμεῖ καὶ διευθύνει. Καὶ ὡς τοιαύτην ἔδέχθησαν τοὺς ἀριθμούς. «Οπως τὸ σύμπαν, ὁ κόσμος, ὅπως πρῶτοι οἱ Πυθαγόρειοι τὸ ὀνόμασαν, δὲν εἶναι παρὰ μία συμμετρία καὶ ἀρμονία καθ' ὁρισμένας ἀριθμητικάς ἀναλογίας διατεταγμένος μὲ βάσιν μόνον τοὺς ἀριθμούς, οὕτω καὶ ἡ οὐσία αὐτοῦ πρέπει νὰ εἶναι μόνον οἱ ἀριθμοί. Οἱ ἀριθμοὶ λοιπὸν εἶναι οὐσίαι αὐτοτελεῖς, αὐθύπαρκτοι καὶ πραγματικοί, αἱ δηοῖαι ἔχουν συγχρόνως καὶ τὴν δύναμιν τῆς διαπλάσεως: « μιμήσει τὰ ὄντα εἶναι τῶν ἀριθμῶν ». Ὅπερτάτη πραγματικότης εἶναι ἡ μονάς, τὸ ἓν, ὁ ἀγέννητος θεός, μὴ καταληπτὸς ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου, τὸ κεντρικὸν πῦρ, ἐξ οὗ ἔδημιουργήθη ὁ κόσμος, στερούμενος ὄμως τοῦ προσόντος τῆς τελειότητος τοῦ θείου, διότι, ἐνῷ εἶναι εἰς, συγχρόνως μορφοῦται

καὶ διαπλάσσεται εἰς πολλὰ (ἔνυλος πανθεῖσμός, διφυῆς ἀρχή). Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀρμονία προερχομένη ἐκ τῆς ἀριθμητικῆς σχέσεως τῶν σωματικῶν στοιχείων καὶ ἐπανέρχεται εἰς τὴν ζωὴν πρὸς κάθαρσιν (μετεμψύχωσις). Ἐν τοιαύτῃ ὅμως παριπτώσει ἡ θεωρία περὶ τῆς ψυχῆς ὡς ἀρμονίας πρέπει νὰ νοηθῇ ὡς ἀρμονικὴ σύνδεσις τῆς ἀθανάτου ψυχῆς μετὰ τῶν στοιχείων τοῦ σώματος.

Οἱ Ἐλεᾶται· Ξενοφάνης, Παρμενίδης, Ζήνων· ἔκαμαν ἐν βῆμα περατέρω.

Ἄντι τῆς διφυοῦς καὶ μεταβλητῆς ἀρχῆς τῶν Πυθαγορείων ἐδέχθησαν μίαν, ἔνα θεόν· τὸ αὐτὸν καὶ πᾶν ἀγέννητον, ἀνώλεθρον, ἀκίνητον, μονοειδὲς καὶ ἀναλλοίωτον, νοῦν καὶ διὰ τοῦ νοῦ μόνον καταληπτόν, ἐπομένως ἀποκλείον πᾶσαν κοσμολογικὴν ἡ φυσικὴν ἐρμηνείαν (ἔνισμὸς ἐνύλου πνεύματος πανθεῖστικῶς). Αἱ μεταβολαὶ τῶν αἰσθητῶν δὲν εἶναι προϊόντα τῆς μεταβολῆς τοῦ ἐνὸς ὄντος, ἀλλὰ γεννήματα τῶν αἰσθήσεων, αἱ ὁποῖαι μᾶς τὸ ἐμφανίζουν εἰς ποικίλας μορφάς. Αἱ αἰσθήσεις λοιπὸν μᾶς ἀπατοῦν καὶ μόνον ἡ νόησις εἶναι τὸ μέσον διὰ νὰ εὕρωμεν τὴν ἀλήθειαν τοῦ ὄντος. Διότι τὸ ὅμοιον διὰ τοῦ δομοίου καὶ τὸ νοητὸν διὰ τοῦ νοῦ, ὡς ὅμοιον, εἶναι δυνατὸν νὰ γίνη γνωστόν. Ἐν τούτοις πρὸς ἐρμηνείαν τῶν ὄντων δέχονται τὴν μεῖξιν δύο στοιχείων, τοῦ λαμπροῦ (πῦρ, φῶς κ.τ.δ.) καὶ τοῦ σκοτεινοῦ (νὺξ, σκότος κ.τ.δ.). Τὸ φωτεινὸν εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς καὶ τῆς κινήσεως, τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς νοῆσεως. Ἐπομένως ἡ ἀναλογία κατὰ τὴν μεῖξιν τοῦ φωτεινοῦ καὶ σκοτεινοῦ κανονίζει τὴν τελειότητα τῶν ὄντων. Καὶ ἡ ψυχὴ λοιπὸν τοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶναι ἴδια ὑπόστασις, ἀλλὰ μία κατάστασις ἐνεργείας, ἵν προϊὸν μείξεως ὑλικῶν στοιχείων.

Οἱ Ἡράκλειτος

‘Οἱ Ἡράκλειτος, κατ’ ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς Ἐλεάτας, δέχεται οὐχὶ τὸ ἔνιαῖον καὶ ἀκίνητον τοῦ ὄντος, ἀλλὰ τὴν διαρκῆ μεταβολὴν αὐτοῦ εἰς τὴν ἀντίθετον μάλιστα μορφήν: « τὰ πάντα φεῖ ». Πᾶσα μονιμότης καὶ ἀκίνησία τῶν αἰσθητῶν εἶναι ἀπάτη τῶν αἰσθήσεων, τούναντίον ἀληθὲς εἶναι ἡ κίνησις καὶ ἡ μεταβολή, ἡ ὅποια ὡς ἐκ τούτου δὲν ἐπιτρέπει τὴν γνῶσιν. Ἡ μεταβολὴ εἶναι ἡ μόνη αἰτία τῆς ὑπάρξεως καὶ τῆς ζωῆς: « πόλεμος πάντων πατήρ ». Φορεὺς δὲ τῆς διαρκοῦς μεταβο-

λης είναι διφυής υπόστασις, ὥπως καὶ τῶν Πυθαγορείων, ὑλικὴ καὶ πνευματικὴ, τὸ πῦρ πεπροικισμένον μὲν λόγον καὶ δημιουργοῦν κατὰ λόγον (ὑλόψυχος πανθεῖσμός, ἀρχὴ διφυής). Ἐκ τῆς διαρκοῦς κινήσεως τοῦ ἀειζώου πυρὸς ἐκπορεύονται τὰ ὄντα, γινόμενα ἐκ τῶν ἀντιθέτων αὐτῶν· «ταύτῳ ἔνι ζῶν καὶ τεθνηκός καὶ τὸ ἐγρηγορός καὶ τὸ καθεῦδον... τάδε γὰρ μεταπεσόντα ἐκεῖνά ἔστι κάκεῖνα πάλιν μεταπεσόντα ταῦτα». Ἡ «φθορὴ δὲ πᾶσιν ἀπ' ἀλλήλων, τῷ μείζονι ἀπὸ τοῦ μείονος καὶ τῷ μείονι ἀπὸ τοῦ μείζονος...». Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου είναι μέρος τοῦ ἀειζώου πυρὸς καὶ μετέχει τοῦ λόγου αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦ θείου αὐτοῦ λόγου (λογικοῦ) γίνεται γνωστή ἡ ἀλήθεια. Ἀλλὰ ἀθανασία τῆς ἀτομικῆς ψυχῆς δὲν δύναται νὰ νοηθῇ, διότι κατὰ τὸν θάνατον, ὁ ὄποιος διαδέχεται τὴν ζωήν, καὶ τὰνάπαλιν, ἔχομεν ἀτελεύτητον σειρὰν προσώπων καὶ ψυχῶν.

Ἐμπεδοκλῆς καὶ Ἀναξαγόρας

Ο Ἐμπεδοκλῆς καὶ ὁ Ἀναξαγόρας ἐσημείωσαν αἰσθητὴν πρόοδον, διότι εἰσήγαγον ὡς ἀρχὴν τῶν ὄντων στοιχεῖον ξένον πρὸς τὴν ψλην. Ἐδέχθησαν μὲν τὰς ἴδιότητας τοῦ Ἐλεατικοῦ ὄντος, τὸ ἀγέννητον καὶ ἀνώλεθρον, ἀλλὰ τὸ ὄν τὸ ἐδέχθησαν πολλαπλοῦν τὴν μορφήν. Ἐδέχθησαν ἀκόμη καὶ τὸ γίγνεσθαι τοῦ Ἡρακλείτου διὰ τῆς διαρκοῦς μεταβολῆς. Ἀλλὰ διακοσμητικὴν ἀρχὴν ἐδέχθησαν δύναμιν ἔξωθεν. Ἡ ἀρχὴ τῶν ὄντων λοιπὸν είναι διαρχία ἡ δυϊσμός, διότι οὗτοι ἐχώρισαν τὴν κινουμέναν αἴτιαν ἀπὸ τῆς κινουμένης ψλην, καὶ πολυαρχία, διότι ἡ κινουμένη ψλην δὲν είναι ἐν, ἀλλὰ πολλά.

Ο Ἐμπεδοκλῆς δέχεται τέσσαρα ὄντα, στοιχεῖα ὑλικά, τὸ πῦρ, τὴν γῆν, τὸν ἀέρα καὶ τὸ ὅδωρο, τὰ ὄποια κυβερνᾶ καὶ κατευθύνει δύναμις κινητικὴ ὑπὸ διπλῆν μορφήν· ὡς φιλότης, ἡ ὄποια μειγνύουσα παράγει, καὶ ὡς νεῖκος, τὸ ὄποιον χωρίζει καὶ φθίρει, ὄπύτε ἀναλαμβάνει ἡ φιλότης ἐκ νέου τὸ ἔργον της. Ἡ ψυχὴ είναι ἡ μεῖζης τῶν τεσσάρων στοιχείων εἰς ὅλα τὰ ἐνόργανα. Ἐν τούτοις δέχεται τὴν μερικὴν μετεμψύχωσιν.

Ο Ἀναξαγόρας δέχεται ὡς ἀρχὴν ὑλικὴν ἄπειρα σωμάτια (χρήματα) διαιρετὰ καὶ ἐτεροειδῆ, τὰ ὄποια διεκόσμησε καὶ διακοσμεῖ ὁ χωρὶς ψλην Νοῦς, δύναμις αὐθυπόστατος, διανοητικὴ καὶ βουλητικὴ. Ο Νοῦς ὅμως δὲν ἔχει οὔτε τὴν σκόπιμην ἐνέργειαν τοῦ θεοῦ, οὔτε συνείδησιν ἔαυτοῦ, καὶ δρᾶ συνήθως ὅπου ἐμφανίζεται κίνησις καὶ ζωή, ὡς

αιτία τούτων. Ή ψυχή είναι ό τύπος της έμφανίσεως του Νοῦ εἰς πάντα τὰ ἐνόργανα. Ο δὲ θάνατος είναι ό χωρισμὸς τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος. Ἐπιβίωσις ἀτομικῆς ψυχῆς ἐπομένως δὲν δύναται νὰ νοηθῇ.

Oι ἀτομικοὶ

Οἱ ἀτομικοὶ — Δημόκριτος, Λεύκιππος — ἀντιθέτως δέχονται ώς ἀρχὴν τῶν ὄντων δὲν ὑλικόν, χωρὶς ζωτικὴν νοητικὴν δύναμιν, τὰ δὲ τοῦ μα. Τὰ ἀτομα τείνουν τόσον μικρά, ὥστε εἶναι ἀόρατα, καὶ εἶναι ἀπειρά τὸν ἀριθμόν, ἀδιαίρετα, ἀφθαρτα καὶ ἀναλογίατα, τὰ αὐτὰ κατὰ ποιόν, διάφορος ὅμως κατὰ τὸ σχῆμα, τὴν θέσιν καὶ τὴν τάξιν. Ταῦτα κινούμενα λόγῳ τοῦ βάρους των εἰς τὸν κενὸν γῷρον παράγουν συνενούμενα τὴν γένεσιν, διαλυόμενα τὴν φύσεαν καὶ ἀλλάσσοντα θέσιν, τάξιν κ.λ. τὴν μεταβολήν. Μία λοιπὸν εἶναι ἡ αἰτία τοῦ κόσμου, ἡ ὑλη, ἐκ τῆς μηχανικῆς κινήσεως τῆς ὅποιας γίνονται τὰ ὄντα (ἐνισμὸς ὑλικός).

Ἐν τούτοις παρὰ τὸν ἀκρατὸν ὑλισμὸν οἱ ἀτομικοὶ διακρίνουν ψυχὴν καὶ σῶμα. Τὰ πυρώδη ἀτομα τῆς ψυχῆς είναι πολυτιμότερα τῶν σωματικῶν καὶ εἶναι αἰτία τῆς κινήσεως καὶ τῆς ζωῆς τοῦ σώματος καθὼς καὶ τῆς νοήσεως τῆς ψυχῆς. Η νόησις μόνον μᾶς δίδει τὴν ἀληθῆ γνῶσιν, ἐνῷ δὲ αἱσθησις μᾶς ἀπατᾷ. Πρὸς ἐξήγησιν δὲ τῆς διὰ τῶν αἰσθήσεων γνώσεως δέχονται «τῷ δομοίῳ ἡ γνῶσις», ὡς καὶ οἱ Ἐλεῖται. Ο χωρισμὸς τῶν σωματικῶν καὶ ψυχικῶν ἀτόμων ἐπιφέρει τὸν θάνατον καὶ ἐπομένως ἡ ψυχὴ ἔχει βίον περιωρισμένον.

Oι σοφισταὶ

Οἱ σοφισταὶ ἀφησαν κατὰ μέρος τὰς ἀλληλοσυγκρουομένας καὶ ἀλληλουαιρούμενας ἀκάρπους συζητήσεις περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν ὄντων καὶ ἐστράφησαν εἰς τὴν μελέτην τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν ἔρευναν τῆς ἀξιοπιστίας τῆς γνώσεως. Τὸ αὐτὸν πρᾶγμα, ἔδειξαν, φαίνεται διάφορον εἰς διαφόρους ἀνθρώπους καὶ πολλάκις διάφορον εἰς τὸν ἕδιον ἀνθρωπον. Εκήρυξαν λοιπόν, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀλήθεια μὲν γενικὸν κῦρος· μοναδικὴ βάσις πάσης γνώσεως εἶναι ἡ προσωπικὴ ἐκάστου κατ' αἰσθησιν ἀντιληψίας (αἰσθησιαρχικοί). Αληθεύει εἶναι δὲ τι συμφέρει εἰς τὸ ἀτομον, καὶ ἀγαθὸν δὲ τι ὀφελεῖ αὐτόν· «πάντων γρηγάτων μέτρον ὁ ἀνθρωπος» διεκήρυξεν ἐξ αὐτῶν ὁ Ηρωταγόρας. Διὰ νὰ εὐτυχήσῃ ὁ ἀνθρωπος, πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν τέγγην νὰ πείθῃ τοὺς ἄλλους εἰς δὲ τὸ συμφέρει. Καὶ τοῦτο ἀκριβῶς ἦτο τὸ μοναδικὸν θέμα τῆς διδασκαλίας των. Κατ' αὐτὸν

τὸν τρόπον συνήργησαν ἀκόμη περισσότερον ἀπὸ τοὺς προηγηθέντας φιλοσόφους εἰς τὴν διάσεισν τῶν θρησκευτικῶν, ἡθικῶν καὶ κοινωνικῶν ἀξιῶν καὶ ὑπῆρχαν ἀφορμὴ νὰ γίνῃ ἀναθεώρησις ἀπὸ τούς μετὰ τούτους φιλοσόφους τοῦ ὅλου πνευματικοῦ οἰκοδομήματος τῶν Ἑλλήνων.

Ο Σωκράτης

Ο Σωκράτης ἀπέκλειε τᾶσαν μηχανικὴν ἢ ὄλιστικὴν ἐξήγησιν τῶν ὄντων καὶ ἀπέδιδε τὴν αἰτίαν τούτων εἰς τὸ ἔλλογον θεῖον· οὕτως ἔγινεν ὁ πρῶτος εἰσηγητὴς τῆς τελεολογικῆς ἀποδείξεως τῆς ὑπάρχεως καὶ προνοίας τοῦ θεοῦ. Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου μετέχει τοῦ θείου καὶ κατ' ἀνάγκην ὑπάρχει ἀτομικὴ ἀθανασία τῆς ψυχῆς. Ἀντικείμενον ὅμως τῆς φιλοσοφικῆς ἐρεύνης του δὲν εἶναι ὁ κάσμος, ἀλλ' ὁ ἀνθρωπός. Βασικὴ πίστις τε εἶναι, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς σοφιστάς, ὅτι ὑπάρχει καὶ ἀλήθεια καὶ ἀγαθόν, τὰ ὄποια δὲν μετροῦνται μὲ τὰς ἀτομικὰς ἥμαδν ἀντιλήψεις καὶ θελήσεις, ἀλλὰ μὲ τὸ γενικῶς παραδεκτὸν ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. « Πάντων χρημάτων μέτρον » δὲν πρέπει νὰ εἶναι ὅ « ἀνθρωπός », ἀλλ' οἱ « ἀνθρωποί », τούτεστι τὸ λογικόν τοῦ ἀνθρώπου, τὸ ὄποιον εἶναι ἀμετάβλητον καὶ ὅμοιον εἰς ὅλους. Πρὸς τοῦτο σκοπὸν τῆς ἐρεύνης του ἔθεσε τὴν εὔρεσιν τῶν αἰωνίων ἡθικῶν νόμων, τοὺς ὄποιους ἀκολουθῶν ὁ ἀνθρωπός διείλει νὰ πράττῃ τὸ ἀγαθὸν μετὰ λόγου καὶ ἐπιστήμης ἀποφεύγων τὸ κακόν. Σκοπὸς τοῦ ἀνθρώπου δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἡ νομιζομένη εὐτυχία, ὅπως ἐπρέσβευν οἱ σοφισταί, ἀλλὰ ἡ ἀρετή, ἡ ὄποια εἶναι ἡ πραγματικὴ εὐτυχία. Ἀρετὴ δὲ εἶναι ἡ σαφής γνῶσις, ἡ δὲ ἐπιδίωξις αὐτῆς εἶναι καθῆκον παντός ἀνθρώπου.

Πρὸς εὔρεσιν τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀρετῆς ἡκολούθησεν ἵδιον δρόμον, ὁ ὄποιος φέρει τὸ ὄνομά του: Σωκρατικὴ μέθοδος ἢ Σωκρατικὸς διάλογος, ὁ ὄποιος, ἂν καὶ διγάζεται εἰς δύο, φέρει εἰς τὸ αὐτὸ τέρμα. Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν ἐμφανίζεται ὁ Σωκράτης ὡς ἀγνοῶν τὴν ἀλήθειαν καὶ ζητεῖ νὰ τὴν μάθῃ ἀπὸ τοὺς γνωρίζοντας. Διὰ διαφόρων ἔπειτα ἐρωτήσεων περιέπλεκε τὸν συνομιλητὴν καὶ τὸν ἐξηνάγκαζε νὰ διμολογήσῃ τὸ λάθος του. Τοῦτο ὅμως ὄδηγει εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀγνοίας μας, ἡ ὄποια ἀποτελεῖ τὴν πρώτην βαθμίδα, ἡ ὄποια φέρει εἰς τὴν γνῶσιν. Ἡ ἀμφιβολία εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς φιλοσοφίας: « ἐν οἷς, ὅτι οὐδὲν οἶδα » ἔλεγεν ὁ ἵδιος. Οὕτως ἔχομεν τὴν Σωκρατικὴν εἰρωνείαν. Κατὰ τὴν διυτέρων ὅρματος ἀπὸ γνωστὰ καὶ συγκεκριμένα πράγματα καὶ χειραγωγῶν τὸν συνομιλητὴν ἐπαγωγικῶς διὰ καταλλήλων ἐρωτή-

σεων τὸν ἀπαλλάσσει τῶν πλανῶν καὶ τὸν προωθεῖ πρὸς εὔρεσιν τοῦ ὄμοιεδους καὶ οὐσιώδους διὰ τὸν ὄρισμὸν τοῦ ἀφηρημένου καθόλου (τῆς ἐννοίας, τῆς ἀλγθείας). Καὶ ἔχομεν πάλιν τὴν Σωκρατικὴν μαιευτικήν. "Οπως ἡ γέννησις τοῦ παιδίου εἶναι δυσχερής καὶ ἔχει ἀνάγκην μαίας, οὕτω καὶ ἡ γέννησις τῆς ὥρης γνώσεως, ἡ ὑπόλια ἐνυπάρχει εἰς τὴν διάνοιαν τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὸν Σωκράτη, ἔχει ἀνάγκην ἐμπειρίου βοηθείας. 'Αστεῖζόμενος δὲ ἔλεγεν, ὅτι ἐκληρονόμησε τὴν μαιευτικὴν τέχνην ἀπὸ τὴν μαίαν μητέρα του.

Καὶ εὑρισκε βέβαια, ὅτι τὰ αἰσθήματα ὄμοιογουμένως ῥέουν, ὅπως ἐδίδασκε καὶ ὁ Ἡράκλειτος, καὶ ἐδέχετο ἐπομένως, ὅτι ἡ ἐπιστήμη τούτων δὲν εἶναι ἐφικτή ἀλλὰ ἐδέχετο, ὅτι παρὰ τὴν ῥοήν των ἔχουν γενικὰς ἰδιότητας ἀναλλοιώτους, καταληπτὰς μόνον διὰ τοῦ νοῦ. 'Απὸ τὰ πολλὰ λευκὰ π.χ. ὃ νοῦς συνάγει τὴν κοινὴν αὐτῶν ἰδιότητα, τὴν ἐννοιαν τῆς λευκότητος, καὶ ἀπὸ τὰς πολλὰς δικαίας πράξεις τὴν κοινὴν αὐτῶν ἰδιότητα, τὴν ἐννοιαν τῆς δικαιοσύνης κ.τ.λ. Τῶν κοινῶν τούτων ἰδιότητων ἔζητει νὰ λάβῃ ἐπιστήμην πιστεύων, ὅτι δὲν δύναται κανεὶς νὰ κρίνῃ ὥρης τὰ καθ' ἔκαστον, ἀν δὲν λάβῃ γνῶσιν προηγουμένως τῶν καθόλου. 'Ο Πλάτων ἔφερεν ἔπειτα εἰς φῶς τὰ εἰς τοὺς διαλόγους τοῦ διδασκάλου ἐνυπάρχοντα σπέρματα τῆς ἐπιστημονικῆς γνώσεως.

Δ'. Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ

'Η πνευματικὴ ἔξέλιξις τοῦ Πλάτωνος ἐσημείωσε δύο μεταβολάς, τὴν πρώτην μετὰ τὴν γνωριμίαν του μὲ τὸν Σωκράτη καὶ τὴν δευτέραν μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν του ἀπὸ τὴν Μεγάλην Ἑλλάδα. 'Η μύησίς του ἐκεῖ εἰς τὰ Ὀρφικὰ μυστήρια, ἡ πίστις τῶν Πυθαγορέων εἰς τὴν ὑπαρξιν ὑπερκοσμίου ζωῆς, ἡ διδασκαλία περὶ μετεμψυχώσεως, καὶ ἡ ἐνεκα τούτων ὑποχρέωσις τοῦ ἀνθρώπου διὰ βίον ἀπολύτως ἀγνόν, ἔσχον σημαντικὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐπίδρασιν. 'Η διδασκαλία ἔξ ἄλλου τῶν Πυθαγορέων περὶ τῆς οὐσίας τῶν ἀριθμῶν, τὸ ἀπόλυτον τῶν μαθηματικῶν ἐννοιῶν, ἡ ἔξαρσις τῶν Ἐλεκτῶν εἰς τὴν ἐννοιαν τοῦ ἀφηρημένου ὄντος, ἐστερέωσαν εἰς τὴν ψυχὴν του τὴν ἴδεαν τῆς ἐρεύνης δι' ἓνα ἀνώτερον κόσμον. Οὕτως δὲ Πλάτων ἐγκαταλείπει τὴν ἀρνησιν, τὴν ὑποίαν ἥσκει μέχρι τοῦδε ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ διδασκάλου, καὶ προχωρεῖ εἰς τὴν δημιουργίαν. Δὲν ἀπαρνεῖται βέβαια τὰς Σωκρατικὰς ἀρχὰς περὶ λογικῆς ἐρεύνης καὶ καθορισμοῦ τῶν ἐννοιῶν ἀλλὰ ἡ πεῖρα καὶ ἡ μελέτη τὸν ὀδήγησαν εἰς νέον

δρόμον, δέ οποῖος φέρει ἀπὸ τῆς κριτικῆς σκέψεως εἰς τὸ ἀπόλυτον, ἀπὸ τῆς διαρκοῦς ἐρεύνης εἰς τὴν σταθερὰν βεβαιότητα, ἡ οποία βασίζεται εἰς ἕνα ἀνώτερον πνευματικὸν κόσμον.

Ο νέος αὐτὸς κόσμος ἔχει ἥδη ωριμάσει εἰς τὴν διάνοιάν του καὶ ἔχει ἔξετασθῆ ἐις τὴν Ἀκαδημίαν μὲ τοὺς ὄπαδούς του ἀπὸ πάσης πλευρᾶς. Ο Φαίδων καὶ τὸ Συμπόσιον, τὰ ωραιότερα καὶ ὑψηλότερα καλλιτεχνήματα τῆς δημιουργίας του, περιέχουν ἐκτενῶς καὶ σαφῶς τὸ νέον κήρυγμα, τὴν καθ' αὐτὸν φιλοσοφικὴν δημιουργίαν τοῦ δρίμου πλέον σωματικῶς καὶ πνευματικῶς Πλάτωνος μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν του ἀπὸ τὸ ἀνὰ τὴν Μεσόγειον ταξιδίον του (387 π.Χ.).

Εἰς τὸ μελαγχολικὸν δεσμωτήριον δέχεται ὁ Σωκράτης εἰς τὸν Φαίδωνα τοὺς πιστοὺς κατὰ τὰς ἐπιθανατίους στιγμάς. Συγκεντρωμένοι οὗτοι γύρω ἀπὸ τὸν διδάσκαλὸν μόλις συγκρατοῦν τὸν πόνον των, διότι ἡ πηγὴ τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας ἐντὸς ὀλίγου τόσον ἀδίκως θὰ ἐκλείψῃ. 'Αλλ' ὁ Σωκράτης ἀντιπαρατάσσει εἰς τὴν λύπην καὶ τοὺς θρήνους αὐτῶν τὴν σοβαρότητα καὶ ἀξιοπρέπειαν· εἰς τὴν δυσφορίαν διὰ τὴν ἀνθρωπίνην κακίαν δεικνύει, ὅτι ὁ φιλόσοφος γνωρίζει νὰ ἀποθνήσκῃ χωρὶς πικρίαν ὑπεράνω τῶν ἀνθρωπίνων ρύπαροτήτων· καὶ εἰς τὸν φόβον διὰ τὴν μετὰ θάνατον ἀνυπαρξίαν ἀποδεικνύει, ὅτι ὁ θάνατος δὲν εἶναι ἀναγκαῖον κακόν, ἀλλ' ἀπολύτρωσις τῶν δεινῶν τοῦ κόσμου, διὰ νὰ ἀνέλθῃ κανεὶς εἰς τὰς πηγὰς τῆς θείας σοφίας. 'Υπάρχει ὅμως ὁ ὑπεραισθητὸς κόσμος τῆς θείας σοφίας καὶ ὑπάρχει ψυχὴ μετὰ θάνατον, καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ λάβωμεν γνῶσιν αὐτῶν ἢ γνῶσιν καθόλου; Καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ποῖος πρέπει νὰ εἶναι ὁ ἀνθρώπινος βίος; 'Ιδού τὰ προβλήματα, τὰ ὄποια ἐπιγειρεῖ νὰ λύσῃ ὁ Πλάτων διὰ τῆς φιλοσοφίας του δημιουργήσας πρὸς λύσιν αὐτῶν τὸν μεγαλειώδη κόσμον τῶν ἵδεων του.

'Η Σωκρατικὴ διδασκαλία περὶ ἐννοιῶν ἐγρηγόριμευσεν εἰς αὐτὸν ὡς βάσις πρὸς διαμέρφωσιν τῆς θεωρίας του. Αἱ Σωκρατικαὶ ἔννοιαι ἔχουν μὲν ἴσχυν μάνιμον καὶ διαρκῆ, ἀλλὰ στηρίζονται μόνον εἰς τὰς ἴδιας ἡμῶν ἀντιλήψεις καὶ σκέψεις καὶ ἀνταποκρίνονται εἰς τὰ ἐν τῷ αἰσθητῷ κόσμῳ πράγματα. 'Ο Πλάτων λοιπὸν ἐπροχώρησεν ἀκόμη παραπτέρω. 'Εδέχθη δηλαδή, ὅτι πέραν τοῦ ἀσταθοῦς καὶ μεταβλητοῦ κόσμου τῶν αἰσθητῶν ὑπάρχει εἰς τὸν ὑπεραισθητὸν κόσμον κάποια πραγματικότης ἀμετάβλητος, τὴν ὄποιαν ὁ νοῦς μόνον δύναται νὰ συλλάβῃ· ὑπάρχει εἰς κόσμος μεγάλων ἐννοιῶν, ὁ κόσμος τῶν ἰδεῶν, ἀντίστοιχος τῶν ἐννοιῶν τῶν ἐν τῷ κόσμῳ πραγμάτων.

Αλλὰ διὰ ποίας ὁδοῦ ἔφθασεν ὁ Πλάτων εἰς τὰς ἰδέας; Αἱ λέξεις εἰ δος, ἵδε αἱ ἐσήμαινον κοινῶς τὴν μορφὴν, δηλαδὴ τὶ λογῆς φαίνεται ἐν πρᾶγμα. Κάθε πρᾶγμα αἰσθητὸν ἔχει κάποιαν μορφὴν, δηλαδὴ σχῆμα, χρῶμα, μέγεθος κτλ. 'Η μορφὴ ὅμως — τὸ εἶδος, ἡ ἰδέα, — δὲν εἶναι ὅλον τὸ πρᾶγμα, διότι τοῦτο ἔχει καὶ ὄλην. 'Επομένως πᾶν αἰσθητὸν ἀποτελεῖται ἀπὸ ὄλην καὶ ἀπὸ μορφὴν — εἶδος, ἰδέαν. 'Αλλ' ἡ μὲν ὄλη εἶναι τὸ ἀεὶ ρέον, ἡ δὲ μορφὴ — τὸ εἶδος, ἡ ἰδέα εἶναι μόνιμον. 'Ο ἀνθρωπὸς λοιπὸν διὰ τῶν αἰσθήσεων λαμβάνει γνῶσιν τῶν αἰσθητῶν — τῆς ὄλης —, διὰ δὲ τοῦ νοῦ τῶν κοινῶν ἰδιοτήτων αὐτῶν, δηλαδὴ τῆς μορφῆς — τοῦ εἴδους, τῆς ἰδέας —, καὶ οὕτως ἔχει τὰς ἐννοίας αὐτῶν. Τὰ αἰσθητὰ ὅμως — ἡ ὄλη —, ὅπως εἰπομένει, ρέουν αἰωνίως καὶ κεῖνται μεταξὺ ὄντος καὶ μὴ ὄντος καὶ ἐπομένων μόνον ἀβεβαίαν γνῶσιν, δόξαν, ἔχομεν αὐτῶν, ἐνῷ αἱ ἐννοίαι — τὰ εἴδη, αἱ ἰδέαι — δὲν μεταβάλλονται καὶ ἐπομένως αὐτῶν μόνον δύνανται νὰ ἔχῃ κανεὶς ἐπιστήμην. 'Αλλὰ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πῶς δυνάμεθα νὰ ἀρνηθῶμεν τὸ εἶναι εἰς ἐκεῖνα, τὰ ὅποια εἶναι ὄντως μόνιμα καὶ ἐπιστητά; 'Τιπάρχουν ἄρα πράγματι τὰ εἴδη — αἱ ἰδέαι — καὶ μόνον αὐτῶν ὡς ἀληθῶς ὄντων εἶναι νοητὴ ἡ ἐπιστήμη.

'Η ἐννοία λοιπὸν ἵδε αἱ δὲν εἶναι πλέον ὑποκειμενικὴ ἐννοία κατὰ Πλάτωνα, ἀλλ' ὑφίσταται καθ' ἔαυτὴν καὶ ἔχει οὐσίαν. Αἱ ἰδέαι εἶναι τὰ ἀρχέτυπα καὶ ὑποδείγματα ὅλων τῶν αἰσθητῶν πραγμάτων, τὰ « παραδείγματα », τὰ δὲ πράγματα εἶναι τὰ εἰδωλα ἡ αἱ ἀπομιμήσεις, αἱ « μιμήσεις » τούτων. Τὰ αἰσθητὰ μετέχουν τῶν ἰδεῶν (« μέθεξις ») καὶ ἔνεκα τούτου λαμβάνουν τὴν προσωνυμίαν αὐτῶν· εἶναι καὶ λέγονται δηλαδὴ λευκά, μεγάλα, ἵσα κ.τ.λ., διότι μετέχουν τῆς ἰδέας τῆς λευκότητος, τοῦ μεγέθους, τῆς ἴσοτητος κ.τ.λ. 'Η Πυθαγόρειος θεωρία « μιμήσει τὰ ὄντα εἶναι τῶν ἀριθμῶν » μεταβάλλεται ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος εἰς « μεθέξει » τῶν ἰδεῶν. Αἱ ἰδέαι εὑρίσκονται χωριστὰ ἀπὸ τὰ πράγματα, « ἐν ἐπουρανίῳ τόπῳ », καὶ εἶναι θεῖαι, ἀρθαρτοι, ἀναλοίωτοι, μονοειδεῖς, ἀγέννητοι καὶ ἀνώλεθροι, νοοῦσαι καὶ διὰ τοῦ νοῦ μόνον καταληπταί. Αἱ Πλατωνικαὶ ἰδέαι εἶναι τρόπον τινὰ ἐν μόριον τοῦ 'Ελεατικοῦ ὄντος μὲ τὰς γενικὰς αὐτοῦ ἰδιότητας. 'Τιπάρχουν δὲ τόσαι ἰδέαι, δσαι καὶ αἱ ἐννοίαι τῶν αἰσθητῶν.

Αἱ ἰδέαι εἶναι ἀγαθὰ καὶ συνδέονται μεταξὺ των, ὅπως καὶ αἱ ἐννοίαι τῶν αἰσθητῶν πραγμάτων, εἴτε ὡς συνάληηλοι εἴτε ὡς ὑπάληηλοι. "Ολαι δὲ ὑποτάσσονται εἰς τὴν ὑψίστην αὐτῶν, τὴν ἰδέαν τοῦ ἀγαθοῦ,

αὐτὸ τὸ ἀγαθόν, αὔταρκες καὶ παντοδύναμον, ἡ ὅποια ὡς τελικὴ αἰτία εἶναι καὶ ὁ τελευταῖς λόγος τοῦ εἴναι καὶ τοῦ γίγνεσθαι καὶ ὡς θεότης κατευθύνει τὰ πάντα. Κατ' ἀνάγκην ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἔχῃ ἀδάμαστον τὸν πόθον, τὸν ἔρωτα νὰ πλησιάσῃ τὸ ὑπέρτατον ὅν, τὸ τέλειον τὸ τελείως ὡραῖον, τὸ ἀγαθόν, αὐτὸν τὸν Θεόν, τὸ ὅποιον μόνον μετὰ θάνατον δύναται νὰ ἐπιτύχῃ. 'Ἐν δὲ τῇ ζωῇ δύναται νὰ λάβῃ γνῶσιν τούτου ὡς καὶ τῶν ἄλλων ἰδεῶν μόνον διὰ τῆς ἐπιστήμης (τῆς ἀληθοῦς γνώσεως, δηλαδὴ διὰ τῆς φιλοσοφίας), καὶ πρὸς αὐτὸ πρέπει πάντοτε νὰ ἀποβλέψῃ. Καὶ ὅσον πληρεστέρα εἶναι ἡ διανοητικὴ ἡμῶν καθαρότης, τόσον καλύτερον ἐπιτυγχάνομεν τὴν γνῶσιν· τούναντίον ὅσον περισσότερον λαμβάνονται ὑπ' ὅψιν αἱ αἰσθήσεις καὶ τὸ σῶμα, τόσον βεβαιότερον ἀπομακρυνόμεθα ἀπὸ τὴν γνῶσιν.

Πῶς ὁ ἄνθρωπος ἔλαβε τὸ πρῶτὸν γνῶσιν τῶν ἰδεῶν; 'Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ὡς ἀθάνατος, πρὶν συνδεθῆ μὲ τὸ σῶμα, εἶχε γνωρίσει τὰς ἰδεας. "Αμα λοιπὸν ἐνσωματωθῆ εἰς τὸν ἄνθρωπον διὰ τῶν αἰσθήσεων, προσλαμβάνει τὰς ἐννοίας τῶν ἀντικειμένων, τὰ ὅποια εἶναι εἴδωλα τῶν ἰδεῶν· ταῦτα, λόγῳ τῆς ὁμοιότητος αὐτῶν, ἀνακαλοῦν εἰς τὴν μνήμην τὰ ἀρχέτυπα, τὰς ἰδέας· (τῷ ὁμοίῳ ἡ γνῶσις, Ἐλεᾶται — Δημόκριτος). Πᾶσα λοιπὸν ἐπιστημονικὴ γνῶσις εἶναι συνειδητὴ ἐπανέγερσις τῆς περὶ ὁ λόγος ἀναμνήσεως τῶν ἰδεῶν.

Οὕτως ὁ Πλάτων ἔλυσε διὰ τῶν ἰδεῶν τοῦ, ὡς ἔκτιθεται εἰς τὸν Φαιδρανα, τὰ τεθέντα προβλήματα, τὸ θρησκευτικὸν τῶν Ὁρφικῶν κ.τ.λ.: ποία εἶναι ἡ μοῖρα τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, τὸ ἡθικὸν πρόβλημα τοῦ Σωκράτους: πῶς δύναμαι νὰ εῦρω ἀσφαλῆ ἐγγύησιν διὰ τὴν δρθότητα τῶν πράξεών μου, καὶ τὸ γνωστικόν: πῶς δύναμαι νὰ ἐπιτύχω ἀσφαλῆ γνῶσιν, ἀπηλλαγμένην τῆς ἀπατηλότητος τῶν αἰσθήσεων, ἐνώσας στενῶς καὶ ἀδιαρρήκτως θρησκείαν, ἡθικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν γνῶσιν.

ΜΕΡΟΣ Α'

K E I M E N O N

Φ Α Ι Δ Ω Ν

(Η ΠΕΡΙ ΨΥΧΗΣ - ΗΘΙΚΟΣ)

ΕΧΕΚΡΑΤΗΣ, ΦΑΙΔΩΝ, ΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΚΕΒΗΣ
ΣΙΜΜΙΑΣ, ΚΡΙΤΩΝ, Ο ΤΩΝ ΕΝΔΕΚΑ ΥΠΗΡΕΤΗΣ

1. ΕΧΕΚΡΑΤΗΣ. Αύτός, ὃ Φαίδων, παρεγένου Σω- 57
χράτει ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ, ἢ τὸ φάρμακον ἔπιεν ἐν τῷ δεσμω-
τηρίῳ, ἢ ἄλλου του ἥκουσας;

ΦΑΙΔΩΝ. Αύτός, ὃ Ἐχέκρατες.

ΕΧ. Τί οὖν δὴ ἐστιν ἄττα εἰπεν δὲ ἀνὴρ πρὸ τοῦ θα-
νάτου; Καὶ πῶς ἐτελεύτα; Ἡδέως γὰρ ἂν ἐγὼ ἀκούσαιμι·
καὶ γὰρ οὔτε τῶν πολιτῶν Φλειασίων οὐδεὶς πάνυ τι ἐπιγω-
ριάζει τὰ νῦν Ἀθήναζε, οὔτε τις ξένος ἀφίκεται χρόνου συ-
χνοῦ ἐκεῖθεν, ὅστις ἂν ἡμῖν σαφές τι ἀγγεῖλαι οἶδε τ' ἣν β
περὶ τούτων, πλὴν γε δὴ ὅτι φάρμακον πιὼν ἀποθάνονται τῶν
δὲ ἄλλων οὐδὲν εἴχε φράζειν.

ΦΑΙΔ. Οὐδὲ τὰ περὶ τῆς δίκης / ἀρα ἐπίθεσθε, διν τρό- 58
πον ἐγένετο;

ΕΧ. Ναί, ταῦτα μὲν ἡμῖν ἡγγειλέ τις, καὶ ἐθαυμάζο-
μέν γε, ὅτι πάλαι γενομένης αὐτῆς, πολλῷ ὅστερον φαίνεται
ἀποθανών. Τί οὖν ἡν τοῦτο, ὃ Φαίδων;

ΦΑΙΔ. Τύχη τις αὐτῷ, ὃ Ἐχέκρατες, συνέβη· ἔτυχε γὰρ
τῇ προτεραίᾳ τῆς δίκης ἡ πρύμνα ἐστεμμένη τοῦ πλοίου, δε εἰς
Δῆλον Ἀθηναῖοι πέμπουσιν.

ΕΧ. Τοῦτο δὲ δὴ τί ἐστιν;

ΦΑΙΔ. Τοῦτό ἐστι τὸ πλοῖον, ὡς φασιν Ἀθηναῖοι, ἐνῷ
 β θησέύς πυτε εἰς Κρήτην τοὺς δίς ἐπτὰ ἑκείνους φύετο / ἄγων
 καὶ ἔσωσέ τε καὶ αὐτὸς ἐσώθη. Τῷ οὖν Ἀπόλλωνι εὔξαντο, ὡς
 λέγεται, τότε, εἰ σωθεῖεν, ἐκάστου ἔτους θεωρίαν ἀπάξειν εἰς
 Δῆλον· ἦν δὴ ἀεὶ καὶ νῦν ἔτι ἔξ ἑκείνου κατ' ἐνιαυτὸν τῷ θεῷ
 πέμπουσιν. Ἐπειδὴν οὖν ἄρξωνται τῆς θεωρίας, νόμος ἐστὶν
 αὐτοῖς ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ καθαρεύειν τὴν πόλιν καὶ δημοσίᾳ
 μηδένα ἀποκτινύνναι, πρὶν ἂν εἰς Δῆλόν τε ἀφίκηται τὸ
 πλοῖον καὶ πάλιν δεῦρο. Τοῦτο δ' ἐνίστε ἐν πολλῷ χρόνῳ γί-
 γνεται, ὅταν τύχωσιν ἀνεμοὶ ἀπολαβόντες αὐτούς. Ἀρχὴ / δ'
 γνεται, ὅταν τύχωσιν ἀνεμοὶ ἀπολαβόντες αὐτούς. Ἀρχὴ / δ'
 ἐστὶ τῆς θεωρίας, ἐπειδὴν ὁ ἱερεὺς τοῦ Ἀπόλλωνος στέψῃ τὴν
 πρύμναν τοῦ πλοίου· τοῦτο δ' ἔτυχεν, ὥσπερ λέγω, τῇ προτε-
 ραίᾳ τῆς δίκης γεγονός. Διὰ ταῦτα καὶ πολὺς χρόνος ἐγένετο
 τῷ Σωκράτει ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ ὁ μεταξὺ τῆς δίκης τε καὶ τοῦ
 θανάτου.

2. EX. Τί δὲ δὴ τὰ περὶ αὐτὸν τὸν θάνατον, ὡς Φαίδων;
 τί ἦν τὰ λεγόμενα καὶ πραγμένα, καὶ τίνες οἱ παραγενόμενοι
 τῶν ἐπιτηδείων τῷ ἀνδρὶ; "Η οὐκ εἴων οἱ ἀρχοντες παρεῖναι,
 ἀλλ' ἔργμος ἐτελείτα φίλων;

δ ΦΑΙΔ. / Οὐδαμῶς, ἀλλὰ παρῆσάν τινες, καὶ πολλοί γε.

EX. Ταῦτα δὴ πάντα προθυμήθητι ὡς σαφέστατα ἡμῖν
 ἀπαγγεῖλαι, εἰ μή τίς σοι ἀσχολία τυγχάνει οὖσα.

ΦΑΙΔ. / Άλλὰ σχολάζω γε καὶ πειράσομαι ὑμῖν διηγήσα-
 σθαι· καὶ γάρ τὸ μεμνῆσθαι Σωκράτους καὶ αὐτὸν λέγοντα καὶ
 ἄλλου ἀκούοντα ἔμοιγε ἀεὶ πάντων ἥδιστον.

EX. / Άλλὰ μήν, δι Φαίδων, καὶ τοὺς ἀκουσομένους γε
 τοιούτους ἔτέρους ἔχεις· ἀλλὰ πειρᾶ ὡς ἀν δύνη ἀκριβέστατα
 διεξελθεῖν πάντα.

ε ΦΑΙΔ. Καὶ μὴν ἔγωγε θαυμάσια / ἐπαθον παραγενόμε-
 νος. Οὕτε γάρ ὡς θανάτῳ παρόντα με ἀνδρὸς ἐπιτηδείου ἔλεος

εἰσήσει εὐδαίμων γάρ μοι ἀνήρ ἐφαίνετο, ὁ Ἐχέκρατες, καὶ τοῦ τρόπου καὶ τῶν λόγων, ὡς ἀδεῶς καὶ γενναίως ἐτελεύτα, ὥστε μοι ἐκεῖνον παρίστασθαι μηδ' εἰς "Αἰδου ίόντα ἔνευ θείας μοίρας ιέναι, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖσε ἀφικόμενον εῦ πράξειν, εἴπερ τις πώποτε καὶ / ἄλλος. Διὰ δὴ ταῦτα οὐδὲν πάνυ μοι ἐλεεινὸν εἰσῆσι, ὡς εἰκὸς ἀν δόξειν εἶναι παρόντι πένθει· οὔτε αὖ ἥδονὴ ὡς ἐν φιλοσοφίᾳ ἡμῶν ὅντων, ὥσπερ εἰώθειμεν· καὶ γάρ οἱ λόγοι τοιοῦτοι τινες ἦσαν. 'Αλλ' ἀτεχνῶς ἀτοπόν τι μοι πάθος παρῆν καὶ τις ἀήθης κρᾶσις, ἀπό τε τῆς ἥδονῆς συγκεκραμένη ὁμοῦ καὶ ἀπὸ τῆς λύπης, ἐνθυμουμένῳ ὅτι αὐτίκα ἐκεῖνος ἔμελλε τελευτᾶν. Καὶ πάντες οἱ παρόντες σχεδόν τι οὕτω διεκείμεθα, δὲ μὲν γελῶντες, ἐνίστε δὲ δακρύοντες, εἰς δὲ ἥμῶν καὶ διαφερόντως, 'Απολλόδωρος· οἶσθα γάρ που τὸν β ἄνδρα / καὶ τὸν τρόπον αὐτοῦ.

ΕΧ. Πῶς γάρ οὐ;

ΦΑΙΔ. Ἐκεῖνός τε τοίνυν παντάπασιν οὗτος εἶχεν, καὶ αὐτὸς ἔγωγε ἐτεταράγμην καὶ οἱ ἄλλοι.

ΕΧ. "Ετυχον δέ, ὁ Φαίδων, τίνες παραγενόμενοι;

ΦΑΙΔ. Οὕτος τε δὴ δὲ Ἀπολλόδωρος τῶν ἐπιχωρίων παρῆν καὶ Κριτόβουλος καὶ διπατήρ αὐτοῦ, καὶ ἔπι Ερμογένης καὶ Ἐπιγένης καὶ Αἰσχίνης καὶ Ἀντισθένης· ἦν δὲ καὶ Κτήσιππος δὲ Παιακεὺς καὶ Μενέζενος καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν ἐπιχωρίων Πλάτων· δέ, οἶμαι, ἥσθένει.

ΕΧ. Ξένοι δέ τινες / παρῆσαν;

ΦΑΙΔ. Ναί, Σιμοίας τέ γε δὲ Θηβαῖος καὶ Κέβης καὶ Φαιδώνδης, καὶ Μεγαρόθεν Εύκλειδης τε καὶ Τερψίων.

ΕΧ. Τί δέ; Ἀρίστιππος καὶ Κλεόμβροτος παρεγένοντο;

ΦΑΙΔ. Οὐ δῆτα· ἐν Αἰγίνῃ γάρ ἐλέγοντο εἶναι.

ΕΧ. "Άλλος δέ τις παρῆν;

ΦΑΙΔ. Σχεδόν τι οἶμαι τούτους παραγενέσθαι.

EX. Τί οὖν δή ; Τίνες, φάς, ἵσαν οἱ λόγοι ;

3. ΦΑΙΔ. Ἐγώ σοι ἐξ ἀρχῆς πάντα πειράσομαι διηγήσασθαι. Αἶ γάρ δὴ καὶ τὰς πρόσθεν / ἡμέρας εἰώθειμεν φοιτᾶν καὶ ἐγὼ καὶ οἱ ἄλλοι παρὰ τὸν Σωκράτη συλλεγόμενοι ἔωθεν εἰς τὸ δικαστήριον, ἐνῷ καὶ ἡ δίκη ἐγένετο· πλησίον γάρ ἦν τοῦ δεσμωτηρίου. Περιεμένομεν οὖν ἐκάστοτε, ἔως ἀνοιχθείη τὸ δεσμωτήριον, διατρίβοντες μετ' ἀλλήλων ἀνεῳγετο γάρ οὐ πρώτη ἐπειδὴ δὲ ἀνοιχθείη, εἰσῆμεν παρὰ τὸν Σωκράτη καὶ τὰ πολλὰ διημερεύομεν μετ' αὐτοῦ. Καὶ δὴ καὶ τότε πρωφαίτερον συνελέγγομεν· τῇ γάρ προτεραίᾳ [ἡμέρᾳ], ἐπειδὴ εἰς ἥλιθομεν ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου / ἐσπέρας, ἐπυθόμεθα, ὅτι τὸ πλοῖον ἐκ Δήλου ἀφιγμένον εἴη. Παρηγγείλαμεν οὖν ἀλλήλοις ἥκειν ὡς πρωφαίτατα εἰς τὸ εἰωθός. Καὶ ἥκομεν, καὶ ἡμῖν ἐξελθῶν ὁ θυρωρός, ὅσπερ εἰώθει ὑπακούειν, εἶπε περιμένειν καὶ μὴ πρότερον παριέναι, ἔως ἂν αὐτὸς κελεύσῃ· λύουσι γάρ, ἔφη, οἱ ἔνδεκα Σωκράτη καὶ παραγγέλλουσιν, ὅπως ἂν τῇδε τῇ ἡμέρᾳ τελευτήσῃ. Οὐ πολὺν δὲ οὖν χρόνον ἐπισχὼν ἥκε καὶ ἐκέλευσεν ἡμᾶς εἰσέναι.

- 60 Εἰσιόντες οὖν / κατελαμβάνομεν τὸν μὲν Σωκράτη ὅρτι λελυμένον, τὴν δὲ Ξανθίππην — γιγνώσκεις γάρ — ἔχουσάν τε τὸ παιδίον αὐτοῦ καὶ παρακαθημένην. ‘Ως οὖν εἶδεν ἡμᾶς ἡ Ξανθίππη, ἀνευφήμησέ τε καὶ τοιαῦτ’ ἄττα εἶπεν, οἷα δὴ εἰώθασιν αἱ γυναικες, ὅτι· « Ὡς Σώκρατες, ὕστατον δή σε προσεροῦσιν νῦν οἱ ἐπιτήδειοι καὶ σὺ τούτους ». Καὶ ὁ Σωκράτης βλέψας εἰς τὸν Κρίτωνα, « Ὡς Κρίτων », ἔφη, « ἀπαγέτω τις αὐτὴν οἶκαδε ».

- β Καὶ ἐκείνην μὲν ἀπῆγόν τινες τῶν τοῦ Κρίτωνος βοῶσάν τε καὶ / κοπτομένην. Οὐ δὲ Σωκράτης ἀνακαθιζόμενος εἰς τὴν κλίνην συνέκαμψέ τε τὸ σκέλος καὶ ἐξέτριψε τῇ χειρί, καὶ τρίβων ἄμα· ὡς ἄτοπον, ἔφη, ὡς ἄνδρες, ἔοικέ τι εἶναι τοῦτο,

ὅ καλοῦσιν οἱ ἀνθρώποι ήδύ· ὡς θαυμασίως πέφυκε πρὸς τὸ δοκοῦν ἐνάντιον εἶναι, τὸ λυπηρόν, τῷ ἄμα μὲν αὐτῷ μὴ ἔθελεν παραγίγνεσθαι τῷ ἀνθρώπῳ, ἐὰν δὲ τις διώκῃ τὸ ἔτερον καὶ λαμβάνῃ, σχεδόν τι ἀναγκάζεσθαι ἀσὶ λαμβάνειν καὶ τὸ ἔτερον, ὥσπερ ἐκ μιᾶς κορυφῆς συνημμένω δύ' ὅντε. Καὶ μοι δοκεῖ, / ἔφη, εἰ ἐνενόγσεν αὐτὰ Αἴσωπος, μῆθον ἣν συνθεῖναι, γ
ώς ὁ θεὸς βουλόμενος αὐτὰ διαλλάξαι πολεμοῦντα, ἐπειδὴ οὐκ ἐδύνατο, συνῆψεν εἰς ταύτὸν αὐτοῖς τὰς κορυφάς· καὶ διὰ ταῦτα, ὃ ἢν τὸ ἔτερον παραγένηται, ἐπακολουθεῖ ὕστερον καὶ τὸ ἔτερον. "Ωσπερ οὖν καὶ αὐτῷ μοι ἔσοικεν· ἐπειδὴ ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἦν ἐν τῷ σκέλει τὸ ἀλγεινόν, ἤκειν δὴ φαίνεται ἐπακολουθοῦν τὸ ἥδυ.

4. 'Ο οὖν Κέβης ὑπολαβών· νὴ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες,
ἔφη, εῦ γ' ἐποιήσας ἀναμνήσας με. Περὶ γάρ τοι τῶν / ποιημάτων, ὃν πεποίηκας ἐντείνας τοὺς τοῦ Αἴσωπου λόγους καὶ τὸ εἰς τὸν Ἀπόλλω προσίμιον, καὶ ὅλοι τινές με ἥδη ἔροντο, ἀτάρ καὶ Εὔηνος πρώην, ὃ τι ποτὲ διανοηθείς, ἐπειδὴ δεῦρο ἥλθες, ἐποίησας αὐτά, πρότερον οὐδὲν πώποτε ποιήσας. Εἰ οὖν τί σοι μέλει τοῦ ἔχειν ἐμὲ Εύήνῳ ἀποκρίνασθαι, ὅταν με αῦθις ἐρωτᾷ — εὗ οἶδα γάρ, ὅτι ἐρήσεται — εἰπέ, τί χρὴ λέγειν.

— Λέγε τοίνυν, ἔφη, αὐτῷ, ὦ Κέβης, τάληθη, ὅτι οὐκ ἔκείνω βουλόμενος οὐδὲ τοῖς ποιήμασιν αὐτοῦ ἀντίτεχνος εἶναι ἐποίησα ταῦτα — ἤδειν γάρ, ὡς οὐ ράφιον εἴη — ἀλλ' ἐνυπνίων τινῶν ἀποπειρώμενος, τί λέγει, καὶ ἀφοσιούμενος, εἰ ἄρα πολλάκις ταύτην τὴν μουσικὴν μοι ἐπιτάττοι ποιεῖν. Ἡν γάρ δὴ ἄττα τοιάδε· πολλάκις μοι φοιτῶν τὸ αὐτὸν ἐνύπνιον ἐν τῷ παρελθόντι βίῳ, ὅλοτ' ἐν ἄλλῃ ὅψει φαινόμενον, τὰ αὐτὰ δὲ λέγον· « ὦ Σώκρατες », ἔφη, « μουσικὴν ποίει καὶ ἐφγάζου ». Καὶ ἐγὼ ἔν γε τῷ πρόσθιν χρόνῳ, ὅπερ ἐπραττον, τοῦτο

61 ὑπελάμβανον αὐτό μοι παρακελεύεσθαι τε / καὶ ἐπικελεύειν, ὥσπερ οἱ τοῖς θέουσι διακελευόμενοι, καὶ ἐμοὶ οὕτω τὸ ἐνύπνιον, ὅπερ ἔπραττον, τοῦτο ἐπικελεύειν, μουσικὴν ποιεῖν, ὡς φιλοσοφίας μὲν οὕσης μεγίστης μουσικῆς, ἐμοῦ δὲ τοῦτο πράττοντος. Νῦν δ' ἐπειδὴ ἡ τε δίκη ἐγένετο καὶ ἡ τοῦ θεοῦ ἕορτὴ διεκάλυψε με ἀποθνήσκειν, ἔδοξε χρῆναι, εἰ ἄρα πολλάκις μοι προστάττοι τὸ ἐνύπνιον ταύτην τὴν δημώδη μουσικὴν ποιεῖν, μὴ ἀπειθῆσαι αὐτῷ, ἀλλὰ ποιεῖν· ἀσφαλέστερον γάρ εἶναι μὴ ἀπιέναι, πρὸς ἀφοσιώσασθαι ποιήσαντα ποιήματα [καὶ] πειθόμενον τῷ ἐνυπνίῳ. Οὕτω δὴ πρῶτον μὲν εἰς τὸν θεὸν ἐποίησα, οὐ δὴ παροῦσα θυσίᾳ· μετὰ δὲ τὸν θεὸν ἐννοήσας, ὅτι τὸν ποιητὴν δέοι, εἴπερ μέλλοι ποιητὴς εἶναι, ποιεῖν μύθους, ἀλλ' οὐ λόγους, καὶ αὐτὸς οὐκ ἡ μυθολογικός, διὰ ταῦτα δὴ, οὓς προχείρους εἶχον καὶ ἡπιστάμην μύθους τοῦ Αἰσώπου, τούτους ἐποίησα, οἷς πρώτοις ἐνέτυχον.

γ 5. Ταῦτα οὖν, ὁ Κέβης, Εὔήνω φράζε, καὶ ἐρρῶσθαι καί, ἀν σωφρονῆ, ἐμὲ διώκειν ὡς τάχιστα. "Απειμι δέ, ὡς / ἔοικε, τήμερον· κελεύουσι γάρ Ἀθηναῖοι.

Καὶ ὁ Σιμύιας· οἶον παρακελεύει, ἔφη, τοῦτο, ὁ Σώκρατες, Εὔήνω; Πολλὰ γάρ ἥδη ἐντετύχηκα τῷ ἀνδρὶ· σχεδὸν οὖν, ἔξι ἔν γάρ ἥσθημαι, οὐδὲ διποστιοῦν σοι ἐκῶν εἶναι πείσεται.

—Τί δαί; ἦ δ' ὅς, οὐ φιλόσοφος Εὔηνος;

—"Εμοιγε δοκεῖ, ἔφη ὁ Σιμύιας.

δ —Ἐθελήσει τοίνυν καὶ Εὔηνος καὶ πᾶς, ὅτῳ ἀξίως τούτου τοῦ πράγματος μέτεστιν. Οὐ μέντοι γ' ἵσως βιάσεται αὐτὸν· οὐ γάρ φασι θεμιτὸν εἶναι. Καὶ ἄμα λέγων ταῦτα καθηζόμενος οὕτως ἥδη τὰ λοιπὰ διελέγετο.

"Ηρετο οὖν αὐτὸν ὁ Κέβης· πῶς τοῦτο λέγεις, ὁ Σώ-

κρατεῖς, τὸ μὴ θεμιτὸν εἶναι ἔαυτὸν βιάζεσθαι, ἐθέλειν δ' ἀν τῷ ἀποθνήσκοντι τὸν φιλόσοφον ἔπεσθαι;

— Τί δέ, δῶ Κέβης; Οὐκ ἀκηκόατε σύ τε καὶ Σιμμίας περὶ τῶν τοιούτων Φιλολάω συγγεγονότες;

— Οὐδὲν γε σαφές, ὥς Σώκρατες.

— Ἀλλὰ μήν καὶ ἐγὼ ἔξ ἀκοῆς περὶ αὐτῶν λέγω· ἂ μὲν οὖν τυγχάνω ἀκηκοώς, φθόνος οὐδεὶς λέγειν. Καὶ γάρ ἵσως καὶ μάλιστα πρέπει μέλλοντα / ἐκεῖσε ἀποδημεῖν διασκοπεῖν τε καὶ μυθολογεῖν περὶ τῆς ἀποδημίας τῆς ἐκεῖ, ποίαν τινὰ αὐτὴν οἰόμεθα εἶναι. Τί γάρ ἀν τις καὶ ποιοῖ ἄλλο ἐν τῷ μέγρῳ ἡλίου δυσμῶν χρόνῳ;

6. Κατὰ τί δὴ οὖν ποτε οὐ φασι θεμιτὸν εἶναι αὐτὸν ἔαυτὸν ἀποκτιννύναι, ὥς Σώκρατες; "Ηδη γάρ ἔγωγε, ὅπερ νῦν δὴ σὺ ἡρου, καὶ Φιλολάου ἥκουσα, ὅτε παρ' ἡμῖν διητᾶτο, ἡδη δὲ καὶ ἄλλων τινῶν, ὡς οὐ δέοι τοῦτο ποιεῖν· σαφές δὲ περὶ αὐτῶν οὐδενὸς πώποτε οὐδὲν ἀκήκοα.

— Ἀλλὰ προθυμεῖσθαι χρή, ἔφη. Τάχα γάρ ἀν καὶ ἀκούσαις. "Ισως μέντοι θαυμαστόν σοι φανεῖται εἰ τοῦτο μόνον τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀπλοῦν ἔστι καὶ οὐδέποτε τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ, ὥσπερ καὶ τἄλλα, ἔστιν ὅτε καὶ οἵς βέλτιον τεθνάναι ἢ ζῆν· οἵς δὲ βέλτιον τεθνάναι, θαυμαστὸν ἵσως σοι φαίνεται, εἰ τούτοις τοῖς ἀνθρώποις μὴ ὅσιον αὐτοὺς ἔαυτοὺς εῦ ποιεῖν, ἀλλὰ ἄλλον δεῖ περιμένειν εὐεργέτην.

Καὶ ὁ Κέβης ἡρέμα ἐπιγελάσας, ἵττω Ζεύς, ἔφη, τῇ αὐτοῦ φωνῇ εἰπών.

— Καὶ γάρ ἀν δόξειεν, ἔφη / δῶ Σωκράτης, οὕτω γ' εἶναι ἄλογον· οὐ μέντοι ἀλλ' ἵσως γ' ἔχει τινὰ λόγον. 'Ο μὲν οὖν ἐν ἀπυρρήτοις λεγόμενος περὶ αὐτῶν λόγος, ὡς ἐν τινὶ φρουρᾷ ἐσμεν οἱ ἀνθρωποι καὶ οὐ δεῖ δὴ ἔαυτὸν ἐκ ταύτης λύειν οὐδὲ ἀποδιδράσκειν, μέγας τέ τίς μοι φαίνεται καὶ οὐ ράδιος διιδεῖν·

ε

62

β

δύ μέντοι ἀλλὰ τόδε γέ μοι δοκεῖ, ὁ Κέβης, εῦ λέγεσθαι,
τὸ θεοὺς εἶναι ἡμῶν τοὺς ἐπιμελουμένους καὶ ἡμᾶς τοὺς
ἀνθρώπους ἐν τῶν κτημάτων τοῖς θεοῖς εἶναι. "Η σοὶ οὐ δοκεῖ
οὕτως ;

—Ἐμοιγε, ἔφη ὁ Κέβης.

γ Οὐκοῦν, ἦ δ' ὅς, καὶ σὺ / ἄν, τῶν σαυτοῦ κτημάτων εἴ-
τι αὐτὸ ἔκατὸ ἀποκτινύοι μὴ σημήναντός σου, ὅτι βούλει
αὐτὸ τεθνάναι, χαλεπαίνοις ἀν αὐτῷ καί, εἴ τινα ἔχοις τι-
μωρίαν, τιμωροῦ ἔν;

—Πάνυ γ', ἔφη.

—Ἴσως τοίνυν ταύτη οὐκ ἄλογον μὴ πρότερον αὐτὸν ἀπο-
κτινύναι δεῖν, πρὶν ἀνάγκην τινὰ θεὸς ἐπιπέμψῃ, ὥσπερ καὶ
τὴν νῦν ἡμῖν παροῦσαν.

δ 7. 'Αλλ' εἰκός, ἔφη ὁ Κέβης, τῷτο γε φαίνεται. "Ο μέν-
τοι νῦν δὴ ἔλεγες, τὸ τοὺς φιλοσόφους ἐφδίως ἀν ἔθέλειν
ἀποθηῆσκειν, ἔοικε τοῦτο, ὁ Σώκρατες, / ἀτόπῳ, εἴπερ, δ'
νῦν δὴ ἐλέγομεν, εὐλόγως ἔχει, τὸ θεόν τε εἶναι τὸν ἐπιμελού-
μενον ἡμῶν καὶ ἡμᾶς ἐκείνου κτήματα εἶναι. Τὸ γὰρ μὴ
ἀγανακτεῖν τοὺς φρονιμωτάτους ἐκ ταύτης τῆς θεραπείας ἀ-
πιόντας, ἐν ᾧ ἐπιστατοῦσιν αὐτῶν οἴπερ ἄριστοί εἰσι τῶν ὄν-
των ἐπιστάται, θεοί, οὐκ ἔχει λόγον. Οὐ γάρ που αὐτός γε αὐ-
τοῦ οἰεται ἄμεινον ἐπιμελήσεσθαι ἐλεύθερος γενόμενος· ἀλλ' ἀ-
νόητος μὲν ἀνθρωπος τάχ' ἀν οἰηθείη ταῦτα, φευκτέον εἶναι
επὶ τοῦ δεσπότου, καὶ οὐκ ἀν / λογίζοιτο, ὅτι οὐ δεῖ ἀπό γε
ἀπὸ τοῦ δεσπότου, καὶ οὐκ ἀν / λογίζοιτο, ὅτι οὐ δεῖ ἀπό γε
τοῦ ἀγαθοῦ φεύγειν, ἀλλ' ὅ τι μάλιστα παραμένειν· διὸ ἀλο-
γίστως ἀν φεύγοι. 'Ο δὲ νοῦν ἔχων ἐπιθυμοῦ που ἀν ἀεὶ εἶναι
παρὰ τῷ αὐτοῦ βελτίονι. Καίτοι οὕτως, ὁ Σώκρατες, τού-
ναντίον εἶναι εἰκὸς ἦ δὲ νῦν δὴ ἐλέγετο· τοὺς μὲν γὰρ φρονί-
μους ἀγανακτεῖν ἀποθηῆσκοντας πρέπει, τοὺς δὲ ἄφρονας
χαίρειν.

‘Ακούσας οὖν ὁ Σωκράτης ἡσθῆναί τέ μοι ἔδοξε τῇ τοῦ / Κέβητος πραγματείᾳ καὶ ἐπιβλέψας εἰς ἡμᾶς ἀεὶ τοι, ἔφη, 63
[δ] Κέβης λόγους τινὰς ἀνερευνᾷ καὶ οὐ πάνυ εὐθέως ἐθέλει πείθεσθαι ὅ τι ἂν τις εἴπῃ.

Καὶ ὁ Σιμμίας ἀλλὰ μήν, ἔφη, ὁ Σώκρατες, νῦν γέ μοι δοκεῖ τι καὶ αὐτῷ λέγειν Κέβης· τί γάρ ἂν βουλόμενοι ἄνδρες σοφοὶ ὡς ἀληθῶς δεσπότας ἀμείνους αὐτῶν φέύγοιεν καὶ ὁρδίως ἀπαλλάττοιντο αὐτῶν; Καί μοι δοκεῖ Κέβης εἰς σὲ τείνειν τὸν λόγον, ὅτι οὕτω ῥαδίως φέρεις καὶ ἡμᾶς ἀπολείπουν καὶ ἄρχοντας ἀγαθούς, ὡς αὐτὸς / ὁμολογεῖς, θεούς.

β

— Δίκαια, ἔφη, λέγετε. Οἶμαι γάρ ὑμᾶς λέγειν, ὅτι χρή με πρὸς ταῦτα ἀπολογήσασθαι, ὥσπερ ἐν δικαστηρίῳ.

— Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Σιμμίας.

8. Φέρε δή, ἢ δ’ ὅς, πειραθῶ πιθανώτερον πρὸς τοὺς ὑμᾶς ἀπολογήσασθαι ἢ πρὸς τοὺς δικαστάς. Ἐγὼ γάρ, ἔφη, ὁ Σιμμίας τε καὶ Κέβης, εἰ μὲν μὴ φῶνη ἥξειν πρῶτον μὲν παρὰ θεοὺς, ἄλλους σοφούς τε καὶ ἀγαθούς, ἔπειτα καὶ παρ’ ἀνθρώπους τετελευτηκότας ἀμείνους τῶν ἐνθάδε, ἥδίκουν ἀν οὐκ ἀγανακτῶν τῷ θανάτῳ. Νῦν δὲ εὗ ἵστε, ὅτι / παρ’ ἄνδρας τε ἐλπίζω ἀφίξεσθαι ἀγαθούς· καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἀν πάνυ διισχυρισάμην· ὅτι μέντοι παρὰ θεοὺς δεσπότας πάνυ ἀγαθούς ἥξειν, εὗ ἵστε, ὅτι, εἴπερ τι ἄλλο τῶν τοιούτων, διισχυρισάμην ἀν καὶ τοῦτο. “Ωστε διὰ ταῦτα οὐχ ὁμοίως ἀγανακτῶ, ἀλλ’ εὔελπίς εἰμι εἶναί τι τοῖς τετελευτηκόσι καί, ὥσπερ γε καὶ πάλαι λέγεται, πολὺ ἀμεινον τοῖς ἀγαθοῖς ἢ τοῖς κακοῖς.”

γ

— Τί οὖν, ἔφη ὁ Σιμμίας, ὁ Σώκρατες; Αὐτὸς ἔχων τὴν διάνοιαν ταύτην ἐν νῷ ἔχεις ἀπιέναι, ἢ κανὸν ἡμῖν / μεταδοίης; δ Κοινὸν γάρ δὴ ἐμοιγε δοκεῖ καὶ ἡμῖν εἶναι ἀγαθὸν τοῦτο, καὶ ἀμα σοι ἡ ἀπολογία ἔσται, ἐάν, ἀπερ λέγεις, ἡμᾶς πείσης.

— 'Αλλὰ πειράσομαι, ἔφη. Πρῶτον δὲ Κρίτων τόνδε σκεψώμεθα; τί ἐστιν ὁ βούλεσθαι μοι δοκεῖ πάλαι εἰπεῖν.

Τιδέ, ὁ Σώκρατες, ἔφη ὁ Κρίτων, ἄλλο γε ἢ πάλαι μοι λέγει ὁ μέλλων σοι δώσειν τὸ φάρμακον, ὅτι γρή σοι φράζειν ὡς ἐλάχιστα δισλέγεσθαι; Φησὶ γάρ θερμαίνεσθαι μᾶλλον διαλεγομένους, δεῦ δὲ οὐδὲν τοιοῦτον προσφέρειν τῷ φαρμάκῳ εἰ δὲ μή, / ἐνίστε ἀναγκάζεσθαι καὶ δίς καὶ τρίς πίνειν τούς τι τοιοῦτον ποιοῦντας.

ε Καὶ ὁ Σωκράτης, ἔα, ἔφη, χαίρειν αὐτόν· ἄλλὰ μόνον τὸ ἑαυτοῦ παρασκευαζέτω ὡς καὶ δίς δώσων, ἐὰν δὲ δέη, καὶ τρίς.

—'Αλλὰ σχεδὸν μέν τι ἥδειν, ἔφη ὁ Κρίτων, ἄλλα μοι πάλαι πράγματα παρέχει.

—'Εα αὐτόν, ἔφη. 'Αλλ' ὑμῖν δὴ τοῖς δικασταῖς βούλομαι ἥδη τὸν λόγον ἀποδοῦναι, ὡς μοι φαίνεται εἰκότως ἀνήρ τῷ ὄντι ἐν φιλοσοφίᾳ διατρίψας τὸν βίον θαρρεῖν μέλλων / ἀποθανεῖσθαι καὶ εὔελπις εἶναι ἐκεῖ μέγιστα οἵσεσθαι ἀγαθό, ἐπειδὰν τελευτήσῃ. Πῶς ἂν οὖν δὴ τοῦθ' οὕτως ἔχοι, ὁ Σιμίμια τε καὶ Κέβης, ἐγὼ πειράσομαι φράσαι.

64

9. Κινδυνεύουσι γάρ, ὅσοι τυγχάνουσιν ὄρθως ἀπτόμενοι φιλοσοφίας, λεληθέναι τοὺς ἄλλους, ὅτι οὐδὲν ἄλλο αὐτοὶ ἐπιτηλούνται τοῖς ἀποθανεῖσκεν τε καὶ τεθνάναι. Εἰ οὖν τοῦτο ἀληθές, ἀποτοπον δέποι τὸν διηγηματικὸν προθυμεῖσθαι μὲν ἐν παντὶ τῷ βίῳ μηδὲν ἄλλο ἢ τοῦτο, ἤκοντος δὲ δὴ αὐτοῦ ἀγανακτεῖν, ὁ πάλαι προεθυμοῦντό τε καὶ ἐπετίθεντον.

β Καὶ ὁ Σιμίμιας γελάσας· νὴ τὸν Δία, ἔφη, / Σώκρατες, οὐ πάνυ γέ με νῦν γελασείοντα ἐποίησας γελάσου. Οἷμαι γάρ ἂν δὴ τοὺς πολλοὺς αὐτὸν τοῦτο ἀκούσαντας δοκεῖν εὖ πάνυ εἰρῆσθαι εἰς τοὺς φιλοσοφοῦντας — καὶ ξυμφάναι ἀν τοὺς μὲν παρ' ἡμῖν ἀνθρώπους καὶ πάνυ — ὅτι τῷ ὄντι οἱ

φιλοσοφοῦντες θανατῶσι καὶ σφᾶς γε οὐ λελήθασιν, ὅτι ἄξιοι εἰσι τοῦτο πάσχειν.

— Καὶ ἀληθῆ γ' ἂν λέγοιεν, ὡς Σιμμία, πλὴν γε τοῦ σφᾶς μὴ λεληθέναι. Λέληθε γάρ αὐτοὺς, η̄ τε θανατῶσι καὶ η̄ ἄξιοι εἰσι θανάτου καὶ οἶου θανάτου οἱ ως ἀληθῶς φιλόσοφοι. Εἴπωμεν γάρ, / ἔφη, πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς, χαίρειν εἰπόντες ἐκεί- νοις. Ἡγούμεθά τι τὸν θάνατον εῖναι;

— Πάνυ γε, ἔφη ὑπολαβόν δὲ Σιμμίας.

— Ἀρα μὴ ἄλλο τι η̄ τὴν τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος ἀπαλλαγήν; Καὶ εῖναι τοῦτο τὸ τεθνάναι, χωρὶς μὲν ἀπὸ τῆς ψυχῆς ἀπαλλαγὴν αὐτὸν καθ' αὐτὸν τὸ σῶμα γεγονέναι, χωρὶς δὲ τὴν ψυχὴν ἀπὸ τοῦ σώματος ἀπαλλαγῆσαν αὐτὴν καθ' αὐτὴν εῖναι; Ἀρα μὴ ἄλλο τι η̄ ὁ θάνατος η̄ τοῦτο;

— Οὔκ, ἀλλὰ τοῦτο, ἔφη.

— Σκέψαι δή, ὡς ἀγαθέ, ἐὰν ἄρα καὶ σοὶ ξυνδοκῇ ἄπερ ἐμοί: ἐκ γάρ τούτων / μᾶλλον οἷμαι ἡμᾶς εἰσεσθαι, περὶ δὲ σκοποῦμεν. Φαίνεται σοι φιλοσόφου ἀνδρὸς εῖναι ἐσπουδακέναι περὶ τὰς ἥδονὰς καλουμένας τὰς τοιάσδε, οἷον σίτων καὶ ποτῶν;

— Ἡκιστα, ὡς Σώκρατες, ἔφη ὁ Σιμμίας.

— Τί δέ; Τὰς τῶν ἀφροδισίων;

— Οὐδαμῶς.

— Τί δέ; Τὰς ἄλλας τὰς περὶ τὸ σῶμα θεραπείας δοκεῖ σοι ἐντίμους ἥγεισθαι ὁ τοιοῦτος; Οἶον ἴματίων διαφερόντων κτήσεις καὶ ὑποδημάτων καὶ τοὺς ἄλλους καλλωπισμοὺς τοὺς περὶ τὸ σῶμα πότερον τιμᾶν δοκεῖ σοι η̄ ἀτιμάζειν, καθ' ὅσον μὴ / πολλὴ ἀνάγκη μετέχειν αὐτῶν;

— Ἀτιμάζειν ἐμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὃ γε ως ἀληθῶς φιλόσοφος.

— Οὐκοῦν ὅλως δοκεῖ σοι, ἔφη, η̄ τοῦ τοιούτου πραγμα-

ε

τεία οὐ περὶ τὸ σῶμα εἶναι, ἀλλὰ καθ' ὅσον δύναται ἀφεστάναι αὐτοῦ, πρὸς δὲ τὴν ψυχὴν τετράφθαι;

— Ἐμοιγε.

— Ἄρ' οὖν πρῶτον μὲν ἐν τοῖς τοιούτοις δῆλός ἐστιν ὁ φιλόσοφος ἀπολύών ὅ τι / μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῆς τοῦ σώματος κοινωνίας διαφερόντως τῶν ἄλλων ἀνθρώπων;

— Φαίνεται.

— Καὶ δοκεῖ γέ που, ὡς Σιμμία, τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις, ὃς μηδὲν ἡδὺ τῶν τοιούτων, μηδὲ μετέχει αὐτῶν οὐκ ἔξιν εἶναι ζῆν, ἀλλ' ἐγγύς τι τείνειν τοῦ τεθνάναι ὁ μηδὲν φροντίζων τῶν ἡδονῶν, αἴ διὰ τοῦ σώματός εἰσιν;

— Πάνυ μὲν οὖν ἀληθῆ λέγεις.

β 10. Τι δὲ δὴ περὶ αὐτὴν τὴν τῆς φρονήσεως κτῆσιν; Πότερον ἐμπόδιον τὸ σῶμα ἢ οὐ, ἐάν τις αὐτὸν ἐν τῇ ζητήσει κοινωνὸν συμπαραλαμβάνῃ; Οἶον τὸ τοιόνδε / λέγω ἀρα ἔχει ἀλήθειάν τινα δψίς τε καὶ ἀκοή τοῖς ἀνθρώποις, ἢ τά γε τοι-αῦτα καὶ οἱ ποιηταὶ ἡμῖν ἀεὶ θρυλοῦσιν, ὅτι οὔτ' ἀκούομεν ἀκριβὲς οὐδὲν οὔτε ὁρῶμεν; Καίτοι εἰ αὗται τῶν περὶ τὸ σῶμα καὶ σθήσεων μὴ ἀκριβεῖς εἰσι μηδὲ σαφεῖς, σχολῆς αἴ γε ἄλλαι πᾶσαι γάρ που τούτων φαυλότεραι εἰσιν ἢ σοὶ οὐ δοκοῦσιν:

— Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

— Πότε οὖν, ἢ δ' ὅς, ἢ ψυχὴ τῆς ἀληθείας ἀπτεται; "Οταν μὲν γάρ μετὰ τοῦ σώματος ἐπιγειρῆ τι σκοπεῖν, δῆλον, ὅτι τότε ἔξαπατᾶται ὑπ' αὐτοῦ.

γ / — Ἀληθῆ λέγεις.

— Ἄρ' οὖν οὐκ ἐν τῷ λογίζεσθαι, εἴπερ που ἄλλοθι, κατάδηλον αὐτῇ γίγνεται τι τῶν ὄντων;

— Ναί.

— Λογίζεται δέ γε που τότε κάλλιστα, ὅταν αὐτὴν τού-

των μηδὲν παραλυπῆ, μήτε ἀκοὴ μήτε ὄψις μήτε ἀλγηθῶν μηδέ τις ἡδονή, ἀλλ' ὅ τι μάλιστα αὐτὴ καθ' αὐτὴν γίγνηται ἐῶσα χαίρειν τὸ σῶμα, καὶ, καθ' ὅσον δύναται, μὴ κοινωνοῦσα αὐτῷ μηδ' ἀπτομένη, δρέγηται τοῦ ὄντος.

— "Εστι ταῦτα.

— Οὐκοῦν καὶ ἐνταῦθα ἡ τοῦ φιλοσόφου ψυχὴ μάλιστα / ἀτιμάζει τὸ σῶμα καὶ φεύγει ἀπ' αὐτοῦ, ζητεῖ δὲ αὐτὴ καθ' αὐτὴν γιγνεσθαι.

— Φαίνεται.

— Τί δὲ δὴ τὰ τοιάδε, ὢ Σιμμία; Φαμέν τι εἶναι δίκαιον αὐτὸν ἢ οὐδέν;

— Φαμέν μέντοι, νὴ Δία.

— Καὶ καλὸν γέ τι καὶ ἀγαθόν;

— Πῶς δ' οὖ;

— "Ηδη οὖν πώποτέ τι τῶν τοιούτων τοῖς διφθαλμοῖς εἰδεῖς;

— Οὐδαμῶς, ἢ δ' ὅς.

— Ἀλλ' ἔλλη τινὶ αἰσθήσει τῶν διὰ τοῦ σώματος ἐφήψω αὐτῶν; Λέγω δὲ περὶ πάντων, οἷον μεγέθους πέρι, ὑγιείας, ἴσχυος καὶ τῶν ἄλλων ἐνὶ λόγῳ ἀπάντων τῆς οὐσίας, δὲ / τυγχάνει ἔκαστον ὅν· ἄρα διὰ τοῦ σώματος αὐτῶν τὸ ἀληθέστατον θεωρεῖται, ἢ ὅδε ἔχει· διὸ ἀν μάλιστα ἡμῶν καὶ ἀκριβέστατα παρασκευάσηται αὐτὸν ἔκαστον διανοηθῆναι, περὶ οὗ σκοπεῖ, οὗτος ἀν ἐγγύτατα ἵοι τοῦ γνῶναι ἔκαστον;

— Πάνυ μὲν οὖν.

— "Αρ' οὖν ἐκεῖνος ἀν τοῦτο ποιήσεις καθαρώτατα, ὅστις ὅ τι μάλιστα αὐτῇ τῇ διανοίᾳ ἵοι ἐφ' ἔκαστον, μήτε τὴν ὄψιν παρατιθέμενος ἐν τῷ διανοεῖσθαι μήτε τινὰ ἄλλην αἰσθησιν ἐφέλκων μηδεμίαν / μετὰ τοῦ λογισμοῦ, ἀλλ' αὐτῇ καθ' αὐτὴν εἰλικρινεῖ τῇ διανοίᾳ χρώμενος αὐτὸν καθ' αὐτὸν εἰλικρινεῖς ἔκαστον ἐπιχειροῦ θηρεύειν τῶν ὄντων, ἀπαλλαγεὶς ὅτι

δ

ε

66

μάλιστα ὀφθαλμῶν τε καὶ ὥτων καί, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ξύμπαντος τοῦ σώματος, ὡς ταράττοντος καὶ οὐκ ἐῶντος τὴν ψυχὴν ατήσασθαι ἀλγήθειάν τε καὶ φρόνησιν, ὅταν κοινωνῇ; Ἄρ' οὐχ οὗτός ἐστιν, διὸ Σιμμία, εἰπερ τις καὶ ἄλλος, ὁ τευξόμενος τοῦ ὄντος;

— Γῆπερφυᾶς, ἔφη ὁ Σιμμίας, ὡς ἀληθῆ λέγεις, διὸ Σώκρατες.

- β 11. Οὐκοῦν ἀνάγκη, / ἔφη, ἐκ πάντων τούτων παρίστασθαι δόξαν τοιάνδε τινὰ τοῖς γυνσίως φιλοσόφοις, ὥστε καὶ πρὸς ἀλλήλους τοιαῦτα ἀτταλέγειν, ὅτι· οὐκινδυνεύει τοι ὥσπερ ἀτραπός τις ἐκφέρειν ἡμᾶς μετὰ τοῦ λόγου ἐν τῇ σκέψει, ὅτι, ἔως ἂν τὸ σῶμα ἔχωμεν καὶ συμπεφυρμένη ἡ ἡμῶν ἡ ψυχὴ μετὰ τοῦ τοιούτου κακοῦ, οὐ μή ποτε ατησώμεθα ἵκανῶς οὕτιθυμοῦμεν· φαμὲν δὲ τοῦτο εἶναι τὸ ἀληθές. Μυρίας μὲν γάρ ἡμῖν ἀσχολίας παρέχει τὸ σῶμα διὰ τὴν ἀναγκαίαν τροφήν· ἔτι δέ, ἂν / τινες νόσοι προσπέσωσιν, ἐμποδίζουσιν ἡμῶν τὴν τοῦ ὄντος θήραν. Ἐρώτων δὲ καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ φόβων καὶ εἰδώλων παντοδαπῶν καὶ φυλαρίας ἐμπίπλησιν ἡμᾶς πολλῆς, ὥστε τὸ λεγόμενον ὡς ἀληθῶς, τῷ ὄντι ὑπ' αὐτοῦ οὐδὲ φρονῆσαι ἡμῖν ἐγγίγνεται οὐδέποτε οὐδέν. Καὶ γάρ πολέμους καὶ στάσεις καὶ μάχας οὐδὲν ἄλλο παρέχει ἡ τὸ σῶμα καὶ αἱ τούτου ἐπιθυμίαι· διὰ γάρ τὴν τῶν χρημάτων ατῆσιν πάντες οἱ πόλεμοι γίγνονται, τὰ δὲ χρήματα ἀναγκαῖόμεθα ατῆσθαι διὰ τὸ / σῶμα, δουλεύοντες τῇ τούτου θεραπείᾳ· καὶ ἐκ τούτου ἀσχολίαν ἀγομεν φιλοσοφίας πέρι διὰ πάντα ταῦτα. Τὸ δ' ἔσγαχτον πάντων, ὅτι, ἐάν τις ἡμῖν καὶ σχολὴ γένηται ἀπ' αὐτοῦ καὶ τραπώμεθα πρὸς τὸ σκοπεῖν τι, ἐν ταῖς ζητήσεσιν αὖ πανταχοῦ παραπίπτον θόρυβον παρέχει καὶ ταραχὴν καὶ ἐκπλήρτει, ὥστε μὴ δύνασθαι ὑπ' αὐτοῦ καθορᾶν τάληθές. Ἀλλὰ τῷ ὄντι ἡμῖν δέδεικται, ὅτι, εἰ μέλλομέν ποτε κα-

Θαρῶς τι εἴσεσθαι, ἀπαλλακτέον αὐτοῦ καὶ αὐτῇ τῇ ψυχῇ θεατέον αὐτὰ τὰ πράγματα καὶ τότε, ώς ἔοικεν, ήμεν ἔσται, εἰ οὖ ἐπιθυμοῦμέν τε καὶ φαμεν ἐφασται εἶναι, φρονήσεως, ἐπειδὴν τελευτήσωμεν, ώς ὁ λόγος σημαίνει, ζῶσι δὲ οὗ. Εἰ γάρ μὴ οἶόν τε μετὰ τοῦ σώματος μηδὲν καθαρῶς γνῶναι, δύσιν θάτερον, ἢ οὐδαμοῦ ἔστι κτήσασθαι τὸ εἰδέναι ἢ τελευτήσασι· τότε γάρ αὐτῇ καθ' αὐτὴν ἡ ψυχὴ ἔσται / χωρὶς τοῦ σώματος, πρότερον δ' οὔ. Καὶ ἐν ᾧ ἂν ζῶμεν, οὕτως, ώς ἔοικεν, ἐγγυτάτῳ ἐσόμεθα τοῦ εἰδέναι, ἐὰν δὲ μάλιστα μηδὲν διμηλῶμεν τῷ σώματι μηδὲ κοινωνῶμεν, ὅτι μὴ πᾶσα ἀνάγκη, μηδὲ ἀναπιμπλώμεθα τῆς τούτου φύσεως, ἀλλὰ καθαρεύωμεν ἀπ' αὐτοῦ, ἔως ἂν ὁ θεὸς αὐτὸς ἀπολύσῃ ἡμᾶς· καὶ οὕτω μὲν καθαροί ἀπαλλαττόμενοι τῆς τοῦ σώματος ἀφροσύνης, ώς τὸ εἰκός, μετὰ τοιούτων τε ἐσόμεθα καὶ γνωσόμεθα δι' ἡμῶν αὐτῶν πᾶν τὸ εἰλικρινές. Τοῦτο δ' ἔστιν ἴσως / τὸ ἀληθέες· μὴ καθαρῷ γάρ καθαροῦ ἐφάπτεσθαι μὴ οὐ θεμιτὸν θῆ.» Τοιαῦτα οἷμαι, δὲ Σιμμία, ἀναγκαῖον εἶναι πρὸς ἀλλήλους β λέγειν τε καὶ δοξάζειν πάντας τοὺς δρθῶς φιλομαθεῖς. «Η οὐ δοκεῖ σοι οὕτως;

— Παντός γε μᾶλλον, δὲ Σώκρατες.

12. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Σωκράτης, εἰ ταῦτα ἀληθῆ, δὲ ἔταξε, πολλὴ ἐλπὶς ἀφικομένῳ, οἵ ἐγὼ πορεύομαι, ἐκεῖ ἱκανῶς, εἴπερ που ἄλλοθι, κτήσασθαι τοῦτο, οὖ ἔνεκα ἡ πολλὴ πραγματεία ἡμῖν ἐν τῷ παρελθόντι βίῳ γέγονεν, ὥστε ἡ γε ἀποδημία ἡ νῦν μοι / προστεταγμένη μετὰ ἀγαθῆς ἐλπίδος γίγνεται καὶ ἄλλῳ ἀνδρί, δις ἡγεῖται οἱ παρεσκευάσθαι τὴν διάνοιαν ὥσπερ κεκαθαρμένην.

— Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Σιμμίας.

— Κάθαρσις δὲ εἶναι ἄρα οὐ τοῦτο ξυμβαίνει, ὅπερ πάλαι ἐν τῷ λόγῳ λέγεται, τὸ χωρίζειν δὲ τι μάλιστα ἀπὸ τοῦ

67

β

γ

- σώματος τὴν ψυχὴν καὶ ἐθίσαι αὐτὴν καθ' αὐτὴν πανταχόθεν
 ἐκ τοῦ σώματος συναγείρεσθαι τε καὶ ἀθροίζεσθαι καὶ οἰκεῖν
 κατὰ τὸ δυνατὸν καὶ ἐν τῷ νῦν παρόντι καὶ ἐν τῷ ἔπειτα μό-
 δην καθ' αὐτὴν ἐκλυσιμένην ὥσπερ ἐκ δεσμῶν ἐκ τοῦ σώματος;
- δ — Ηάνυ μὲν οὖν , ἔφη.
- ε — Οὐκοῦν τοῦτο γε θάνατος ὄνομάζεται, λύσις καὶ χω-
 ρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος ;
- ε — Παντάπασι γε, η̄ δ' ὅς.
- ε — Λύειν δέ γε αὐτήν, ὡς φαμεν, προθυμοῦνται ἀεὶ μά-
 λιστα καὶ μόνοι οἱ φιλοσοφοῦντες ὀρθῶς, καὶ τὸ μελέτημα
 αὐτὸ τοῦτο ἔστι τῶν φιλοσόφων, λύσις καὶ χωρισμὸς ψυχῆς
 ἀπὸ σώματος· η̄ οὖ;
- ε — Φαίνεται.
- ε — Οὐκοῦν, ὅπερ ἐν ἀρχῇ ἔλεγον, γελοῖον ἂν εἴη ἄνδρα
 παρασκευάζονθ' ἑαυτὸν ἐν τῷ βίῳ ὃ τι ἐγγυτάτω / ὄντα τοῦ
 τεθνάναι οὕτω ζῆν, κάπειθ' ἤκουοντος αὐτῷ τούτου ἀγανακτεῖν ;
- ε — Οὐ γελοῖον ; — Πῶς δ' οὖ ;
- ε — Τῷ ὄντι ἄρα, ἔφη, ὡς Σιμμία, οἱ ὀρθῶς φιλοσοφοῦντες
 ἀποθησκειν μελετῶσι, καὶ τὸ τεθνάναι ἤκιστα αὐτοῖς ἀν-
 θρώπων φοβερόν. Ἐκ τῶνδε δὲ σκόπει. Εἰ γάρ διαβέβληνται
 μὲν πανταχῇ τῷ σώματι, αὐτὴν δὲ καθ' αὐτὴν ἐπιθυμοῦσι τὴν
 ψυχὴν ἔχειν, τούτου δὲ γιγνομένου εἰ φοβοῦντο καὶ ἀγανα-
 κτοῦν, οὐ πολλὴ ἂν ἀλογία εἴη, εἰ μὴ ἀσμενοὶ ἐκεῖσε ἔοιεν, οὐ
 ἀφικομένοις ἐλπίς ἔστιν, οὖ / διὰ βίου ἥρων, τυχεῖν — ἥρων δὲ
 φρονήσεως — ὃ τε διεβέβληντο, τούτου ἀπηλλάχθαι συνόντος
 αὐτοῖς ; η̄, ἀνθρωπίνων μὲν παιδιῶν καὶ γυναικῶν καὶ
 νιέων ἀποθανόντων, πολλοὶ δὴ ἐκόντες ἥθελησαν εἰς "Αἰδου
 μετελθεῖν, ὑπὸ ταύτης ἀγόμενοι τῆς ἐλπίδος, τῆς τοῦ ὄψεσθαι
 τε ἐκεῖ ὡν ἐπεθύμουν καὶ συνέσεσθαι· φρονήσεως δὲ ἄρα
 τις τῷ ὄντι ἐρῶν καὶ λαβόν σφόδρα τὴν αὐτὴν ταύτην ἐλπίδα,
 μηδαμοῦ ἄλλοθι ἐντείξεσθαι αὐτῇ ἀξίως λόγου η̄ ἐν "Αἰδου,

ἀγανακτήσει τε / ἀποθυήσκων καὶ οὐκ ἄσμενος εῖσιν αὐτόσε ; β
 Οὔεσθαι γε χρή, ἐὰν τῷ ὅντι γε ἦ, ὃ ἔταιρε, φιλόσοφος·
 σφόδρα γάρ αὐτῷ ταῦτα δόξει, μηδαμοῦ ἄλλοθι καθαρῶς ἐν-
 τεύξεσθαι φρονήσει ἀλλ' ἡ ἐκεῖ. Εἰ δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει,
 ὥπερ ἄρτι ἔλεγον, οὐ πολλὴ ἀν ἀλογίᾳ εἴη, εἰ φοβοῦτο τὸν
 θάνατον δὲ τοιοῦτος ;

— Πολλὴ μέντοι, νὴ Δία, ἡ δ' ὅς.

13. Οὐκοῦν ίκανόν σοι τεκμήριον, ἔφη, τοῦτο ἀνδρός,
 διὸ ἂν ἵδης ἀγανακτοῦντα μέλλοντα ἀποθανεῖσθαι, ὅτι οὐκ
 ἄρ' ἦν φιλόσοφος, ἀλλά τις φιλοσώματος : '(Ο αὐτὸς δέ / που γ
 οὗτος τυγχάνει ὅν καὶ φιλοχρήματος καὶ φιλότιμος, ἣτοι τὰ
 ἔτερα τούτων ἡ ἀμφότερα.

— Πάνυ, ἔφη, ἔχει οὕτως, δις λέγεις.

— Ἄρ' οὖν, ὁ Σιμμία, οὐ καὶ ἡ ὄνομαζομένη ἀνδρεία τοῖς
 οὕτω διακειμένοις μάλιστα προσήκει ;

— Πάντως δήπου, ἔφη.

— Οὐκοῦν καὶ ἡ σωφροσύνη, ἦν καὶ οἱ πολλοὶ ὄνομά-
 ζουσι σωφροσύνην, τὸ περὶ τὰς ἐπιθυμίας μὴ ἐπτοῆσθαι, ἀλλ'
 δλιγάρως ἔχειν καὶ κοσμίως, ἄρ' οὐ τούτοις μόνοις προσήκει,
 τοῖς μάλιστα τοῦ σώματος δλιγαροῦσί τε καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ
 / ζῶσιν ;

— Ἀνάγκη, ἔφη.

— Εἰ γάρ ἐθέλεις, ἡ δ' ὅς, ἐννοῦσαι τὴν γε τῶν ἄλλων ἀν-
 δρείν τε καὶ σωφροσύνην, δόξει σοι εἶναι ἀτοπος.

— Πῶς δή, ὁ Σώκρατες ;

— Οἶσθα, ἡ δ' ὅς, ὅτι τὸν θάνατον ἡγοῦνται πάντες οἱ ἄλλοι
 τῶν μεγάλων κακῶν εἶναι ;

— Καὶ μάλα ἔφη.

— Οὐκοῦν φόβῳ μειζόνων κακῶν ὑπομένουσιν αὐτῶν οἱ
 ἀνδρεῖοι τὸν θάνατον, ὅταν ὑπομένωσιν ;

δ

— "Εστι ταῦτα.

— Τῷ δεδιέναι ἄρα καὶ δέει ἀνδρεῖοι εἰσι πάντες πλὴν οἱ φιλόσοφοι· καίτοι ἄλογόν γε δέει τινὰ καὶ δειλίη ἀνδρεῖον εἶναι.

ε — Πάνυ / μὲν οὖν.

— Τί δέ; Οἱ κόσμιοι αὐτῶν οὐ ταύτων τοῦτο πεπόνθασιν, ἀκολασίᾳ τινὶ σώφρονές εἰσιν; Καίτοι φαμέν γε ἀδύνατον εἶναι, ἀλλ' ὅμως αὐτοῖς συμβαίνει τούτῳ ὅμοιον τὸ πάθος τὸ περὶ ταύτην τὴν εὐήθη σωφροσύνην· φοβούμενοι γάρ ἔτεροι ἡδονῶν στεργθῆναι καὶ ἐπιθυμοῦντες ἐκείνων, ἄλλων ἀπέχονται ὑπὲρ ἄλλων κρατούμενοι. Καίτοι καλοῦσί γε ἀκολασίαν τὸ ὑπὸ τῶν / ἡδονῶν ἀρχεσθαι, ἀλλ' ὅμως συμβαίνει αὐτοῖς κρατουμένοις ὑφ' ἡδονῶν κρατεῖν ἄλλων ἡδονῶν. Τοῦτο δ' ὅμοιόν ἐστιν φ' νῦν δὴ ἐλέγετο, τῷ τρόπον τινὰ δι' ἀκολασίαν αὐτοὺς σεσωφρονίσθαι.

— "Εοικε γάρ.

— Ω μακάριε Σιμμία, μὴ γάρ οὐχ αὕτη ἡ ἡ ὄρθη πρὸς ἀρετὴν ἄλλαγή, ἡδονὰς πρὸς ἡδονὰς καὶ λύπας πρὸς λύπας καὶ φόβον πρὸς φόβον καταλλάττεσθαι, καὶ μείζω πρὸς ἐλάττω, ὥσπερ νομίσματα, ἀλλ' ἡ ἐκεῖνο μόνον τὸ νόμισμα δρθόν,

β ἀντὶ οὗ δεῖ ἄπαντα ταῦτα καταλλάττεσθαι, / φρόνησις· καὶ τούτου μὲν πάντα καὶ μετὰ τούτου ὧνούμενά τε καὶ πιπρασκόμενα τῷ ὄντι ἡ καὶ ἀνδρεία καὶ σωφροσύνη καὶ δικαιοσύνη καὶ ἔυλκήβδην ἀγηθῆς ἀρετὴ μετὰ φρονήσεως, καὶ προσγιγνομένων καὶ ἀπογιγνομένων καὶ ἡδονῶν καὶ φόβων καὶ τῶν ἄλλων πάντων τῶν τοιούτων· χωριζόμενα δὲ φρονήσεως καὶ ἀλλαττόμενα ἀντὶ ἄλλήλων μὴ σκιαγραφία τις ἡ ἡ τοιαύτη ἀρετὴ καὶ τῷ ὄντι ἀνδραποδώδης τε καὶ οὐδὲν ὑγιεὶς οὐδὲ ἀληθὲς ἔχῃ, τὸ δ' ἀληθὲς τῷ ὄντι ἡ κάθαρσίς τις τῶν τοιούτων πάντων, καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀνδρεία καὶ αὕτη ἡ φρόνησις μὴ καθαρμός τις ἡ. Καὶ κινδυνεύουσι

καὶ οἱ τὰς τελετὰς ἡμῖν οὗτοι καταστήσαντες οὐ φαῦλοι εἶναι, ἀλλὰ τῷ ὅντι πάλαι αἰνίττεσθαι, ὅτι, δές ἂν ἀμύητος καὶ ἀτέλεστος εἰς "Αἰδου ἀφίκηται, ἐν βορβόρῳ κείσεται, ὁ δὲ κεκαθαριμένος τε καὶ τετελεσμένος ἐκεῖσε ἀφικόμενος μετὰ θεῶν οἰκήσει. Εἰσὶ γάρ δὴ, ὡς φασιν οἱ περὶ τὰς τελετάς, « ναρθηκοφόροι μὲν πολλοί, βάκχοι δέ τε παῦροι »· οὗτοι δ' εἰσὶ/κατὰ τὴν ἔμὴν δόξαν οὐκ ἄλλοι ἢ οἱ πεφυλοσοφηκότες δρθῶς. ^εΩν δὴ καὶ ἐγὼ κατά γε τὸ δυνατὸν οὐδὲν ἀπέλιπον ἐν τῷ βίῳ, ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ προσθυμήθην γενέσθαι. Εἰ δ' δρθῶς προσθυμήθην καὶ τι ἡγύσαμεν, ἐκεῖσε ἐλθόντες τὸ σαρὲς εἰσόμεθα, ἀν θεὸς ἐθέλη, διλίγον ὑστερον, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ.

Ταῦτ' οὖν ἐγώ, ἔφη, ὁ Σιμμία τε καὶ Κέβης, ἀπολογοῦμαι, ὡς εἰκότως ὑμᾶς τε ἀπολείπων καὶ τοὺς ἐνθάδε δεσπότας οὐ χαλεπῶς φέρω οὐδ' ἀγανακτῶ, ἡγούμενος κάκει / οὐδὲν ἥττον ἢ ἐνθάδε δεσπόταις τε ἀγαθοῖς ἐντεύξεσθαι καὶ ἑταίροις· τοῖς δὲ πολλοῖς ἀπιστίαν παρέχει. Εἰ τι οὖν ὑμῖν πιθανώτερός εἴμι ἐν τῇ ἀπολογίᾳ ἢ τοῖς Ἀθηναίων δικασταῖς, εῦ ἀν ἔχοι.

14. Εἰπόντος δὴ τοῦ Σωκράτους ταῦτα, ὑπολαβὼν δὲ Κέβης ἔφη· ὁ Σώκρατες, τὰ μὲν ἄλλα ἔμοιγε δοκεῖ καλῶς λέγεσθαι, τὰ δὲ περὶ τῆς / ψυχῆς πολλὴν ἀπιστίαν παρέχει τοῖς ἀνθρώποις, μή, ἐπειδὴν ἀπαλλαγῇ τοῦ σώματος, οὐδαμοῦ ἔτι ἢ, ἀλλ' ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ διαφθείρηται τε καὶ ἀπολλύται, ἢ ἀν δὲ ἀνθρωπος ἀποθνήσκῃ· εὐθὺς ἀπαλλαττομένη τοῦ σώματος καὶ ἐκβαίνουσα ὥσπερ πνεῦμα ἢ καπνὸς διασκεδασθεῖσα οἴγηται διαπτομένη καὶ οὐδὲν ἔτι οὐδαμοῦ ἢ. Ἐπεί, εἴπερ εἴη που αὐτῇ καθ' αὐτὴν συνηθροισμένη καὶ ἀπηλλαγμένη τούτων τῶν κακῶν, ὃν σὺ νῦν δὴ διῆλθες, πολλὴ ἀν ἐλπὶς εἴη καὶ καλή, ὁ/Σώκρατες, ὡς ἀληθῆ ἐστιν ἢ σὺ λέγεις. Ἀλλὰ τοῦτο δὴ ἵσως οὐκ διλίγης παραμυθίας δεῖται καὶ πίστεως, ὡς

ἔστι τε ἡ ψυχὴ ἀποθανόντος τοῦ ἀνθρώπου καὶ τινὰ δύναμιν
ἔχει καὶ φρόνησιν.

— Αληθῆ, ἔφη, λέγεις, δὲ Σωκράτης, ὁ Κέβης. Ἀλλὰ τί
δὴ ποιῶμεν; Ἡ περὶ αὐτῶν τούτων βούλει διαμυθολογῶμεν
εἴτε εἰκὸς οὗτως ἔχειν εἴτε μή;

— Εγὼ γοῦν, ἔφη δὲ Κέβης, ἥδεως ἂν ἀκούσαιμι, ἥντινα
δέξαν ἔχεις περὶ αὐτῶν.

— Οὐκοῦν γέ τινοι οἶμαι, ηδὲ δὲς δὲ Σωκράτης, εἰπεῖν τινα
γέ νῦν ἀκούσαντα, οὐδὲν εἰ / κωμῳδιοποίὸς εἴη, ὡς ἀδολεσχῶ καὶ
οὐ περὶ προστικόντων τοὺς λόγους ποιοῦμαί. Εἰ οὖν δοκεῖ, χρὴ
διασκοπεῖσθαι..

15. Σκεψώμεθα δὲ αὐτὸ τῆς πη, εἴτε ἄρα ἐν "Αἰδου εἰ-
σὶν αἱ ψυχαὶ τελευτησάντων τῶν ἀνθρώπων εἴτε καὶ οὔ. Πα-
λαιὸς μὲν οὖν ἔστι τις λόγος, οὗ μεμνήμεθα, ὃς εἰσὶν ἐνθένδε
ἀφικόμεναι ἐκεῖ καὶ πάλιν γε δεῦρο ἀφικνοῦνται καὶ γίγνον-
ται ἐκ τῶν τεθνεώτων. Καὶ εἰ τοῦθο οὕτως ἔχει, πάλιν γίγνε-
σθαι ἐκ τῶν ἀποθανόντων τοὺς ζῶντας, ἄλλο τι ηδὲ εἰεν ἂν αἱ
δὲ / ψυχαὶ ἡμῶν ἐκεῖ; Οὐ γάρ ἂν που πάλιν ἐγίγνοντο μὴ οὐ-
σαι, καὶ τοῦτο ἵκανὸν τεκμήριον τοῦ ταῦτος εῖναι, εἰ τῷ δύτι
φανερὸν γίγνοιτο, διτι οὐδαμόθεν ἄλλοθεν γίγνονται οἱ ζῶν-
τες ηδὲ ἐκ τῶν τεθνεώτων. Εἰ δὲ μὴ ἔστι τοῦτο, ἄλλου ἂν του
δέοι λόγου.

— Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη δὲ Κέβης.

— Μὴ τοίγινυ κατ' ἀνθρώπων, ηδὲ δὲς, σκόπει μόνον τοῦ-
το, εἰ βούλει ῥῶν μαθεῖν, ἀλλὰ καὶ κατὰ ζώων πάντων καὶ
ψυτῶν, καὶ ξυλοβδηγη ὅσαπερ ἔχει γένεσιν, περὶ πάντων
εἰδωμεν, ἀρροστοῖς γίγνεται πάντα, οὐκ / ἄλλοθεν ηδὲ ἐκ τῶν
ἐναντίων τὰ ἐναντία, ὅσοις τυγχάνει ὅν τοιοῦτόν τι, οἶον τὸ
καλὸν τῷ αἰσχρῷ ἐναντίον που καὶ δίκαιον ἀδίκω, καὶ ἄλλα
δὴ μαρτία οὕτως ἔχει. Τοῦτο οὖν σκεψώμεθα· ἄρα ἀναγκαῖον

ὅσοις ἔστι τι ἐναντίον, μηδαμόθεν ἀλλοθεν αὐτὸν γίγνεσθαι η̄ ἐκ τοῦ αὐτῷ ἐναντίου ; οἶον ὅταν μεῖζόν τι γίγνηται, ἀνάργη που ἔξ ἐλάττονος ὄντος πρότερον ἐπειτα μεῖζον γίγνεσθαι ;

— Ναί.

— Οὐκοῦν καὶ ἔλαττον γίγνηται, ἐκ μεῖζονος ὄντος πρότερον / ὕστερον ἔλαττον γενήσεται ;

71

— "Εστιν οὕτω, ἔφη.

— Καὶ μὴν ἔξ ἴσχυροτέρου γε τὸ ἀσθενέστερον καὶ ἐκ βραδυτέρου τὸ θᾶττον ;

— Πάνυ γε.

— Τί δέ ; "Αν τι χεῖρον γίγνηται, οὐκ ἔξ ἀμείνονος, καὶ ἀν δικαιότερον, ἔξ ἀδικωτέρου ;

— Πῶς γὰρ οὖ ;

— Ικανῶς οὖν, ἔφη, ἔχομέν τοῦτο, ὅτι πάντα οὕτω γίγνεται, ἔξ ἐναντίων τὰ ἐναντία πράγματα ;

— Πάνυ γε.

— Τί δ' αὖ ; "Εστι τι καὶ τοιόνδε ἐν αὐτοῖς, οἶον μεταξὺ ἀμφοτέρων πάντων τῶν ἐναντίων δυοῖν ὄντοιν δύο γενέσεις, ἀπὸ μὲν τοῦ ἑτέρου / ἐπὶ τὸ ἑτερον, ἀπὸ δ' αὖ τοῦ ἑτέρου πάλιν ἐπὶ τὸ ἑτερον. Μείζονος γὰρ πράγματος καὶ ἐλάττονος μεταξὺ αὐξῆσις καὶ φθίσις, καὶ καλοῦμεν οὕτω τὸ μὲν αὐξάνεσθαι, τὸ δὲ φθίνειν ;

— Ναί, ἔφη.

— Οὐκοῦν καὶ διακρίνεσθαι καὶ συγκρίνεσθαι, καὶ ψύχεσθαι καὶ θερμαίνεσθαι, καὶ πάντα οὕτω, καὶ εἰ μὴ γρώμεθα τοῖς ὄντοις ἐνιαχοῦ, ὅλλ' ἔργῳ γοῦν πανταχοῦ οὕτως ἔχειν ἀναγκαῖον, γίγνεσθαι τε αὐτὰ ἔξ ἀλλήλων γένεσίν τε εἶναι ἔξ ἑκατέρου εἰς ἄλληλα ;

— Πάνυ μὲν οὖν, η̄ δ' ὅς.

β

γ 16. Τί οὖν ; ἔφη.

— Τῷ / ζῆν ἐστί τι ἐναντίον, ὥσπερ τῷ ἐγρηγορέναι τὸ καθεύδειν ;

— Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

— Τί ;

— Τὸ τεθνάναι, ἔφη.

— Οὐκοῦν ἐξ ἀλλήλων τε γίγνεται ταῦτα, εἴπερ ἐναντία ἐστίν, καὶ αἱ γενέσεις εἰσὶν αὐτοῖν μεταξὺ δύο δυοῖν ὄντοιν ;

— Πῶς γὰρ οὕ ;

— Τὴν μὲν τοίνυν ἑτέραν συζυγίαν, ὃν νῦν δὴ ἔλεγον, ἐγώ σοι, ἔφη, ἐρῶ, ὁ Σωκράτης, καὶ αὐτὴν καὶ τὰς γενέσεις, σὺ δέ μοι τὴν ἑτέραν. Λέγω δὲ τὸ μὲν καθεύδειν, τὸ δὲ ἐγρηγορέναι, καὶ ἐκ τοῦ καθεύδειν τὸ ἐγρηγορέναι γίγνεσθαι καὶ δὲ ἐκ τοῦ ἐγρηγορέναι / τὸ καθεύδειν, καὶ τὰς γενέσεις αὐτοῖν τὴν μὲν καταδαρθάνειν εἶναι, τὴν δ' ἀνεγείρεσθαι. Ἰκανῶς σοι, ἔφη, η̄ οὕ ;

— Πάνυ μὲν οὖν.

— Λέγε δὴ μοι καὶ σύ, ἔφη, οὗτοι περὶ ζωῆς καὶ θανάτου.

Οὐκ ἐναντίον μὲν φήσ τῷ ζῆν τὸ τεθνάναι εἶναι ;

— Ἔγωγε.

— Γίγνεσθαι δὲ ἐξ ἀλλήλων ;

— Ναί.

— Εξ οὗν τοῦ ζῶντος τί τὸ γιγνόμενον ;

— Τὸ τεθνηκός, ἔφη.

— Τί δέ, η̄ δ' ὅς, ἐκ τοῦ τεθνεῶτος ;

— Αναγκαῖον, ἔφη, ὅμολογεῖν, ὅτι τὸ ζῶν.

— Ξε τῶν τεθνεώτων ἄρα, ὡς Κέβης, τὰ ζῶντά τε καὶ οἱ ζῶντες γίγνονται ;

— Φαίνεται, ἔφη.

— Εἰσὶν ἄρα, ἔφη, αἱ ψυχαὶ ἡμῶν ἐν "Αἰδου.

— Εοικεν.

- Οὐκοῦν καὶ τοῖν γενεσέοιν τοῖν περὶ ταῦτα ἢ γ' ἐτέρα σαφῆς οὖσα τυγχάνει; Τὸ γὰρ ἀποθνήσκειν σαφὲς δήπου ἢ οὔ;
- Ηάνυ μὲν οὖν; ἔφη.
- Πῶς οὖν, ἢ δ' ὅς, ποιήσομεν; Οὐκ ἀνταποδώσομεν τὴν ἐναντίαν γένεσιν, ἀλλὰ ταύτη χωλὴ ἔσται ἡ φύσις; "Η ἀνάγκη ἀποδοῦντι τῷ ἀποθνήσκειν ἐναντίαν τινὰ γένεσιν;
- Ηάντως που, ἔφη.
- Τίνα ταύτην;
- Τὸ ἀναβιώσκεσθαι.
- Οὐκοῦν, ἢ δ' ὅς, εἴπερ ἔστι τὸ ἀναβιώσκεσθαι, ἐκ τῶν τεθνεώτων ἣν εἴη γένεσις εἰς τοὺς / ζῶντας αὕτη, τὸ ἀναβιώ- 72 σκεσθαι;
- Πάνυ γε.
- Ὁμολογεῖται ἄρα ἡμῖν καὶ ταύτη τοὺς ζῶντας ἐκ τῶν τεθνεώτων γεγονέναι οὐδὲν ἡττον ἢ τοὺς τεθνεῶτας ἐκ τῶν ζώντων. Τούτου δὲ ὅντος ἴκανόν που ἐδόκει τεκμήριον εἶναι, ὅτι ἀναγκαῖον τὰς τῶν τεθνεώτων ψυχὰς εῖναι που, δῆθεν δὴ πάλιν γίγνεσθαι.
- Δοκεῖ μοι, ἔφη, ὁ Σώκρατες, ἐκ τῶν ὥμολογημένων ἀναγκαῖον οὔτως ἔχειν.
17. Ιδὲ τοίνυν οὕτως, ἔφη, ὁ Κέβης, ὅτι οὐδὲν ἀδίκως ὥμολογήκαιμεν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. Εἰ γὰρ μὴ ἀεὶ ἀνταποδιδοίη τὰ ἐτερά τοῖς / ἐτέροις γιγνόμενα, ὥσπερεί κύκλῳ περιιόντα, ἀλλ' εὐθεῖά τις εἴη ἡ γένεσις ἐκ τοῦ ἐτέρου μόνον εἰς τὸ καταντικρύ καὶ μὴ ἀνακάμπτοι πάλιν ἐπὶ τὸ ἐτερόν μηδὲ καμπήν ποιοῖτο, οἶσθ' ὅτι πάντα τελευτῶντα τὸ αὐτὸ το σχῆμα ἣν σχοίη καὶ τὸ αὐτὸ πάθος ἣν πάθοι καὶ παύσαιτο γιγνόμενα.
- Πῶς λέγεις; ἔφη.
- Οὐδὲν χαλεπόν, ἢ δ' ὅς, ἐννοῦσαι ὁ λέγω ἀλλ' οἷον εἰ τὸ καταδαρθάνειν μὲν εἴη, τὸ δ' ἀνεγείρεσθαι μὴ ἀνταπο-

διδοίη γιγνόμενον ἐκ τοῦ καθεύδοντος, οἶσθ' ὅτι τελευτῶντα
 γ πάντ' ἀν λῆρον / τὸν Ἐνδυμίωνα ἀποδεῖξεις καὶ οὐδαμοῦ ἀν
 φαίνοιτο διὰ τὸ καὶ τἄλλα πάντα ταῦτὸν ἔκεινῳ πεπονθέναι,
 καθεύδειν. Καν εἰ συγκρίνοιτο μὲν πάντα, διακρίνοιτο δὲ μή,
 ταχὺ ἀν τὸ τὸν Ἀναζαγόρου γεγονός εἴη, « δόμοῦ πάντα γρή-
 ματα ». Ὡσαύτως δέ, ὡς φίλε Κέβης, εἰ ἀποθηγήσοι μὲν πάντα,
 ὅσα τοῦ ζῆν μεταλάβοι, ἐπειδὴ δὲ ἀποθάνοι, μένοι ἐν τούτῳ
 δ τῷ σγήματι τὰ τεθνεῶτα καὶ μὴ πάλιν ἀναβιώσκοιτο, ἀρ'
 οὐ πολλὴ ἀνάγκη τελευτῶντα πάντα τεθνάναι καὶ μηδὲν
 ζῆν ; Εἰ γάρ ἐκ μὲν / τῶν ἄλλων τὰ ζῶντα γίγνοιτο, τὰ δὲ
 ζῶντα θυήσοι, τίς μηχανὴ μὴ οὐχὶ πάντα καταναλωθῆναι εἰς
 τὸ τεθνάναι ;

— Οὐδὲ μία μοι δοκεῖ, ἔφη ὁ Κέβης, ὡς Σώκρατες, ἀλλὰ
 μοι δοκεῖς παντάπασιν ἀληθῆ λέγειν.

— Ἔστι γάρ, ἔφη, ὡς Κέβης, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, παντὸς μᾶλ-
 λον οὗτο, καὶ ἡμεῖς αὐτὰ ταῦτα οὐκ ἔξαπατώμενοι δόμολο-
 γοῦμεν. Ἄλλ' ἔστι τῷ ὅντι καὶ τὸ ἀναβιώσκεσθαι καὶ ἐκ τῶν
 τεθνεῶτων τοὺς ζῶντας γίγνεσθαι καὶ τὰς τῶν τεθνεῶτων ψυ-
 ε εἰναι [καὶ ταῖς μὲν γε ἀγαθαῖς ἀμεινον εἶναι, ταῖς δὲ κα-
 καῖς κάκιον].

18. Καὶ μήν, ἔφη ὁ Κέβης ὑπολαβών, καὶ κατ' ἔκεινόν
 γε τὸν λόγον, ὡς Σώκρατες, εἰ ἀληθής ἔστιν, ὃν σὺ εἴωθας
 θαμὰ λέγειν, ὅτι ἡμῖν ἡ μάθησις οὐκ ἄλλο τι ἢ ἀνάμνησις
 τυγχάνει οὖσα, καὶ κατὰ τοῦτον ἀνάγκη που ἡμᾶς ἐν προτέρῳ
 τινὶ γρόνῳ μεμαθήκεναι, ἢ νῦν ἀναμιμνησκόμεθα. Τοῦτο δὲ
 ἀδύνατον, εἰ μὴ ἦν που ἡμῖν ἡ ψυχὴ, πρὶν ἐν τῷδε / τῷ ἀν-
 θρωπίνῳ εἴδει γενέσθαι· ὥστε καὶ ταύτῃ ἀθάνατόν τι ἡ ψυχὴ
 ἔοικεν εἶναι.

— Άλλα, ὡς Κέβης, ἔφη ὁ Σιμμίας ὑπολαβών, ποῖαι τού-

των αἱ ἀποδείξεις ; 'Ὑπόμνησόν με οὐ γὰρ σφόδρα ἐν τῷ παρόντι μέμνημαι.

— 'Ἐνὶ μὲν λόγῳ, ἔφη ὁ Κέβης, καλλίστῳ, ὅτι ἐρωτώμενοι οἱ ἀνθρωποι, ἐάν τις καλῶς ἐρωτᾷ, αὐτοὶ λέγουσι πάντα ἡ ἔχει· καίτοι, εἰ μὴ ἐτύγχανεν αὐτοῖς ἐπιστήμην ἐνοῦσα καὶ δρθὸς λόγος, οὐκ ἀν οἷοί τ' ἡσαν τοῦτο ποιήσειν. "Ἐπειτα, ἐάν τις ἐπὶ τὰ διαγράμματα / ἄγγη ἡ ἄλλο τι τῶν τοιούτων, ἐνταῦθα β σαφέστατα κατηγορεῖ, ὅτι τοῦτο οὕτως ἔχει.

— Εἰ δὲ μὴ ταύτη γε, ἔφη, πείθη, ὃ Σιμμία, ὁ Σωκράτης, σκέψαι, ἀν τῇδε πή σοι σκοπουμένῳ συνδόξῃ. 'Απιστεῖς γὰρ δὴ πῶς ἡ καλουμένη μάθησις ἀνάμνησίς ἐστιν ;

— 'Απιστῶ μὲν ἔγωγε, ἡ δ' ὃς ὁ Σιμμίας, οὗ, αὐτὸ δὲ τοῦτο, ἔφη, δέομαι μαθεῖν, περὶ οὗ ὁ λόγος, ἀνάμνησθηναι. Καὶ σκεδόν γε, ἐξ ὧν Κέβης ἐπεχείρησε λέγειν, ἥδη μέμνημαι καὶ πείθομαι· οὐδὲν μεντὸν ἥττον ἀκούοιμι νῦν, πῆ σὺ ἐπεχείρησας λέγειν.

/ — Τῇδ' ἔγωγε, ἡ δ' ὃς. 'Ομολογοῦμεν γὰρ δῆπου, εἴ τις γ τι ἀνάμνησθεται, δεῖν αὐτὸν τοῦτο πρότερόν ποτε ἐπίστασθαι ;

— Πάνυ γ', ἔφη.

— 'Ἄρ' οὖν καὶ τόδε ὁμολογοῦμεν, ὅταν ἐπιστήμη παραγίγνηται τρόπῳ τοιούτῳ, ἀνάμνησιν εῖναι ; Λέγω δέ τινα τρόπον τόνδε· ἐάν τις ἔτερον ἡ ἴδων ἡ ἀκούσας ἡ τινα ἀλληγορίαν αἰσθησιν λαβὼν μὴ μόνον ἐκεῖνο γνῶ, ἀλλὰ καὶ ἔτερον ἐννοήσῃ, οὗ μὴ ἡ αὐτὴ ἐπιστήμη, ἀλλ' ἀλλη, ἄφα οὐχὶ τοῦτο δικαίως λέγομεν, ὅτι ἀνεμνήσθη, οὗ τὴν ἔννοιαν / ἔλαβεν ; δ

— Πῶς λέγεις ;

— Οίον τὰ τοιάδε· ἀλλη που ἐπιστήμη ἀνθρώπου καὶ λύρας.

— Ηῶς γὰρ οὐ ;

— Οὐκοῦν οἶσθα, ὅτι οἱ ἐρασταί, ὅταν ἴδωσι λύραν ἡ

ἱμάτιον ἢ ἄλλο τι, οἵς τὰ παιδικὰ αὐτῶν εἴωθε γρῆσθαι, πάσχουσι τοῦτο· ἔγνωσάν τε τὴν λύραν καὶ ἐν τῇ διανοίᾳ ἔλαβον τὸ εἶδος τοῦ παιδός, οὗ ἦν ἡ λύρα; Τοῦτο δέ ἐστιν ἀνάμνησις· ὥσπερ γε καὶ Σιμμίαν τις ἴδων πολλάκις Κέβητος ἀνεμήσθη καὶ ἄλλα που μυρία τοιαῦτα ἀν εἴη.

— Μυρία μέντοι, νὴ Δία, ἔφη δὲ Σιμμίας.

ε — Οὐκοῦν, ἢ δ' ὅς, τὸ τοιοῦτον / ἀνάμνησίς τίς ἐστι; Μάλιστα μέντοι, ὅταν τις τοῦτο πάθῃ περὶ ἐκεῖνα, ἢ ὑπὸ χρόνου καὶ τοῦ μὴ ἐπισκοπεῖν ἥδη ἐπελέκηστο;

— Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

— Τί δέ; ἢ δ' ὅς· ἐστιν ἵππον γεγραμμένον ἴδοντα καὶ λύραν γεγραμμένην ἀνθρώπου ἀναμνησθῆναι, καὶ Σιμμίαν ἴδοντα γεγραμμένον Κέβητος ἀναμνησθῆναι;

— Πάνυ γε.

— Οὐκοῦν καὶ Σιμμίαν ἴδοντα γεγραμμένον αὐτοῦ Σιμμίου ἀναμνησθῆναι;

74 — "Εστι / μέντοι, ἔφη.

19. "Αρ' οὖν οὐ κατὰ πάντα ταῦτα συμβαίνει τὴν ἀνάμνησιν εἰναι μὲν ἀφ' ὅμοιών, εῖναι δὲ καὶ ἀπὸ ἀνομοίων;

— Συμβαίνει.

— Άλλ' ὅταν γε ἀπὸ τῶν ὅμοιών ἀναμιμήσκηται τίς τι, ἀρ' οὐκ ἀναγκαῖον τόδε προσπάσχειν, ἐννοεῖν εἴτε τι ἐλλείπει τοῦτο κατὰ τὴν ὅμοιότητα εἴτε μὴ ἐκείνου, οὐδὲν ἀνεμήσθη;

— Ανάγκη, ἔφη.

— Σκόπει δή, ἢ δ' ὅς, εἰ ταῦτα οὔτως ἔχει. Φαμέν που τι εἰναι ἵσον, οὐξύλον λέγω ξύλῳ οὐδὲ λίθον λίθῳ, οὐδὲν ἄλλο τῶν τοιούτων οὐδέν, ἀλλὰ παρὰ ταῦτα πάντα ἔτερόν τι, αὐτὸς τὸ ἵσον φῶμέν / τι εἰναι ἢ μηδέν;

— Φῶμεν μέντοι, νὴ Δί, ἔφη δὲ Σιμμίας, θαυμαστῶς γε.

— Ή καὶ ἐπιστάμεθα αὐτὸς ὁ ἐστιν ἵσον;

- Ηάνυ γε, ή δ' ὅς.
- Ηόθεν λαβόντες αὐτοῦ τὴν ἐπιστήμην; Ἄρα οὐκ ἔξ ὃν νῦν δὴ ἐλέγομεν, η̄ ξύλα η̄ λίθους η̄ ἄλλα ἄττα ιδόντες ισα, ἐκ τούτων ἐκεῖνο ἐνενοήσαμεν, ἔτερον δὲ τούτων; "Η οὐχ ἔτερόν σοι φαίνεται; Σκόπει δέ καὶ τῇδε· ἄρα οὐ λίθοι μὲν ισοι καὶ ξύλα ἐνίστηται τῷ μὲν ισα φαίνεται, τῷ δ' οὐ;
- Ηάνυ μὲν οὖν.
- Τί δέ; Αὐτὰ τὰ ισα ἔστιν ὅτε ἀνισά σοι ἐφάνη, η̄ η̄ ισότης ἀνισότης;
- Οὐδεπώποτέ γε, ς Σώκρατες.
- Οὐ ταῦτὸν ἄρα ἔστιν, η̄ δ' ὅς, ταῦτά τε τὰ ισα καὶ αὐτὸς τὸ ισον.
- Οὐδαμῶς μοι φαίνεται, ς Σώκρατες.
- Άλλὰ μὴν ἐκ τούτων γ', ἔφη, τῶν ισων, ἔτέρων ὄντων ἐκείνου τοῦ ισου, ὅμως αὐτοῦ τὴν ἐπιστήμην ἐννενόηκας καὶ εἰληφας;
- Αληθέστατα, ἔφη, λέγεις.
- Οὐκοῦν η̄ ὁμοίου ὄντος τούτοις η̄ ἀνομοίου;
- Ηάνυ γε.
- Διαφέρει δέ γε, η̄ δ' ὅς, οὐδέν· ἔως ἂν ἄλλο ιδῶν ἀπὸ ταύτης τῆς ὄψεως ἄλλο ἐννοήσῃς, εἴτε ὅμοιον εἴτε / ἀνόμοιον, δ ἀναγκαῖον, ἔφη, αὐτὸς ἀνάγμησιν γεγονέναι.
- Πάνυ μὲν οὖν.
- Τίδέ ; η̄ δ' ὅς· η̄ πάσχομέν τι τοιοῦτον περὶ τὰ ἐν τοῖς ξύλοις τε καὶ οἷς νῦν δὴ ἐλέγομεν τοῖς ισοις; Ἄρα φαίνεται ήμιν οὕτως ισα εἶναι ὥσπερ αὐτὸς ὁ ἔστιν ισον, η̄ ἐνδεῖ τι ἐκείνου τῷ τοιοῦτον εἶναι οἷον τὸ ισον, η̄ οὐδέν;
- Καὶ πολὺ γε, ἔφη, ἐνδεῖ.
- Οὐκοῦν ὁμολογοῦμεν, ὅταν τις τι ιδῶν ἐννοήσῃ, ὅτι βούλεται μὲν τοῦτο, ὁ νῦν ἐγὼ ὁρῶ, εἶναι οἷον ἄλλο τι τῶν ὄντων, ἐνδεῖ δὲ καὶ οὐ δύναται τοιοῦτον / εἶναι οἷον ἐκεῖνο ε

ἀλλ' ἐστὶ φαυλότερον, ἀναγκαῖόν που τὸν τοῦτο ἐννοοῦντα τυχεῖν προειδότα ἔκεινο, φησιν αὐτὸ προσεοικέναι μέν, ἐνδεεστέρως δὲ ἔχειν;

— Ἀνάγκη.

— Τί οὖν; Τοιοῦτον πεπόνθαμεν καὶ ἡμεῖς, η̄ οὔ, περὶ τε τὰ ἵσα καὶ αὐτὸ τὸ ἵσον;

— Παντάπασί γε.

75 — Ἀναγκαῖον ἅρχ ἡμᾶς προειδέναι τὸ ἵσον πρὸ ἔκείνου τοῦ χρόνου, ὅτε / τὸ πρῶτον ιδόντες τὰ ἵσα ἐνενοήσαμεν, ὅτι δρέγεται μὲν πάντα ταῦτα εἶναι οἶον τὸ ἵσον, ἔχει δὲ ἐνδεεστέρως.

— Ἔστι ταῦτα.

— Αλλὰ μὴν καὶ τόδε δημολογοῦμεν, μὴ ἄλλοθεν αὐτὸ ἐννενοηκέναι μηδὲ δυνατὸν εἶναι ἐννοῆσαι, ἀλλ' η̄ ἐκ τοῦ ιδεῖν η̄ ἄφασθαι η̄ ἐκ τινος ἄλλης τῶν αἰσθήσεων· ταύτὸν δὲ β πάντα ταῦτα λέγω.

— Ταύτὸν γάρ ἐστιν, ὁ Σώκρατες, πρός γε ὁ βούλεται δηλῶσαι ὁ λόγος.

— Αλλὰ μὲν δὴ ἐκ γε τῶν αἰσθήσεων δεῖ ἐννοῆσαι, ὅτι πάντα τὰ ἐν ταῖς αἰσθήσεσιν ἔκείνου τε / δρέγεται τοῦ ὁ ἔστιν ἵσον, καὶ αὐτοῦ ἐνδεεστερά ἔστιν η̄ πῶς λέγομεν;

— Οὕτως.

— Πρὸ τοῦ ἅρα ἄρξασθαι ἡμᾶς ὅραν καὶ ἀκούειν καὶ τὰλλα αἰσθάνεσθαι, τυχεῖν ἔδει που εἰληφότας ἐπιστήμην αὐτοῦ τοῦ ἵσου, ὃ τι ἔστιν, εἰ ἐμέλλομεν τὰ ἐκ τῶν αἰσθήσεων ἵσα ἔκεισε ἀνοίσειν, ὅτι προθυμεῖται μὲν πάντα τοιαῦτ' εἶναι οἶον ἔκεινο, ἔστι δὲ αὐτοῦ φαυλότερα.

— Ἀνάγκη ἐκ τῶν προειρημένων, ὁ Σώκρατες.

— Οὐκοῦν γενόμενοι εὐθὺς ἐωρῶμεν τε καὶ ἡκούομεν καὶ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις εἴχομεν;

— Πάνυ γε.

— "Εδει δέ γε, φαμέν, πρὸ τούτων τὴν τοῦ ἵσου ἐπιστήμην γε
εἰληφέναι;

— Ναί.

— Πρὶν γενέσθαι ὅρα, ὡς ἔοικεν, ἀνάγκη ἡμῖν αὐτὴν εἰ-
ληφέναι;

— Εοικεν.

20. Οὐκοῦν εἰ μὲν, λαβόντες αὐτὴν πρὸ τοῦ γενέσθαι,
ἔχοντες ἐγενόμεθα, ἡπιστάμεθα καὶ πρὶν γενέσθαι καὶ εὐθὺς
γενόμενοι οὐ μόνον τὸ ἵσον καὶ τὸ μεῖζον καὶ τὸ ἔλαττον
ἀλλὰ καὶ ξύμπαντα τὰ τοιαῦτα; Οὐ γὰρ περὶ τοῦ ἵσου νῦν δὲ
λόγος ἡμῖν μᾶλλόν τι η καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ καλοῦ καὶ αὐτοῦ
τοῦ ἀγαθοῦ καὶ δικαίου καὶ δσίου καί, ὅπερ λέγω, περὶ / ἀ-
πάντων, οἵς ἐπισφραγιζόμεθα τοῦτο δὲ ἔστι, καὶ ἐν ταῖς ἐρωτή-
σεσιν ἐρωτῶντες καὶ ἐν ταῖς ἀποκρίσεσιν ἀποκρινόμενοι. "Ωστε
ἀναγκαῖον ἡμῖν τούτων πάντων τὰς ἐπιστήμας πρὸ τοῦ γε-
νέσθαι εἰληφέναι.

— "Εστι ταῦτα.

— Καί, εἰ μέν γε λαβόντες ἑκάστοτε μὴ ἐπιλελήσμεθα,
εἰδότας δεὶ γίγνεσθαι καὶ δεὶ διὰ βίου εἰδέναι τὸ γὰρ εἰδέναι
τοῦτ' ἔστι, λαβόντα του ἐπιστήμην ἔχειν καὶ μὴ ἀπολωλε-
κέναι: η οὐ τοῦτο λήθην λέγομεν, ὡς Σιμμία, ἐπιστήμης ἀπο-
βολήν;

— Ηάντως δήπου, ἔφη, / ὥς Σώκρατες.

— Εἰ δέ γε, οἷμαι, λαβόντες πρὶν γενέσθαι, γιγνόμενοι
ἀπολέσαμεν, ὕστερον δὲ ταῖς αἰσθήσεσι χρώμενοι περὶ αὐτὰ
ἐκείνας ἀναλαμβάνομεν τὰς ἐπιστήμας, ἃς ποτε καὶ πρὶν εἴ-
χομεν, ἢπ' οὐχ δὲ καλοῦμεν μανθάνειν οἰκείαν ἀν ἐπιστήμην
ἀναλαμβάνειν εἴη; Τοῦτο δέ που ἀναμ μνήσκεσθαι λέγοντες
ὅρθις ἀν λέγοιμεν;

— Πάνυ γε.

76 — Δυνατὸν γὰρ δὴ τοῦτό γε ἐφάνη, / αἰσθόμενόν τι ἡ
ἰδόντα ἡ ἀκούσαντα ἡ τινα ἄλλην αἴσθησιν λαβόντα, ἔτερόν τι
ἀπὸ τούτου ἐννοῆσαι, δὲ ἐπελέληστο, φτ̄ τοῦτο ἐπλησίαζεν ἀνό-
μοιον ὃν ἡ φύσις. "Ωστε, ὅπερ λέγω, δυοῖν θάτερον, ἦτοι
ἐπιστάμενοί γε αὐτὰ γεγόναμεν καὶ ἐπιστάμεθα διὰ βίου πάν-
τες, ἡ ὕστερον, οὓς φαμεν μανθάνειν, οὐδὲν ἀλλ' ἡ ἀναμιμνή-
σκονται οὗτοι, καὶ ἡ μάθησις ἀνάμνησις ἀν εἴη.

— Καὶ μάλα δὴ οὕτως ἔχει, ὁ Σώκρατες.

β 21. Πότερον οὖν αἱρεῖ, ὁ Σιμία; Ἐπισταμένους ἡμᾶς γε-
γονέναι ἡ ἀναμιμνήσκεσθαι / ὕστερον, ὃν πρότερον ἐπιστή-
μην εἰληφότες ἦμεν;

— Οὐκ ἔχω, ὁ Σώκρατες, ἐν τῷ παρόντι ἐλέσθαι.

— Τὶ δέ; τόδες ἔχεις ἐλέσθαι, καὶ πῇ σοι δοκεῖ περὶ αὐ-
τοῦ; ἀνὴρ ἐπιστάμενος περὶ ὃν ἐπίσταται ἔχοι ἀν δοῦναι λό-
γον ἡ οὖ;

— Πολλὴ ἀνάγκη, ἔφη, ὁ Σώκρατες.

— Η καὶ δοκοῦσί σοι πάντες ἔχειν διδόναι λόγον περὶ τού-
των, ὃν νῦν δὴ ἐλέγομεν;

— Βουλούμην μεντὸν, ἔφη δὲ Σιμίας· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον
φοβοῦμαι, μὴ αὔριον τηνικάδε οὐκέτι ἡ ἀνθρώπων οὐδεὶς ἀξίως
οἶσται τοῦτο ποιῆσαι.

γ — Οὐκ / ἄρα δοκοῦσί σοι ἐπίστασθαι γε, ἔφη, ὁ Σιμία,
πάντες αὐτά;

— Οὐδαμῶς.

— Αναμιμνήσκονται ἄρα, καὶ ποτε ἔμαθον;

— Ανάγκη.

— Πότε λαβοῦσαι αἱ ψυχαὶ ἡμῶν τὴν ἐπιστήμην αὐτῶν;
Οὐ γὰρ δὴ ἀφ' οὗ γε ἀνθρώποι γεγόναμεν.

Οὐ δῆτα.

— Πρότερον ἄρα.

— Ναι.

— Ἡσαν ἄρα, ὃ Σιμμία, αἱ ψυχαὶ καὶ πρότερον, πρὶν εἶναι ἐν ἀνθρώπου εῖδει, χωρὶς σωμάτων καὶ φρόνησιν εἶχον.

— Εἰ μὴ ἄρα ἄμφι γιγνόμενοι λαμβάνομεν, ὃ Σώκρατες, ταύτας τὰς ἐπιστήμας· οὗτος γάρ λείπεται ἔτι δὲ χρόνος.

— Εἶν, ὃ ἔταιρε· ἀπόλλυμεν δὲ αὐτὰς ἐν ποίῳ ἄλλῳ δὲ χρόνῳ; οὐ γάρ δὴ ἔχοντές γε αὐτὰς γιγνόμεθα, ὡς ἄρτι ὠμοιογήσαμεν. "Ἡ ἐν τούτῳ ἀπόλλυμεν ἐν ἕπερ καὶ λαμβάνομεν;" Ἡ ἔχεις ἄλλον τινὰ εἰπεῖν χρόνον;

— Οὐδαμῶς, ὃ Σώκρατες, ἀλλὰ ἔλαθον ἐμαυτὸν οὐδὲν εἰπών.

22. Ἄρ' οὖν οὕτως ἔχει, ἔφη, ἡμῖν, ὃ Σιμμία· εἰ μὲν ἔστιν, ἢ θρυλοῦμεν ἀεί, καλόν τέ τι καὶ ἀγαθὸν καὶ πᾶσα ἡ τοιαύτη οὐσία, καὶ ἐπὶ ταύτην τὰ ἐκ τῶν αἰσθήσεων πάντα ἀναφέρομεν, ὑπάρχουσαν / πρότερον ἀνευρίσκοντες ἡμετέραν οὕσαν, καὶ ταῦτα ἐκείνη ἀπεικάζομεν, ἀναγκαῖον, οὕτως ὥσπερ καὶ ταῦτα ἔστιν, οὕτως καὶ τὴν ἡμετέραν ψυχὴν εἶναι καὶ πρὶν γεγονέναι ἡμᾶς· εἰ δὲ μὴ ἔστι ταῦτα, ἄλλως ἂν δὲ λόγος οὗτος εἰρημένος εἴη; Ἄρ' οὕτως ἔχει, καὶ ἵση ἀνάγκη ταῦτά τε εἶναι καὶ τὰς ἡμετέρας ψυχὰς πρὶν καὶ ἡμᾶς γεγονέναι, καὶ εἰ μὴ ταῦτα, οὐδὲ τάδε;

— Γιπερψυῶς, ὃ Σώκρατες, ἔφη δὲ Σιμμίας, δοκεῖ μοι ἡ αὐτὴ ἀνάγκη εἶναι, καὶ εἰς καλόν γε καταφεύγει δὲ λόγος, εἰς τὸ δμοίως εἶναι τὴν τε / ψυχὴν ἡμῶν, πρὶν γενέσθαι ἡμᾶς, καὶ τὴν οὐσίαν, ἣν σὺ νῦν λέγεις. Οὐ γάρ ἔχω ἔγωγες οὐδὲν οὕτω μοι ἐναργὲς ὅν ὡς τοῦτο, τὸ πάντα τὰ τοιαῦτ' εἶναι ὡς οἶόν τε μάλιστα, καλόν τε καὶ ἀγαθὸν καὶ τὰλλα πάντα, ἢ σὺ νῦν δὴ ἔλεγες· καὶ ἔμοιγε δοκεῖ ἴκανῶς ἀποδέεικται.

— Τὶ δὲ δὴ Κέβητι; ἔφη δὲ Σωκράτης, δεῖ γάρ καὶ Κέβητα πείθειν.

— Ικανῶς, ἔφη ὁ Σιμμίας, ώς ἔγωγε οἶμαι· καίτοι καρτερώτατος ἀνθρώπων ἐστὶ πρὸς τὸ ἀπιστεῖν τοὺς λόγοις. Ἀλλ' οἴκαι οὐκ ἐνδεῶς τοῦτο πεπεῖσθαι αὐτὸν, ὅτι, πρὶν / γενέσθαι ἡμᾶς, ἦν ἡμῶν ἡ ψυχή.

23. Εἰ μέντοι, καὶ ἐπειδὴν ἀποθάνωμεν, ἔτι ἔσται, οὐδὲ αὐτῷ μοι δοκεῖ, ἔφη, ὁ Σώκρατες, ἀποδεδεῖχθαι, ἀλλ' ἔτι ἐνέστηκεν, ὃ νῦν δὴ Κέβης ἔλεγε, τὸ τῶν πολλῶν, ὅπως μὴ ἄμα ἀποθνήσκοντος τοῦ ἀνθρώπου διασκεδάννυται ἡ ψυχὴ καὶ αὐτῇ τοῦ εἶναι τοῦτο τέλος ἦ. Τί γὰρ κωλύει γίγνεσθαι μὲν αὐτὴν καὶ ξυνίστασθαι ἀλλοθέν ποθεν καὶ εἶναι, πρὶν καὶ εἰς ἀνθρώπειον σῶμα ἀφίκεσθαι, ἐπειδὴν δὲ ἀφίκηται καὶ ἀπαλλάττηται τούτου, τότε καὶ αὐτὴν τελευτᾶν καὶ διαφθείρεσθαι;

— Εὗ λέγεις, / ἔφη, ὁ Σιμμία, ὁ Κέβης. Φαίνεται γὰρ γάσπερ ἡμισυ ἀποδεδεῖχθαι οὖ δεῖ, ὅτι, πρὶν γενέσθαι ἡμᾶς, ἦν ἡμῶν ἡ ψυχή· δεῖ δὲ προσαποδεῖξαι, ὅτι, καὶ ἐπειδὴν ἀποθάνωμεν, οὐδὲν ἥπτον ἔσται ἡ πρὶν γενέσθαι, εἰ μέλει τέλος ἡ ἀπόδειξις ἔχειν.

— Αποδέδεικται μέν, ἔφη, ὁ Σιμμία τε καὶ Κέβης, ὁ Σωκράτης, καὶ νῦν, εἰ θέλετε συνθεῖναι τοῦτόν τε τὸν λόγον εἰς ταῦτὸν καὶ διὰ πρὸ τούτου ὡμολογήσαμεν, τὸ γίγνεσθαι πᾶν τὸ ζῶν ἐκ τοῦ τεθνεῶτος. Εἰ γὰρ ἔστι μὲν ἡ ψυχὴ καὶ πρότερον, ἀνάγκη / δὲ αὐτῇ εἰς τὸ ζῆν ιούσῃ τε καὶ γιγνομένη μηδαμόθεν ἀλλοθέν ἡ ἐκ θανάτου καὶ τοῦ τεθνάναι γίγνεσθαι, πῶς οὐκ ἀνάγκη αὐτήν, καὶ ἐπειδὴν ἀποθάνῃ, εἶναι, ἐπειδὴ γε δεῖ αὗθις αὐτὴν γίγνεσθαι; Ἀποδέδεικται μὲν οὖν, ὅπερ λέγεται, καὶ νῦν.

24. "Ομως δέ μοι δοκεῖς σύ τε καὶ Σιμμίας ἡδέως ἀν καὶ τοῦτον διαπραγματεύσασθαι τὸν λόγον ἔτι μᾶλλον καὶ δειέναι τὸ τῶν παιίδων, μὴ ώς ἀληθῶς ὁ ἀνεμος αὐτὴν ἐκ-

βαίνουσαν ἐκ τοῦ σώματος διαφυσῆ καὶ διασκεδάννυσιν, ἀλλῶς τε / καὶ ὅταν τύχῃ τις μὴ ἐν νηνεμίᾳ, ἀλλ' ἐν μεγάλῳ τινὶ πνεύματι ἀποθνήσκων.

Καὶ ὁ Κέβης ἐπιγελάσας· ως δεδιότων, ἔφη, ὁ Σώκρατες, πειρῶ ἀναπείθειν· μᾶλλον δὲ μὴ ως ἡμῶν δεδιότων, ἀλλ' ἵσως ἔνι τις καὶ ἐν ἡμῖν παῖς, ὅστις τὰ τοιαῦτα φοβεῖται. τοῦτον οὖν πειρῶ μεταπείθειν μὴ δεδιέναι τὸν θάνατον ὥσπερ τὰ μορμολύκεια.

—'Αλλὰ χρή, ἔφη ὁ Σώκρατης, ἐπάδειν αὐτῷ ἑκάστης ἡμέρας, ἔως ὃν ἔξεπάσηται.

— Πόθεν οὖν, ἔφη, ὁ Σώκρατες / τῶν τοιούτων ἀγαθὸν 78 ἐπωδὸν ληψόμεθα, ἐπειδὴ σύ, ἔφη, ἡμᾶς ἀπολείπεις;

— Πολλὴ μὲν ἡ Ἐλλάς, ἔφη, ὁ Κέβης, ἐν ᾧ ἔνεισί που ἀγαθοὶ ἄνδρες, πολλὰ δὲ καὶ τὰ τῶν βαρβάρων γένη, οὓς πάντας χρὴ διερευνᾶσθαι ζητοῦντας τοῖοῦτον ἐπωδόν, μήτε χρημάτων φειδομένους μήτε πόνων, ως οὐκ ἔστιν εἰς ὃ τι ὃν ἀναγκαιότερον ἀναλίσκοιτε χρήματα. Ζητεῖν δὲ χρὴ καὶ αὐτοὺς μετ' ἀλλήλων ἵσως γάρ ὃν οὐδὲ ῥᾳδίως εὔροιτε μᾶλλον ὑμῶν δυναμένους τοῦτο ποιεῖν.

—'Αλλὰ ταῦτα μὲν δή, ἔφη, ὑπάρξει, ὁ Κέβης· οὗτον δὲ ἀπελίπομεν, / ἐπανέλθωμεν, εἴ σοι ἡδομένῳ ἔστιν.

β

—'Αλλὰ μὴν ἡδομένῳ γε· πῶς γάρ οὐ μέλει;

— Καλῶς, ἔφη, λέγεις.

25. Οὐκοῦν τοιόνδε τι, ἦ δ' ὃς ὁ Σώκρατης, δεῖ ἡμᾶς ἐρέσθαι ἔαυτούς, τῷ ποίῳ τινὶ ἄρα προσήκει τοῦτο τὸ πάθος πάσχειν, τὸ διασκεδάννυσθαι, καὶ ὑπὲρ τοῦ ποίου τινὸς δεδιέναι, μὴ πάθη αὐτὸς καὶ τῷ ποίῳ τινὶ οὕτως καὶ μετὰ τοῦτο αὖτε πισκέψασθαι, πότερον ἡ ψυχή ἔστιν, καὶ ἐκ τούτων θαρρεῖν ἦ δεδιέναι ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς;

—'Αληθῆ, ἔφη, λέγεις.

γ — "Αρ' οὖν τῷ μὲν συντεθέντι τε καὶ / συνθέτῳ ὅντι φύ-
σει προσήκει τοῦτο πάσχειν, διαιρεθῆναι ταῦτη, ήπερ συνετέ-
θη· εἰ δέ τι τυγχάνει ὃν ἀξύνθετον, τούτῳ μόνῳ προσήκει μὴ
πάσχειν ταῦτα, εἴπερ τῷ ἄλλῳ ;

— Δοκεῖ μοι, ἔφη, οὕτως ἔχειν, ὁ Κέβης.

— Οὐκοῦν ἀπέρ ἀεὶ κατὰ ταῦτα καὶ ὠσαύτως ἔχει, ταῦ-
τα μάλιστα εἰκὸς εἶναι τὰ ἀξύνθετα, τὰ δὲ ἄλλοτε ἄλλως καὶ
μηδέποτε κατὰ ταῦτα, ταῦτα δὲ εἶναι τὰ ξύνθετα ;

— Εμοιγε δοκεῖ οὕτως.

δ — "Ιωμεν δή, ἔφη, ἐπὶ ταῦτα, ἐφ' ἀπέρ ἐν τῷ ἔμπροσθεν
λόγῳ. Αὐτὴ ἡ οὐσία, ἡς λόγον / δίδομεν τοῦ εἶναι καὶ ἐρω-
τῶντες καὶ ἀποκρινόμενοι, πότερον ὠσαύτως ἀεὶ ἔχει κατὰ
ταῦτα ἢ ἄλλοτε ἄλλως ; Αὐτὸ τὸ ἵσον, αὐτὸ τὸ καλόν, αὐτὸ
ἔκαστον, ὃ ἔστιν, τὸ ὃν, μήποτε μεταβολὴν καὶ ἡγινοῦν ἐν-
δέχεται ; "Η ἀεὶ αὐτῶν ἔκαστον, ὃ ἔστιν, μονοειδὲς ὃν αὐτὸ^ν
καθ' αὐτό, ὠσαύτως κατὰ ταῦτα ἔχει καὶ οὐδέποτε οὐδαμῇ
οὐδαμῶς ἄλλοισισιν οὐδεμίκιν ἐνδέχεται ;

— Ωσαύτως, ἔφη, ἀνάγκη, ὁ Κέβης, κατὰ ταῦτα ἔχειν,
ἢ Σώκρατες.

ε — Τί δὲ τῶν πολλῶν, οἷον ἀνθρώπων ἢ ἐπιπον ἢ / ἴμα-
τίων ἢ ἄλλων ὥντινωνοῦν τοιούτων ἢ ἵσων ἢ καλῶν ἢ πάντων
τῶν ἐκείνοις ὅμωνύμων ; "Αρα κατὰ ταῦτα ἔχει, ἢ πᾶν τού-
των ἐκείνοις οὔτε αὐτὰ αὐτοῖς οὔτε ἀλλήλοις οὐδέποτε,
ώς ἔπος εἰπεῖν, οὐδαμῶς κατὰ ταῦτα ;

— Οὕτως αὖ, ἔφη ὁ Κέβης· οὐδέποτε ὠσαύτως ἔχει.

79 — Οὐκοῦν / τούτων μὲν καὶ ἄψαιο, καὶ ἴδοις, καὶ ταῖς
ἄλλαξ αἰσθήσεσιν αἴσθοιο, τῶν δὲ κατὰ ταῦτα ἐχόντων οὐκ
ἔστιν ὅτῳ ποτ' ἀν ἄλλῳ ἐπιλάβοιο ἢ τῷ τῆς διανοίας λογι-
σμῷ, ἀλλ' ἔστιν ἀειδῆ τὰ τοιαῦτα καὶ οὐχ ὁρατά ;

— Παντάπασιν, ἔφη, ἀληθῆ λέγεις.

26. Θῶμεν οὖν βούλει, ἔφη, δύο εἰδη τῶν ὅντων, τὸ μὲν ὄρατόν, τὸ δὲ ἀειδές;

— Θῶμεν, ἔφη.

— Καὶ τὸ μὲν ἀειδές ἀεὶ κατὰ ταῦτα ἔχον, τὸ δὲ ὄρατὸν μηδέποτε κατὰ ταῦτα;

— Καὶ τοῦτο, ἔφη, θῶμεν.

— Φέρε δή, η̄ δ' ὅς, ἄλλο τι ἡμῶν αὐτῶν / τὸ μὲν σῶμά βέστι, τὸ δὲ ψυχή;

— Οὐδὲν ἄλλο, ἔφη.

— Ποτέρῳ οὖν ὄμοιότερον τῷ εἴδει φαῖμεν ἂν εἶναι καὶ ξυγγενέστερον τὸ σῶμα;

— Παντί, ἔφη, τοῦτό γε δῆλον, ὅτι τῷ ὄρατῷ.

— Τί δὲ η̄ ψυχή; Ὁρατὸν η̄ ἀειδές;

— Οὐχ ύπ' ἀνθρώπων γε, ὥς Σώκρατες, ἔφη.

— Αλλὰ μὴν ἡμεῖς γε τὰ ὄρατὰ καὶ τὰ μὴ τῇ τῶν ἀνθρώπων φύσει λέγομεν· η̄ ἄλλῃ τινὶ οἵει;

— Τῇ τῶν ἀνθρώπων.

— Τί οὖν περὶ ψυχῆς λέγομεν; Ὁρατὸν η̄ ἀόρατον εἶναι;

— Οὐχ ὄρατόν.

— Αειδές ἄρα;

— Ναί.

— Ομοιότερον ἄρα ψυχή σώματός ἐστι τῷ ἀειδεῖ, τὸ δὲ τῷ ὄρατῷ.

— Πᾶσα ἀνάγκη, ὥς Σώκρατες.

γ

27. Οὐκοῦν καὶ τόδε πάλαι ἐλέγομεν, ὅτι η̄ ψυχή, ὅταν μὲν τῷ σώματι προσχρῆται εἰς τὸ σκοπεῖν τι η̄ διὰ τοῦ ὄρᾶν η̄ διὰ τοῦ ἀκούειν η̄ δι' ἄλλης τινὸς αἰσθήσεως — τοῦτο γάρ ἐστι τὸ διὰ τοῦ σώματος, τὸ δι' αἰσθήσεως σκοπεῖν τι —, τότε μὲν ἔλκεται ύπὸ τοῦ σώματος εἰς τὰ οὐδέποτε κατὰ

ταύτα ἔχοντα, καὶ αὐτὴ πλανᾶται καὶ ταράττεται καὶ ίλιγ-
γιζ ὡσπερ μεθύουσα, ἀτε τοιούτων ἐφαπτομένη.

— Πάνυ γε.

δ — "Οταν δέ γε αὐτὴ καθ' / αύτὴν σκοπῇ, ἐκεῖσε οὔχεται εἰς τὸ
καθαρόν τε καὶ ἀεὶ ὅν καὶ ἀθάνατον καὶ ὥσαύτως ἔχον καὶ ὡς
συγγενῆς οὖσα αὐτοῦ ἀεὶ μετ' ἐκείνου γίγνεται, ὅταν περ αὐτὴ
καθ' αύτὴν γένηται καὶ ἐξῆ αὐτῆ, καὶ πέπαυται τε τοῦ πλάνου
καὶ περὶ ἐκεῖνα ἀεὶ κατὰ ταύτα ὥσαύτως ἔχει, ἀτε τοιούτων
ἐφαπτομένη καὶ τοῦτο αὐτῆς τὸ πάθημα φρόνησις κέληται ;

— Παντάπασιν, ἔφη, καλῶς καὶ ἀληθῆ λέγεις, ὃ Σώ-
κρατες.

ε — Ποτέρῳ οὖν αὖ σοι δοκεῖ τῷ εἴδει καὶ ἐκ τῶν ἔμπρο-
σθεν καὶ ἐκ τῶν νῦν / λεγομένων ψυχὴς ὄμοιότερον εἶναι καὶ
ξυγγενέστερον ;

— Πᾶς ἂν μοι δοκεῖ, ηδ' ὅς, ξυγχωρῆσαι, ὃ Σώκρατες,
ἐκ ταύτης τῆς μεθόδου, καὶ ὁ δυσμαθέστατος, ὅτι ὅλω καὶ
παντὶ ὄμοιότερόν ἐστι ψυχὴ τῷ ἀεὶ ὥσαύτως ἔχοντι μᾶλλον
ηδὲ τῷ μή.

— Τί δὲ τὸ σῶμα ;

— Τῷ ἑτέρῳ.

28. "Ορα δὴ καὶ τῆδε, ὅτι, ἐπειδὰν ἐν τῷ αὐτῷ ὕσι ψυχὴ
80 καὶ σῶμα, τῷ / μὲν δουλεύειν καὶ ἄρχεσθαι ἡ φύσις προσ-
τάττει, τῇ δὲ ἄρχειν καὶ δεσπόζειν καὶ κατὰ ταῦτα αὖ πό-
τερόν σοι δοκεῖ ὄμοιον τῷ θείῳ εἶναι καὶ πότερον τῷ θυητῷ ;
"Η οὐ δοκεῖ σοι τὸ μὲν θείον οἶον ἄρχειν τε καὶ ἡγεμονεύειν
πεφυκέναι, τὸ δὲ θυητὸν ἄρχεσθαι τε καὶ δουλεύειν ;

— Εμοιγε.

— Ποτέρῳ οὖν ἡ ψυχὴ ἔοικεν ;

— Δῆλα δή, ὃ Σώκρατες, ὅτι ἡ μὲν ψυχὴ τῷ θείῳ, τὸ δὲ
σῶμα τῷ θυητῷ.

— Σκόπει δή, ἔφη, ὁ Κέβης, εἰ ἐκ πάντων τῶν εἰρημένων
τάδε ἡμῖν ἔνυμβαίνει, τῷ μὲν θείῳ καὶ / ἀθανάτῳ καὶ νοητῷ β
καὶ μονοειδεῖ καὶ ἀδιαλύτῳ καὶ ἀεὶ ὠσαύτως κατὰ ταῦτα
ἔχοντι ἔαυτῷ ὄμοιότατον εἶναι ψυχήν, τῷ δὲ ἀνθρωπίνῳ καὶ
θυητῷ καὶ πολυειδεῖ καὶ ἀνοήτῳ καὶ διαλυτῷ καὶ μηδέποτε
κατὰ ταῦτα ἔχοντι ἔαυτῷ ὄμοιότατον αὖ εἶναι σῶμα. "Ἐγχομέν
τι παρὰ ταῦτα ἄλλο λέγειν, ὁ φίλε Κέβης, ή οὐχ οὕτως ἔχει ;

— Οὐκ ἔχομεν.

29. Τί οὖν ; Τούτων οὕτως ἔχόντων ἂρ' οὐχὶ σώματι μὲν
ταχὺ διαλύεσθαι προσήκει, ψυχῇ δὲ αὖ τὸ παράπαν ἀδιαλύτῳ
εἶναι η̄ ἐγγύς τι τούτου ;

— Πῶς / γάρ οὖ ;

— Ἐννοεῖς οῦν, ἔφη, ὅτι, ἐπειδὴν ἀποθάνῃ ὁ ἀνθρωπός, τὸ
μὲν ὄρατὸν αὐτοῦ, τὸ σῶμα, καὶ ἐν ὄρατῷ κείμενον, ὃ δὴ νεκρὸν
καλοῦμεν, ὃ προσήκει διαλύεσθαι καὶ διαπίπτειν καὶ διαπνεῖ-
σθαι, οὐκ εὐθὺς τούτων οὐδὲν πέπονθεν, ἀλλ' ἐπιεικῶς συγχὸν
ἐπιμένει χρόνον· ἐὰν μὲν τις καὶ χαριέντως ἔχων τὸ σῶμα τε-
λευτήσῃ καὶ ἐν τοιαύτῃ ὥρᾳ καὶ πάνυ μάλα· συμπεσὸν γάρ τὸ
σῶμα καὶ ταριχευθέν, ὡσπερ οἱ ἐν Αἰγύπτῳ ταριχευθέντες,
ὅλιγου ὅλον μένει ἀμήχανον ὅσον χρόνον· ἔνια δὲ / μέρη τοῦ δ
σώματος, καὶ ἀν σαπῆ, δύστῃ τε καὶ νεῦρα καὶ τὰ τοιαῦτα
πάντα, ὅμως, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀθάνατά ἔστιν· η̄ οὐ ;

— Ναί.

— Ή δὲ ψυχὴ ἄρα, τὸ ἀειδές, τὸ εἰς τοιοῦτον τόπον ἔτε-
ρον οἰχόμενον γενναῖον καὶ καθαρὸν καὶ ἀειδῆ, εἰς "Αἰδου
ώς ἀληθῶς, παρὰ τὸν ἀγαθὸν καὶ φρόνιμον θεόν, οὗ, ἀν θεὸς
ἐθέληη, αὐτίκα καὶ τῇ ἐμῇ ψυχῇ ἵτεον, αὕτη δὲ δὴ ἡμῖν η̄ τοι-
αύτη καὶ οὕτω πεφυκοῦα ἀπαλλαττομένη τοῦ σώματος εὐθὺς
διαπεφύσηται καὶ ἀπόλωλεν, ὡς φασιν οἱ πολλοὶ ἀνθρωποί ;
Πολλοῦ γε δεῖ, / ὁ φίλε Κέβης τε καὶ Σιμμία, ἀλλὰ πολλῷ
μᾶλλον ἔδει ἔχει· ἐὰν μὲν καθαρὰ ἀπαλλάττηται, μηδὲν τοῦ ε

81

σώματος ξυνεφέλκουσα, ἀτε οὐδὲν κοινωνοῦσα αὐτῷ ἐν τῷ βίῳ ἔκουσα εἶναι, ἀλλὰ φεύγουσα αὐτὸ καὶ συνηθροισμένη αὐτὴ εἰς αὐτήν, ἀτε μελετῶσα ἀεὶ τοῦτο, τὸ δὲ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ ὅρθῶς φιλοσοφοῦσα καὶ τῷ ὅντι τεθνάναι / μελετῶσα ἑρδίως ἢ οὐ τοῦτ' ἀν εἴη μελέτη θανάτου ;

— Παντάπασί γε.

— Οὐκοῦν οὕτω μὲν ἔχουσα εἰς τὸ ὅμοιον αὐτῇ τὸ ἀειδές ἀπέργεται, τὸ θείόν τε καὶ ἀθάνατον καὶ φρόνιμον, οἷς ἀφικομένη ὑπάρχει αὐτῇ εὐδαίμονι εἶναι, πλάνης καὶ ἀνοίας καὶ φόβων καὶ ἀγρίων ἐρώτων καὶ τῶν ἄλλων κακῶν τῶν ἀνθρωπίων ἀπηλλαγμένη, ὥσπερ δὲ λέγεται κατὰ τῶν μεμυημένων, ὡς ἀληθῆς τὸν λοιπὸν χρόνον μετὰ τῶν θεῶν διάγουσα· οὕτω φῶμεν, ὡς Κέβης, ἢ ἄλλως ;

— Οὕτω, νὴ Δία, ἔφη ὁ Κέβης.

β 30. Εὰν δέ γε, / οἶμαι, μεμιασμένη καὶ ἀκάθαρτος τοῦ σώματος ἀπαλλάττηται, ἀτε τῷ σώματι ἀεὶ ξυνοῦσα καὶ τοῦτο θεραπεύουσα καὶ ἐρῶσα καὶ γεγοητευμένη ὑπ’ αὐτοῦ ὑπό τε τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ ἡδονῶν, ὥστε μηδὲν ἄλλο δοκεῖν εἶναι ἀληθὲς ἀλλ’ ἢ τὸ σωματοειδές, οὗ τις ἂν ἔψαιτο καὶ ἴδοι καὶ πίοι καὶ φάγοι καὶ πρὸς τὰ ἀφροδίσια γρήσαιτο, τὸ δὲ τοῖς ὅμιμασι σκοτῶδες καὶ ἀειδές, νοητὸν δὲ καὶ φιλοσοφίᾳ αἰρετόν, τοῦτο δὲ εἰθισμένη μισεῖν τε καὶ τρέμειν καὶ φεύγειν, οὕτω δὴ ἔχουσαν οἵει ψυχὴν / αὐτὴν καθ’ αὐτὴν εἰλικρινῆ ἀπαλλάξεσθαι ;

γ — Οὐδ’ ὑπωστιοῦν, ἔφη.

— Αλλὰ διειλημμένην γε, οἶμαι, ὑπὸ τοῦ σωματοειδοῦς, ὃ αὐτὴ ἢ δμιούλια τε καὶ συνουσία τοῦ σώματος διὰ τὸ ἀεὶ ξυνεῖναι καὶ διὰ τὴν πολλὴν μελέτην ἐνεποίησε ξύμφυτον ;

— Πάνυ γε.

— Εμβριθὲς δέ γε, ὡς φίλε, τοῦτο οἰεσθαι χρὴ εἶναι καὶ

βαρύν και γεῶδες και ὄρατόν· ὃ δὴ και ἔχουσα ἡ τοιαῦτη ψυχὴ βαρύνεται τε και ἔλκεται πάλιν εἰς τὸν ὄρατὸν τόπον φόβῳ τοῦ ἀειδοῦς τε και "Αἰδου, ὥσπερ λέγεται, περὶ τὰ / μνήματά τε και τοὺς τάφους κυλινδουμένη, περὶ δὲ δὴ και ὁ φθη ἄττα ψυχῶν σκιοειδῆ φαντάσματα, οἷα παρέχονται αἱ τοιαῦται ψυχαὶ εἴδωλα, αἱ μὴ καθαρῶς ἀπολυθεῖσαι, ἀλλὰ τοῦ ὄρατοῦ μετέχουσαι, διὸ και ὄρῶνται.

— Εἰκός γε, ὁ Σώκρατες;

— Εἰκός μέντοι, ὁ Κέβης. Καὶ οὖ τί γε τὰς τῶν ἀγαθῶν ταῦτας εἶναι, ἀλλὰ τὰς τῶν φαύλων, αἱ περὶ τὰ τοιαῦτα ἀναγκάζονται πλανᾶσθαι δίκην τίνουσαι τῆς προτέρας τροφῆς κακῆς οὔσης. Καὶ μέχρι γε τούτου πλανῶνται, ἔως ἂν τῇ τοῦ ξυνεπακολουθοῦντος, τοῦ σωματοειδοῦς, ἐπιθυμίᾳ πάλιν ἐνδεθῶσιν εἰς σῶμα.

31. Ἐνδοῦνται δέ, ὥσπερ εἰκός, εἰς τοιαῦτα ἥθη, ὅποια ἄττα ἀν και μεμελετηκοῦται τύχωσιν ἐν τῷ βίῳ.

— Τὰ ποῖα δὴ ταῦτα λέγεις, ὁ Σώκρατες;

— Οἰοντοὺς μὲν γαστριμαργίας τε και ὕβρεις και φιλοποσίας μεμελετηκότας και μὴ διευλαβημένους εἰς τὰ τῶν ὄνων γένη και τῶν τοιούτων θηρίων εἰκός ἐνδύεσθαι. "Η· οὐκ / οἶει;

— Πάνυ μὲν οὖν εἰκός λέγεις.

— Τοὺς δέ γε ἀδικίας τε και τυραννίδας και ἀρπαγὰς προτειμηκότας εἰς τὰ τῶν λύκων τε και ιεράκων και ἵκτίνων γένη· ἢ ποῖ ἀν ἄλλοσέ φαμεν τὰς τοιαύτας ιέναι;

— Αμέλει, ἔφη ὁ Κέβης, εἰς τὰ τοιαῦτα.

— Ούκοιν, ἢ δ' ὅς, δῆλα δὴ και τἄλλα, ἢ ἀν ἔκαστα ἵοι, κατὰ τὰς αὔτῶν ὁμοιότητας τῆς μελέτης;

— Δῆλον δή, ἔφη πῶς δ' οὖ;

— Ούκοιν εὐδαιμονέστατοι, ἔφη, και τούτων εἰσὶ και εἰς βέλτιστον τόπον ιόντες οἱ τὴν δημοτικὴν και πολιτικὴν ἀρε-

β τὴν / ἐπιτετηδευκότες, ἦν δὴ καλοῦσι σωφροσύνην τε καὶ δικαιοσύνην ἐξ ἔθους τε καὶ μελέτης γεγονοῦται ἄνευ φιλοσοφίας τε καὶ νοῦ;

— Πῆ δὴ οὗτοι εὔδαιμονέστατοι;

— "Οτι τούτους εἰκὸς ἐστιν εἰς τοιοῦτον πάλιν ἀφικνεῖσθαι πολιτικόν τε καὶ ἡμερον γένος ἢ που μελιττῶν ἢ σφηκῶν ἢ μυρμήκων ἢ καὶ εἰς ταύτον γε πάλιν τὸ ἀνθρώπινον γένος καὶ γίγνεσθαι ἐξ αὐτῶν ἄνδρας μετρίους.

— Εἰκός.

γ 32. Εἰς δέ γε θεῶν γένος μὴ φιλοσοφήσαντι καὶ παντελῶς καθαρῷ ἀπιόντι οὐ θέμις ἀφικνεῖσθαι / ἀλλ' ἢ τῷ φιλομαθεῖ.

— Άλλὰ τούτων ἔνεκα, ὡς ἔταῖρε Σιμμία τε καὶ Κέβης, οἱ δρθῶς φιλοσοφοῦντες ἀπέχονται τῶν κατὰ τὸ σῶμα ἐπιθυμιῶν ἀπασῶν καὶ καρτεροῦσι καὶ οὐ παραδιδόσιν αὐταῖς ἔαυτούς, οὐ τι οἰκοφθορίαν τε καὶ πενίαν φοβούμενοι, ὥσπερ οἱ πολλοὶ καὶ φιλοχρήματοι, οὐδὲ αὖ ἀτιμίαν τε καὶ ἀδοξίαν μοχθηρίας δεδιότες, ὥσπερ οἱ φίλαρχοι τε καὶ φιλότιμοι· ἔπειτα ἀπέχονται αὐτῶν.

— Οὐ γάρ ἀν πρέποι, ἔφη, ὡς Σώκρατες, ὁ Κέβης.

δ — Οὐ μέντοι, μὰ Δία, ἢ δ' ὅς. / Τοιγάρτοι τούτοις μὲν ἀπασιν, ὡς Κέβης, ἔκεινοι, οἵς τι μέλει τῆς ἔαυτῶν ψυχῆς, ἀλλὰ μὴ σώματα πλάττοντες ζῶσι, χαίρειν εἰπόντες οὐ κατὰ ταύτα πορεύονται αὐτοῖς ὡς οὐκ εἰδόσιν ὅπῃ ἔρχονται· αὐτοὶ δὲ ἡγούμενοι οὐ δεῖν ἐναντία τῇ φιλοσοφίᾳ πράττειν καὶ τῇ ἔκείνης λύσει τε καὶ καθαρμῷ, ταύτη δὴ τρέπονται ἔκείνη ἐπόμενοι, ἢ ἔκείνη ὑφηγγεῖται.

33. Πῶς, ὡς Σώκρατες;

— Εγὼ ἐρῶ, ἔφη. Γιγνώσκουσι γάρ, ἢ δ' ὅς, οἱ φιλο-

μαθεῖς, ὅτι παραλαβοῦσα αὐτῶν τὴν ψυχὴν ἡ φιλοσοφία / ἀτεγγωνῶς δεδεμένην ἐν τῷ σώματι καὶ προσκεκολημένην, ἀναγκαζομένην δὲ ὥσπερ διὰ εἰργμοῦ διὰ τούτου σκοπεῖσθαι τὰ ὄντα, ἀλλὰ μὴ αὐτὴν δι' αὐτῆς, καὶ ἐν πάσῃ ἀμαθίᾳ κυλινδουμένην καὶ τοῦ εἰργμοῦ τὴν δεινότητα κατιδοῦσα, ὅτι δι' ἐπιθυμίας ἐστίν, ὡς ἂν μάλιστα αὐτὸς ὁ δεδεμένος ξυλλήπτωρ εἴη / τοῦ δεδέσθαι· ὅπερ οὖν λέγω, γιγνώσκουσι 83 οἱ φιλομαθεῖς, ὅτι οὕτω παραλαβοῦσα ἡ φιλοσοφία ἔχουσαν αὐτῶν τὴν ψυχὴν ἡρέμα παραμυθεῖται καὶ λύειν ἐπιχειρεῖ ἐνδεικνυμένη, ὅτι ἀπάτης μὲν μεστὴ ἡ διὰ τῶν ὄμμάτων σκέψις, ἀπάτης δὲ ἡ διὰ τῶν ὥτων καὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων, πείθουσα δὲ ἐκ τούτων μὲν ἀναχωρεῖν, ὅσον μὴ ἀνάγκη αὐτοῖς χρῆσθαι, αὐτὴν δὲ εἰς αὐτὴν ξυλλέγεσθαι καὶ ἀθροίζεσθαι παρακελευομένη, πιστεύειν δὲ μηδενὶ ἄλλῳ ἀλλ' ἡ αὐτὴν αὐτῇ, ὅ τι ἀν νοήση / αὐτὴ καθ' αὐτὴν αὐτὸν καθ' αὐτὸ τῶν ὄντων· ὅ τι δ' ἀν δι' ἄλλων σκοπῆ ἐν ἄλλοις ὃν ἄλλο μηδὲν ἡγεῖσθαι ἀληθές· εἶναι δὲ τὸ μὲν τοιοῦτον αἰσθητόν τε καὶ ὄρατόν, ὃ δὲ αὐτὴ ὄρατη νοητόν τε καὶ ἀειδές. Ταῦτη οὖν τῇ λύσει οὐκ οἰομένη δεῖν ἐναντιοῦσθαι ἡ τοῦ ὡς ἀληθῶς φιλοσόφου ψυχὴ οὕτως ἀπέγεται τῶν ἡδονῶν τε καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ λυπῶν καὶ φόβων, καθ' ὅσον δύναται, λογιζομένη, ὅτι, ἐπειδάν τις σφόδρα ἡσθῇ ἡ λυπηθῇ ἢ φοβηθῇ ἢ ἐπιθυμήσῃ, οὐδὲν τοσοῦτον κακὸν ἔπαθεν ἀπ' αὐτῶν, ὃν ἀν τις οἰηθείη, οἷον ἡ νοσήσας ἡ τι / ἀναλώσας διὰ τὰς ἐπιθυμίας, ἀλλ' ὃ πάντων μέγιστόν τε κακὸν καὶ ἔσχατόν ἐστι, τοῦτο πάσχει καὶ οὐ λογίζεται αὐτό.

— Τί τοῦτο, ὦ Σώκρατες; ἔφη ὁ Κέβης.

— "Οτι ψυχὴ παντὸς ἀνθρώπου ἀναγκάζεται ἄμα τε ἡσθηναι ἡ λυπηθῆναι σφόδρα ἐπί τῳ καὶ ἡγεῖσθαι, περὶ ὃ ἀν μάλιστα τοῦτο πάσχῃ, τοῦτο ἐναργέστατόν τε εἶναι καὶ ἀληθέστατον οὐχ οὕτως ἔχον. Ταῦτα δὲ μάλιστα [τὰ] ὄρατά· ἡ οὐ;

— Πάνυ γε.

δ — Ούκοῦν ἐν τούτῳ τῷ πάθει μάλιστα / καταδεῖται ἡ ψυχὴ
ὑπὸ σώματος.

— Πῶς δή ;

— "Οτι ἑκάστη ἡδονὴ καὶ λύπη ὥσπερ ἥλον ἔχουσα προσ-
ηλοῦ αὐτὴν πρὸς τὸ σῶμα καὶ προσπερονᾶ καὶ ποιεῖ σωμα-
τοειδῆ δοξάζουσαν ταῦτα ἀληθῆ εἶναι, ἀπέρ ἂν καὶ τὸ σῶμα
φῇ. 'Εκ γὰρ τοῦ ὁμοδοξεῖν τῷ σώματι καὶ τοῖς αὐτοῖς χαί-
ρειν, ἀναγκάζεται, οἷμαι, ὅμοτροφος γίγνε-
σθαι καὶ οἷα μηδέποτε εἰς "Αἰδου καθαρῶς ἀφικέσθαι, ἀλλ'
ἀεὶ τοῦ σώματος ἀναπλέα ἔξιέναι, ὥστε ταχὺ πάλιν πίπτειν
ε εἰς ἄλλο σῶμα καὶ ὥσπερ σπειρόμενη ἐμφύεσθαι, καὶ ἐκ / τού-
των ἔμοιρος εἶναι τῆς τοῦ θείου τε καὶ καθαροῦ καὶ μονοει-
δοῦς συνουσίας.

— 'Αληθέστατα, ἔφη, λέγεις, ὁ Κέβης, ὁ Σώκρατες.

34. Τούτων τοίνυν ἔνεκα, ὁ Κέβης, οἱ δικαίως φιλομα-
θεῖς κόσμοι εἰσι καὶ ἀνδρεῖοι, οὐχ ὅν οἱ πολλοὶ ἔνεκά φα-
σιν· ἢ σὺ οἶει ;

84 / — Οὐ δῆτα ἔγωγε.

— Οὐ γάρ, ἀλλ' οὕτω λογίσαit' ἀν ψυχὴ ἀνδρὸς φιλο-
σόφου καὶ οὐκ ἀν οἰηθείη τὴν μὲν φιλοσοφίαν γρῆναι ἔαυτὴν
λύειν, λυούσης δὲ ἐκείνης αὐτὴν παραδιδόναι ταῖς ἡδοναῖς καὶ
λύπαις ἔαυτὴν πάλιν αὖ ἐγκαταδεῖν καὶ ἀνήνυτον ἔργον πράτ-
τειν Πηγελόπης τινὰ ἐναντίως ίστὸν μεταχειρίζομένην. 'Άλλὰ
γαλήνην τούτων παρασκευάζουσα, ἐπομένη τῷ λογισμῷ καὶ
ἀεὶ ἐν τούτῳ οὗσα, τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ θεῖον καὶ τὸ ἀδόξαστον
β θεωμένη καὶ ὑπ' ἐκείνου τρεφομένη, / ζῆν τε οἴετο οὕτω δεῖν,
ἔως ἂν ζῆ, καὶ, ἐπειδὸν τελευτήσῃ, εἰς τὸ ξυγγενές καὶ εἰς τὸ
τοιοῦτον ἀφικομένη ἀπηλλάχθαι τῶν ἀνθρωπίνων κακῶν. 'Εκ
δὴ τῆς τοιαύτης τροφῆς οὐδὲν δεινόν, μὴ φοβηθῆ, ταῦτα

γ' ἐπιτηδεύσασα, ὃ Σιμμία τε καὶ Κέβης, ὅπως μὴ δικασπα-
σθεῖσα ἐν τῇ ἀπαλλαγῇ τοῦ σώματος ὑπὸ τῶν ἀνέμων διαρυ-
σηθεῖσα καὶ διαπομένη οὔχηται καὶ οὐδὲν ἔτι οὐδαμοῦ ἔ.

Η ΕΡΙΛΗΨΙΣ ΚΕΦ. 35 - 63

'Η συζήτησις περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς ἐφάνη ἐδῶ περατουμένη μετὰ
τὰ ἀνωτέρω ἐπιχειρήματα: ὁ Σιμμίας ὅμως καὶ ὁ Κέβης ἔχουν μερικοὺς
δισταγμούς. Κατ' πρῶτος ὁ Σιμμίας λέγει, ὅτι δύναται νὰ ὑποστηριχθῇ
ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι μιὰ ἀρμονία τῶν στοιχείων τοῦ σώματος, ὅπως εἶναι
ἡ ἀρμονία τῆς λύρας. 'Η λύρα βέβαια εἶναι κάτι σωματοειδὲς καὶ σύν-
θετον, γεῶδες καὶ φθαρτόν· ἡ ἀρμονία ὅμως αὐτῆς εἶναι ἀσώματον, ἀό-
ρατον, πάγκαλον καὶ θεῖον. 'Ἐν τούτοις ἂμα διαλυθῇ ἡ φθαρτὴ λύρα,
ἀφανίζεται καὶ ἡ θεία ἀρμονία. Τὸ αὐτὸν λοιπὸν δύναται νὰ λεχθῇ καὶ διὰ
τὴν ψυχήν· ὅταν δηλαδὴ τὸ φθαρτὸν σῶμα ἀγρηστευθῇ, τότε καὶ ἡ ψυχή,
τὸ ἀσώματον καὶ ἀόρατον καὶ πάγκαλον καὶ θεῖον, ἀφανίζεται.

'Ο Κέβης ἔξ ἄλλου δέχεται μὲν συμφώνως μὲ τὴν θεωρίαν τῆς ἀνα-
μνήσεως τὴν προϋπαρξιν τῆς ψυχῆς, ἀλλ᾽ ἀρνεῖται καὶ τὴν παντοτινὴν
ἐπιβίωσιν αὐτῆς. Δέχεται δηλαδὴ, ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι κάτι τὸ ἴσχυρότερον
καὶ πολυχρονιώτερον τοῦ σώματος, ἀλλὰ φοβεῖται, μήπως ἡ ψυχὴ, ἀφοῦ
κατὰ τὰς ἑκάστοτε γεννήσεις κατατριψή πολλὰ σώματα, εἰς τὸ τέλος
ἔξαντληθῇ καὶ ἡ ἴδια καὶ γαθῇ. 'Επομένως ὑπάρχει κίνδυνος νὰ εἶναι
τὸ τελευταῖον σῶμα αὐτό, τὸ ὄποιον φέρουμεν σήμερον, καὶ ὁ θανατός του
νὰ σημάνῃ καὶ τὸν θάνατον τῆς ψυχῆς. Κατ' ἀνάγκην πρέπει νὰ ἀποδει-
χθῇ, ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι ἀπολύτως ἀθάνατος καὶ ἀνώλεθρος. Αἱ δύο ἀντιρ-
ρήσεις τῶν Θηβαίων ἀρχίζουν νὰ κλονίζουν τὴν πίστιν καὶ τῶν ἄλλων
ἀκροατῶν εἰς τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς.

'Ο Σωκράτης, διὰ νὰ ἐλέγξῃ τὴν γνώμην τοῦ Σιμμίου, χρειάζεται
πρῶτον μίαν ὁμοιογίαν αὐτοῦ, ἡ ὁποία θὰ τοῦ χρησιμεύσῃ ὡς βάσις διὰ
τὸν ἔλεγχόν του. Τὸν ἔρωτᾶ λοιπόν, ἐὰν ἔξακολουθῇ νὰ πιστεύῃ εἰς τὴν
θεωρίαν τῆς ἀναμνήσεως, τὴν ὁποίαν πρωτύτερα ἐδέχθη. 'Αφοῦ ὁ Σιμμίας
καὶ πάλιν ὁμοιογεῖ, ὅτι πιστεύει εἰς τὴν θεωρίαν αὐτήν, ὁ Σωκράτης
ἀποδεικνύει, ὅτι αἱ δύο θεωρίαι τῆς ἀναμνήσεως καὶ τῆς ἀρμονίας εἶναι
ἀσυμβίβαστοι διὰ τοὺς ἔξης λόγους:

Α'. 'Η ψυχὴ κατὰ τὴν θεωρίαν τῆς ἀναμνήσεως, τὴν ὅποιαν ἐδέχθη καὶ πάλιν ὁ Σιμμίας, προϋπάρχει τοῦ σώματος, ἐνῷ ἡ ἀρμονία τούναντίον εἶναι ὑστερόγρονος τῆς λύρας, διότι πρῶτον γίνεται ἡ λύρα καὶ αἱ χορδαὶ καὶ κατόπιν ἔξι κύτων προκύπτει ἡ ἀρμονία.

Β'. 'Η ἀρμονία εἶναι δεκτικὴ διαφόρων διαβαθμίσεων, δηλαδὴ ὑπάρχει ἀρμονία εἰς μεγαλύτερον βαθμὸν καὶ περισσότεραν ἔκτασιν καὶ ἀρμονία εἰς μικρότερον βαθμὸν καὶ ὀλιγωτέραν ἔκτασιν, ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ μὲ τὸν ὄποιον εἶναι ἡρμοσμένα τὰ στοιχεῖα, τὰ ὅποια τὴν ἀπαρτίζουν. Ἀντιθέτως ἡ ψυχὴ δὲν εἶναι δεκτικὴ διαβαθμίσεων, διότι ποτὲ δὲν εἶναι δύνατὸν νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι μία ψυχὴ διαφέρει μιᾶς ἀλλῆς ἕστι καὶ κατὰ τὸ ἐλάχιστον. Καὶ ἀκόμη, ἐὰν μία ψυχὴ εἶναι ἀρμονία, πῶς συμβιβάζεται ἡ ὑπαρχεῖς ἀγαθῆς καὶ κακῆς ψυχῆς; 'Η ἀρετὴ τῆς ψυχῆς εἶναι ἐν εἰδός ἀρμονίας καὶ ἡ κακία μὲν δυσαρμονία. Ἐπομένως μία ἐνάρετος ψυχὴ θὰ εἶναι μία ἀρμονίᾳ ἐν τῇ ἀρμονίᾳ καὶ μία κακὴ καὶ ἄφρων ψυχὴ θὰ εἶναι καὶ αὐτῇ μία δυσαρμονία ἐν τῇ ἀρμονίᾳ. Τοῦτο δημος μᾶς δύδηγει εἰς τὰ ἔξης ἀτοπα: 1) Μία ψυχὴ — ὡς ἀρμονία — δύναται νὰ εἶναι περισσότερον ἢ ὀλιγώτερον ἀρμονία ἀπὸ μίαν ἀλλην, ἥτοι περισσότερον ἢ ὀλιγώτερον ψυχὴ, πρᾶγμα τὸ ὄποιον ἀποκλείεται, ἐφ' ὅσον ἔγινε δεκτὸν ἀνωτέρω, ὅτι μία ψυχὴ οὐδόλως διαφέρει ἀπὸ μίαν ἀλλην. 2) "Αν ὅλαι αἱ ψυχαὶ εἶναι ἀρμονίαι ἐπρεπεν ὅλαι νὰ εἶναι καὶ ἐνάρετοι ὡς ἀρμονίαι, ὅπερ εἶναι ἀτοπον, διότι ὑπάρχουν καὶ κακαὶ ψυχαὶ.

Γ' 'Η ἀρμονία οὔτε ἔξουσιάζεται οὔτε διαφωνεῖ πρὸς τὰ στοιχεῖα, ἐκ τῶν ὅποιων προκύπτει, ἀλλ᾽ ἀντιθέτως εἶναι ἔξαρτημα τούτων τούναντίον ἡ ψυχὴ ἡγεμονεύει τοῦ σώματος καὶ τὸ κατευθύνει καὶ ἀντιτίθεται εἰς τὰς ἐπιθυμίας του εἴτε διὰ τῆς πειθοῦς εἴτε διὰ τῆς βίας.

'Ο Σιμμίας μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἐπιχειρήματα ὁμολογεῖ, ὅτι ἡ ψυχὴ δὲν δύναται νὰ εἶναι ἀρμονία.

'Ο Σωκράτης ἔπειτα ἐπιχειρεῖ νὰ ἀνασκευάσῃ τὴν γνώμην τοῦ Κέβητος. Πρὸς τοῦτο θεωρεῖ ἀναγκαῖον νὰ ἔξιστορήσῃ τὴν φιλοσοφικὴν αὐτοῦ ἔξέλιξιν ἐν τῇ προσπαθείᾳ του νὰ εῦρῃ τὴν αἰτίαν τῆς γενέσεως καὶ τῆς φθορᾶς τῶν ὄντων. Ἐπειδὴ δημος κάθε φορὰν μὲ τὴν Α ἢ Β θεωρίαν τῶν πρὸ αὐτοῦ φιλοσόφων δὲν ἔμεινεν εὐχαριστημένος εἰς τὴν εὔρεσιν τῆς αἰτίας, ἀφοῦ, ἐκεῖνο ποὺ ἔθεώρει σήμερον ὀρθόν, αὔριον τὸ ἀπέρριπτε, διότι τοῦ ἐφαίνετο πλέον ὡς ἀτοπον, ἔζήτησε καὶ εὗρε ἰδικὴν του λύσιν τοῦ προβλήματος, τὸ ὄποιον τὸν ἀπησχόλει. Καὶ τοῦτο εἶναι ἡ θεωρία τῶν ἴδεσην. *Aitía*, λέγει ὁ Σωκράτης (δηλαδὴ ὁ Πλάτων), καὶ

τῆς γενέσεως καὶ τῆς φθορᾶς καὶ τῆς ὑπάρξεως εἶναι μόνον ἡ ἴδεα, ἡ ἴδαική καὶ ἀπόλυτος ὑπαρξίς, μὲ τὴν παρουσίαν ἡ τὴν κοινωνίαν τῆς ὁποίας τὰ πράγματα εἶναι ὅ τι εἶναι καὶ γίνονται ὅ τι γίνονται.

‘Ο Σωκράτης ἔπειτα, πρὸν μεταβῆται εἰς τὴν νέαν ἀπόδειξιν περὶ ἀ-θανασίας τῆς ψυχῆς (4η ἀπόδειξις), τὴν ὁποίαν στηρίζει εἰς τὴν θεω-ρίαν τῶν ἴδεων, διευχρινεῖ τὰ ἀκόλουθα :

A'. Αἱ ἐναντίαι ἴδεαι ἀποκλείουν ἄλλήλας καὶ καθ' ἔαυτάς καὶ ὡς κατηγορήματα τοῦ αὐτοῦ ὑποκειμένου. Καλοῦμεν βέβαια ἐνίστε τὸν ἴδιον ἄνθρωπον ἄλλοτε μὲν μέγαν ἐν συγκρίσει μὲ τὸν Α, ἄλλοτε δὲ μικρὸν ἐν συγκρίσει μὲ τὸν Β ἄνθρωπον· ἄλλ' εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν δὲν πρόκειται περὶ ἀπολύτου μεγέθους, ἄλλὰ σχετικοῦ. Εἶναι δηλαδὴ μέγας ἐν σχέσει μὲ τὴν μικρότητα τοῦ Α, καὶ μικρὸς ἐν σχέσει μὲ τὸ μέγεθος τοῦ Β, ἄλλὰ δὲν πάνει ποτὲ νὰ εἶναι ὅ τι πράγματι εἶναι (ἐν σχέσει μὲ τὴν ἴδεαν). ‘Η ἴδεα ὅμως τοῦ μεγέθους δὲν δύναται νὰ εἶναι συγχρόνως μέγα καὶ μικρόν· ἐπομένως ἐὰν ἡ ἴδεα τῆς μικρότητος πλησιάζῃ τὸ μέγα, ἡ φεύγει τὸ μέγεθος καὶ παραχωρεῖ τὴν θέσιν του εἰς τὸ μικρόν, ἡ ὑποκύπτει καὶ χάνεται. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ μὲ τὸ μέγεθος, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει μέσα μας ὡς κατηγόρημα τοῦ αὐτοῦ ὑποκειμένου, ἡ φεύγει δη-λαδὴ καὶ παραχωρεῖ τὴν θέσιν του εἰς τὸ μικρόν, ὅταν τοῦτο πλησιάσῃ ἡ ὑποκύπτει καὶ χάνεται. ‘Η συνύπαρξις τῶν ἐναντίων κατηγορημάτων ὑφίσταται εἰς τὸ αὐτὸ ὑποκειμένον, μόνον ὅταν τὸ ὑποκειμένον τοῦτο συγκρίνεται πρὸς ἄλλα· (συνάφεια ἐκ περιστάσεως· ὅρα ἀνωτέρω παράδειγμα τοῦ αὐτοῦ ἄνθρώπου, ὁ ὁποῖος εἶναι μέγας καὶ μι-κρὸς ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς ἄνθρώπους Α καὶ Β).

B'. Τὰ ἀντικείμενα (πράγματα), ὅταν νοῶνται πάντοτε μὲ τὴν πα-ρουσίαν ὥρισμένης ἴδεας, δὲν δύνανται νὰ δεχθοῦν ὡς κατηγόρημα τὸ ἀντίθετον τῶν κατηγορημάτων αὐτῶν (δηλαδὴ τὴν παρουσίαν τῆς ἐναντίας ἴδεας). ‘Η χιλὼν π.χ. δὲν δύναται νὰ δεχθῇ τὸ ἀντίθετον κατη-γόρημα τοῦ ψυχροῦ, δηλαδὴ τὸ θερμόν· καὶ τὸ πῦρ δὲν δύναται νὰ δεχθῇ τὸ ἀντίθετον κατηγόρημα τοῦ θερμοῦ, δηλ. τὸ ψυχρόν. ‘Επομένως, ὅταν τὸ πῦρ πλησιάσῃ τὴν χιλόν, ἡ ἡ χιλὼν πρέπει νὰ ὑποχωρήσῃ καὶ νὰ παρα-χωρήσῃ τὴν θέσιν της εἰς τὸ πῦρ ἡ νὰ ὑποκύψῃ εἰς αὐτὸ καὶ νὰ λειώ-σῃ. Καὶ τάναπαλιν, ἐὰν ἡ χιλὼν πλησιάσῃ τὸ πῦρ, ἡ πρέπει τὸ πῦρ νὰ ὑπο-χωρήσῃ καὶ νὰ παραχωρήσῃ τὴν θέσιν του ἡ νὰ ὑποκύψῃ καὶ νὰ σβεσθῇ.

Καὶ τώρα ὁ Πλάτων μετὰ τὴν διευκρίνησιν, ὅτι τὰ ἐναντία ἀποκλείουν ἄλληλα, προβαίνει εἰς τὴν 4ην ἀπόδειξιν περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς. Ἡ ψυχὴ μετέχει τῆς ζωῆς· εἶναι ὑποκείμενον, τὸ δόπιον νοεῖται πάντοτε μὲ τὴν πάρουσίαν τῆς ίδιας τῆς ζωῆς· ὑπουργόποτε καὶ ἀν δηλαδὴ ἔλθη ἡ ψυχή, φέρει πάντοτε ζωήν (τὴν ίδεαν τῆς ζωῆς). Ἐφ' ὅσον λοιπὸν ἡ ψυχὴ φέρει πάντοτε ζωήν, εἶναι ὑποχρεωμένη συμφώνως μὲ τὴν ἀρχὴν τῶν ἐναντίων, τὰ ὄποια ἀποκλείουν ἄλληλα, νὰ μὴ δέχεται τὸ ἀντίθετόν της, δηλαδὴ τὸν θάνατον· εἶναι ἄρα ἀθάνατος. Ἐπειδὴ δὲ ὅ τι ἀθάνατον, ὅπως ὁ θεὸς καὶ ἡ ζωή, εἶναι ἀνώλεθρον, κατ' ἀνάγκην καὶ ἡ ψυχὴ ὡς ἀθάνατος εἶναι ἀνώλεθρος. Οὕτως ἀποδεικνύεται ἡ παντοτινὴ ἐπιβίωσις τῆς ψυχῆς καὶ αἱρεται κατ' ἀνάγκην ἡ ἀντίρρησις τοῦ Κέβητος.

Μετὰ τοῦτο ὁ Πλάτων εἰσέρχεται εἰς τέλειον μῆθον, εἰς μίαν μυθικὴν κοσμολογίαν. Περιγράφει, ὅπως φαντάζεται, τὴν γῆν καὶ ἔξωτερικῶς καὶ ἐσωτερικῶς, καθὼς καὶ τὴν ἐν τῷ "Ἄδῃ κρίσιν τῶν ψυχῶν. Ἐκεῖ αἱ μὲν ψυχαὶ τῶν κακῶν ἀνθρώπων, ἀναλόγως τῶν ἐγκλημάτων, τὰ ὄποια ἔκαμψαν εἰς τὴν ζωήν, θὰ τιμωρηθοῦν ἢ θὰ καθαρθοῦν, αἱ δὲ ψυχαὶ τῶν ἀγαθῶν θὰ ἀμειφθοῦν, καὶ μάλιστα ὅσαι ἐκαθάρθησαν ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τῆς φιλοσοφίας.

- 114δ . . . 63. Τὸ μὲν οὖν τοιαῦτα / διισχυρίσασθαι οὕτως ἔχειν, ὡς ἔγω διελήλυθα, οὐ πρέπει νοῦν ἔχοντι ἀνδρὶ· ὅτι μέντοι ἡ ταῦτ' ἔστιν ἡ τοιαῦτ' ἄττα περὶ τὰς ψυχὰς ἡμῶν καὶ τὰς οἰκήσεις, ἐπείπερ ἀθάνατόν γε ἡ ψυχὴ φαίνεται οὖσα, τοῦτο καὶ πρέπειν μοι δοκεῖ καὶ ἀξιον κινδυνεῦσαι οἰομένῳ οὕτως ἔχειν· καλὸς γάρ ὁ κινδυνός, καὶ χρὴ τὰ τοιαῦτα ὕσπερ ἐπάδειν ἔσαυτῷ· διὸ δὴ ἔγωγε καὶ πάλαι μηκύνω τὸν μῆθον. Ἀλλὰ τούτων δὴ ἔνεκα θαρρεῖν χρὴ περὶ τῇ ἔστους ψυχῆς ἄνδρα, ὅστις ἐν τῷ βίῳ τὰς μὲν ἄλλας ἥδονάς τὰς περὶ τὸ σῶμα καὶ τοὺς κόσμους εἴασε χαίρειν ὡς ἀλλοτρίους τε ὄντας καὶ πλέον θάτερον ἡγησάμενος ἀπεργάζεσθαι, τὰς δὲ περὶ τὸ μανθάνειν ἐσπούδασε τε καὶ κοσμήσας τὴν ψυχὴν οὐκ ἀλλοτρίως ἀλλὰ τῷ αὐτῆς κόσμῳ, σωφροσύνῃ τε δικαιο-
115 σύνῃ καὶ ἀνδρείᾳ καὶ ἐλευθερίᾳ καὶ / ἀληθείᾳ, οὕτω περιμένει

τὴν εἰς "Αἰδου πορείαν, ως πορευσόμενος, ὅταν ἡ εἰμαρμένη καλῇ. Τιμεῖς μὲν οὖν, ἔφη, ὁ Σιμμία τε καὶ Κέβης καὶ οἱ ἄλλοι, εἰς αὗθις ἐν τινι χρόνῳ ἔκαστοι πορεύσεσθε· ἐμὲ δὲ νῦν ἥδη καλεῖ, φαίη ἀνὴρ τραγικὸς, ἡ εἰμαρμένη, καὶ σχεδόν τί μοι ὡρα τραπέσθαι πρὸς τὸ λουτρόν· δοκεῖ γάρ δὴ βέλτιον εἶναι λουσάμενον πιεῖν τὸ φάρμακον καὶ μὴ πράγματα ταῖς γυναιξὶ παρέχειν, νεκρὸν λούειν.

64. Ταῦτα δὴ εἰπόντος αὐτοῦ, ὁ Κρίτων· εἶεν, / ἔφη, ὁ Σώκρατες· τί δὲ τούτοις ἡ ἐμοὶ ἐπιστέλλεις ἡ περὶ τῶν παιδῶν ἡ περὶ ἄλλου του, ὅ τι ἀν σοι ποιοῦντες ἡμεῖς ἐν χάριτι μάλιστα ποιοῦμεν;

— "Απερ ἀεὶ λέγω, ἔφη, ὁ Κρίτων, οὐδὲν καινότερον· ὅτι ὑμῶν αὐτῶν ἐπιμελούμενοι ὑμεῖς καὶ ἐμοὶ καὶ τοῖς ἐμοῖς καὶ ὑμῖν αὐτοῖς ἐν χάριτι ποιήσετε ἀττ' ἀν ποιῆτε, καὶν μὴ νῦν ὅμοιογήσητε· ἐὰν δὲ ὑμῶν [μὲν] αὐτῶν ἀμελῆτε καὶ μὴ θέλητε ὥσπερ κατ' ἵχνη κατὰ τὰ νῦν τε εἰρημένα καὶ τὰ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ ζῆν, οὐδὲ ἐὰν πολλὰ ὅμοιογήσητε ἐν τῷ / παρόντι καὶ σφόδρα, οὐδὲν πλέον ποιήσετε.

— Ταῦτα μὲν τοίνυν προθυμηθσόμεθα, ἔφη, οὕτω ποιεῖν· θάπτωμεν δὲ σε τίνα τρόπον;

— "Οπως ἀν, ἔφη, βούλησθε, ἐὰν πέρ γε λάβητέ με καὶ μὴ ἐκφύγω ὑμᾶς. Γελάσας δὲ ἄμα ἡσυχῇ καὶ πρὸς ὑμᾶς ἀποβλέψας εἶπεν· οὐ πείθω, ὁ ἄνδρες, Κρίτωνα, ως ἐγὼ εἴμι οὗτος Σωκράτης, ὁ νυνὶ διαλεγόμενος καὶ διατάττων ἔκαστον τῶν λεγομένων, ἀλλ' οὔεταί με ἐκεῖνον εἶναι, διν ὅψεται ὀλίγον ὕστερον νεκρόν, καὶ ἐρωτᾷ / δὴ πῶς με θάπτῃ. "Οτι δὲ ἐγὼ πάλαι πολὺν λόγον πεποίημαι, ως, ἐπειδὰν πίω τὸ φάρμακον, οὐκέτι ὑμῖν παραμενῶ, ἀλλ' οἰχήσομαι ἀπιών εἰς μακάρων δὴ τινας εὐδαιμονίας, ταῦτά μοι δοκῶ αὐτῷ ἀλλως λέγειν, παραμυθούμενος ἄμα μὲν ὑμᾶς, ἄμα δ' ἐμαυτὸν.

γ

δ

Ἐγγυήσασθε οὖν με πρὸς Κρίτωνα, ἔφη, τὴν ἐναντίαν ἐγγύην ἡ ἡνὶ οὗτος πρὸς τοὺς δικαστὰς ἤγγρυπτο. Οὗτος μὲν γάρ ἡ μὴν παραμενεῖν· ὑμεῖς δὲ ἡ μὴν μὴ παρεμενεῖν ἐγγυήσασθε, ἐπειδὰν ἀποθάνω, ἀλλὰ / οἰχήσεσθαι ἀπιόντα, ἵνα Κρίτων ῥᾶσιν φέρῃ καὶ μὴ δρῶν μου τὸ σῶμα ἡ καιόμενον ἡ κατορυττόμενον ἀγανακτῆ νπὲρ ἐμοῦ ὡς δεινὰ πάσχοντος, μηδὲ λέγῃ ἐν τῇ ταφῇ, ὡς ἡ προτίθεται Σωκράτη ἡ ἐκφέρει ἡ κατορύττει. Εὕ γάρ ἵσθι, ἡ δ' ὁς, ὁ Κρίτων, τὸ μὴ καλῶς λέγειν οὐ μόνον εἰς αὐτὸ τοῦτο πλημμελές, ἀλλὰ καὶ κακόν τι ἐμποιεῖ ταῖς ψυχαῖς. Ἐλλὰ θαρρεῖν τε χρὴ 116 καὶ φάναι τούμὸν σῶμα θάπτειν, καὶ θάπτειν οὔτως, / ὅπως ἀν σοι φίλον ἡ καὶ μάλιστα ἡγγῆ νόμιμον εἶναι.

65. Ταῦτ' εἰπὼν ἐκεῖνος μὲν ἀνίστατο εἰς οἴκημά τι ὡς λουσόμενος καὶ ὁ Κρίτων εἴπετο αὐτῷ, ἡμᾶς δ' ἐκέλευε περιμένειν. Περιεμένομεν οὖν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς διαλεγόμενοι περὶ τῶν εἰρημένων καὶ ἀνασκοποῦντες, τοτὲ δ' αὖ περὶ τῆς ξυμφορᾶς διεξιόντες, ὅση ἡμῖν γεγονοῦα εἴη, ἀτεχνῶς ἡγούμενοι ὡσπερ πατρὸς στεργθέντες διάξειν ὄρφανοὶ τὸν ἐπειτα βίον. Ἐπειδὴ δὲ ἐλούσατο / καὶ ἡνέχθη παρ' αὐτὸν τὰ παιδία — δύο γάρ αὐτῷ οὐεῖς σμικροὶ ἦσαν, εἰς δὲ μέγας — καὶ αἱ οἰκεῖαι γυναικες ἀφίκοντο, ἐκείναις ἐναντίον τοῦ Κρίτωνος διαλεχθεῖς τε καὶ ἐπιστείλας, ἀττα ἐβούλετο, τὰς μὲν γυναικας καὶ τὰ παιδία ἀπιέναι ἐκέλευσεν, αὐτὸς δὲ ἦκε παρ' ἡμᾶς. Καὶ ἦν ἡδη ἐγγὺς ἡλίου δυσμῶν χρόνον γάρ πολὺν διέτριψεν ἔνδον. Ἐλθὼν δ' ἐκαθέζετο λελουμένος καὶ οὐ πολλὰ μετὰ ταῦτα διελέχθη. Καὶ ἦκεν ὁ τῶν ἔνδεκα ὑπηρέτης καὶ στὰς παρ' αὐτόν· ὥ/Σώκρατες, ἔφη, οὐ καταγνώσομαι σοῦ, ὅπερ ἄλλων καταγιγνώσκω, ὅτι μοι χαλεπαίνουσι καὶ καταρῶνται, ἐπειδὰν αὐτοῖς παραγγέλλω πίνειν τὸ φάρμακον ἀνάγκαζόντων τῶν ἀρχόντων. Σὲ δὲ ἐγώ καὶ ἄλλως ἔγνωκα ἐν

τούτῳ τῷ γρόνῳ γενναιότατον καὶ πραότατον καὶ ἄριστον ἀντρα ὅντα τῶν πώποτε δεῦρο ἀφικομένων· καὶ δὴ καὶ νῦν εὗ οἶδ' ὅτι οὐκ ἐμοὶ χαλεπαίνεις—γιγνώσκεις γάρ τους αἰτίους—ἀλλὰ ἐκείνοις· Νῦν οὖν, οἰσθα γάρ ἂνθον ἀγγέλλων, χαῖρε τε καὶ πειρῶ ὡς ῥᾶστα / φέρειν τὰ ἀναγκαῖα. Καὶ ἄμα διακρύσας μεταστρεφόμενος ἀπήει.

Καὶ ὁ Σωκράτης ἀναβλέψας πρὸς αὐτόν· καὶ σύ, ἔφη, χαῖρε· καὶ ἡμεῖς ταῦτα ποιήσομεν· Καὶ ἄμα πρὸς ἡμᾶς· ὡς ἀστεῖος, ἔφη, ὁ ἀνθρωπος, καὶ παρὰ πάντα μοι τὸν χρόνον προσήει καὶ διελέγετο ἐνίστε καὶ ἦν ἀνδρῶν λῶστος καὶ νῦν ὡς γενναίως με ἀποδακρύει· 'Αλλ' ἄγε δή, ὦ Κρίτων, πειθώμεθα αὐτῷ καὶ ἐνεγκάτω τις τὸ φάρμακον, εἰ τέτριπται· εἰ δὲ μή, τριψάτω ὁ ἀνθρωπος·'

Καὶ ὁ Κρίτων· ἀλλ' οἴμαι, / ἔφη, ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, εἴτι ἥλιον εἶναι ἐπὶ τοῖς ὅρεσι καὶ οὕπω δεδυκέναι· Καὶ ἄμα ἔγὼ οἶδα καὶ ἄλλους πάνυ δψὲ πίνοντας, ἐπειδὴν παραγγελθῆ αὐτοῖς, δειπνήσαντάς τε καὶ πιόντας εὗ μάλα... 'Αλλὰ μηδὲν ἐπείγου· εἴτι γάρ ἔγχωρεῖ·

Καὶ ὁ Σωκράτης· εἰκότως γε, ἔφη, ὦ Κρίτων, ἐκεῖνοι τε ταῦτα ποιοῦσιν, οὓς σὺ λέγεις· οἴονται γάρ κερδαίνειν ταῦτα ποιήσαντες, καὶ ἔγωγε ταῦτα εἰκότως οὐ ποιήσω· οὐδὲν γάρ οἴμαι κερδαίνειν / δλίγον ὕστερον πιὼν ἄλλο γε ἡ γέλωτα δφλήσειν παρ' ἐμαυτῷ γλιχόμενος τοῦ ζῆν καὶ φειδόμενος οὐδενὸς εἴτι ἐνόντος· 'Αλλ' οἱ, ἔφη, πείθου καὶ μὴ ἄλλως ποίει·

66. Καὶ ὁ Κρίτων ἀκούσας ἔνευσε τῷ παιδὶ πλησίον ἐστῶτι. Καὶ ὁ παῖς ἔξελθὼν καὶ συχνὸν χρόνον διατρίψας, ἤκεν ἄγων τὸν μέλλοντα δώσειν τὸ φάρμακον, ἐν κύλικι φέροντα τετριμμένον· Ιδὼν δὲ ὁ Σωκράτης τὸν ἀνθρωπὸν· εἰειν, ἔφη, ὦ βέλτιστε, σὺ γάρ τούτων ἐπιστήμων, τὶ χρὴ ποιεῖν;

— Ούδεν ἄλλο, ἔφη, ἡ πιόντα περιέναι, ἔως ἂν σου βάρος
 β ἐν τοῖς σκέλεσι / γένηται, ἔπειτα κατακεῖσθαι· καὶ οὕτως αὐτὸς
 ποιήσει. Καὶ ἅμα ὥρεξε τὴν κύλικα τῷ Σωκράτει.

Καὶ ὃς λαβὼν καὶ μάλα ἵλεως, ὃς Ἐχέκρατες, οὐδὲν τρέ-
 σας οὐδὲ διαφθείρας οὔτε τοῦ χρώματος οὔτε τοῦ προσώπου,
 ἀλλ', ὥσπερ εἰώθει, ταυρηδὸν ὑποβλέψας πρὸς τὸν ἄνθρωπον·
 τὶ λέγεις, ἔφη, περὶ τοῦδε τοῦ πώματος πρὸς τὸ ἀποσπεῖσαι
 τινι; "Εξεστιν ἡ οὐ;

— Τοσοῦτον, ἔφη, ὃς Σώκρατες, τρίβομεν, ὃσον οἰόμεθα
 μέτριον εἶναι ποιεῖν.

γ — Μανθάνω, ἡ δ' ὃς ἀλλ' εὔχεσθαι γε που τοῖς / θεοῖς
 ἔξεστί τε καὶ χρή, τὴν μετοίκησιν τὴν ἐνθένδε ἐκεῖσε εὔτυχῃ
 γενέσθαι. ἀ δὴ καὶ ἐγὼ εὔχομαι τε καὶ γένοιτο ταύτη. Καὶ
 ἅμ' εἰπὼν ταῦτα ἐπισχόμενος καὶ μάλα εὔχερῶς καὶ εὐκό-
 λως ἔξεπιεν. Καὶ ἡμῶν οἱ πολλοὶ τέως μὲν ἐπιεικῶς οὗτοί τε
 ἦσαν κατέχειν τὸ μὴ δακρύειν, ὡς δὲ εἴδομεν πίνοντα τε καὶ
 πεπωκότα, οὐκέτι, ἀλλ' ἐμοῦ γε βίᾳ καὶ αὐτοῦ ἀστακτὶ ἔχώρει
 τὰ δάκρυα, ὥστε ἐγκαλυψάμενος ἀπέκλαιον ἐμαυτόν· οὐ γάρ
 ἔκεινόν γε, ἀλλὰ τὴν ἐμαυτοῦ τύχην, οἶου ἀνδρός / ἔταίρου
 δ ἐστερημένος εἴην. 'Ο δὲ Κρίτων ἔτι πρότερος ἐμοῦ, ἐπειδὴ οὐχ
 οἶός τ' ἦν κατέχειν τὰ δάκρυα, ἔξανέστη. 'Απολλόδωρος δὲ καὶ
 ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ οὐδὲν ἐπαύετο δακρύων, καὶ δὴ καὶ
 τότε ἀναβρυχησάμενος κλαίων καὶ ἀγανακτῶν οὐδένα ὄντινα
 οὐ κατέκλασε τῶν παρόντων πλήν γε αὐτοῦ Σωκράτους.

ε 'Εκεῖνος δέ· οἶα, ἔφη ποιεῖτε, ὃ θαυμάσιοι. 'Ἐγὼ μέντοι
 οὐχ ἥκιστα τούτου ἔνεκα τὰς γυναικας ἀπέπεμψα, ἵνα μὴ τοι-
 τα πλημμελοῖεν· καὶ γάρ ἀκήκοα, ὅτι ἐν εὐφημίᾳ / χρὴ
 τελευτᾶν. 'Αλλ' ἡσυχίαν τε ἀγετε καὶ καρτερεῖτε.

Καὶ ἡμεῖς ἀκούσαντες ἥσχύνθημέν τε καὶ ἐπέσχομεν τοῦ
 δακρύειν. 'Ο δὲ περιελθὼν, ἐπειδὴ οἱ βαρύνεσθαι, ἔφη, τὰ
 σκέλη, κατεκλίθη ὑπτιος — οὕτω γάρ ἐκέλευεν ὁ ἄνθρωπος --

καὶ ἔμα ἐφαπτόμενος αὐτοῦ οὗτος ὁ δοὺς τὸ φάρμακον διαλιπών χρόνον ἐπεσκόπει τοὺς πόδας καὶ τὰ σκέλη· κἀπειτα σφόδρα πιέσας αὐτοῦ τὸν πύδα ἥρετο, εἰςθάνοιτο· ὁ δ' οὐκ ἔφη. Καὶ μετὰ τοῦτο αὐθίς / τὰς κνήμας· καὶ ἐπανιών οὕτως ἡμῖν 118 ἐπεδείκνυτο ὅτι ψύχοιτό τε καὶ πηγνῦτο. Καὶ αὐτὸς ἥπτετο καὶ εἶπεν, ὅτι, ἐπειδὴν πρὸς τῇ καρδίᾳ γένηται αὐτῷ, τότε οἰχήσεται.

"Ηδη οὖν σχεδόν τι αὐτοῦ ἦν τὰ περὶ τὸ ἥτρον ψυχόμενα καὶ ἐκκαλυψάμενος — ἐνεκεκάλυπτο γάρ — εἶπεν, ὁ δὴ τελευταῖον ἐφθέγξατο· ὃ Κρίτων, ἔφη, τῷ Ἀσκληπιῷ ὀφείλομεν ἀλεκτρύνα· ἀλλὰ ἀπόδοτε καὶ μὴ ἀμελήσητε.

'Αλλὰ ταῦτα, ἔφη, ἔσται, ὁ Κρίτων· ἀλλ' ὅρα, εἰ τι ἄλλο λέγεις.

Ταῦτα ἐρομένου αὐτοῦ οὐδὲν ἔτι ἀπεκρίνατο, ἀλλ' ὀλίγον χρόνον διαλιπών ἐκινήθη τε καὶ ὁ ἀνθρωπος ἐξεκάλυψεν αὐτόν. Καὶ δις τὰ ὄμματα ἔστησεν· ίδων δὲ ὁ Κρίτων συνέλαβε τὸ στόμα καὶ τοὺς ὀφθαλμούς.

67. "Ηδε ἡ τελευτή, ὃ Ἐχέκρατες, τοῦ ἑταίρου ἡμῖν ἐγένετο, ἀνδρός, ὃς ἡμεῖς φαῦμεν ἄν, τῶν τότε, ὃν ἐπειράθημεν, ἀρίστου καὶ ἄλλως φρονιμωτάτου καὶ δικαιοτάτου.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

(Κατὰ τὰ κεφάλαια τῆς ἐκλογῆς)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 1.

Ἐχεκράτης, πολίτης ἐκ Φλειοῦντος, ὃπου ὁ Ταρχντῖνος Εὔρυτος εἶχεν ἴδρυσει μικρὸν ὄμάδαν ὅπαδῶν τοῦ Πυθαγόρου. Ἀπὸ τὴν ὄμάδαν αὐτήν, εἰς τὴν ὁποίαν, φαίνεται, εἶχεν ἔξεχουσαν θέσιν ὁ Ἐχεκράτης, γίνεται δεκτὸς ὁ Φαίδων, ὁ ὁποῖος τοὺς ἔξιστορεῖ τὰ κατὰ τὸν Σωκράτη. Ἡ διήγησις τοῦ Φαίδωνος εἶναι μία ζωντανὴ ἀναπαράστασις τῶν ὅσων ὁ Πλάτων ἔζησε μέσα του καὶ μαρτυρεῖ τόσον περὶ τοῦ προσωπικοῦ μεγαλείου τοῦ Σωκράτους, ὃσον καὶ περὶ τοῦ ποιητικοῦ μεγαλείου τοῦ Πλάτωνος.

αὐτός... αὐτός, ὁ ἔδιος· τίθεται ἐν ἀρχῇ, διότι ἡ αὐτοψία καὶ τὸ αὐτήκουν ἐνέχουν μεγάλην σπουδαιότητα καὶ ἀποτελεῖ ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἀκόλουθον ἡ ἀλλού του.

Φαίδων, Ἡλεῖος τὴν καταγωγὴν, εὐγενὴς, ἔγινε γνωστότατος ἐκ τοῦ ὄμωνύμου διαλόγου τοῦ Πλάτωνος. Κατά τινα παράδοσιν, ἡ ὁποία δὲν φαίνεται πολὺ πιθανή, οὗτος συνελήφθη αἰχμάλωτος ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν εἰς πόλεμον ἐναντίον τῆς πατρίδος του "Ἡλιδος καὶ ἐπωλήθη ὡς δοῦλος εἰς τὰς Ἀθήνας μόλις 18ετῆς περίπου, τῷ 400 π.Χ. Ἐκεῖ προσείλκυσε τὴν προσοχὴν τοῦ Σωκράτους, ὁ ὁποῖος παρεκάλεσεν ἔνα πλούσιον φίλον του νὰ τὸν ἔξαγοράσῃ. Ἐκτοτε ἐξ εὐγνωμοσύνης ἔμεινε πιστὸς θυμαστῆς τοῦ φιλοσόφου μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Τὸ κεφάλαιον, τὸ ὁποῖον μᾶς ἐμφανίζει τὸν Φαίδωνα διηγούμενον τὰς τελευταίας στιγμὰς τοῦ διδασκάλου, ἀποδεικνύει, ὅτι ὁ δεσμός του μὲ τὸν Σωκράτη ἦτο στενὸς καὶ ἡ ἀφοσίωσίς του μεγάλη. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σωκράτους ὁ Φαίδων ἰδρυσεν εἰς τὴν πατρίδα του ἰδίαν σχολήν, περὶ τῆς ὁποίας οὐδὲν ἀκριβὲς γνωρίζομεν. Ἔγραψεν ἐπίσης διαιλόγους, οἱ ὁποῖοι δὲν διεσώθησαν.

Φάρμακον, κοινῶς φαρμάκι, συνεκδοχή, τὸ γένος ἀντὶ τοῦ εἴδους, δηλητήριον, τὸ κώνειον. Τὸ κώνειον εἶναι φυτόν, πιθανῶς τὸ κοινὸν μηγ-

κούτα, κιρκούτα, βρωμόχορτο, καὶ περιέχει τὴν κωνείνην, δραστικώτατον φυτικὸν δηλητήριον. Τὰ σπέρματα αὐτοῦ ἔηραινόμενα καὶ τριβόμενα διελύοντο ἐντὸς ὅδατος καὶ ἐδίδοντο ἔπειτα εἰς τοὺς μελλοθανάτους.
πολίτης, συμπολίτης.

Φλειάσιος, ὁ πολίτης τοῦ Φλειοῦντος, πόλεως εἰς τὰ σύνορα τῆς Ἀργολίδος καὶ τῆς περιοχῆς τῆς Σικυῶνος (τοῦ Κιάτου).

οὐδεὶς πάνυ τι, οὐδεὶς ἀπολύτως.

ἐπιχωριάζω, συχνάζω καὶ κάπου παραμένω ἐκεῖ.

χρόνου συχνοῦ, ἀπὸ πολὺν καιρὸν.

μέν, χωρὶς νὰ ἀκολουθῇ ὁ δέ, βεβαίως.

τύχη, τυχαῖν περιστατικὸν, τυχαία σύμπτωσις.

ἔστεμμένη, ἔστεφανωμένη διὰ κλάδου δάφνης, ἵεροῦ δένδρου τοῦ

Ἀπόλλωνος.

Θησεύς, ὁ σπουδαιότερος μετὰ τὸν Ἡρακλέα ἥρως τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος καὶ ὁ πρῶτος τῶν Ἀθηνῶν, υἱὸς τοῦ βασιλέως Αἰγέως. Κατὰ τὸν μῆθον ὁ Μίνως, βασιλεὺς τῆς ἐν Κρήτῃ Κνωσσοῦ, ἐκδικούμενος τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ του Ἀνδρόγεω φονευθέντος ἐν Ἀττικῇ, ἀφοῦ ἐνίκησε τοὺς Ἀθηναίους, τοὺς ὑπεχρέωσε νὰ στέλλουν κάθε χρόνον ἡ κατ' ἄλλους κάθε ἐννέα χρόνια ἑπτὰ νέους καὶ ἑπτὰ παρθένους, τοὺς ὅποιους ἕρριπτον ὡς βορὰν τοῦ Μινωταύρου εἰς τὸν Λαβύρινθον. Κατὰ τὴν τρίτην ἀποστολὴν μετεῖχε καὶ ὁ Θησεύς, ὁ δόποιος μὲ τὴν βοήθειαν τῆς Ἀριάδνης, θυγατρὸς τοῦ Μίνωας, ἐφόνευσε τὸν Μινώταυρον. Οὗτος σωθεὶς ἰδρυσε πρὸς τιμὴν τοῦ Δηλίου Ἀπόλλωνος τὰ Δήλια, κατὰ τὰ ὅποια οἱ Ἀθηναῖοι ἔστελλον τὴν Δηλιάδα (ναῦν), τὸ ἔδιον πλοῖον τοῦ Θησέως συνεχῶς ἐπισκευαζόμενον καὶ ἀνανεούμενον, ὡς θεωρίδα εἰς τὴν Ἱερὰν Δῆλον.

τοὺς δις ἑπτά, τὰ ἑπτὰ ζεύγη τῶν νέων καὶ νεανίδων.

εὐξαντο, ἔταξαν, ἔκαναν τάμα.

Θεωρία, ἐπίσημος ἀντιπροσωπεία τῆς πόλεως καὶ μάλιστα θρησκευτικὴ, πρεσβεία.

ἀπάγω, ἀποστέλλω ὡς ὀφειλήν.

καθαρεύω, εἶμαι καθαρός, ἀγνός.

δεῦρο, ἐδῶ εἰς Ἀθήνας εἰς τὸν λιμένα τοῦ ἀπόπλου.

ἀπολαμβάνω, ἀποκλείω, ἐμποδίζω.

χρόνος, τριάκοντα ἡμέραι (Ξενοφ. Ἀπομνημ. 116 γ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 2.

ἐπιτήδειοι, φίλοι, σύντροφοι πιστοί.

ἀρχοντες, οἱ ἔνδεκα προϊστάμενοι τῆς φυλακῆς, οἱ ὅποιοι ἐξετέλουν τὰς ποινὰς διὰ τῶν ὑπηρετῶν. Ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς δέκα ἐξέλεγον ἀνὰ ἕνα αἱ δέκα φυλακὶ τῶν Ἀθηναίων καὶ τὸν ἐνδέκατον προσέθετον ὡς γραμματέα.

σχολάζω, δὲν ἔχω ἀσχολίαν, εὔκαιρῶ.

τοιούτους ἑτέρους, ὅμοίους μὲ σέ, τῶν αὐτῶν αἰσθημάτων μὲ σέ, μὲ τὰς αὐτὰς ἀκριβῶς διαθέσεις μὲ σέ.

θαυμάσια ἔπαθον, ἐδοκίμασα παράξενα συναισθήματα.

ἔλεος εἰσήιει με, μὲ κατελάμβανεν οἴκτος, ἐδοκίμαζα οἴκτον. τρόπος, στάσις, συμπεριφορά.

ώς ἀδεῶς, διασάρφησις τοῦ εὐδαίμων — λόγων.

ῶστε παρίστασθαί μοι, ώστε παρ. μηδ' ίέναι ἐκεῖνον ἄνευ θείας μοίρας ίόντα εἰς "Αἰδου· παρίσταται μοι, μοῦ ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν, ἔχω τὴν ἐντύπωσιν.

εἴπερ τις πώποτε καὶ ἄλλος (εὐέπραξεν . . .), ὑπὲρ πάντα ἄλλον.

οὐδὲν πάνυ μοι ἐλεεινὸν εἰσήιει, δὲν ἐδοκίμαζα κανένα ἀπολύτως οἴκτον.

ώς δόξειεν ἂν εἰκὸς εἶναι, (ἐλεεινὸν εἰσιέναι τινί).

δηντων ἐν φιλοσοφίᾳ, φιλοσοφούντων, ἀπασχολουμένων μὲ φιλοσοφικὰς συζητήσεις.

ἀτεχνῶς, ὅλως διόλου.

ἄτοπόν τι πάθος, πολὺ παράξενον, ἄλλοκοτον συναισθήμα.

κρᾶσις, κρᾶμικ, συναισθῆμα ἀνάμεικτον.

διαφερόντως, ὑπερβολικά, ἐξαιρετικά, περισσότερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους.

Ἀπολλόδωρος, Ἀπολλ. ὁ Φαληρεύς, γνωστὸς διὰ τὴν ἀφοσίωσίν τους πρὸ τὸν Σωκράτη, ἐστερημένος ὅμως φιλοσοφικοῦ νοῦ· ὅρα καὶ τὴν ὀλίγον κατωτέρω λέξιν: ὁ πατήρ αὐτοῦ.

πού, ἂν δὲν ἀπατῶμαι.

Κριτόβουλος, υἱὸς τοῦ Κρίτωνος, γνωστὸς διὰ τὴν ὥραιότητά του.

"Ορα καὶ τὴν ἐπομένην φράσιν: ὁ πατὴρ αὐτοῦ.

ὁ πατήρ αὐτοῦ, ὁ Κρίτων, συνομῆλιξ καὶ συνδημότης μὲ τὸν Σωκράτη (ἐξ Ἀλωπεκῆς). Χρηστὸς, πλούσιος καὶ γενναιόδωρος, συντηρῶν ἐξ ιδίων τὴν οἰκογένειαν τοῦ Σωκράτους, λίαν γνωστὸς καὶ ἐκ

τοῦ ὄμωνύμου διαλόγου, ὅπου προσφέρεται νὰ διευκολύνῃ τὴν ἐκ τῆς φυλακῆς φυγὴν τοῦ φιλοσόφου. 'Ο Κρίτων ἀκόμη μετά τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Κριτοβούλου καὶ τοῦ Ἀπολλοδώρου προσεφέρθησαν κατὰ τὴν δίκην τοῦ Σωκράτους νὰ ἐγγυηθοῦν ὑπὲρ αὐτοῦ τὸ τίμημα τῶν 30 μνῶν (Πλ. Ἀπολ. Σωκρ. 38 β.).

Ἐρμογένης, φίλτατος τοῦ Σωκράτους, πένης ἀν καὶ ἥτο ἀδελφὸς τοῦ πλουσίου Καλλίου.

Ἐπιγένης, υἱὸς τοῦ Ἀντιφῶντος τοῦ Κηφισιέως.

Αἰσχίνης, υἱὸς τοῦ Λυσανίου, διὰ τὸν ὅποῖον παραδίδεται, ὅτι ἔγραψεν ἑπτὰ διαλόγους.

Ἀντισθένης, Ἀθηναῖος, μαθητὴς κατὰ πρῶτον τοῦ σοφιστοῦ Γοργίου καὶ κατόπιν τοῦ Σωκράτους. Οὗτος μιμούμενος τὴν ἀπάθειαν καὶ καρτερίαν τοῦ διδασκάλου του πρῶτος ἐδίδαξε τὴν κυνικὴν ἀδιαφορίαν διὰ τὰ ἐγκόσμια, ἴδρυσας τὴν κληθεῖσαν Κυνικὴν σχολήν. 'Ο Ἀντισθένης διεκρίθη καὶ ὡς ῥήτωρ συγγράψας καὶ ῥήτορικα ἔργα.

Κτήσιππος, ἐκ Παιανίας (παρὰ τὸ Λιόπεσι τῆς Ἀττικῆς), νέος πλήρης εὐθυμίας καὶ ὄρμης, συγγενῆς τοῦ Μενεξένου.

Μενέξενος, ἐκ Παιανίας ἐξ ἐπιφανοῦς οἴκου, γνωστὸς καὶ ἐκ τοῦ ὄμωνύμου διαλόγου τοῦ Πλάτωνος.

Σιμμίας καὶ Κέβης, νεανίσκοι Θηβαῖοι (Φαίδ. 89 α.). Οὗτοι κατὰ πρῶτον ἤκουουσαν εἰς τὰς Θήβας τὸν Πυθαγόρειον Φιλόλαον, παρὰ τοῦ ὅποίου ἐμύήθησαν εἰς τὴν Πυθαγόρειον φιλοσοφίαν, ἡ ὅποια ἰδιαιτέρως ἡσγολεῖτο μὲ τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς. "Ἐπειτα ἥλθον εἰς Ἀθήνας χάριν ἀνωτέρας μορφώσεως, ὅπου ἐγένοντο μαθηταὶ καὶ ἐνθουσιώδεις θαυμασταὶ τοῦ Σωκράτους, πρὸς σωτηρίαν τοῦ ὅποίου προσεφέρθησαν νὰ χορηγήσουν τὰ ἀναγκαῖα χρήματα διὰ τὴν ἐκ τῆς φυλακῆς φυγάδευσίν του (Κρίτων 45 β.). 'Εκ τούτων ὁ μὲν Σιμμίας ἔγραψεν 23 διαλόγους, ὁ δὲ Κέβης 3, ἀλλὰ ὅλοι ἔχαθησαν.

Φαιδώνδης, Θηβαῖος περὶ τούτου οὐδὲν ἄλλο γνωρίζομεν.

Εύκλειδης, μαθητὴς καὶ θαυμαστὴς τοῦ Σωκράτους, ἀνηκων εἰς τοὺς Ἐλεάτας, καὶ ἴδρυτὴς τῆς Μεγαρικῆς σχολῆς. Πρὸς αὐτὸν κατέφυγεν ὁ Πλάτων εἰς τὰ Μέγαρα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σωκράτους.

Τερψίων, ἐκ Μεγάρων, γνωστὸς καὶ ἐκ τοῦ προοιμίου τοῦ Θεαιτήτου.

Ἀρίστιππος, ὁ Κυρηναῖος μαθητὴς τοῦ σοφιστοῦ Πρωταγόρου ἀποκλίνων βραδύτερον πρὸς τοὺς ὄπαδοὺς τοῦ Ἡρακλείτου ἐγνωρίσθη

μὲ τὸν Σωκράτη καὶ συνεδέθη μαζί του. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σωκράτους ἔδρυσε τὴν Κυρηναϊκὴν σχολὴν, δεχομένην ὡς τὸ μεγαλύτερον ἀγαθὸν τὴν ἡδονήν, ἐνεκα τοῦ ὅποιου καὶ ἡδονικὴ σχολὴ ἀπεκλήθη.

Κλεόμβροτος, ἐξ' Αιμβρακίας, τύπος συναισθηματικός. Κατὰ τὸν Καλλίμαχον (ἐπιγρ. 24) ὁ Κλεόμβροτος, ὅταν ἀνέγνωσε τὸν Φαίδωνα, ηύτοκτόνησε λέγων : Χαῖρε, "Ηλιε . . .

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν 3.

ἔωθεν, (ἔως ἡώς, ἔωθινὸς) πρω̄τη - πρω̄τη.

δικαστήριον, τὰ πλεῖστα δικαστήρια τῶν ἡγιαστῶν ἥσχαν πλησίον τῆς ἀγορᾶς κειμένης Α. τοῦ λεγομένου σήμερον Θησέου.

διατρίβω, συνομιλῶ, περνῶ τὴν ὥραν μου συζητῶν.

παρηγγείλαμεν ἀλλήλοις, συνεφωνήσαμεν μεταξύ μας.

ὑπακούω, ἐπὶ θυρωρῶν : ἀνοίγω.

λύουσι, λύουν ἀπὸ τὰ δεσμά, τὴν ποδοκάκην ἢ τὸ ξύλον, μὲ τὰ ὅποια ἔδεναν τοὺς φυλακισμένους, ὅπως φαίνεται μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἔκτελέσεως.

ἐπισχών, χρονοτριβήσας, ἀργοπορήσας.

καταλαμβάνω, εύρισκω.

Ξανθίππη, σύζυγος τοῦ Σωκράτους, μὲ τὴν ὅποιαν ἀπέκτησε οὗτος τρία τέκνα, τὸν Λαμπροκλέα, τὸν Σωφρονίσκον καὶ τὸν Μενέξενον (Πλ. Ἀπολ. Σωκρ. 34 δ). Τὰ περὶ κακοτροπίας τῆς Ξανθίππης εἶναι μᾶλλον ὀβάσιμα, ὅφειλόμενα εἰς τοὺς κωμικούς τούνατίουν ἐκ τοῦ Φαίδωνος προκύπτει ὅτι ἡ Ξανθίππη ἦτο καὶ στοργικὴ καὶ εὐαίσθητος σύζυγος.

ἀνευφημῶ, βάλλω γοεράν φωνήν, ξεφωνίζω.

ὕστατον δῆ, διὰ τελευταίαν λοιπὸν φοράν, νὰ διὰ τελευταίαν φοράν.

κόπτομαι, (κοπετός, κομμός) κτυπῶ τὸ στῆθος ἢ τὴν κεφαλήν.

ώς θαυμασίως πέφυκε, πόσον παράδοξον σχέσιν ἐκ φύσεως ἔχει, τί πολὺ περίεργος εἶναι ἢ σχέσις του...

τῷ μὴ ἐθέλειν μὲν αὐτῷ παραγίγνεσθαι ἀμα τῷ ἀνθρώπῳ, ἔὰν δέ... σχεδόν τι ἀναγκάζεσθαι..., διότι δὲν θέλουν μὲν (μὰ τὴν ἀλήθειαν) αὐτὰ νὰ ἔρχωνται ταυτοχρόνως εἰς τὸν ἀνθρωπὸν, ἔὰν δέ..., εἶναι σχεδὸν ἡναγκασμένος...

διώκω, ἐπιδιώκω, ἐπιζητῶ.

ἐννοῶ, στοχάζομαι, προσέχω.

Αἰσωπος, δοῦλος τοῦ Σαμίου Ἰάδμονος ζήσας κατὰ τὸ πρῶτον ἥμισυ τοῦ θου π. Χ. αἰῶνος. Οὗτος διηγεῖτο μὲν χάριν μύθους εἰς πεζὸν πρὸς παραίνεσιν. Οἱ μέχρι σήμερον φερόμενοι ὡς μῦθοι τοῦ Αἰσώπου εἶναι παράφρασις τῶν Αἰσωπείων μύθων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 4.

Ὕπολαβών, συχνὴ ἡ χρῆσις τοῦ ῥ. ὑπολαμβάνω παρὰ Πλάτωνι : ἐπεμβαίνω εἰς τὴν συζήτησιν, ἀποκρίνομαι, διακόπτω. λαμβάνω τὸν λόγον καὶ ἀποκρίνομαι.

ῶν, καθ' ἔξιν, ἀντὶ ἄ...

ἐντείνας, (εἰς μέτρον, εἰς ἔπος) στιχουργήσας.

προσίμιον, ἀσμα ἀδόμενον ὑπὸ τῶν ῥαψῳδῶν πρὸς τιμὴν τῶν θεῶν πρὸ τῶν ἐπῶν, ὕμνος. Διὰ ποῖον λόγον ἔκαμεν ὁ Σωκράτης τὸν ὕμνον εἰς τὸν Ἀπόλλωνα, μᾶς τὸ ἔξηγει ἀκολούθως, ὡς καὶ ἐν 85 β τοῦ Φαίδωνος « ἐγὼ δὲ καὶ αὐτὸς που οἶμαι ὅμοδουλός γε εἶναι τῶν κύκνων καὶ Ἱερὸς τοῦ αὐτοῦ θεοῦ (Ἀπόλλωνος), καὶ οὐ χεῖρον τὴν μάντικὴν ἔχειν παρὰ τοῦ δεσπότου ..

ἀτάρ, ἐπικόν, ὥσαύτως, ἀλλά, ἀλλ' ὅμιως,

Εὔηνος, Πάριος σοφιστὴς καὶ ποιητής, ἀκμάσας κατὰ τὸν Ε' π.χ. αἰῶνα. Ἡτο πρεσβύτερος τοῦ Σωκράτους καὶ ἐδίδασκε τὴν τέχνην του ἀντὶ εὐτελοῦς ποσοῦ.

ὅτι ποτὲ διανοηθείς, τί τέλος πάντων σκοπῶν, μὲ ποίαν ἀρά γε σκέψιν.

ἀντίτεχνος, ἀντίζηλος ἐν τῇ τέχνῃ.

ἀποπειρώμενος τί λέγει, δοκιμάζων τί σημαίνουν, προσπαθῶν νὰ ἔξακριβώσω τὴν σημασίαν, τὸ νόημα...

ἀφοσιοῦμαι, ἐκπληρῶ θρησκευτικὸν καθῆκον, ἀπὸ θρησκευτικὴν εὐλάβειαν πράττω κάτι ἀλλὰ (ἔκαμα τὰ ποιήματα) προσπαθῶν νὰ ἔξηγήσω (ἔξακριβώσω) τὸ νόημα κάποιων δινέοιων μου καὶ ἐκπληρῶν οὕτω ἐν θρησκευτικὸν καθῆκον, μήπως τυχὸν ὁ θεὸς εἰς τὰ ἱνειρά μου ἐννοοῦσε νὰ κάνων αὐτοῦ τοῦ εἰδούς τὴν μουσικήν.

ἄρα, ἵσως, τυχόν.

μουσική, πᾶσα τέχνη ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Μουσῶν, καλλιτεχνική, πνευματική, καὶ ἴδια ἡ μουσική· Πρῶτοι οἱ Πυθαγόρειοι ἐκάλεσαν τὴν φιλοσοφίαν μουσικήν, ἔπειτα δὲ ὁ Πλάτων ἐδῶ μουσικὴν ἐννοεῖ τὴν φιλοσοφίαν.

παρακελεύομαι, προτρέπω, παρακινῶ τινα πρὸ τῆς πράξεως.
ἐπικελεύω καὶ διακελεύομαι, ἐνθαρρύνω κατ' αὐτὴν τὴν ἐνέρ-
γειαν.

Θέουσι μετοχὴ (ὁ. θέω) θέοντες, οἱ δρομεῖς.

δημώδης μουσική, ἡ ποίησις, ἡ ὅποια εἶναι μουσική κατὰ τὴν ἀν-
τίληψιν τοῦ κοινοῦ.

ἀσφαλέστερον ἐννοεῖται τὸ ἔδοξεν.

μετὰ δὲ τὸν θεόν, βραχυλογία, ἀντὶ : μετὰ δὲ τὸ εἰς τὸν θεὸν
προσίμιον.

μῦθος, διήγησις φανταστική, ἐνῷ λόγος εἶναι διήγησις πραγμα-
τικῶν γεγονότων.

ἡ πιστάμην, ἐνεθυμούμην, εἶχον προχείρως εἰς τὴν μνήμην μου.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν 5.

ἔρρωσθαι, (ῥώννυμαι) ἀς εἶναι καλά, τοῦ στέλλω τοὺς χαιρετι-
σμούς μου, πρόσφερε τοὺς χαιρετισμούς μου.

διώκω, ἀκολουθῶ.

οἰον... τοῦτο, οἰόν ἔστι τοῦτο, δ παρακελεύει· σύμπτυξις δύο
προτάσεων.

πολλά, πολλάκις τὸ ἐπίθετον ἀντὶ τοῦ ἐπιρρήματος.

οὐδ' ὄπωστιοῦν, κατ' οὐδένα τρόπον.

δαί, κοινὸς τύπος τοῦ δὴ ἐν τῷ διαλόγῳ, ἐν χρήσει μὲν ἐρωτηματι-
κὰς λέξεις πρὸς ἔκφρασιν θαυμασμοῦ ἢ περιεργείας· τί δαί ; τί λοιπόν ;
ἀλλὰ τί λοιπόν ; καὶ πῶς λοιπόν ;

ἢ, ἀντὶ ἔφη, γ' ἐν. παρατ. ἢ ἀδρ. β' τοῦ ἥμιν (λατ. inquam, aio).

μέτεστιν (ὅτῳ) τούτου τοῦ πράγματος, ὅποιος μετέχει τῆς
φιλοσοφίας (τ. τ. πράγματος).

βιάσεται αὐτόν, θὰ αὐτοκτονήσῃ.

καθῆκε, (ὁ. καθίημι) κατεβίβασε.

Φιλόλαος, Πυθαγόρειος φιλόσοφος ἀπὸ τὴν Κρότωνα ἢ τὸν Τά-
ραντα ζήσας τὸν Ε΄ π. Χ. αἰῶνα. Ὑπῆρξε πιθανῶς μαθητὴς τοῦ Πυθα-
γόρου καὶ κατέφυγεν εἰς Θήβας κατὰ τὸν διωγμὸν τῶν Πυθαγορείων
τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος περὶ τὸ 430 π. Χ., ὅπου ἐχρημάτισεν διδάσκα-
λος τοῦ Σιμμίου καὶ τοῦ Κέβητος. Εἰς τὸν Φιλόλαον ἀποδίδονται ἀποσπά-
σματά τινα, τὰ δόποια μὲν μερικὰ χωρία τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ

Πλάτωνος ἀποτελοῦν μοναδικὴν πηγὴν τοῦ Πυθαγορισμοῦ. Ἀξιοσημεῖ-
τος εἶναι ἡ δοξασία τοῦ Φιλολάου, ὅτι ἡ γῆ σημειώνει καὶ ἐκάστην μίκην
περιστροφὴν περὶ ἑαυτὴν καὶ κατ' ἔτος μίκην ὄμοίχν περὶ τὸν κεντρικὸν
πῦρ, τὸ ὅποιον ἀποτελεῖ τὸ κέντρον τοῦ σύμπαντος. Τὸ σύστημα τοῦ-
το τοῦ Φιλολάου-ἀπετέλεσε τὴν βάσιν τοῦ συστήματος τοῦ Κοπερνίκου.
Ἀναφέρεται δέ, ὅτι παρὰ τούτου ἡγόρασεν ὁ Πλάτων, εύρισκόμενος εἰς
τὴν Κάτω Ἰταλίαν τὸ σύγγραμμά του «Κόσμος, Φύσις, Ψυχή» ὃντι
100 μνῶν, γενόμενος οὕτω ἐνήμερος τῶν Πυθαγορείων δοξασιῶν, περὶ
τῶν ὅποιών ἀδριστα μόνον εἶχεν ἀκούσει ὁ Σωκράτης.

Οἱ Πυθαγόρειοι ἀπετέλουν ἔταιρειας «συνέδρια ἢ διμακόια» (δόμοι ἀκούειν), αἱ ὅποιαι ἐπεδίωκον ὅχι μόνον θρησκευτικοὺς καὶ ἡθι-
κοὺς σκοπούς, ἀλλὰ καὶ ἐπιστημονικοὺς καὶ πολιτικούς.

Ἡ ψυχὴ παρὰ τούτων ἐθεωρεῖτο ὡς ἀρμονία. Ὁ βίος τοῦ ἀνθρώ-
που εἶναι τὸ ἡμισυ τοῦ κύκλου, τὸ δὲ ἄλλο ἡμισυ, ἡ συμπλήρωσις τῆς
ἀρμονίας, κεῖται ἐκτὸς τοῦ κόσμου τούτου, τοῦ ὅποιου μετέχει μόνον ἡ
ψυχὴ. Ἐπίστευον ἀκόμη εἰς τὴν μετεμψύχωσιν, δόγμα εἰλημμένον ἀπὸ
τοὺς Ὀρφικούς. Ὡς φαίνεται δὲ καὶ ἐκ τοῦ Φαίδωνος, τὸ σῶμα
θεωρεῖται παρ' αὐτῶν ὡς φυλακὴ τῆς ψυχῆς, ἡ ὅποια πολλάκις ἐπανέρ-
χεται εἰς τὴν ζώην, καὶ ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ τῆς τελειότητός της ἐγ-
κλείεται εἰς σώματα ζώων ἢ ἀνθρώπων κτλ. Ὁθεν ἀπητεῖτο σωματικὴ
καὶ πνευματικὴ ὑγεία, ἡθικότης καὶ ἐγκράτεια, ἀποχὴ σαρκῶν ζώων
καὶ κυάμων, κάθαρσις τῆς ψυχῆς καὶ ἐν γένει βίος εὔκοσμος καὶ ἀρμο-
νικός, ὅπως ἀρμονικὸν εἶναι τὸ σύμπαν, τὸ ὅποιον ὁ Πυθαγόρας πρῶτος
ἐκάλεσε κόσμον.

συγγεγονότες Φιλολάῳ, ἐνῷ ἔχετε χρηματίσει μαθηταί, ἀκρο-
αταὶ τοῦ Φιλολάου.

οὐδὲν γε σαφές, οἱ Πυθαγόρειοι ἐδίδασκον μὲ συμβολικὰ ἀποφθέγ-
ματα, μὲ παραγγέλματα καὶ κανόνας αἰνιγματικοὺς καὶ ἔπειτα ἐσιώ-
πων, ἵνα διὰ τοῦ μυστηρίου ἀσκήσουν ἐπιβολὴν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν μαθη-
τῶν. Ἡ ἐχεμύθεια, προσέτι ἡτο κύριον χαρακτηριστικὸν τῶν Πυθαγο-
ρείων. Ἡ αὐτὴ ἐχεμύθεια παρατηρεῖται καὶ εἰς τὰ Ἐλευσίνια μυστή-
ρια, ὡς καὶ εἰς τὰς νεωτέρας στοὰς τῶν τεκτόνων.

καὶ ὁ σύνδεσμος καὶ πρὸ τῶν ὑπερθετικῶν σημαίνει ἐπίτασιν,
ὅλως ἔξαιρετικῶς.

διασκοπῶ, ἐρευνῶ, ἔξετάζω λεπτομερῶς.

μυθολογῶ, διηγοῦμαι ὑπὸ μορφὴν μύθου, διηγοῦμαι μὲ μύθους.
Ο Πλάτων, ὅπου δὲν ἐπαρκεῖ ἡ διαλεκτικὴ ἀπόδειξις, δὲν διστάζει νὰ
καταφύγῃ εἰς τὰς παραδόσεις καὶ τοὺς μύθους (ὅρα καὶ κεφ. 14, 70 β.).
Ἐν... ἥλιου δυσμῶν χρόνῳ, ἡ νόμιμος ὥρα διὰ τὴν θανάτωσιν τῶν
καταδίκων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 6.

νῦν δή, πολλάκις ἀπαντῷ παρὰ Πλάτωνι καὶ σημαίνει πρὸ διάγου,
μόλις τώρα δά.

ἴσως μέντοι θαυμαστόν... καὶ οἵς βέλτιον τεθνάναι ἢ ζῆν,
ἴσως ὅμως νὰ σοῦ φανῇ παράδοξον, ἐὰν τοῦτο (δηλ. τὸ μὴ θεμιτὸν εἶναι
έχατὸν βιάζεσθαι) μόνον ἔξ ὅλων τῶν ἄλλων εἶναι ἀπλοῦν — δὲν πα-
ρουσιάζει κακομίαν ἔχαρισειν — καὶ οὐδέποτε ἐμφανίζεται διαφορετικὸν εἰς
τὸν ἄνθρωπον, ὅπως ἐμφανίζονται τὰ ἄλλα πράγματα (πλοῦτος, δόξα
κλπ.). ὑπὸ τινας περιστάσεις καὶ εἰς αὐτοὺς ἀκόμη, οἱ δποῖοι θεωροῦν
προτιμότερον τὸν θάνατον τῆς ζωῆς (δηλ. ἐνῷ δι’ ὅλα τὰ πράγματα δύ-
ναται νὰ ὑπάρχῃ διχογνωμία, διὰ τὴν αὐτοκτονίαν μία μόνον γνώμη εἶναι:
ὅτι πάντες τὴν θεωροῦν ἀνίερον, καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ δποῖοι προτιμοῦν
τὸν θάνατον τῆς ζωῆς). (Τινὲς ὡς διασάφησιν τοῦ τοῦτο δέχονται
τὸ τεθνάνατον).

ἴττω, βιωτικὸν ἀττικὸν ἴστω (οἶδα), ἀς εἶναι μάρτυς μου.

φωνή, διάλεκτος.

οὕτω, ἐκ πρώτης ὅψεως, χωρὶς ἀκριβῆ ἔξετασιν.

**οὐ μέντοι (ἄλογόν ἐστιν) ἀλλ’ ίσως γ’ ἔχει τινὰ λόγον, (λι-
τότης):** καὶ ὅμως δὲν εἶναι παράλογον, ἀλλ’ ἀπεναντίας ἔχει σοβα-
ρὰν δικαιολογίαν.

**ἀπορρήτοις, ἐννοεῖ μᾶλλον τὴν ἀπόρρητον διδασκαλίαν τῶν Πυθα-
γορείων καὶ οὐχὶ ἀπορρήτους λόγους τῶν Ὀρφικῶν, ὡς καὶ ἐκ τῶν ἀ-
νωτέρω λεχθέντων: «οὐκ ἀκηκόατε... Φιλολάφ συγγεγονότες;» εἰ-
ναι φανερόν. Τοῦτο ἀκόμη μαρτυρεῖ καὶ ἄλλο χωρίον τοῦ Πλ. ἐν Νομ.
902 β. Εἶναι δόμως βέβαιον, δτι τὰς περὶ ψυχῆς ἰδέας κ.λ.π. τῶν Ὀρφικῶν
εἶχον δεχθῆ καὶ οἱ Πυθαγόρειοι (ὅρα καὶ 63 γ, 67 γ, 69 γ, 70γ.).**

φρουρά, είρκτή, φυλακή.

διιδεῖν, ῥ. διορῶ, κατανοῶ πλήρως.

**σημαίνω, δίδω σημεῖον νὰ εἴπῃ τις ἢ νὰ πράξῃ τις, διὰ σημείου
δεικνύω, ὑποδεικνύω.**

ταύτη, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, μὲ τὴν λογικὴν αὐτὴν σειράν, δι'
αὐτό.

ἀνάγκη, ἀφευκτὸς μοῖρα, ἐπιβαλλομένη ὑποχρέωσις.

Κ Ε Φ Α Λ Α I O N 7.

ῥἀδίως, προθύμως, εὐχαρίστως.

ἔσικε... ἀτόπω, ὁμοιάζει μὲ ἀνακολουθίαν· μετριάζεται οὕτως ἡ
ἐκφρασις καὶ δὲν λέγει: τοῦτο εἶναι ἀνακολουθία, ἄτοπον.

φρονιμώτατοι, οἱ φιλόσοφοι.

θεραπεία, ἐπιμέλεια, στοργικὴ φροντίς.

οὐκ ἔχει λόγον, εἶναι ἀδικαιολόγητον (λιτότης).

αὐτός, μόνος τοι.

ὅ, τι μάλιστα, ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον.

εἰκός (ἐστιν), εἶναι τούναντίον.

πραγματεία, ἡ φιλοσοφικὴ ἔρευνα, κέζυπνη ἀντίρρησις.

ἀνερευνᾶ λόγους, ἀναζητεῖ ἀντιλογίας, εύρισκει ἀντιρρήσεις.

νῦν γε καὶ μοι αὐτῷ δοκεῖ λέγειν τι, (τι = κάτι σοβαρόν).

ῶς ἀληθῶς, τῇ ἀληθείᾳ, πραγματικῶς, τῷ ὄντι.

τείνω τὸν λόγον, (εἴς τινα) μεταφορά ἐκ τοῦ τόξου: ἔχω τινὰ
ῶς στόχον, ἀποβλέπω, κάνω ὑπανιγμόν.

ῥἀδίως, χωρὶς τύψιν συνείδησεως, μὲ ἐλαφρὰν συνείδησιν.

πάνυ μὲν οὖν, πάνυ γε, βεβαιότατα.

Κ Ε Φ Α Λ Α I O N 8.

πιθανώτερον, πιεστικώτερον.

ἡδίκουν ἀν, θὰ εἶχον ἀδικον, θὰ ἔκαμνα ἀσχῆμα.

ἄνδρας, ἐν τῇ Ἀπολογίᾳ Σωκρ. κεφ. 32, 41 α, δονομάζει τοιούτους
τούς: Μίνων, 'Ραδάμανθυν, Αἰακόν, Τριπτόλεμον, 'Ορφέα, Μουσαῖον,
'Ησιόδον, "Ομηρον κ.ἄ.

πάνυ διισχυρίζομαι, πιστεύω ἀκραδάντως, ὑποστηρίζω μὲ ἐπι-
μονήν.

θεούς, ἐφ' ὅσον προηγεῖται τὸ παρ' ἀνδρας τε, ἐπρεπε νὰ
ἀκολουθῇ καὶ παρὰ θεούς, ἐνεκα δμως τῆς παρεμβληθείσης προ-
τάσεως καὶ τοῦτο μέν... ἀρχίζει νέα σειρὰ τοῦ λόγου.

ἥξειν, κατ' ἀναλογίαν τοῦ ἐλπίζω ἀφίξεσθαι.

εἴπερ τι ἄλλο, κεφ. 2, 59 α.

δμοίως, (ὅπως θὰ ἡγανάκτουν, ἐὰν δὲν εἶχον τὴν πεποίθησιν αὐτήν), δὲν ἔχω τοὺς ιδίους λόγους νὰ ἀγανακτῶ.

τι, κάτι σοβαρόν, ποὺ ἀξίζει, ὅπως κεφ. 7, 63 α.

πάλαι λέγεται, ἡ παράδοσις ἀναφέρει· παλαιὰ παράδοσις τοῦ Ὁρφισμοῦ, τὴν ὄποιαν ἐδέχθησαν καὶ οἱ Πυθαγόρειοι (ὅρα καὶ 67 γ, 69 γ, 70 γ). Καὶ ὁ "Ομηρος μᾶς περιγράφει (Ὅδυσ. δ 563) τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ἀγαθῶν εἰς τὸ Ἡλύσιον πεδίον.

αὐτὸς ἔχων τὴν διάνοιαν ταύτην, κρατῶν μόνος του αὐτὴν τὴν γνώμην.

πρῶτον δέ, πρωτύτερα ὅμως, προηγουμένως ὅμως.

σκεψώμεθα, (ῥ. σκοπῶ) ἔξετάζω, ἐρωτῶ.

δ μέλλων σοι δώσειν τὸ φάρμακον, οὗτος ἐλέγετο δῆμιος, δημόσιος κ. ἢ. καὶ ὡς μὴ καθαρὸς κατάρκει ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν, εἰσερχόμενος μόνον, ὅτε ἐπρόκειτο νὰ ἐκτελέσῃ τὸ ἔργον του.

μᾶλλον, μᾶλλον τοῦ δέοντος β' ὅρος συγχρίσεως. Ἡ μᾶλλον τοῦ δέοντος κίνησις ἐγίνετο αἵτια ὑπερβολικῆς θερμάνσεως, ἐνεκα τῆς ὅποιας ἐγίνετο πέψις τοῦ κωνέου.

προσφέρειν τῷ φαρμάκῳ, νὰ χρησιμοποιοῦν ὡς ἀντιδραστικὸν κατὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ φαρμάκου.

εἰ δὲ μή, εἰ δ' ἄλλως.

ἢα χαίρειν αὐτόν, πές του χαιρετίσματα, ἢ (φε)ς τον καὶ ἀς λέη, μὴ σὲ μέλλῃ δι' αὐτόν.

ἀποδίδωμι τὸν λόγον, ἀπολογοῦμαι, δικαιολογοῦμαι.

ῶς μοι, πῶς μοῦ...

εἰκότως, εἰκότως θαρρεῖν.

οἴσεσθαι, (ῥ. φέρω) κερδίζω, ἀποκτῶ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 9.

κινδυνεύουσι, κ. λεληθέναι τοὺς ἄλλους, νομίζουν ὅτι ἔχουν διαφύγει τὴν προσοχὴν τῶν ἄλλων, δσοι δηλ. εἰναι γνήσιοι φιλόσοφοι νομίζουν ὅτι δὲν τοὺς ὑποπτεύονται οἱ ἄλλοι ἀνθρωποι, ὅτι...

δρθῶς ἀπτόμενοι φιλοσοφίας, οἱ γνήσιοι φιλόσοφοι.

ἐπιτηδεύω, ἐπαγγέλλομαι, ἐπιδιώκω.

ἀποθνήσκειν τε καὶ τεθνάναι, καὶ νὰ πεθαίνουν καὶ νὰ εἶναι νεκροί· (τὸ α' σημαίνει τὴν πρώτην ἀπὸ τῆς ζωῆς μεταβολήν, τὸ β' τὸν γρόνον, καθ' ὃν ἔχει τις ἀποθάνει).

δήπου, βεβαίως, ἂν δὲν ἀπατῶμαι.

προθυμοῦμαι, ἐπιδιώκω μὲν ζῆλον.

γελασείω, ἐφετικόν, ἔχω ὅρεξιν νὰ γελάσω.

οἱ πολλοί, οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι, τὸ πολὺ κοινόν.

ξυμφάναι ἄν, ρ. ξύμφημι, συμφωνῶ.

τοὺς παρ' ἡμῖν, ἐννοεῖ τοὺς Ἀθηναίους, οἱ ὅποιοι κατεδίκασαν τὸν Σωκράτη, κατ' ἄλλους ἐννοεῖ τοὺς Θηβαίους ὡς ἀμβλεῖς τὸν νοῦν· ὅρθότερον τὸ πρῶτον.

σφᾶς γε οὐ λελήθασιν, δὲν ἔχουν διαφύγει τὴν προσοχήν των (τῶν πολλῶν ἀνθρώπων), οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι ἔχουν τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι...

οἶου θανάτου, καὶ ποίου εἴδους θανάτου εἶναι ἀξιοί.

θανατῶσι, ρ. θανατάω - ᾗ, ἐφετικόν, ἐπιθυμῶ τὸν θάνατον.

ῆ, πῶς.

εἴπωμεν γάρ πρὸς ήμᾶς αὐτούς, χαίρειν εἰπόντες ἔκείνοις, ἂς συζητήσωμεν λοιπὸν μόνοι μας, χωρὶς νὰ λάβωμεν ὑπὸ δψιν μας ἔκείνους.

καὶ (ἥγούμεθα) τὸ τεθνάναι εἶναι τοῦτο, χωρὶς μὲν γεγονέναι τὸ σῶμα... Ὁ δρισμὸς τοῦ θανάτου εἶναι λίγην ἐνδιαφέρων διὰ τὴν κυρίαν ὑπόθεσιν τοῦ διαλόγου, ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ χωρίου τούτου.

ἄρα, ἵσως, τυχόν, ὅπως καὶ εἰς τὸ κεφ. 4, 61 α.

ξυνδοκεῖ μοι, εἶμαι σύμφωνος καὶ ἐγώ, συμμερίζομαι καὶ ἐγώ τὴν γνώμην τινός.

τούτων, ἀπὸ τὰ ἀκόλουθα, ἀπὸ τὰ ἐφεζῆς.

εἴσεσθαι, ρ. οἶδα.

σπουδάζω, ἐνδιαφέρομαι σοβαρῶς.

ἱμάτια διαφέροντα, ιμάτια πολυτελῆ, ἐκλεκτά. Εἶναι γνωστόν, ὅτι εἰς τὰς Ἀθήνας κατὰ τοὺς γρόνους τοῦ Σωκράτους ὑπῆρχε μεγίστη πολυτέλεια ἐνδυμάτων, ὑποδημάτων κλπ., τὰ ὅποια ὁ φιλόσοφος κατεφρόνει, φορῶν μόνον τὸν περίφημον τρίβωνα,

πραγματεία, ἀπασχόλησις, ἀσχολία.

ἀπολύω, προσπαθῶ νὰ ἀποχωρίσω, προσπαθῶ νὰ ἀπολυτρώπω τείνειν ἔγγυς, βαδίζειν ἔγγυς, βαδίζειν πολὺ πλησίον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 10.

τι δὲ δῆ, (δοκεῖ σοι).

φρόνησις, ἡ πραγματικὴ γνῶσις τῶν ὄντων (ὅρα καὶ 66 δ.).

οἱ ποιηταὶ ἀεὶ θρυλοῦσιν, συχνάκις ἐπαναλαμβάνουν οἱ ποιηταί.

Τούτων οἱ πλεῖστοι ἦσαν φιλόσοφοι, οἱ ὅποιοι ἐξέθεταν τὰς φιλοσοφί-
κὰς θεωρίας των ποιητικῶν π.χ. ὁ Ἡράκλειτος : κακοὶ μάρτυρες ἀν-
θρώποισιν δόφαλοι καὶ δτα· ὁ Παρμενίδης : ἄσκοπον (τυφλὸν) τὸ
ὄμμα καὶ ἡχήσα ἡ ἀκοή· ὁ Αναξαγόρας : ὑπὸ ἀφαυρότητος (ἀτελείας)
αὐτῶν (τῶν αἰσθήσεων) οὐδενατοὶ ἐσμὲν κρίνειν τάληθές· ὁ ποιητὴς
Ἐπίχαρμος : νοῦς ὅρῃ καὶ νοῦς ἀκούει, τὰ δ' ἄλλα πάντα κωφὰ καὶ τυ-
φλά· ὄμοιώς καὶ ὁ Ἐμπεδοκλῆς, ἀπόσπ. 4,9· ὁ "Ομηρος" Ἰλ. Ε 127
(ὅρα καὶ εἰσαγωγήν).

σχολῆ, δυσκόλως, ἀκόμη δλιγάτερον.

τὸ λογίζεσθαι, ἡ καθαρὰ πνευματικὴ ἐνέργεια χωρὶς συμμετοχὴν
τῶν αἰσθήσεων.

εἰπερ που ἄλλοθι, κεφ. 2, 58 ε.

ὄντα, τὰ ὄντως ὄντα, αἱ ιδέαι (ὅρα κεφ. 19,74α, ὡς καὶ εἰσαγωγήν).

παραλυπῶ, ἐνοχλῶ.

ἐνταῦθα, κατὰ τὴν ζήτησιν τῶν ίδεῶν.

τι δὲ δῆ τὰ τοιάδε, (λέγεις).

δίκαιον αὐτό, αὐτὴ ἡ ίδέα τοῦ δικαίου ἀνεξάρτητος, χωρὶς κανένα
δεσμὸν πρὸς τὸν ἀνθρώπον, τὰ πρόγματα κ.λπ.

καὶ ἐνὶ λόγῳ (εἰπεῖν) περὶ τῆς οὐσίας ἀπάντων τῶν ἄλλων,
δὲ ἔκαστον τυγχάνει ὅν, δηλαδὴ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον (τι) εἶναι ἔκαστον.

Τὸ δ... ὅν ἐπεξηγεῖ τὸ τῆς οὐσίας.

ὅς ἂν μάλιστα... περὶ οὖσκοπεῖ, ὅποιος δηλαδὴ ἀπὸ ἡμᾶς περι-
σύτερον καὶ ἀκριβέστερον ἔχει προετοιμασθῆ νὰ ἐννοήσῃ — ἐξετάσῃ —
αὐτὸ καθ' αὐτὸ κάθε πρᾶγμα, ἀπὸ ὅσα ἐξετάζει, αὐτός...

ἴοι ἂν ἔγγύτατα τοῦ γνῶναι, ἥθελε κατανοήσει κατὰ μεγίστην
προσέγγισιν, ἡμπορεῖ νὰ φθάσῃ πλησιέστερα εἰς τὴν γνῶσιν.

παρατιθέμενος ἐν τῷ διανοεῖσθαι, ἔχων ὡς βοηθόν, χρησιμο-
ποιῶν κατὰ τὴν πνευματικήν του ἐνέργειαν.

εἰλικρινής, καθαρός.

ώς ἔπος εἰπεῖν, συντόμως εἰπεῖν, κοντολογῆς.

ὑπερφυῶς ως ἀληθῆ, ἐκτάκτως ἀληθῶς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 11.

παρίσταται δόξα, ἐπέρχεται ίδειχ, προκύπτει ἀντίληψις.

κινδυνεύει τοι ὡσπερ ἀτραπός τις ἔκφέρειν ἡμᾶς μετὰ τοῦ λόγου ἐν τῇ σκέψει, πλησιάζει βεβαίως νὰ μᾶς φέρῃ εἰς τὸ τέρμα (ἐκφέρω, ἔξαγω ἐκ δυσκόλου θέσεως) — σχεδὸν μᾶς βγάζει ἀπὸ τὴν δύσκολον θέσιν — τρόπον τινὰ μία ἀτραπός, ὅταν τὴν συνοδεύῃ ὁ ὀρθὸς λόγος κατὰ τὴν ἔρευναν (καὶ ἡ ἀτραπὸς αὐτὴ εἶναι ἡ ίδειχ, ὡς ἔρμηνεύει ὁ Robin), ὅτι . . .

οὐ μή, μὲ ύποτ. ἀορίστ. ἴσχυρὰ ἄρνησις.

εἴδωλα, πλάσματα τῆς φαντασίας.

τὸ λεγόμενον, καθὼς λέγει ὁ κόσμος.

ἔγγιγνεται, ἀπροσώπως, εἶναι δυνατόν.

ἀσχολίαν ἄγω, δὲν ἔχω καιρὸν νὰ ἀσχοληθῶ.

παραπίπτω, ἀκαίρως παρεμβαίνω.

ἔσται (τοῦτο) οὖ... φρονήσεως, ἔλξις ἀντί : φρόνησις, ἐπεξήγησις εἰς τὸ τοῦτο.

λόγος, συζήτησις, ἡ συλλογιστικὴ σειρά.

δύμιλῶ, ἔχω σχέσιν, προσέχω, ἀπασχολοῦμαι.

ἀναπίμπλαμαι, μολύνομαι.

ἀπολύω, ἀπελευθερώνω, διότι τὸ σῶμα εἶναι τὰ δεσμὰ τῆς ψυχῆς.

τοιούτων, μετ' ἄλλων καθαρῶν, ὡς τῶν ίδεῶν.

δι' ἡμῶν αὐτῶν, μὲ μόνην τὴν ψυχήν μας.

ἴσως, (λιτότης) ἀσφαλῶς, χωρὶς ἀμφιβολίαν.

μὴ οὔ.. ή, (φοβοῦμαι) μή..

ὅρθῶς φιλομαθεῖς, οἱ πραγματικοὶ φιλόσοφοι.

παντός γε μᾶλλον, περισσότερον βέβαια ἀπὸ κάθε ἄλλο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΜ 12.

ἀφικομένω, (τινὶ ἐκεῖσε) οἱ..., ὅπου. . .

πολλὴ πραγματεία, ἡ μακρὰ καὶ ἐπίπονος σπουδὴ.

οἱ, ἐγκλ. ἀντὶ οἱ, δοτ. ἀντων. οὖ, ποιητ. αἴτιον, ὑπ' αἴτοι.

ὡσπερ κεκαθαρμένη, τρόπον τινὰ καθαρά, σὰν ἀποκαθαρμένη.

λόγος, παράδοσις παλαιὰ τοῦ Ὁρφισμοῦ, τὴν ὅποιαν ἐδέχθησαν καὶ οἱ Πυθαγόρειοι (ὅρα καὶ 63γ, 69 γ, 70γ).

συναγείρομαι, συνέρχομαι, συμμαζεύομαι.

ἀθροίζομαι, συγκεντρώνομαι. Ό Σωκράτης ὅντως παρεδίδετο εἰς βαθυτάτους συλλογισμούς, δόποτε ἔπαυε πᾶσα ἐνέργεια τῶν αἰσθήσεων, ὅπως συνέβη κατὰ τὴν ἐκστρατείαν εἰς τὴν Ποτείδαιαν : « Συγκεντρωμένος (ὁ Σωκράτης) εἰς μίαν σκέψιν του ἐστέκετο ἀπὸ τὴν αὔγην εἰς τὸ ἔδιον σημεῖον καὶ ἐσυλλογίζετο. Καὶ ἐπειδὴ δὲν ἐπροχωροῦσεν εἰς τὴν σκέψιν, ἀντὶ νὰ τὰ παρατήσῃ, ἔξηκολούθει νὰ στέκεται καὶ νὰ τὴν ζητῇ. Καὶ εἶχε μεσημεριάσει πλέον, καὶ ὁ κόσμος τὸν ἐπῆρεν εἰδησιν καὶ μὲ κατάπληξιν ἀνεκοίνωσεν ὃ ἔνας εἰς τὸν ἄλλον, ὅτι ὁ Σωκράτης ἀπὸ τὸ πρωὶ στέκεται ἐκεῖ καὶ παρακολουθεῖ κάποιαν σκέψιν του. Εἰς τὸ τέλος (εἶχε βραδυάσπει ἐν τῷ μεταξὺ) μετὰ τὸ δεῖπνον μερικοὶ "Ιωνες ἔσυραν ἔξω τὰ στρώματά των, ἀφ' ἐνδὸς μὲν νὰ κοιμηθοῦν εἰς τὰ δροσερά, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ παραφυλάξουν, ἀν θὰ ἔστεκεν ἔτσι ἀκίνητος καὶ τὴν νύκτα. Καὶ αὐτὸς ἔμεινε πράγματι ὅρθιος, ὡς ποὺ ἔχαραξεν ἡ αὔγη καὶ ἀνέτειλεν ὃ ἥλιος. "Τστερα ἔκαμε τὴν προσευχήν του εἰς τὸν ἥλιον καὶ ἀπεμακρύνθη » (Πλ. Συμπ. 220 γ, μετάφρ. Συκουτρή).

παρασκευάζονθ' ἔαυτόν... οὕτω ζῆν, ἐνῷ ἔνας ἄνθρωπος ἀφ' ἐνδὸς παρασκευάζεται εἰς τὴν ζωήν του νὰ ζῇ ἔτσι, ὥστε νὰ είναι ὅσον τὸ δυνατὸν πλησιέστερα πρὸς τὸν θάνατον . . .

διαβάλλομαι, εύρισκομαι εἰς ἔχθραν.

πανταχῆ, κατὰ πάντα τρόπον, ἀπολύτως.

πολλὴ ἀλογία, μεγάλος, χονδροειδῆς παραλογισμὸς.

ἀπηλλάχθαι, ἐκ τοῦ ἐλπὶς ἐστιν.

παιδικά, τὰ ἐρώμενα, τὰ προσφύτη.

εἰς "Αιδου, π.χ. ὁ Ὁρφεὺς κατῆλθεν εἰς τὸν "Ἄδην χάριν τῆς συζύγου του Εύρυδίκης. 'Ο 'Αχιλλεὺς, ἀν καὶ ἐγνώριζεν, ὅτι θὰ ἀπέθνησκεν, ἐὰν ἐφόνευε τὸν "Εκτορά, ἐν τούτοις δὲν διστάζει νὰ τὸν φονεύσῃ ἐκδικούμενος τὸν θάνατον τοῦ Πατρόκλου, ἵνα συναντήσῃ εἰς τὸν "Άδην—ἔστω καὶ νεκρὸς — τὸν ἀγαπημένον φίλον του.

ἐντεύξεσθαι, ἐπεξήγησις εἰς τὸ ταῦτα.

ἄλλ' ἦ, ἦ, παρά.

Κ Ε Φ Α Λ Α I O N 13.

δν ἀν ἴδης, ἐπεξήγησις εἰς τὸ τοῦτο.

οὐκ ἄρ' ἦν, ὁ συνδ. ἄρα μὲ παρατ. σημαίνει γνῶσιν ἀληθείας, τὴν ὅποιαν δὲν γνωρίζομεν, ἐπομένως δὲν ἦτο (δπως ἐνομίζομεν) φιλόσοφος

φιλότιμος, φιλόδοξος.

τὰ ἔτερα, τὸ ἔτερον, ὁ πληθυντικὸς ἵσως, διότι πολλὰ εἶναι τὰ εἰδη τοῦ φιλοχρημάτου καὶ φιλοτίμου.

ἡ δονομαζομένη, ἡ λεγομένη, ποὺ τὸ κοινὸν θεωρεῖ.

οἱ οὗτω διακείμενοι, οἱ ἔχοντες αὐτὰς τὰς ἀρχὰς (τὰς ὅποιας ἀνωτέρω ἔξεθέσαμεν), δῆλοι. οἱ φιλόσοφοι.

σωφροσύνη, ἐγκράτεια.

πτοοῦμαι, παραφέρομαι ἀπὸ τὸ πάθος.

ὁλιγώρως ἔχω, ὀλιγωρῶ, ἀδιαφορῶ, παραμελῶ.

κοσμίως ἔχω, εἴμαι κόσμιος, εἴμαι ἐγκρατής.

μείζονα κακά, π.χ. ἀτίμωσις, δουλεία, αἰχμαλωσία, κ.τ. ὅμ.

κόσμιος, φρόνιμος, ἐγκρατής.

τὸ πάθος, τὸ πάθος τὸ περὶ τὴν εὐήθη (μωράν) ταύτην σωφροσύνην συμβαίνει αὐτοῖς (εἶναι) ὅμοιον τούτῳ· ἂν καὶ λέγομεν, ὅτι τοῦτο βέβαια εἶναι ἀδύνατον — ὅτι δηλαδὴ οἱ ἐγκρατεῖς εἶναι σώφρονες ἀπὸ κάποιαν ἀκολασίαν —, ἐν τούτοις ὅμως συμβαίνει εἰς αὐτούς, οἱ ὅποιοι ἀσκοῦν τὴν ἀνόητον ταύτην σωφροσύνην, νὰ εἶναι τὸ πάθημά τους ὅμοιον — ἀνάλογον μὲ τοῦτο... δηλαδὴ νὰ εἶναι σώφρονες ἀπὸ ἀκολασίαν...

ἔσοικε γάρ, ναί, φαίνεται, ἔτσι πράγματι φαίνεται.

μὴ γάρ..., (φοβοῦμαι), φοβοῦμαι μήπως πράγματι.

αὔτη, ἔλεις πρὸς τὸ κατηγορ. ἡ ὄρθη ἡ ἀλλαγὴ.

καταλλάττομαι, ἀνταλλάσσω, τὸ ἀπαρέμφ. ἐπεξ. τοῦ αὕτης ὀρθόν, γνήσιον, ἀκίβδηλον.

ταῦτα καταλλάττεσθαι, τὸ ἀπαρέμφ. παθητικόν.

τούτου, γεν. τοῦ τιμήματος.

ώνούμενα, παθητ. ἀγοραζόμενα.

πιπράσκω, πωλῶ (πρατήριον, μεταπράτης).

προσγίγνομαι, προστίθεμαι.

ἀπογίγνομαι, ἀποχωρίζομαι, ἀφαιροῦμαι.¹ Η μετάφρασις τοῦ δυσκόλου τούτου χωρίου ἔχει ὡς ἔξῆς: φοβοῦμαι μήπως πράγματι τοῦτο δὲν εἶναι ὁ ὀρθὸς τρόπος ἀνταλλαγῆς πρὸς ἀπόκτησιν τῆς ἀρετῆς, τὸ νὰ ἀνταλλάσσῃ δηλαδὴ κανεὶς ἥδονάς μὲ ἥδονάς καὶ λύπας μὲ λύπας καὶ φόβον μὲ φόβον καὶ μεγαλύτερα μὲ μικρότερα σὰν νομίσματα: ἀλλὰ ἔχεινο μόνον εἶναι ὀρθὸν νόμισμα, μὲ τὸ ὅποιον πρέπει ὅλα αὐτὰ νὰ ἀνταλλάσσωνται: ἡ φρόνησις καὶ τοῦτο προσδιορίζει τὴν ἀξίαν αὐτῶν καὶ μὲ αὐτὸ

πράγματι ἀγοράζονται καὶ πωλοῦνται ὅλα, καὶ ἡ ἀνδρεία, καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ δικαιοσύνη, καὶ μ' ἔνα λόγον ἡ ἀληθής ἀρετή, μόνον μετὰ τῆς φρονήσεως ἀποκτᾶται, εἴτε προστίθενται εἴτε ἀφαιροῦνται καὶ αἱ ἥδοναι καὶ οἱ φόβοι καὶ ὅλα τὰ ἄλλα παρόμοια. .

χωριζόμενα, δύνομ. ἀπόλυτος, ἡ μετοχὴ ὑποθετική.

σκιαγραφία, σκιᾶς εἰκών, ἀπατηλὴ εἰκών.

ἀνδραποδώδης, δουλοπρεπής, ἀντάξιος δούλων.

κάθαρσις, ἀποκάθαρσις (ἡθική).

καθαρμός, ἔξαγνισμός, μέσον καθάρσεως.

τελεταί, τὰ μυστήρια.

καθίστημι, ἰδρύω.

φαῦλος, τυχαῖος, ἀσοφος.

πάλαι, κεφ. 8, 63 γ κτλ.

αἰνίττομαι, δί' αἰνιγμάτων, συμβολικῶς ὑποδηλῶ.

ἀτέλεστος, ἀμύητος, ἀκατήχητος.

τετελεσμένος, (τελετή) μεμυημένος.

ναρθηκοφόρος, ὁ φέρων θύρσον κατὰ τὰς ἑορτὰς τοῦ Βάκχου, ὡς θιασῶτης τοῦ θεοῦ. Θύρσος δὲ εἶναι ῥάβδος ἐκ νάρθηκος, φυτοῦ καλχμοειδοῦς, ἐστεμμένη εἰς τὴν κορυφήν.

βάκχοι, οἱ μετέχοντες τῶν μυστηρίων τοῦ Βάκχου, οἱ θεόπνευστοι.

παῦρος, ὀλίγος.

Τὸ νόημα τῆς φράσεως : ν α ρ θ η κ ο φ ό ρ ο i . . . π α û ρ ο i εἶναι τοῦτο, ὅτι δῆλ. τὰ ἔξωτερικὰ σύμβολα τῆς λατρείας τοῦ Διονύσου δὲν σημαίνουν, ὅτι καὶ ὁ μεταχειριζόμενος αὐτὰ ἐμπνέεται πράγματι ὑπὸ τοῦ θεοῦ. 'Ανάλογος εἶναι καὶ ἡ φράσις τοῦ ιεροῦ Εὐαγγελίου « πόλλοὶ μέν εἰσι κλητοί, δλίγοι δὲ ἐκλεκτοί » (Μάρκ. 20, 16), ὡς καὶ τὸ κοινόν : τὸ ῥάσο δὲν κάνει τὸν παπᾶ. 'Η φράσις εἶναι παλαιὸς στίχος ἐκ τῆς Ὀρφικῆς διδασκαλίας, ἡ δποία περιέπεσεν εἰς παροιμίαν. Τὰς ἰδέας τῶν Ὀρφικῶν περὶ τῆς φύσεως καὶ τῆς τύχης τῆς ψυχῆς, περὶ ἐγκρατείας, περὶ μυήσεως καὶ καθαρμοῦ, τὰ δποῖα ὥφειλον νὰ ἐγγυῶνται διὰ τὴν εἰς τὸν "Ἄδην μεταβαίνουσαν ψυχὴν ἐν ταξίδιον χωρὶς κινδύνους μὲν εὐτυχὲς τέρμα πλησίον τῶν θεῶν, εἰχον δεχθῆ καὶ οἱ Πιθαγόρειοι (ὅρα καὶ 63 γ 67 γ, 70 γ).

γενέσθαι, γενέσθαι (εἰς) ὄν.

ἀνύτω, κατορθώνω.

σαφές, τὸ ἀληθές, τὴν ἀλήθειαν.

εἰκότως, συνδετέον πρὸς τὸ οὐχὶ χαλεπὸν φέρω.
εὖ ἀνέχοι, καλῶς θὰ είχε, θὰ ἤμουν εὐχαριστημένος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 14.

εὔθυνς, ἀσυνδέτως, ἐπεξήγησις.

πνεῦμα, πνοή, ἄνεμος.

καπνός, ὄμοιώσις ἐξ Ιλ. Ψ 100 «ψυχὴ δὲ κατὰ χθονὸς ἡμέτε καπνὸς ὥχετο...».

διαπτομένη, διαπέτομαι, πετῶ ἐδῶ κι' ἔκει, ἐξαφανίζομαι.

παραμυθία, παργγορία, παραμυθητικοὶ λόγοι (ὅρα καὶ διαμυθιστοὶ γῶντες διαπομπαὶ λόγων κατωτέρω), καὶ ἄλλους πειθώ, ἀπόδειξις διὰ μαρτυριῶν.

πίστις, βεβαίωσις, ἐπιχείρημα, ἀπόδειξις.

ἔστι, διαρκῶς ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχῃ.

δύναμις, δύναμις ζωκή.

φρόνησις, ἡ δύναμις τοῦ νοεῖν. 'Η ἀθανασία τῆς ψυχῆς, ὡς καθορίζεται ἐδῶ, ἔχει ὄντως ἀξίαν, διότι ἡ ἀπλῆ ὑπαρξία τῆς ψυχῆς, ὡς παρ' Ὁμήρῳ, ὅπου τὰ εἴδωλα, διὰ νὰ ἐννοοῦν, πρέπει νὰ πίουν αἷμα, δὲν ἔχει οὐδεμίαν ἀξίαν.

διαμυθολογῶ, διηγοῦμαι μύθους, συζητῶ μὲ μύθους, ρίψοκινδυνεύω συζητῶν μὲ βάσιν μερικὰς ὑποθέσεις. "Ἄξιον σημειώσεως εἶναι τοῦτο ἐδῶ· ὅτι δηλ. ὁ Πλάτων ἐπίτηδες μεταχειρίζεται τὰς λέξεις παραμυθία καὶ διαμυθία μεν μεν μὲ λεπτὴν σημασιολογικὴν ἀπόχρωσιν, διὰ νὰ δείξῃ, ὅτι δὲν πρέπει νὰ περιμένωμεν αὐστηρῶς λογικὰς ἀποδείξεις, ἀλλ' ἀληθιοφανεῖς (εἰκὼς οὕτως ἔχειν). Πίστιν θέλει νὰ ἐμπνεύσῃ καὶ ἡ ἀπόδειξίς του εἶναι περισσότερον ἡθικὴ παρὰ θεωρητικὴ (ὅρα κεφ. 5, 61 καὶ κεφ. 13 69 γ).

κωμῳδιοποιός, ἐδῶ ὁ Πλάτων ὑπαινίσσεται εἴτε τὸν Ἀριστοφάνην, ὃ ὅποιος ἐγελοιοποίει τὸν Σωκράτη εἰς τὰς Νεφέλας (1484 κ. ἔκ.) εἴτε τὸν Εὔπολιν λέγοντα: μισῶ τὸν Σωκράτη τὸν πτωχὸν ἀδολέσχην.

ἀδιολεσχῶ, φλυαρῶ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 15.

αὐτὸς·τῇδέ πη, τὸ αὐτὸν ἀναφέρεται εἰς τὰ προηγούμενα, τὸ δὲ τῇδέ πη εἰς τὰ ἐπόμενα.

παλαιὸς λόγος, παλαιὰ δοξασία, παράδοσις (τῆς μετεμψυχώσεως ἡ μετενσωματώσεως). "Αν καὶ τὸ ἐπόμενον (70ε) μᾶς ὑπενθυμίζει τὸ δόγμα τοῦ Ἡρακλείτου, ὁ Πλάτων ἐνοεῖ ἐδῶ τὴν διδασκαλίαν τῶν Ὁρφικῶν καὶ Πυθαγορέων (ὅρα καὶ 63γ, 67γ, 69γ). Τὸ αὐτὸ περὶ μετεμψυχώσεως ἐπίστευον καὶ οἱ Αἰγύπτιοι.

μεμνήμεθα, ἐνθυμούμεθα.

ἄλλο τι, ἄλλο τι (ἐστιν) ή...

τοῦ ταῦτ' εἶναι, τοῦ ὅτι τοῦτο οὕτως ἔχει, ὅτι δηλ. ὁ θρῦλος εἶναι ὀρθός.

λόγος, ἐπιχείρημα, ἀπόδειξις.

κατ' ἀνθρώπων, ἐν σχέσει πρός... ὅσον ἀφορᾷ τοὺς...

κατὰ ζώων καὶ φυτῶν, ὁ Πλάτων δὲν θέλει νὰ ἀποδώσῃ ἀθανασίαν εἰς τὰ ζῷα καὶ φυτά, ἀλλὰ θέλει νὰ δείξῃ ὅτι ὁ νόμος τῆς γενέσεως ἐκ τῶν ἐναντίων εἶναι γενικός.

αἰσχρός, ἀσχημός.

ἔχω, γνωρίζω, κοινῶς κατέχω, τὸ ξέρω καλά.

ἔξι ἐναντίων τὰ ἐναντία, τοῦτο ήδη ήτο δόγμα τῶν Ἡρακλείτεων.

δυοῖν ὅντοιν, παράθεσις πληθυντικοῦ (ἐναντίων).

μεταξύ, μεταξὺ μείζονος καὶ ἐλάσσονος.

τὸ μέν... τὸ δέ... τὴν μὲν γένεσιν... τὴν δὲ ἄλλην.

διακρίνω — συγκρίνω, χωρίζω - ἐνώνω.

κάν..., καὶ (λέγομεν) ἀναγκαῖον ἂν εἶναι οὕτως ἔχειν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 16.

ἔγρηγορέναι — καθεύδειν, ἀγρυπνεῖν - κοιμᾶσθαι.

καὶ αἱ γενέσεις..., καὶ αἱ γενέσεις αὐτοῖν εἰσι δύο μεταξύ δυοῖν ὅντοιν.

συζυγία, ζεῦγος.

τὴν μὲν — τὴν δέ, ἐπιμερισμὸς εἰς τὸ τὰς γενέσεις.

καταδαρθάνειν — ἀνεγείρεσθαι, κοιμᾶσθαι - ἀγρυπνεῖν, ὑπνος - ἔγρήγορσις.

τοῖν, χρῆσις τοῦ ἀρσεν. ἄρθρου ἀντὶ τοῦ θηλυκοῦ.

ταύτη, ἐδῶ, εἰς τὸ σημεῖον αὐτό.

ἀναβιώσκεσθαι, ἀναβίωσις, τὸ νὰ ξαναζῇ κανείς.

ἔδοκει, ὁ παρατατ., διότι ἀποβλέπει εἰς κεφ. 15 70γ δ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 17.

ἀδίκως, χωρὶς λόγον, χωρὶς αἰτίαν.

ἀνταποδίδωμι, ἀμετάβ. ἀντιστοιχῶ.

ώσπερεὶ κύκλῳ περιιόντα, τρόπον τινὰ διαγράφοντα κυκλικὴν τροχιάν.

ἀνακάμπτω, (πάλιν. πλεονασμὸς) ἀμετάβ. ἐπανέρχομαι, ἐπιστρέφω. τελευτῶντα, ἐν τέλει, εἰς τὸ τέλος.

οἶν, παραδείγματος χάριν.

λῆρος, ἀρσ. (παραλήρημα) φλυαρία, ἀνοησία, ἀφέλεια παιδαρί- ὡδῆς.

τὸν Ἐνδυμίωνα, τὸν θρῦλον τοῦ Ἐνδυμίωνος. Ὁ Ἐνδυμίων, βο- σκὸς ὠραῖος, ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τοῦ Διὸς εἰς τὸν Ὀλυμπὸν, ὃπου προσείλκυσε διὰ τὴν ὠραιότητά του τὴν προσοχὴν τῆς Ἡρας. Διὰ τοῦτο ἐξεδιώχθη ὑπὸ τοῦ Διὸς καὶ ἐτιμωρήθη ὑπ’ αὐτοῦ εἰς αἰώνιον ὕπνον.

οὐδαμοῦ ἀν φαίνοιτο, δὲν θὰ ἐτόλμα νὰ φανῇ, δὲν θὰ ἡμπο- ροῦσε νὰ συμβῇ, δὲν θὰ είχεν καμμίαν ἀξίαν.

Ἄναξαγόρας, ὁ Κλαζομένιος, γεννηθεὶς περὶ τὸ 500 π.Χ. Διάση- μος φιλόσοφος, μαθηματικὸς καὶ ἀστρονόμος, ἐγκατασταθεὶς ἐν Ἀθή- ναις τῷ 460 π.Χ. περίπου. Οὗτος εἶπε τὸ περίφημον: «πάντα χρήματα ἔν δικοῦ, εἴτα νοῦς ἐλθὼν αὐτὰ διεκόσμησε». Δηλαδὴ ἀπὸ τὸ ἀρχικὸν χάρις ὁ Νοῦς (τὸ πνεῦμα) ὡργάνωσε τὸν κόσμον ἀρμονικῶς (ὅρα καὶ εἰσαγωγήν).

ἐκ τῶν ἀλλων, οὐχὶ ἐκ τῶν τεθνεώτων.

τίς μηχανή... ποῖος τρόπος θὰ ὑπῆρχε νὰ μή..

παντὸς μᾶλλον, περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλο (κεφ. 11, 67β)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 18.

ἐνὶ λόγῳ (ὑπομνήσω σε), μὲ μίαν ἀπόδειξιν...

αὐτοί, μόνοι των.

ἐπιστήμη, ἀκριβῆς γνῶσις, ἀληθῆς γνῶσις, γνῶσις.

δρθὸς λόγος, δρθὸς συλλογισμός, δρθὴ κρίσις.

ἔπειτα, μετὰ τὸ γενικὸν μέν, θέτει τὸ ἔπειτα εἰδικεύων τὸ παράδειγμα, ἀντὶ νὰ θέσῃ δέ.

διαγράμματα, γεωμετρικὰ σχήματα. Ὁ Πλάτων ὑπαίνεσσεται δ, τι καὶ ἐν τῷ «Μένωνι» κεφ. 15—21, 80 δ—86γ ἀναφέρεται: Δοῦλος τοῦ

Μένωνος ἐρωτώμενος καταλλήλως ὑπὸ τοῦ Σωκράτους εὐρίσκει ἀληθείας γεωμετρικάς, ὡς νὰ εἶχε διδαχθῆ γεωμετρίαν.

κατηγορεῖ, ἀποδεικνύει (ὅ ἄγων ἐπὶ τὰ διαγράμματα).

μαθεῖν, νὰ μάθω, νὰ ἀκούσω τοῦτο... δηλ. νὰ ἀναμνησθῶ.

γάρ, ὁ γάρ ἐδῶ εἶναι ἐπεξηγητικός.

ἐπίστασθαι, ἐν τῇ διανοίᾳ λαβεῖν, νὰ τὸ ἐγνώριζε.

ἢ ἄλλην τινὰ αἰσθησιν λαβών, ἢ δ' ἄλλης τινὸς αἰσθήσεως ἀντιληφθείσ.

οὐ μὴ ἡ αὐτὴ ἐπιστήμη, που δὲν εἶναι ἀντικείμενον τῆς αὐτῆς γνώσεως.

οὐ τὴν ἔννοιαν ἔλαβεν, τὸ ὅποῖον συνέλαβε μὲ τὸν νοῦν του.

παιδικά, κεφ. 12, 68 α.

ἔγνωσαν — ἔλαβον, γνωμικοὶ ἀόριστοι.

γεγραμμένον, ρ. γράφω, ζωγραφῶ.

ΚΕΦΑΛΙΟΝ 19.

εἴτε ἐλλείπει..., εἴτε τοῦτο ἐλλείπει (ύπολείπεται) τι ἔκείνου κατὰ τὴν δμοιότητα εἴτε μὴ (ἐλλείπει).

ἴσον, ἡ ίδέα τοῦ ίσου.

δ ἔστιν, τὸ ὄν, τὸ ὄντως ὄν, ἡ ίδέα.

ὄν, μετοχὴ ἐνδοτική. Ἐπίσης καὶ ὄντα (ταῦτα).

ἴσα, ἡ ίδέα τοῦ ίσου, ὁ πληθ. κατὰ τὰ ίσα πράγματα.

ταῦτα τε, τὰ πράγματα.

ἔως ὅν, ἔως ἂν ἔννοιήσῃς, ἐφ' ὅσον δηλ. ήθελες ἔννοήσει.

ἔνδει (ύποκ. τὰ ίσα - πράγματα —) τι ἔκείνου, εἶναι κατὰ τι κατώτερα ἔκείνου (τῆς ίδέας τοῦ ίσου).

τῷ, τῷ εἶναι, δηλ. ως πρὸς τὸ νὰ εἶναι.

οίον ἄλλο τι τῶν ὄντων, τρόπον τινὰ κάτι ἄλλο ἀπὸ τὰ ὄντα

ἔκεινο, τὸ ὄν, ἡ ίδέα.

προσέοικα, προσομοιάζω.

τὰ ίσα, τὰ ίσα πράγματα.

δρέγομαι, ἐπιθυμῶ, ποθῶ (δρεξις).

ταῦτὸν δὲ πάντα ταῦτα, τὸ αὐτὸ ίσχύει δι' ὅλας τὰς αἰσθήσεις, δὲν ὑπάρχει καμμία διαφορά...

τὰ ἐν ταῖς αἰσθήσεσιν (ίσα), τὰ αἰσθητὰ ίσα.

ἀνοίσειν, βραχ. ἀντί: ἀναφέροντες ἐννοήσειν, νὰ συγχρίνωμεν, νὰ συσχετίσωμεν

γενόμενοι εύθυς, εύθυς μάλις ἐγεννήθημεν.

πρὸ τούτων, τοῦ δρᾶν, ἀκούειν κλπ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 20.

αὐτὴν, τὴν ἐπιστήμην, τὴν γνῶσιν.

τὸ μεῖζον καὶ τὸ ἔλαττον, ἀντὶ νὰ εἴπῃ τὸ ἄνισον.

ἐπισφραγίζομαι, ἐπιθέτω τὴν σφραγῖδα, ἐπιθέτω ὡς σφραγῖδα ἐδῶ: δίδω τὸ χαρακτηριστικὸν δνομα, τὸν χαρακτηριστικὸν ὄρον.
τοῦτο δὲστι, αὐτὸ ποὺ ὑπάρχει, τὸ δν, ή ἴδεα.

καὶ... ἀποκρινόμενοι, κατὰ τὴν διαλεκτικὴν μέθοδον τῆς φιλοσοφικῆς ἐρεύνης, τὴν ὅποιαν χαρακτηρίζει ή ἐρωταπόκρισις.

ἐκάστοτε, εἰς ἔκαστην γέννησιν.

γίγνεσθαι, ἐκ τῶν προηγ. νοητέον τὸ ἀνάγκη (ἐστί).

ἀπόλλυμι, λησμονῶ, κοινῶς χάνω, ξεχάνω.

ἀναλαμβάνω, ἀνακτῶ.

δυνατὸν γάρ δὴ τοῦτο γε ἐφάνη, κεφ. 18 καὶ 19.

οὐδὲν ἄλλ' η..., οὐδὲν ἄλλο (ποιοῦσιν) η...

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 21.

δίδωμι λόγον, δίδω λόγον διατί, δικαιολογῶ.

πολὺ μᾶλλον, πολὺ περισσότερον, πολὺ τούναντίον.

τηνικάδε, αὐτὴν τὴν ὥραν, κοινῶς τέτοια ὥρα, (μετὰ τὴν θάνατον τοῦ Σωκράτους, διότι μόνον οἱ φιλόσοφοι εἶναι εἰς θέσιν νὰ δικαιολογοῦν περὶ δν ἐπίστανται).

ἐν ἀνθρώπου εἶδει, ἐν ἀνθρωπίνῃ μορφῇ.

φρόνησις, κεφ. 14, 70 β.

εἰ μὴ ἄρα, ἐκτὸς ἐὰν τυχόν, ἐκτὸς ἐὰν ἵσως.

ἐν... χρόνῳ, ἐξυπακούεται η ἐν τῷ γίννεσθαι.

ἔλαθον... οὐδὲν εἶπών, χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσω εἶπον κάτι δνευ περιεχομένου, δὲν εἶπον τίποτε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 22.

ἀναφέρω, κεφ. 19, 75 β.
 ἀπεικάζω, συγκρίνω, παρομοιάζω, παραβάλλω.
 ἄλλως, εἰς μάτην.
 ταῦτα... τάδε, αἱ ἴδει... αἱ ψυχαὶ (ἡ προῦπαρξίς τῆς ψυχῆς)
 ὑπερφυῶς, κεφ. 10, 66 α.
 εἰς... καταφεύγει ὁ λόγος, ὥραῖς πελειώνει ἡ συζήτησις
 (τὸ ἐπιχειρημα, ἡ ἀπόδειξις).
 καρτερώτατος, λίαν ἴσχυρογνώμων, λίαν ἐπίμονος.
 οὐκ ἔνδεῶς, λιπότης, ἀρκούντως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 23.

ἐνέστηκεν, ὑφίσταται ὡς κώλυμα, ἔναντιώνεται.
 διασκεδάννυμαι, διασκορπίζομαι, ἐξαφανίζομαι.
 τοῦ εἶναι, τῆς ὑπάρξεως.
 τοῦτο, ὁ διασκεδασμός.
 ἄλλοθέν ποθεν, ἐκ στοιχείων διαφορετικῶν ἀπὸ ἔκεινα, ποὺ συνί-
 σταται τὸ σῶμα.
 ὥσπερ ἡμισυ, τρόπον τινὰ τὸ ἡμισυ.
 τέλος ἔχειν, νὰ εἶναι τελεία.
 συντίθημι εἰς ταύτον, συνενώνω, συνδυάζω.
 αὗθις γίγνεσθαι, νὰ ἐπανέρχεται εἰς τὴν ζωήν.
 ὅπερ λέγεται, (ἀντὶ παρφημένου), ὅπως ἔχομεν εἴπει...

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 24.

διαπραγματεύομαι, συζητῶ, ἐξετάζω.
 ἔτι μᾶλλον, ἀκόμη διεξοδικώτερον (ἢ πρότερον).
 δέδοικα τὸ τῶν παιδῶν, κατέχομαι ἀπὸ τὸν φόβον, τὸν συνήθη
 εἰς τὰ παιδιά.
 διαφυσῶ, φυσῶ κατὰ διαφόρους διευθύνσεις. διασκορπίζω.
 ἄλλως τε καί, καὶ μάλιστα.
 πνεῦμα, ἀνεμος.
 ἐπιγελῶ, γελῶ ἐπιδοκιμάζων.
 ἐν ἡμῖν, ἐννοεῖ πάντας τοὺς παρόντας.

μορμολύκειον, κιυρίως τὸ προσωπεῖον, μὲ τὸ ὄποιον ἐφόβιζον τὰ παιδιά, φόβητρον, κοινῶς σκιάχτρο.

ἐπάδω, ἄδω ὡς ἐπωδήν· ἐπωδαὶ δὲ ἡσαν ἄσματα μαγικὰ ἢ λόγοι, δι’ ὃν ἐθεραπεύοντο νόσοι, τραύματα κλπ. ὅπως τὰ σημερινὰ ξόρκια. ‘Ο Πλάτων ἐδῷ ἐννοεῖ τοὺς φιλοσοφικούς λόγους πρὸς θεραπείαν νοσούσης ψυχῆς.

ἔξεπάδω, θεραπεύω μὲ ἐπωδάς.

ἐπωδός, ὁ θεραπεύων μὲ ἐπωδάς, ὁ μάγος.

βαρβάρων, ὁ Πλάτων δὲν ἀνεγνώριζεν ἐθνικὰς διαφορὰς εἰς τὴν ἐπιστήμην. ‘Ο ίδιος ἀπῆλθεν εἰς Αἴγυπτον πρὸς σπουδὴν.

ζητεῖν, νὴ ἔξετάζετε αὐτὸ τὸ ζήτημα.

ὑπάρξει, ἀπροσώπ. θὰ γίνουν.

ἀπολείπω, ἀφήνω τι ἀτέλεστον ἢ ἄρρητον, διακόπτω.

εἴ σοι ἡδομένῳ ἔστιν, ἐὰν σοῦ εἶναι εὐχάριστον.

πῶς γάρ οὐ μέλλει (μοι ἡδομένῳ εἶναι), καὶ διατὶ ὅχι; πῶς νὰ μὴ μοῦ εἶναι (εὐχάριστον);

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 25.

έαυτούς, αὐτοπαθ. ἀντων. γ' προσώπ. ἀντὶ α' ἡμᾶς αὐτούς.

συνθέτω, διαφέρει τοῦ προηγουμένου συντιθέντι, διότι ἡ σύνθεσις ἔξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχῃ.

φύσει, ἀνήκει εἰς τὸ ἐπόμενον προσήκει.

ταύτη ἥπερ, ἔτσι, ὅπως ἀκριβῶς, καθ' ὃν ἀκριβῶς τρόπον.

εἴπερ τω ἄλλω, κεφ. 2, 58 ε.

αεὶ κατὰ ταύτα καὶ ὡσαύτως ἔχει. Μὲ τὸν τεχνικὸν τοῦτον ὅρον ὁ Πλάτων χαρακτηρίζει πάντοτε τὰς ίδεας κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰ αἰσθητά: τὰ ἄλλοτ' ἄλλως (ἔχοντα) καὶ μηδέ ποτε κατὰ ταύτα, εἶναι πάντοτε τὰ ίδια μὲ τὸν ἔαυτὸν τους καὶ ὁ τρόπος τῆς ὑπάρξεως των εἶναι ἔνας καὶ ὁ ίδιος, εἶναι ἀναλλοίωτα αἰωνίως, εἶναι πάντοτε τὰ ίδια καὶ τὸν ίδιον τρόπον ἔχουν πάντοτε. “Ορα καὶ 78 δ.

δέ, ἐπαναλαμβάνεται ὁ δὲ πρὸς ἔξαρσιν, ἀντιθέτως.

ἴωμεν, ἐπανίωμεν.

ἔφ' ἄπερ (ἥλθομεν) ἐν τῷ ἔμπροσθεν λόγῳ κεφ. 10, 65 β ε. κ.έ.

αὐτὴ ἡ οὐσία, ἡς λόγον δίδομεν τοῦ εἶναι, αὐτὴ ἡ οὐσία (ἡ ίδεα, ἡ πραγματικότης), διὰ τὴν ὑπαρξίν τῆς ὄποιας δίδομεν λόγον

αὐτὸ ἔκαστον, δὲ ἔστιν, τὸ δὲ μία πραγματικότης, που
ὑπάρχει, τὸ δὲ, δὲ τι ἔκαστον εἶναι καθ' ἔκυτό, τὸ δὲ τοις δέ.

ἐνδέχομαι, ἐπιδέχομαι.

ἢ, ἐπαναλαμβάνεται ἡ ἐρώτησις ἀκριβέστερον ὑπὸ ἄλλην μορφήν.
μονοειδές, ἀπλοῦν, ἀσύνδετον.

οὐδέποτε οὐδαμῆ οὐδαμῶς οὐδεμίαν, ἐπισώρευσις κατὰ πλεο-
νασμὸν ἀρνήσεων πρὸς ἔξαρσιν τοῦ ἀναλλοιώτου.

τῶν ἔκεινοις δύμανύμων, τῶν δύμωνύμων μὲν ἔκεινας (τὰς ιδέας).

πᾶν τούναντίον, ὅλως ἀντιθέτως

οὐκ ἔστιν (ἄλλο τι) δτω (δοτ. δργαν.).

ἐπιλαμβάνομαι, ἀπτομαι, συλλαμβάνω, ἀντιλαμβάνομαι.

ἀειδής, ἀράτος.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν 26.

τίθημι, ὑποθέτω, παραδέχομαι, ἐπὶ α' καὶ β' προσώπου μετὰ τῶν
βούλει, βούλεσθε, θέλετε, τίθεται ὑποτακτική.

ἔχον, (θῶμεν)

ἄλλο τι, (ἔστιν ἢ).

ἡμων αὐτῶν, οὐχὶ αὐτοπαθής ἀντωνυμία.

τῷ εἰδει, μὲ ἥρθρον, διότι ἥδη ἐμνημόνευσε τὴν λέξιν.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν 27.

πάλαι, ώς ἐν κεφ. 10, 65 β καὶ ἔξης.

προσχρῶμαι, χρησιμοποιῶ προσέτι, διότι δύναται νὰ ἔξετάζῃ
ἡ ψυχὴ καὶ ἀνευ τῆς συνεργασίας τοῦ σώματος (κεφ. 10, 65 γ).

τὸ διὰ τοῦ σώματος, (σκοπεῖν), δηλ. τὸ δι' αἰσθήσεως.

ἴλιγγιῶ, (ἴλιγγος), ζαλίζομαι.

τοιούτων, δηλ. πλανωμένων καὶ ταραττομένων.

πλάνος, περιπλάνησις.

ἔκεινα, τὰ δὲ τοις δέ.

συγχωρῶ, συμφωνῶ.

ὅλω καὶ παντὶ, καὶ εἰς τὸ σύνολον καὶ εἰς τὰ μέρη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 28.

πεφυκέναι, πεφ. (τοιοῦτον) οἶον ἔρχεται.
ξυμβαίνει, ἔξαγεται ως ἀναγκαῖον συμπέρασμα.
νοητόν, τὸ νοοῦν (ἐνεργητικόν), ἀνόητον, τὸ μὴ νοοῦν.
αὖ, πῶς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 29.

τὸ παράπαν, ἐπίρρημα: παντελῶς.
ἐν ὁρατῷ, (τόπῳ), ἐννοεῖ τὸν τάφον.
διαπίπτω, διαλυόμενος καταρρέω, διαρρέω.
διαπνέομαι, διασκορπίζομαι ως καπνός, ἔξαφνίζομαι. Τὰ τρία
ἀπαρέμφατα ἀποτελοῦν κλίμακα ἀποσυνθέσεως.
ἐπιεικῶς, ἀρκετά, λίαν.
ἐπιμένω, παραμένω, διατηροῦμαι.
καί, φυσική σειρά: καὶ ἐὰν μὲν τις.
χαριέντως ἔχω τὸ σῶμα, ἔχω ἀνθηρὸν καὶ χαριτωμένον τὸ σῶμα.
ῶρα, ἡ ἀκμὴ τῆς ἡλικίας, ἡ ὥριμότης.
καὶ πάνυ μάλα (συχνὸν ἐπιμένει χρόνον).
συμπίπτω, συμμαζεύομαι, μαραίνομαι (μετὰ τὴν ἀφάρεσιν τῶν
ἐντοσθίων κλπ.).

δλίγου (δεῖν) δλον, σχεδὸν δλόκληρον (τὸ σῶμα).
ταριχευθέντες, ἡ ταρίχευσις ήτο συνήθης παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις
(Ἡρόδοτος βιβλ. 2 κεφ. 86...). Τοιαῦτα ταριχευθέντα πτώματα (μού-
μιες) ὑπάρχουν σήμερον καὶ εἰς τὸ Ἐθνικὸν Μουσεῖον.
ἀμήχανον δσον, ἀμέτρητον, ἐπ' ἀδριστον.
καὶ ἀν σαπῇ (τὸ σῶμα).
ώς ἔπος εἰπεῖν, σὰν νὰ εἰποῦμε, σχεδόν.
τοιοῦτον ἔτερον, (κεφ. 2,58 δ) δμοιον, ἀνάλογον μὲ τὴν ψυχήν).
γενναῖος, ὑπέροχος, εὐγενής, ἔξαίρετος.
εἰς "Αἰδου ως ἀληθῶς, εἰς τὸν πραγματικὸν "Αδην - καὶ οὐχὶ
τὸν "Αδην τοῦ πλήθους — 'Ο Πλάτων ὑπαινίσσεται ἐδῶ τὴν ἔτυμολογίαν
τῆς λέξεως "Αἰδης" (ἀειδής), τὸν δόποιον πιστεύει δητῶς ως ἀειδῆ,
ἀόρατον, ὅπου ἡ καθαρὰ ψυχὴ εὑρίσκει καταφύγιον πλησίον τοῦ θεοῦ.
ἰτέον, ρημ. ἐπίθ. τοῦ εἷμι, πρέπει νὰ ὑπάγῃ.
διαφυσῶμαι, (κεφ. 24, 77 δ), οἱ παρακ. παριστῶσι λόγῳ τῆς βε-
βαιότητος τοῦ λέγοντος τὴν πρᾶξιν ως τετελεσμένην.

πολλοῦ γε δεῖ, πολὺ ἀπέχει, καθε ἄλλο.

κοινωνοῦσα, διορίζει τὴν προηγουμένην μετοχήν.

έκοῦσα εἶναι, ἔκουσίως· τὸ ἀπαρ. πλεονάζει μετὰ τὴν μετοχήν.

τῷ ὅντι, τῷ ὅντι μελετῶ σα ῥᾷδίως τεθνάναι.

οὐκοῦν, ἐπανέρχεται εἰς τὴν ὑπὸ τῆς παρενθετικῆς: τὸ δὲ οὐ-

δέν... διακοπεῖσαν πρότασιν: ἐὰν μὲν καθαρά...

ὑπάρχει αὐτῇ, ἀπροσώπ., τῆς ἐπιτρέπεται, δύναται.

ἄνοια, ἔλλειψις νοῦ, ἀφροσύνη, παραλογισμός.

κατὰ τῶν μεμυημένων, ὅσον ἀφορᾶ τοὺς μεμυημένους εἰς τὰ μυστήρια, τὰ Ὀρφικὰ (ὅρα καὶ κεφ. 13, 69 γ.).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 30.

Ἐὰν δέ, εἶναι ἀντίθεσις εἰς τὸ προηγούμ. ἐὰν μὲν καθαρά...

γοητεύω, μαγεύω (ὅρα κεφ. 11, 66 δ).

σκοτώδης, σκοτεινός.

αἱρετόν, καταληπτόν, ὃ τι δὲν εἶναι σκοτεινὸν διὰ τὰ μάτια καὶ ἀόρατον, προσιτὸν δὲ εἰς τὴν νόγσιν καὶ διὰ τῆς φιλοσοφίας καταληπτόν, τοῦτο δὲ συνηθισμένη καὶ νὰ τὸ μισῆ καὶ νὰ τὸ τρέμη καὶ νὰ τὸ ἀποφεύγη, νομίζεις λοιπόν, δτι μία ψυχὴ εἰς τοιαύτην κατάστασιν θὰ ἀποχωρίσῃ — τοῦ σώματος — καὶ θὰ εἶναι αὐτὴ καθ' ἔκυρην ὄλοκάθαρη; οἴει..., ἀπόδοσις εἰς τὸ ἐὰν δὲ γε.

εἴλικρινής, καθαρός, ὄλοκάθαρος.

οὐδ' ὁπωστιοῦν, κατ' οὐδένα τρόπον.

διαλαμβάνω, πιάνω ἀπὸ τὴν μέσην (ὅρος παλαιστικός).

διειλημμένην, (ἀπαλλάξεσθαι).

δμιλία, συναναστροφή.

συνουσία, ἀγώριστος συμβίωσις, συναναστροφή, κοινωνία.

μελέτη, μέριμνα (διὰ το σῶμα).

ἐμποιῶ ξύμφυτον, κάνω συμφύές, συγχωνεύω.

ἐμβριθής, βαρύς, ἐπαχθής.

μνήματα, μνημεῖα νεκρῶν.

κυλινδοῦμαι, κυλίομαι, περιφέρομαι, στριφογυρνῶ.

σκιοειδῆ φαντάσματα, δημάδεις δοξασίαι περὶ φαντασμάτων, ὡς καὶ οἱ παρ' ἡμῖν βρυκόλακες.

εἴδωλα, ὄμοιώματα.

είναι, (εἰκὸς (έστι).
 τίνω δίκην, δίδωμι δίκην, τιμωροῦμα.
 τροφῆς, γεν. αἵτ. τροφή, ἀγωγή, τρόπος τοῦ βίου.
 ἐπιθυμίᾳ, δοτ. αἵτ. ξυνεπακολουθοῦντος, γεν. ἀντικειμενική.
 ἐνδεθῶσιν εἰς σῶμα, δεσμευθοῦν μέσα εἰς τὸ σῶμα, ἐνσαρκω-
 θοῦν (ὅρα κεφ. 15, 70 γ.).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 32.

εἰς τοιαῦτα ἥθη, εἰς ζῶα ποὺ ἔχουν ἥθη ἀνάλογα μ' ἔκεῖνα...
 μελετῶ τι, φροντίζω περὶ τινος, ἀσκῶ τι.
 γαστριμαργία, ἀδηφαγία.
 ὕβρις, ἀσέλγεια.
 εὐλαβοῦμαι, φέρομαι ὡς εὐλαβής, προφυλάττομαι, μὴ διευλαβη-
 μένους, ἀναιδῶς ζήσαντας.
 ἵκτινος, εἶδος ιέρακος, κοινῶς περδικογέρακο.
 ἀμέλει, προστακτ. τοῦ ἀμελεῖν, μὴ σέ μέλη, βεβαίως.
 ἐπιτηδεύω, ἀσκῶ, οἱ ἀσκήσαντες τὴν κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν
 ἀρετήν.
 γεγονυῖα, ἡ ὅποίᾳ ἀποκτᾶται.
 πολιτικόν, κοινωνικῶς ὡργανωμένον, κοινωνικόν.
 μέτριος, χρηστός, μητρημένος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 32.

οὐ θέμις, (έστι τινι), δὲν είναι ἐπιτετραμμένον.
 φιλομαθής, φιλόσοφος.
 καρτερῶ, ὑπομένω σταθερῶς, ἀντέχω εἰς τὰς στερήσεις.
 οἰκοφθορία, καταστροφὴ τῆς περιουσίας.
 ἀτιμία, ἔλλειψις τιμῶν, στέρησις τιμῶν.
 ἀδοξία, ἔλλειψις δόξης, ἀσημότης.
 μοχθηρία, ταπεινὴ κοινωνικὴ θέσις.
 τοιγάρτοι, διὰ τοῦτο λοιπόν.
 ἄπασιν, ἄπ. χαίρειν εἰπόντες.
 πλάττω σώματα, φροντίζω νὰ κάμω ὠραῖα σώματα.
 αὐτοῖς, (τοῖς πλάττουσι σώματα).
 λύσις, ἔξιλέωσις, ἀπολύτρωσις.

ταύτη τρέπονται, ἀκολουθοῦν αὐτὴν τὴν δδόν.
ἐκείνη, τῇ φιλοσοφίᾳ.
ἢ ὑφηγεῖται, τὴν δοκίμων ὑποδεικνύει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 33.

παραλαβοῦσα, ὡς παιδαγωγός.
ἀτεχνῶς, ὅλως διόλου, τελείως (κεφ. 2, 59 α).
εἰργμός, εἰρχτή, φυλακή.
τοῦ εἰργμοῦ τὴν δεινότητα κατιδοῦσα ὅτι... πρόληψις, ἀντί:
κατιδοῦσα (ἡ φιλοσοφία), ὅτι τοῦ εἰργμοῦ ἡ δεινότης
δι' ἐπιθυμίας ἐστίν, εἶναι δηλ. ἔργον τῆς ἐπιθυμίας, εἶναι δηλ.
συνδεδεμένη μὲ τὴν ἐπιθυμίαν.
ώς ἄν... εἴη τοῦ δεδέσθαι, συμπερ. (ώστε μάλιστα ἂν εἶναι τὸν
δεδεμένον ξυλλήπτορα), ὡστε νὰ εἶναι πρὸ παντὸς αὐτὸς ὁ ἕδιος ὁ δεμέ-
νος συνεργός εἰς τὸ δέσμῳν του.
παραμυθοῦμαι, παραινῶ μὲ παραμυθητικοὺς λόγους, ἐνθαρρύνω.
σκέψις, παρατήρησις, ἔρευνα.
ἀναχωρῶ, ὑποστρέφω, ὑποχωρῶ, ἀποσύρομαι.
ὅτι, ὅτι τῶν ὄντων.
δι' ἄλλων, δι' ἄλλων μέσων, τῶν αἰσθήσεων, ἀντίθεσις εἰς τό...
αὐτὴ καθ' αὐτὴν.
ἐν ἄλλοις δὲν ἄλλο, διάφορον δὲν εἰς διαφόρους περιπτώσεις, ἀντί-
θεσις εἰς τὸ αὐτὸ καθ' αὐτό.
ἥγεισθαι, ἔξαρταται ἀπὸ τὸ παρακελευθέρη.
ἔπαθεν, γνωμικὸς ἀόριστος.
ῶν, γενικὴ διαιρετική.
οἷον..., ἐπεξήγησις εἰς τὸ τοσοῦτον κακόν.
λογίζομαι, ἀντιλαμβάνομαι, λογαριάζω.
ἄμα τε... καί, τὸ σύγχρονον, συγχρόνως καί.
οὐχ οὕτως ἔχον, ἀν καὶ δὲν ἔχει οὕτως. 'Ο Πλάτων ἐδῶ λέγει,
ὅτι μέγιστον κακὸν δὲν εἶναι αἱ συνέπειαι τοῦ πάθους, ἀλλὰ ἡ πλάνη ἡ
ἔμφυτος εἰς αὐτό, ὅτι δηλ. τὸ ἀντικείμενόν του ἔχει μεγίστην πραγματι-
κότητα καὶ ἀξίαν, ἐνῷ τούναντίον ὡς ὄρατὸν οὐδεμίαν τοιαύτην ἔχει.
προσηλῶ, καρφώνω.
προσπερονῶ, καρφώνω μὲ περόνην, προσκολλῶ.

δόμοδοξῶ, ἔχω τὴν αὐτὴν γνώμην.
όμότροπος, ὁ ἔχων τοὺς αὐτοὺς τρόπους.
όμότροφος, ὁ ἔχων τὴν αὐτὴν δίαιταν, ἀγωγήν.
ἀναπλέα, (ἀνάπλεως) γεμάτη, μολυσμένη ἀπὸ...
πίπτειν, λόγῳ τοῦ βάρους, τῶν ύλικῶν στοιχείων.
ἀμοιρος, ἀμέτοχος.

συνουσία, (κεφ. 30, 81 γ), αἱ γεν. θείοις... ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς λ. συνουσίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 34.

οἱ δικαίως φιλομαθεῖς, οἱ γνησίως φιλόσοφοι.
οὐ γάρ, ὅχι βέβαια.
ἔαυτὴν, τὴν ψυχὴν (πλαγίᾳ ἀντανάκλασις).
πάλιν αὖ, πλεονασμός.
ἔγκαταδέω, δένω στερεῶς εἰς τι.
ἀνήνυτος, (ἀνὺ (τ) ω) ἀτελείωτος.
μεταχειριζομένην, μεταχ. (τὴν ψυχὴν) τινὰ ἵστὸν ἐν αντίως Πηνελόπη ἐξήλων τὴν νύκτα δι τι ὑφαίνε τὴν ἡμέραν, ἐνῷ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνοήτου ὑφαίνει εἰς τὸ σκότος τῶν παθῶν τὰ δεσμὰ, τὰ ὅποια ἡ ἀληθῆς φιλοσοφία ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σκέψεως προσπαθεῖ νὰ διαλύσῃ (ξηλώσῃ).

ἐν τούτῳ οὖσα, ἐνδιατρίβουσα ἐν τούτῳ, προσηλωμένη εἰς αὐτό.
τὸ ἀληθές..., ἐπεξήγησις εἰς τὸ ἐν τούτῳ.
ἀδόξαστον, τὸ μὴ ἐξαρτώμενον ἐκ τῆς ἀτομικῆς δόξης, αἱ ιδέαι.
ἀπηλλάχθαι, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ οἴεται δεῖν.
οὐδὲν δεινόν, (ἐστι), δὲν ὑπάρχει φόβος.
ὅπως μή, μήπως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 63.

τὸ μέν, ἀντίθεσις πρὸς τὸ ἀκολουθον μέντοι.
τοιαῦτ' ἄττα, τέτοια περίπου.
ἄξιόν (ἐστι) κινδυνεῦσαι, ἀξίζει νὰ κινδυνεύσῃ κανεὶς μὴ διαψευσθῇ.
καλός, ὡραῖος, διότι περιέχει ὡραίας ἐλπίδας.
ἐπίκδω, κεφ. 24, 77, ε ψάλλω ώς ἐξορκισμόν.
ἡδονὰς — κόσμους, ὅρα κεφ. 9, 64 δ ε.

εῖασε χαίρειν, κεφ. 9, 64 γ, ἐπεριφρόνησεν.

πλέον θάτερον... μᾶλλον τὸ ἀντίθετον, μεγαλύτερον κακόν.

ἡγησάμενος, ἡγησ. ἀπεργάζεσθαι (αὐτοὺς — τοὺς κόσμους).

σωφροσύνη... ἀληθείᾳ, ἐπεξήγ. εἰς τὸ τῷ αὐτῇ σε κόσμῳ.

καλῆ, τὰ ἐδῶ λεγόμενα εἶναι μία ἀδρά ἀνακεφαλαίωσις τοῦ διαλό-

γου καὶ μάλιστα τῶν : 63 γ, 64 δ, 69 β, 82 γ, 82ε, 84 β, 107 γ δ, 108 δ κλπ.

οἱ ἄλλοι, οἱ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ Φαιδωνος μνημονευθέντες φίλοι.

εἰς αὐθις, ἄλλην φοράν, ἄλλοτε.

ἀνὴρ τραγικός, ἔνας ἥρως τραγῳδίας.

νεκρὸν λούειν, ἐπεξήγ. Τὸ λούειν τοὺς νεκροὺς ἵτο σύνηθες εἰς τοὺς ἀρχαίους διὰ λόγους θρησκευτικούς, διότι ὁ ἀποθανὼν θὰ ἥρχετο εἰς συνάφειαν πρὸς τοὺς θεοὺς καὶ ἐπομένως ἐπρεπε νὰ εἶναι καθαρὸς ('Οδυσ. ω 44, 'Ιλ. Σ 345, 'Ηροδ. βιβλ. 2, 86, Σοφοκλ. 'Αντιγ. 1201). 'Η αὐτὴ συνήθεια ἐπικρατεῖ καὶ σήμερον παρ' ἡμῖν καθαριζομένων τῶν νεκρῶν δι' οἴνου δξους κλπ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 61.

εἰεν, καλά, ἔστω διὰ τοῦ εἴεν ὁ λέγων δηλοῖ συγκατάθεσιν, διὰ νὰ μεταβῇ εἰς ἄλλο θέμα.

ἐπιστέλλω, (ἐπιστολὴ) γράφω, παραγγέλλω, ἀφήνω τὴν τελευταίαν παραγγελίαν.

ὅτι ὁ τι ποιεῖν τες.

ἐν χάριτι ποιῶ τινε, χαρίζομαι εἰς τινα, κάνω κάτι διὰ νὰ ἔξυπηρτησω καὶ εὐχαριστήσω τινά.

καινότερον, ὁ συγκρ. βαθμὸς ἀντὶ τοῦ θετικοῦ.

ύμῶν αὐτῶν, τῆς ψυχῆς σας.

διμολογῶ, ὑπόσχομαι, κατ' ἄλλους ἐρμηνευτάς : συμφωνῶ.

ώσπερ κατ' ἔχην, τρόπον τινὰ ἀκόλουθούντες τὰ ἔχην.

οὐδὲν πλέον ποιήσετε, δὲν θὰ κατορθώσετε τίποτε.

θάπτωμεν... τρόπον, ἡ ταφὴ ἐγίνετο κατὰ δύο τρόπους, ἢ διὰ καύσεως ἢ διὰ κατορύζεως.

ἔγώ, ὁ Σωκράτης ἐπίστευεν, δτι ἐ γ ὡ εἶναι ἡ ψυχὴ καὶ ὅχι τὸ σῶμα.

διατάττω, διευθύνω.

εἰς μακάρων... εὐδαιμονίας, εἰς τόπους εύτυχισμένους, ὅπου μακάριοι κατοικοῦν (κεφ. 8, 63 γ).

ἄλλως, εἰς μάτην (κεφ. 22, 66 ε).

ἥγγυαστο, ὅρα τὴν λέξιν : ὁ πατὴρ αὐτοῦ, κεφ. 2, 59 β.
οὗτος μὲν γάρ, (ἥγγυαστο).

ἢ μήν, ἀληθῶς.

παραμενεῖν, (με).

ῥᾶσον φέρω, ὑποφέρω εὔκολώτερον, καλύτερον.

προτίθεμαι τὸν νεκρόν, ἐκθέτω τὸν νεκρὸν κεκοσμημένον πρὸ^{της} ταφῆς.

ἐκφέρω, κάνω τὴν ἔκφορὰν τοῦ νεκροῦ.

καλῶς, ὄρθως, διότι τὸ νὰ λέγῃ ὁ Κρίτων, ὅτι θάπτει τὸν Σωκράτη ἀντὶ νὰ λέγῃ ὅτι θάπτει τὸ σῶμα τοῦ Σωκράτους, δὲν εἶναι ὄρθον.

εἰς αὐτὸ τοῦτο πλημμελές (ἐστι), αὐτὸ καθ' αὐτὸ εἶναι σφάλμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 65.

ἀνίστατο εἰς... βραχυλογία ἀντί : ἀναστὰς ἦει εἰς... . ἢ ἀνίστατο καὶ ἦει εἰς ... .

τοτὲ δ' αὖ, ως ἐὰν προηγεῖτο τοτὲ μέν.

ἀτεχνῶς, κεφ. 2, 59 α. προσδιορίζει τὸ ὄρφανοι.

τὰ παιδία, ὅρα λέξιν Εχνθίππη κεφ. 3, 60 α.

οἰκεῖαι γυναῖκες, ἡ Εχνθίππη καὶ αἱ συγγενεῖς γυναῖκες.

ἐναντίον τοῦ Κρίτωνος, ἐνώπιον τοῦ Κρίτωνος.

κα :αγιγνώσκω, κατηγορῶ, ἀποδίδω ως μομφήν.

ἀρχόντων, τῶν ἔνδεκα, κεφ. 2, 58 δ.

ἄλλως, καὶ ἔξ ἄλλων περιπτώσεων.

ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, τῆς φυλακίσεως τοῦ Σωκράτους.

τοὺς αἰτίους, ἔννοει τοὺς κατηγόρους κλπ.

τὰ ἀναγκαῖα, τὸ ἀναπότρεπτον, τὸ μοιραῖον (κεφ. 6, 62 γ).

ἀστεῖος, εὐγενῆς τοὺς τρόπους, (ὅπως εἶναι οἱ ἀστοὶ κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς ἀγροίκους), λεπτός.

λῶστος, ἄριστος, χρυσὸς ἀνθρωπος.

ὁ ἀνθρωπος, ὁ μέλλων νὰ δώσῃ τὸ φάρμακον.

πίνοντες, τὸ κώνειον.

ἔγχωρεῖ, ἀπροσώπως, ἔξεστι, ὑπάρχει ἀκόμη καιρός.

ծφλισκάνω γέλωτα, θεωροῦμαι γελοῖος.

γλίχομαι, ποθῶ, ἐπιθυμῶ ἔξαιρετικά.

οὐδενὸς ἔτι ἐνόντος, ἐνῷ δὲν ὑπάρχει πλέον τίποτε ἐκ τῆς ζωῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 66.

παῖς, ὑπηρέτης τοῦ Κρίτωνος (κεφ. 3, 60 α).

κύλιξ, ποτήριον κυρίως κρασοπότηρον, εύρυ, δίωτον.

ῷ βέλτιστε, φίλτατε, ἀγαπητέ μου, καλέ.

γάρ, ἐπειδὴ, καὶ αἰτιολογεῖ τὸ τί χρὴ ποιεῖν.

περίειμι, περιπατῶ, περιτίθεμαι — κατακεῖσθαι, ἀμφότερα ἔξαρτῶνται ἐκ τοῦ χρῆ.

αὐτὸς ποιήσει, θὰ ἐνεργήσῃ μόνον του.

ὅρέγω, (ὅργυιά) ἐκτείνω, προσφέρω.

ἴλεως, ἴλαρδς, εὔθυμος, χαρούμενος, γαλήνιος.

τρέω, τρέπομαι εἰς φυγὴν ἐκ φόβου, οὐδὲν τρέσας, ἄνευ φόβου.

οὐδὲ διαφθείρας οὔτε... προσώπου, καὶ χωρὶς νὰ ἀλλοιώσῃ οὔτε τὸ χρῶμα του οὔτε τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου του.

ταυρηδόν, μὲ βλέμμα ταύρου, μὲ βλέμμα ἀτενές.

ἀποσπένδω, προσφέρω σπονδήν.

μέτριος, ἵκανός, ἀρκετός.

μανθάνω, ἐννοῶ, καταλαβαίνω.

ἄλλ' εὔχεσθαι γέ που, ἄλλ' ἀφοῦ δὲν ἐπιτρέπεται σπονδή, ἐπιτρεπεται ὅμως τούλαχιστον — νομίζω — ἡ εὔχη.

χρή (εὕχε σθα !).

ἐπισχόμενος, (τὴν κύλικα), ἀφοῦ ἐκράτησε τὸ ποτήριον εἰς τὰ κείλη του, ἡ ἀφοῦ ἐκράτησε τὴν ἀναπνοήν του ἡ ἀφοῦ ἔμεινεν ἀκίνητος. εὔκόλως, μὲ ἀταραχίαν, χωρὶς δυστροπίαν.

ἐπιεικῶς, μόλις, ὅπωσδήποτε.

οὐκέτι, (οἷοί τι ἦμεν).

βίᾳ ἐμοῦ αὐτοῦ, παρὰ τὴν προσπάθειάν μου νὰ συγκρατηθῶ. ἀστακτὶ ἔχώρει, ἔτρεχαν κρουνηδόν, ποτάμι (οὐχὶ κατὰ σταγόνας) ἔγκαλυψάμενος, καλύψας διὰ τοῦ ἴματίου τὸ πρόσωπον.

οἶου, διότι τοιούτου.

ἀναβρυχῶμαι, ἐκβάλλω βρυχηθμὸν ὀδύνης, ξεσπῶ εἰς θρήνους.

οὐδένα δντινα οὐ, ἔλξις (οὐδεὶς ἦν, δντινα οὐ), πάντας.

κατακλῶ, συντρίβω, ῥαγίζω τὴν καρδίαν.

οὐχ ἤκιστα, λιτότης, πρὸ παντός.

πλημμελῶ, κάνω μουσικὸν σφάλμα, μεταφορικῶς ἀμαρτάνω, κάνω ἀνόητα πράγματα.

εύφημία, τὰ καλὰ λόγια ἢ ή σιωπή· οἱ παριστάμενοι εἰς θυσίαν ὥφειλον νὰ λέγουν καλὰ λόγια ἢ νὰ σιωπῶσι, μήπως ἀκουσίως εἴπουν ἀσχημα λόγια. 'Επειδὴ δὲ καὶ ὁ θάνατος κατὰ τους Πυθαγορέους ἦτο ἴερὰ στιγμή, διότι μᾶς φέρει εἰς ἐπαφὴν πρὸς τὸ θεῖον, ἐπρέσβευον οὗτοι, δῆτι πρέπει νὰ ἀποθνήσκωμεν ἐν εὐφημίᾳ.

ἐπέχω, κρατῶ, σταματῶ, συγκρατῶ, παύομαι.

οἶ, ἔγκλισις (οἶ), αὐτῷ.

διαλιπών χρόνον, μετὰ πάροδον χρόνου.

οὐκ, εἰς τὸ ἐννοούμενον αἰσθάνεσθαι.

ἐπανιών, προχωρῶν πρὸς τὰ ἐπάνω τοῦ σώματος μὲ τὸ χέρι του.

αὐτός, δὲ πηρέτης.

ἡτρον, ὑπογάστριον.

ἐνεκεκάλυπτο, οἱ ἀρχαῖοι ἐσυνήθιζον κατὰ τὰς ἐπιθανατίους στιγμὰς νὰ καλύπτουν τὸ πρόσωπον τοῦ ἀποθνήσκοντος.

ἀλεκτρυόνα, οἱ θεραπευόμενοι ἐθυσίαζον εἰς τὸν Ἀσκληπιὸν ἕνα πετεινόν. 'Ο Σωκράτης λοιπὸν ἐπιθυμεῖ νὰ κάμη αὐτὴν τὴν θυσίαν διὰ τοῦ Κρίτωνας εἰς ἐκδήλωσιν εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν θεὸν τῆς ὑγείας, διότι νομίζει ὅτι τὴν στιγμὴν τοῦ θανάτου του θεραπεύεται ἀπὸ ὅ τι εἰς τὸν διάλογον ἔχαρακτήρισεν ὡς νόσον : τὴν ἔνωσιν τῆς ψυχῆς μὲ τὸ σῶμα

ἔκινηθη, κατελήφθη ὑπὸ σπασμοῦ.

συνέλαβε, ἔκλεισε (ἔπιασε μαζί τὰ χεῖλη...).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 67.

καὶ ἄλλως, καὶ ἐν γένει, καὶ ἐπὶ πλέον.

ΝΙΚ. ΖΑΦΕΙΡΙΟΤ — Ν. ΚΑΙ Κ. ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1974

Ε Ι Σ Α Γ Ω Γ Η

1. ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΑΞΙΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Ίδιάζονσαν θέσιν μεταξὺ τῶν πλατωνικῶν ἔργων ἔχει ὁ προκείμενος διάλογος καὶ διὰ τὸ περιεχόμενον καὶ διὰ τὴν τεχνικὴν του σύνθεσιν. Εἰς αὐτὸν ἐμφανίζεται ἡ ἀντίθεσις τῆς γνησίας φιλοσοφικῆς σκέψεως πρὸς τὰς ἐντυπωσιακὰς ἐπιδείξεις ἐκείνων, οἵτινες νομίζονται σοφαί, ἀλλὰ δὲν εἰναν. Τοῦτο εἴναι τὸ κύριον θέμα τοῦ διαλόγου καὶ τὸ θέμα ἀντὸν πλαισιώνεται μὲ τεχνικὴν πλοκὴν τῶν ἐπεισοδίων καὶ μὲ τελείαν ἥθουσιάν τῶν προσώπων. Τοιουτορόπως ἡ φιλοσοφικὴ αὐτὴ διατριβὴ ἀποτελεῖ συγχρόνως καὶ λογοτεχνικὸν ἀριστούργημα.

2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ.

Εἰς τὸ πρῶτον κεφάλαιον παρουσιάζεται ὁ Σωκράτης διαλεγόμενος πρός τινα ἑταῖρον, ἄγγωστον εἰς ἡμᾶς. Εἰς τὰ λοιπὰ 39 κεφάλαια ὁμιλεῖ μόνον ὁ Σωκράτης, ἐνῷ ὁ ἑταῖρος ἀκούει συνεχῆ διήγησιν τοῦ Σωκράτους, χωρὶς καθόλου νὰ τὸν διακόψῃ. Κατὰ τὴν διήγησιν αὐτὴν ὁ Σωκράτης περιγράφει συγκέντρωσιν σοφῶν ἀνδρῶν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πλουσιωτάτου Καλλίου καὶ ἐπαναλαμβάνει ἓνα μακρότατον διάλογον, τὸν ὅποιον είχε μὲ δόλους αὐτοὺς τοὺς σοφοὺς καὶ ιδίᾳ μὲ τὸν σοφώτατον Πρωταγόραν.

Ἡ συνάντησις αὐτὴ ὑποτίθεται γενομένη περὶ τὸ 432 π.χ., ὡς γίνεται φαερόν ἐκ τῆς ὑποδηλούμενης ἡλικίας τῶν κνοῖων προσώπων (κεφ. 5, 7, 8, 10 καὶ 40), πάντως ὅχι μετὰ τὸ 432, διότι δὲν γίνεται ἐν τῷ διαλόγῳ οὐδὲ, ἡ ἐλαχίστη μνεία τῶν γεγονότων, τὰ ὅποια συνετάραξαν τὴν Ἐλλάδα μετὰ τὴν χρονολογίαν ταύτην. Κατὰ τὸν χρόνον τοῦ διαλόγου οἱ Ἀθηναῖοι, μέγα φρονοῦντες εἰσέτι διὰ τὴν ἡγεμονίαν καὶ διὰ τὴν ἀνὰ τὴν Ἐλλάδα αἰγλην τῆς πόλεώς των, ἥδηναντο νὰ ἀπολαμβάνουν τὴν ἐξαίρετον ἥδοντὴν τῶν φιλοσοφικῶν λόγων, ἀπερίσπαστοι ἀπὸ τὴν ἀγωνίαν καὶ τὰς συμφορὰς τοῦ μετ' ὀλίγον ἐπακολούθησαντος πολέμου.

3. ΣΟΦΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΟΦΙΣΤΑΙ.

Περὶ τοὺς χρόνους τούτους συμπίπτει καὶ ἡ πλήρης διαμόρφωσις τοῦ νέου τρόπου τῆς φιλοσοφικῆς ἐρεύνης καὶ τῆς ἀνωτέρας παιδείας, ἥτις εἶναι γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄντομα σοφιστικὴ καὶ ἡ οὐσία τῆς φιλοσοφίας. Εἶναι ίστορικῶς ἐξηκούτων φιλοσοφικῶν οἱ λόγοι καὶ οἱ σκοποὶ τῆς νέας πνευματικῆς κατευθύνσεως, ἡ δοπία ἐσημειώθη εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ πέμπτου αἰώνος.

Ἡ φιλοσοφία ἐν Ἑλλάδι εἶχε συστηματικῶς ἀπὸ τοῦ ἔκτου ἥδη αἰώνος, ὅποτε Θαλῆς ὁ Μιλήσιος ἐπεκείθησε νὰ ἐρμηνεύσῃ τὴν γένεσιν τῶν ὄντων ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς. Ἐσημείωσε δὲ σημαντικὴν ἐξέλιξιν διὰ τῶν φιλοσοφικῶν σχολῶν, αἵτινες ἰδρύθησαν εἰς τὴν Μικρασιατικὴν καὶ Ἰταλιωτικὴν Ἑλλάδα. Οἱ ἐκπρόσωποι τῶν σχολῶν τούτων περιέλαβον εἰς τὴν φιλοσοφικήν των ἐρευναν προβλήματα κοσμογονικά, ἥθικά, γνωσιολογικά καὶ θεολογικά, διεμορφώθησαν δὲ φιλοσοφικὰ συστήματα, τὰ δοπῖα εἶναι θαύματα διανοητικῆς συλλήψεως καὶ ἐρμηνευτικῆς ἀλληλουχίας.

Περὶ τὰ μέσα τοῦ ἔκτου αἰώνος ὁ Σάμιος Πνθαγόρας ἐσυστημάτισε πλήρη κοσμοθεωρίαν, ἔρμηνεών τὴν ἀρχὴν τῶν ὄντων διὰ τοῦ ἀρχού θεοῦ. Ὁλίγον βραδύτερον, περὶ τὸ 500, ἤκμασεν ἡ φιλοσοφικὴ σχολὴ τῆς Ἐλέας ἐν τῇ Κάτω Ἰταλίᾳ. Ὁ κατ' ἐξοχὴν ἀντιπρόσωπος τῆς σχολῆς ταύτης Παρμενίδης ἀπέρριπτε τὴν ἀλήθειαν τοῦ γίγνεσθαι σεῖς καὶ διεκήρυξεν ὅτι μόνον τὸ εἰναι εἶναι πραγματικὴ κατάστασις, συλλαμβανομένη διὰ τοῦ νοῦ. Τὸ γίγνεσθαι εἶναι ἀπατηλὴ ἐντύπωσις τῶν ἀνθρωπίνων αἰσθήσεων, αἱ δοπῖαι εἶναι καὶ οἱ μάρτυρες τῆς ἀλήθειας. Καὶ ἐπειδὴ μόνον διὰ τῶν αἰσθήσεων γνωρίζομεν τὰ περὶ ἡμᾶς ὄντα, ἡ θεωρία τῶν Ἐλεατῶν ἡρεύετο τὴν δυνατότητα τῆς γνώσεως.

Ἐπίσης περὶ τὰ 500 ἐφιλοσόφησεν ὁ Ἐφέσιος Ἡράκλειτος ἀπορρίπτων καὶ οὗτος τὴν ἀπὸ τῶν αἰσθήσεων γνῶσιν. Ἀντιθέτως δύος πρὸς τοὺς Ἐλεάτας ἐδίδασκεν ὅτι μόνον τὸ γίγνεσθαι εἶναι καὶ ἀδιάλειπτος ροή τῶν ὄντων ὑπάρχει (πανταρεῖ), τὸ δὲ εἰναι οὕτε ὑπάρχει οὔτε εἶναι δυνατὸν νὰ νοηθῇ.

Τοιουτοτρόπως ἐδημιουργεῖτο τὸ πρόβλημα πόθεν ὁ ἀνθρωπός ἀποκτᾷ τὴν γνῶσιν καὶ ἢν εἶναι δυνατὸν νὰ τὴν ἀποκτήσῃ. Ἐκτὸτε δλαι αἱ φιλοσοφικαὶ θεωρίαι δὲν ἡδύναντο νὰ προβλέψουν τὸ πρόβλημα

τοῦτο. Ἡ κολούθησαν κατόπιν τὰ φιλοσοφικὰ συστήματα τοῦ Αἰγα-
κούτου καὶ τοῦ Ἀράξαγόρου, ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ ἐγένετο φανερόν, ὅτι ἡ
μέχρι τοῦτο φιλοσοφία προσέφερε μόνον δογματικάς λύσεις, αἱ
διοῖαι ἥρχοντο εἰς ἀντίφασιν πρὸς ἄλληλας. Καὶ ἦτο φυσικὸν νὰ ἐπέλθῃ
κάποτε ἀντίδρασις εἰς τὸν τρόπον τῆς ἐρεύνης καὶ νὰ μὴ πιστεύων
πλέον οἱ διανοούμενοι, ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ ἔξενθεθῇ ἐπιστημονική ἐρ-
μηνεία τῶν ὄντων. Λιὰ τοῦτο ἡ φιλοσοφία παραπομένη ἀπὸ πάσης κο-
σμογονικῆς ἐρεύνης στρέφεται πρὸς ἄλλην κατεύθυνσιν καὶ ἀρχίζει
νὰ μελετᾷ τὰ προβλήματα, τὰ δύοια ἀμεσώτερον ἐνδιαφέρονταν τὸν ἄν-
θρωπον εἰς τὴν ἥθικὴν καὶ εἰς τὴν κοινωνικὴν τον ζωήν. Ἡ ἀμφιβο-
λία δὲ περὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς γνώσεως ὠδηγήσεν εἰς τὴν ὑπερβολήν,
ὅτι ἀπόλυτος γνῶσις δὲν ὑπάρχει καὶ ὅτι ἀλλήθεια εἶναι διπολική
ἔκαστος ὡς ἀλλήθες.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ ἀνάπτινξις τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος ἐν τῇ
πόλει τῶν Ἀθηνῶν κατέστησεν ἀναγκαίαν τὴν ἀνωτέραν παίδευσιν,
διὰ τῆς δύοις ἡδύνατο διπολίτης νὰ διακριθῇ καὶ νὰ ἀνέλθῃ εἰς ἀξιω-
ματα ἐν τῇ πολιτείᾳ. Τὰ μεγάλα προβλήματα τοῦ πολιτικοῦ καὶ τοῦ
ἥθικοῦ βίου ἔπειτε νὰ ἐκλαϊκευθοῦν μὲν συστηματικὴν διδασκαλίαν.
Ἐπειδὴ δὲ ταῦτα θὰ ἔξετιμῶντο κατὰ τὴν ὑποκειμενικὴν κρίσιν ἐκά-
στου, ἔπειτε νὰ ἔχῃ διπολικός εὐχέρειαν εἰς τό λέγειν καὶ
πειθεῖν ἵνα ἐπιβάλῃ τὰς ἀπόψεις τον.

Κατὰ τὴν τροπὴν ἀντὶ τῶν φιλοσοφικῶν ἀναζητήσεων καὶ κατὰ
τὰς ἀνάγκας τῆς ἐποχῆς, ἐδημιουργήθη ἡ σοφιστικὴ, ἡ τεοφητικὴ
τικῶς δύναται νὰ δρισθῇ ὡς σύστημα ἀνωτάτης ἐκπαιδεύσεως, τὸ δύοιον
α) ἀπολυτρώνει τὸν νοῦν τοῦ ἀκροατοῦ ἀπὸ παλαιὰ δόγματα καὶ διακη-
ρύττει, ὅτι κριτήμοιον τῆς ἀληθείας εἶναι αντὸς διάθρωπος (μέτρον
χρημάτων ἀνθρώπων ποσοστού), β) εἰσάγει τὸν μαθητὴν εἰς ἥθικὰ καὶ
κοινωνικὰ προβλήματα, καὶ γ) ἀσκεῖ αὐτὸν νὰ ἐκφράζῃ δύον τὸ δύνατον
καλύτερον τὰς προσωπικάς του γνώμας. Τοιοῦτον ἐμφανίζεται τὸ ἔργον
τῆς σοφιστικῆς, ἐφ' ὅσον αὕτη διετήρει τὸν σοβαρὸν τῆς χαρακτῆρα.

Ἐὰν ὅμως ἥθελε κανεὶς νὰ δρίσῃ τὶ εἶναι σοφιστική, θὰ ἐδυσ-
κολεύετο νὰ τὸ κάμη δύως ἀκριβῶς ἐδυσκολεύοντο καὶ οἱ σύγχρονοι
τῶν σοφιστῶν καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ θαυμασταί των (βλ. κεφ. 3-5). Καὶ
τοῦτο, διότι ἡ λέξις σοφιστὴς είχε μεταβάλει σημασίαν κατὰ τὸ διά-
στημα τοῦ 5ου αἰώνος. Παλαιότερον σοφιστὴς ἦτο τίτλος, τοῦ δύοιον
ἥξιοντο καὶ ποιηταὶ καὶ νομοθέται καὶ φιλόσοφοι, διότι ἐσήμαινε τὸν

κατέχοντα τὴν σοφίαν. Μετὰ τὴν ἐπιχράτησιν τοῦ συστήματος τῆς ἀνωτάτης παιδείας σοφιστῆς ἐλέγετο ὁ μεταδίδων ἀνωτάτην παιδείαν ἐπαγγελματικῶς ἐπὶ μισθῷ. Καὶ τέλος, ἐπειδή τινες τῶν σοφιστῶν ἐζητοῦν νὰ κάμουν ἐντύπωσιν μὲ ἐπιδείξεις παρασύλλογισμῶν, ὁ ὅρος σοφιστῆς ἐσήμαινε τὸν ἀνοήτως λεπτολογοῦντα κατὰ τοὺς τύπους τῆς λογικῆς ἀληθοφανείας καὶ παραγνωρίζοντα τὴν ἀλήθειαν.

Ἐπειδὴ ἀκόμη τὸ ἔργον τοῦ σοφιστοῦ εἰς τὴν ἑξάσκησίν του ἐξέπιπτε συχνὰ εἰς ἀπάτην καὶ εἰς κερδοσκοπίαν, ὁ τίτλος τοῦ σοφιστοῦ κατήντησεν ὅχι μόνον φορτικός, ἀλλὰ καὶ ἐπαίσχυντος (κεφ. 3). Οἱ συντηρητικοὶ μάλιστα πολῖται εἶχον πολλοὺς ἐνδιαισμοὺς καὶ ἐπιφυλάξεις διὰ τοὺς διδασκάλους αὐτοὺς, οἱ δποῖοι ἐδίδοντες εἰς τοὺς νέους ἐλευθερίαν γνώμης καὶ τάσιν νὰ ἀμφισβητοῦν ἀνεγνωρισμένας ἀληθείας. Ἀλλὰ γενικῶς ἡ κοινωνία τοὺς ἔθαιρόμαζεν, ἄνδρες δὲ διακρινόμενοι ἐπὶ παιδείᾳ ἥκροωντο τῶν εἰδικῶν μαθημάτων ἑκάστου. Εἰς ἐποχὴν, κατὰ τὴν δποίαν ὁ κόσμος ἐδίψα τὰ μάθησιν, ὁ προσφέρων ταύτην ἥσκει μέγα γόνητρον, δταν μάλιστα συνέπιπτε νὰ είναι πράγματι εὐφυῆς καὶ πεπαιδευμένος.

Οἱ μάλιστα εὐδοκιμήσαντες σοφισταὶ ἦσαν ὁ Κεῖος Πρόδικος, ὁ Ἡλεῖος Ἰππίας, ὁ Λεοντίνος Γοργίας ὁ καὶ ὑπὲρ πάντας διαπρέψας Ἀβδηρίτης Πρωταγόρας, δστις κυρίως ἐκπροσωπεῖ τὸν τύπον τοῦ σοφιστοῦ εἰς τὸν παρόντα διάλογον.

4. ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ

Τὸν ἐπιφανέστατον τοῦτον σοφιστὴν ἐμφανίζει ἐδῶ ὁ Πλάτων ὡς ἐπιτήδειον ἔμπορον τῆς γνώσεως, ὁ δποῖος ἀσκεῖ τὸ ἔργον του μὲ πολλὴν κενοδοξίαν καὶ οἴησιν καὶ δὲν γνωρίζει καν τὸ περιεχόμενον τῆς διδασκαλίας, τὴν δποίαν ἐπαγγέλλεται. Ἀλλῃ δμως είναι ἡ πραγματικότης ὅσον ἀφορᾶ τὴν ἀξίαν τοῦ ἀνδρός, δστις ἐπὶ τεσσαράκοντα περίπου ἔτη (ἀπὸ τοῦ 456 - 415 περίπου) ἥσκησεν τὸ σοφιστικὸν του ἔργον εἰς τὰ μεγάλα πνευματικὰ κέντρα τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὸν δποῖον ἐτίμησαν μὲ τὴν φιλίαν των οἱ σοβαρώτεροι ἄνδρες τῆς ἐποχῆς του καὶ αὐτὸς ὁ Περικλῆς. Ἡ ἀκμὴ τοῦ Πρωταγόρου συμπίπτει περὶ τὸ 440, δπότε ἔγινε καὶ ἡ πρώτη του διατριβὴ ἐν Ἀθήναις. Τότε ὁ ἡγέτης τῆς Ἀθηναϊκῆς δημοκρατίας ἀνέθηκεν εἰς αὐτὸν νὰ συγγράψῃ νόμους διὰ τὴν προσφάτως ἴδρυθεῖσαν ἀποικίαν τῶν Θονδρίων.

‘Ο Πρωταγόρας πρῶτος εἶχε τὴν πρωτοβουλίαν νὰ διδάξῃ συστηματικῶς «τὴν πολιτικήν ἀρετὴν», ἵτις ἐσήμαινε κατ’ αὐτὸν τὸ σύνολον τῶν ἴδιοτήτων, δι’ ὧν εὑδοκιμεῖ τις καὶ εἰς τὸν ἴδιωτικὸν καὶ εἰς τὸν δῆμοσιον βίον. Δὲν ἦτο δὲ μόνον σοφιστῆς ὁ Πρωταγόρας ἀλλὰ ἡσχολεῖτο καὶ μὲ τὰ βαθύτατα προβλήματα τῆς φιλοσοφίας. Συνέγραψε πλεῖστα καὶ ποικιλωτάτον περιεχομένου συγγράμματα, κυριώτατον τῶν δποίων ἂτο τό ἐπιγραφόμενον «'Α λήθεια», εἰς τὸ δποῖον ἐπεδείκνυεν, ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη γνῶσις εἶναι περιωρισμένη καὶ σχετική. Ἐν γένει τὸ παιδευτικὸν καὶ φιλοσοφικὸν ἔργον τοῦ Πρωταγόρου ἐξετιμήθη ἀπὸ τοὺς συγχρόνους του καὶ ἀπὸ τοὺς μεταγενεστέρους. Ἡ τελευταία διαμονὴ τοῦ Πρωταγόρου ἐν Ἀθήναις ὑπολογίζεται περὶ τὸ 415, δρόπτε ὁ σοφιστῆς κατηγέλθη ἐπὶ ἀσεβείᾳ καὶ φευγὼν εἰς Σικελίαν ἐνανάγγησε.

Καὶ τῶν ἀλλων σοφιστῶν ἡ τέχνη ἐξεντελίζεται εἰς τὸν διάλογον τοῦτον, ἐνῷ καὶ αὐτῶν ἡ πελμάθεια καὶ ἡ ἀξία ἂτο ἀνεγνωρισμένη. Ὁ Πρόδικος, κατὰ 15 - 20 ἔτη νεώτερος τοῦ Πρωταγόρου, ἂτο ἀγαπητὸς εἰς τοὺς ἀκροατάς του, δπως καὶ ὁ Πρωταγόρας, καὶ ἐπηρέασεν εἰς τὸ συγγραφικὸν ὑφος τὸν Εὔδοξίδην, τὸν Θουκυδίδην, τὸν Ξενοφῶντα καὶ τὸν Ἰσοκράτη. Εἰδικῶς ἡ διδασκαλία του ἐστρέφετο εἰς τὴν ἥθικήν καὶ εἰς τὴν διαμόρφωσιν λογοτεχνικοῦ ὑφον. Κατ’ ἐξοχήν ἐθαύμαζετο διὰ τὰς μελέτας καὶ τὴν διδασκαλίαν του ἐπὶ τῆς κυριολεξίας (περὶ δυομάτων δρόθοτος). Ἐπὶ πλέον ηὐδοκίμησεν ὡς δῆμοσιος ρήτωρ καὶ ὡς συγγραφεύς. Ἡτο δὲ πανελλήνιας γνωστὸς διὰ τὸ βιβλίον του «'Ωραίον», εἰς τὸ δποῖον ἐπραγματεύετο τὸ περὶ ἀρετῆς θέμα. Ἀπὸ τὸ βιβλίον αὐτὸν παρεδόθη δ μῆθος περὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ 'Ηρακλέους μεταξὺ ἀρετῆς καὶ κακίας. Καὶ ὁ Πρόδικος ἤλθε πολλάκις εἰς Ἀθήνας ὡς ἀπεσταλμένος τῆς πόλεώς του καὶ συγχρόνως ἐξασκῶν τὸ σοφιστικὸν του ἔργον.

Ἐπίσης ὁ Ἰππίας, ἥλικά της τοῦ Προδίκου, ἐφημίζετο διὰ τὴν πολυμάθειαν καὶ ἐτιμάτο πολὺ εἰς τὴν πατρίδα του καὶ εἰς τὰς πόλεις, τὰς δποίας ἐπεσκέφθη ὡς σοφιστής. Αἱ γνώσεις του ἤσαν ποικιλώταται ἀναφερόμεναι εἰς ἀστρονομίαν, μαθηματικά, γραμματικήν, μουσικήν θεολογίαν, μυθολογίαν κ.ἄ. Τὴν πολυμάθειαν ταύτην ἐπιδεικνύων ἀνοήτως καὶ ἀκαίρως ἐπέσυρε συχνὰ τὰς εἰρωνείας καὶ αὐτῶν τῶν συναδέλφων του. Ἡτο δμως πράγματι πολυμερέστατος νοῦς καὶ ἴκανοποιεὶ τὴν φιλομάθειαν τῶν ἀκροατῶν του ἐπὶ δλων τούτων τῶν θεμάτων.

Πιστεύεται ότι άπό νεανικόν ἐνθουσιασμὸν ὑπὲρ τοῦ Σωκράτους δὶς Πλάτων παρεποίησεν ἐν τῷ διαλόγῳ τούτῳ τὴν προσωπικότητα τῶν ἔξοχωτέρων σοφιστῶν. Πράγματι τὸ ἔργον τοῦτο εἶναι ἐκ τῶν πρώτων, τὰ ὅποια συνέγραψεν ὁ μαθητὴς τοῦ Σωκράτους καὶ πιθανώτατα τὸ πρῶτον, συγγραφὲν ἵσως ζῶντος ἦτι τοῦ Σωκράτους. Ὁ οκοπὸς ἐξ ἄλλου τοῦ ἔργου δὲν ἥτο νὰ παραστήσῃ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ Σωκράτους ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς πωλοῦντας ἐπὶ μισθῷ τὴν παιδείαν. Διὰ τοῦτο οἱ τύποι καὶ οἱ τρόποι τῶν σοφιστῶν διαγράφονται εἰς τρόπον ὡστε νὰ φαίνεται τὸ φεντὸν μέρος τῆς σοφιστικῆς διδασκαλίας.

Καὶ τὰ δευτερεύοντα ἐξ ἄλλου πρόσωπα ἥθογραφοῦνται ὡς ὑπερβολικοὶ τύποι κατὰ τὸ γενικὸν τοῦτο σχέδιον τῶν διαλόγων. Ὁ Καλλίας δὲ Ἰππονίκου, ὁ πλούσιος Ἀθηναῖος, περὶ τοῦ ὅποιον ἥτο γνωστόν, ὅτι «τετέλεκε χρήματα σοφισταῖς πλείω ἢ ξύμπαντες οἱ ἄλλοι», ἐπεδείκνει τόσην «φιλομάθειαν», ὡστε νὰ μεταβάλῃ διόκληρον τὴν οἰκίαν του εἰς ξενῶνα σοφιστῶν. Ὁ Ἀλκιβιάδης ὡς φανατικὸς θαυμαστὴς τοῦ Σωκράτους κατεξεντελίζει τὸν Πρωταγόραν καὶ μὲ νεανικὸν πεῖσμα ἐπιδιώκει νὰ ἀναγνωρισθῇ ἡ ἀξία τοῦ διδασκάλου του. Τέλος ὑπερβολικὸς τύπος τοῦ ἐνθουσιῶντος πρὸς μάθησιν εἶναι ὁ ἐν ἀρχῇ τοῦ διαλόγου εἰσαγόμενος Ἰπποκράτης, ὅστις ἔγινεν ἀφορμὴ νὰ ὑποβληθῇ εἰς ἔλεγχον ἢ ἐπαγγελία τοῦ Πρωταγόρου, ὅτι διδάσκει τὴν ἀρετήν. Καὶ αὐτὸς ὁ Σωκράτης εἶναι περισσότερον Σωκρατικὸς παρὰ εἰς οίονδήποτε ἄλλο ἔργον τοῦ Πλάτωνος.

Τοιουτοτρόπως ἐμφανίζων δὲ συγγραφεὺς μὲ δραματικὴν ἔντασιν ὅ, τι ἀξιοκατάριτον ὑπῆρχεν εἰς τὸ ἔργον τῶν σοφιστῶν καὶ ὅ, τι ἐπανετὲρον εἰς τὴν μέθοδον τοῦ Σωκράτους, καθιστᾶ ἐναργέστερον τὸ φιλοσοφικὸν μάθημα τὸ ὅποιον παρέχει ὁ διάλογος.

5. Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΑΡΕΤΗΣ ΚΑΙ Η ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΗ ΤΟΥ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ

Οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν σοφιστῶν περιελάμβανον εἰς τὴν διδασκαλίαν των καὶ ζητήματα σχετικὰ μὲ τὴν ἀτομικὴν καὶ κοινωνικὴν ἥθελην. Ἀρεξαρτήτως δὲ τῶν εἰδικῶν γνώσεών του ἔκαστος ἐπηγγέλλεται ἐπισήμως, ὅτι εἶναι διδάσκαλος τῆς ἀρετῆς. Τὴν ἀρετὴν ἐν τούτοις ἔθεωρονν ἐντελῶς κατὰ τὴν δημώδη ἀντίληψιν, ἥτοι ὡς σύνολον ἐπὶ μέρον

ἰδιοτήτων, ἡθικῶν καὶ πνευματικῶν, αἱ δποῖαι εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποκτῶνται διὰ τῆς ἀσκήσεως, χωρὶς νὰ ἐξαρτᾶται η μία ἀπὸ τὴν ἄλλην. Δύναται π.χ. νὰ εἶναι τις ἀνδρεῖος, χωρὶς νὰ εἶναι δίκαιος η νὰ εἶναι δόσιος, ὅχι δμως καὶ σώφρων. Μολονότι δὲ η σοφιστικὴ παρονοιάζεται μὲ ἀξιώσεις ἀνωτάτης παιδείας, διεμόρφωνε τὸ ἴδαικὸν τῆς ἀρετῆς, δπως ἀκριβῶς τὸ είχε διαμορφώσει τὸ παλαιὸν ἔπος καὶ η βιοσοφία τῶν λυρικῶν ποιητῶν, τῶν δποίων τὰ ἔργα ἐδιδάσκοντο εἰς τὰ σχολεῖα ὡς ἡθικολογικὸν μάθημα. Καὶ η μὲν ἡρωικὴ ποίησις παρεῖχεν ὑποδείγματα πράξεων πρὸς μίμησιν, χωρὶς νὰ παρονοιάζῃ πλήρεις ἡθικὸς τύπους, οἱ δὲ λυρικοὶ διεκήρυντο, δτι η ἡθικὴ τελειότης εἶναι ἀνέφικτος διὰ τὸν ἀνθρωπὸν ἔνας μέσος τόπος ἡθικῆς εἶναι ο μόνος δυνατὸς νὰ ὑπάρξῃ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην κοινωνίαν καὶ αὐτὸς πρέπει νὰ ἴκανοποιῇ τὰς ἡθικὰς μας ἀπατήσεις.

Ἡ ὑψηλοτέρᾳ ἀντίληψις περὶ ἀρετῆς προηλθεν ἀπὸ τὴν ἀγνὴν ἰδεολογίαν καὶ ἀπὸ τὴν αὐστηρὰν σκέψιν τοῦ Σωκράτους. Ὁ, τι ἐπετέλεσεν δ Σωκράτης εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν τῆς γνώσεως, δὲν εἶναι ἀνεξάρτητον ἀπὸ τὴν δλην αὐτοῦ εἰσφορὰν εἰς τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀνθρωποπότητος. Διὰ νὰ ἐκτιμηθῇ η ἡθικὴ φιλοσοφία τοῦ Σωκράτους, πρέπει νὰ ἀναγνωρισθῇ γενικῶς η κατεύθυνσις καὶ η ἀξία τῆς Σωκρατικῆς διανοήσεως.

Ἡ ἀντίθεσις μεταξὺ Σωκράτους καὶ σοφιστῶν ἡτο ηδη φανερὰ εἰς τὸν παρακολούθοντας τὴν πρωτότυπον καὶ ἐπαγωγὸν διδαχὴν αὐτοῦ. Ἐκ τῶν ὑστέρων δμως ἀτεδείχθη κατὰ τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς φιλοσοφίας, δτι η ἀντίθεσις αὐτὴ ητο φιλική. Πράγματι οἱ σοφισταὶ ησαν μόνον ἀρνηταὶ τῶν παλαιοτέρων φιλοσοφικῶν δοξασιῶν καὶ εἰς τοῦτο συνίσταντο η καινοτομία των. Ἐφεντικὸς ητο καὶ ο Σωκράτης διὰ τὰς μέχρι τοῦτο ἀνακαλύψεις τοῦ φιλοσοφοῦντος γοῦ. Λι' αὐτὸν δμως η ἀλήθεια δὲν ητο κατί ἀνύπαρκτον, ἀλλὰ τοῦνταντίον δ μόνος ἀξιος καὶ πραγματικὸς σκοπὸς πάσης πραγματικῆς ἔρευνης. Πρὸς ἐπίτευξιν δὲ τούτου τοῦ σκοποῦ ἐπενόησε καὶ ἐφήρμοσε μίαν θετικὴν καὶ ἐπελειοποίησε μέθοδον διαλέκτου καὶ διαλέκτης, ὡς πραγματοποιοῦσα τὴν ἀνάλυσιν καὶ διευκρίνησιν τῶν ἔννοιῶν δι' ἐρωτήσεως καὶ ἀπαντήσεως ἐν διαλόγῳ. Ἀγει δὲ εἰς συμπεράσματα κατὰ πολὺ ἀσφαλέστερα παρὰ δ συνεχῆς λόγος, εἰς τὸν δποῖον πολλοὶ δροι καὶ ἐκφρά-

σεις μένονν ἀσαφεῖς η̄ παρέρχονται ἀπαρατήρητοι. Ὡς κατόπιν συστηματοποίησις τῆς λογικῆς ἐπιστήμης ἐξηκρίβωσεν, διτὶ βάσις τῆς διαλεκτικῆς τοῦ Σωκράτους εἶναι δὲ ως μός καὶ η̄ ἐπαγωγὴ.

Ἡ διαλεκτικὴ αὕτη μέθοδος ἐφαρμοζομένη καὶ εἰς τὰς ἡθικὰς ἀναζητήσεις πείθει, διτὶ η̄ ἀρετὴ εἶναι κάτι ἀχώριστον ἀπὸ τὴν φιλοσοφίαν καὶ δὲν εἶναι δινατὸν νὰ πωλῆται ἐπὶ μισθῷ· διτὶ δὲν εἶναι, διτὶ πιστεύονταν οἱ πολλοὶ καὶ διπλῶς διδάσκονταν οἱ σοφισταί, σύνολον ἐπὶ μέρους ἴδιοτήτων, ἀλλ’ διτὶ μία εἰς τὸ σύνολόν της εἶναι η̄ ἀρετή, η̄ γνῶσις τοῦ ἀγαθοῦ, ἀλλ’ διτὶ μία εἰς τὸ σύνολόν της εἶναι η̄ ἀρετή, η̄ γνῶσις τοῦ ἀγαθοῦ.

Ως γνῶσις δὲ ἀποτελεῖ ἀνεξάντλητον θέμα φιλοσοφικῆς συζήτησεως· διότι ὑπὲρ πᾶσαν ἀλληρῶν ἀλήθειαν ὑπάρχει η̄ ἀλήθεια τῆς ἀρετῆς, καὶ τοῦ γνησίως πεπαιδευμένου ἀνδρὸς ἔργον εἶναι νὰ ἔξετάζῃ ἀδιαλείπτως: Πῶς ποτὲ ἔχει τὰ περὶ τῆς ἀρετῆς καὶ τί ποτὲ ἐστὶν αὐτό, η̄ ἀρετὴ.

Ἡ ἔρευνα αὕτη, ἐπιμένει διαδικασίας, δὲν κατορθοῦται μὲ τὰς δημηγορικὰς ἐπιδείξεις τῶν σοφιστῶν οὔτε μὲ κομψοὺς μετασχηματισμούς τῶν ἀρχαίων μύθων η̄ μὲ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἔρμηρίαν ποιημάτων. Ἡ μόνη μέθοδος πρὸς τοῦτο εἶναι η̄ ανστηρὰ ἀνάλυσις τῶν ἔννοιῶν, η̄ βραχυλογικὴ συζήτησις, η̄ τις ἔξακριβώνει τὰς ἐπὶ μέρους ἀλήθειας καὶ μᾶς βοηθεῖ νὰ ἀναγνωρίσωμεν, διστονεῖται δὲν εἶναι δινατὸν εἰς τὸν ἀνθρωπὸν, τὸ ἀπολύτως η̄ θεῖον.

Καὶ εἰς τὰ ἄλλα τὸν ἔργα παρέστησεν διαφορὰν μεταξὺ τῆς συμβατικῆς ἡθικῆς, τὴν δόποιαν ἐπρέσβεινον οἱ σοφισταί, καὶ τῆς ἡθικῆς ἰδεολογίας τοῦ Σωκράτους, τὴν δόποιαν ἄλλως τε καὶ διὰ τοῦ βίου αὐτοῦ ἐπραγμάτωσεν διαφορός. Τῷ δοῦτι, ἐνῷ οἱ σοφισταί φιλοξενούμενοι εἰς τὰ μέγαρα τῶν πλουσίων ἔξεμεταλλεύοντο ἐπαγγελματικῶς τὴν ἡθικὴν διδασκαλίαν, οὕτος «ἐν πεντάρᾳ μνράᾳ» διατελῶν ἐτέλει τὸ ἀποστολικὸν ἔργον νὰ προτρέπῃ ἔνα ἔκαστον τῶν πολιτῶν εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἀρετῆς, «τὴν η̄ μέραν δλην πανταχοῦ προσκαθιέται». Ἀλλ’ ἐν τῷ διαλόγῳ τούτῳ παραστατικώτερον καταδεικνύει διαδικασίας μαθητῆς ως φιλόσοφος - καλλιτέχνης τὴν ἐπιφανειακὴν καὶ σχετικὴν ἀξίαν τῶν σοφιστικῶν μαθημάτων ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν θεϊκὴν σοφίαν ἐκείνουν, διτοις «οὐδὲν διός πώποτε διδάσκαλος ἐγένετο εἰς τοῖο», ἀλλ’ ἐν τούτοις ὑπῆρξεν αὐτὸς πρότυπον ἀρετῆς καὶ η̄ τοίμασε τὰ πνεύματα πρὸς βαθυτέραν κατανόησιν τῶν ἡθικῶν ἀξιῶν.

M E P O Σ A'

K E I M E N O N

ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ:

ΕΤΑΙΡΟΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ, ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ, ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ
ΚΑΛΛΙΑΣ, ΚΡΙΤΙΑΣ, ΠΡΟΛΙΚΟΣ, ΙΠΠΙΑΣ.

ΚΕΦ. Α' (Π ε ρ ί λ η ψ i s). Ὁ Σωκράτης παρακληθεὶς ὑπό τινος ἀνωνύμου ἐταίρου τον διηγεῖται εἰς αὐτὸν ὅσα διελέχθη μετὰ τοῦ Ἀβδηρίτου Πρωταγόρου, ἀνδρὸς ἐπιφανεστάτου διὰ τὴν σοφίαν.

ΚΕΦ. Β'. Τῆς παρελθούσης νυκτὸς ταυτησί, ἔτι βαθέος ὄρθρου, Ἰπποκράτης ὁ Ἀπολλοδώρου υἱός, Φάσωνος δὲ ἀδελφός, τὴν θύραν τῇ βακτηρίᾳ πάνυ σφόδρα ἔκρουε, καὶ ἐπειδὴ αὐτῷ ἀνέῳξε τις, εἴσω ἦει ἐπειγόμενος καὶ τῇ φωνῇ μέγα λέγων, ὃ Σώκρατες, ἔφη, ἐγρήγορας ἢ καθεύδεις; καὶ ἐγὼ τὴν φωνὴν γνοὺς αὐτοῦ, Ἰπποκράτης, ἔφην, οὗτος μή τι νεώτερον ἀγγέλλεις; Οὐδὲν γ', ἢ δ' ὅς, εἰ μὴ ἀγαθά γε. Εὖ ἀν λέγοις, ἢν δ' ἐγώ· ἔστι δὲ τί, καὶ τοῦ ἔνεκα τηνικάδε ἀφίκου; Πρωταγόρας, ἔφη, ἥκει, στὰς παρ' ἐμοί. Πρώην, ἔφην ἐγώ· σὺ δὲ ἄρτι πέπυσαι; Νὴ τοὺς θεούς, ἔφη, ἐσπέρας γε καὶ ἄμα ἐπιψηλαφήσας τοῦ σκιμποδος ἐκαθέζετο παρὰ τοὺς πόδας μου, καὶ εἶπεν· Ἐσπέρας δῆτα, μάλα τε ὁψὲ ἀφικόμενος ἐξ Οἰνόης. ὁ γάρ τοι παῖς με ὁ Σάτυρος ἀπέδρα· καὶ δῆτα μέλλων σοι φράζειν, ὅτι διωξοίμην αὐτόν, ὑπὸ τινος ἄλλου ἐπελαθόμην· ἐπειδὴ δὲ ἥλθον καὶ δεδειπνηκότες ἥμεν καὶ ἐμέλλομεν ἀναπαύεσθαι, τότε μοι ἀδελφὸς λέγει, ὅτι ἥκει Πρωταγόρας· καὶ ἔτι μὲν ἐνεχείρησα εὐθὺς παρὰ σὲ ἵέναι, ἐπειτά μοι λίαν πόρρω ἔδιξε τῶν νυκτῶν εἰναι· ἐπειδὴ δὲ τάχιστά με

ἐκ τοῦ κόπου δὲ ὅπνος ἀνῆκεν, εὐθὺς ἀναστὰς οὕτω δεῦρο ἐπορευόμην. Καὶ ἐγὼ γιγνώσκων αὐτοῦ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν πτοίησιν, Τί οὖν σοι, ἦν δὲ ἐγώ, τοῦτο; μῶν τί σε ἀδικεῖ Πρωταγόρας; καὶ δις γελάσας, Νή τοὺς θεούς, ἔφη, ὁ Σώκρατες, ὅτι γε μόνος ἐστὶ σοφός, ἐμὲ δὲ οὐ ποιεῖ. Ἀλλὰ ναὶ μὰ Δία, ἔφην ἐγώ, ἀν αὐτῷ διδῷς ἀργύριον καὶ πείθης ἐκεῖνον, ποιήσει καὶ σὲ σοφόν. Εἰ γάρ, ἢ δὲ δις, ὁ Ζεῦ καὶ θεοί, ἐν τούτῳ εἴη· ὡς οὗτ' ἀν τῶν ἐμῶν ἐπιλίποιμι οὐδὲν οὔτε τῶν φίλων· ἀλλὰ αὐτὰ ταῦτα καὶ νῦν ἥκω παρὰ σέ, ἵνα ὑπὲρ ἐμοῦ διαλεχθῆς αὐτῷ. ἐγὼ γάρ ἄμα μὲν καὶ νεώτερός εἰμι, ἄμα δὲ οὐδὲ ἔώρακα Πρωταγόραν πώποτε οὐδὲ ἀκήκοα οὐδέν· ἔτι γάρ παῖς ἦ, ὅτε τὸ πρότερον ἐπεδήμησεν· ἀλλὰ γάρ, ὁ Σώκρατες, πάντες τὸν ἄνδρα ἐπαινοῦσι καὶ φασι σοφώτατον εἶναι λέγειν· ἀλλὰ τί οὐ βαδίζομεν παρ' αὐτόν, ἵνα ἔνδον καταλάβωμεν; καταλύει δ', ὡς ἐγὼ ἥκουσα, παρὰ Καλλίᾳ τῷ Ἱππονίκου· ἀλλ' ἴωμεν. Καὶ ἐγὼ εἶπον· Μήπω γ', ὡγαθέ, ἐκεῖσε ἴωμεν, πρώ γάρ ἐστιν, ἀλλὰ δεῦρο ἐξαναστῶμεν εἰς τὴν αὐλὴν καὶ περιιόντες αὐτοῦ διατρίψωμεν, ἔως ἂν φῶς γένηται· εἴτα ἴωμεν, καὶ γάρ τὰ πολλὰ Πρωταγόρας ἔνδον διατρίβει. ὥστε, θάρρει, καταληφόμεθα αὐτόν, ὡς τὸ εἰκός, ἔνδον.

ΚΕΦ. Γ'. Μετά ταῦτα ἀναστάντες εἰς τὴν αὐλὴν περιῆμεν καὶ ἐγὼ ἀποπειρώμενος τοῦ Ἱπποκράτους τῆς ρώμης διεσκόπουν αὐτὸν καὶ ἥρωτων, Εἰπέ μοι, ἔφην ἐγώ, ὁ Ἱππόκρατες, παρὰ Πρωταγόραν νῦν ἐπιχειρεῖς ἱέναι, ἀργύριον τελῶν ἐκείνῳ μισθὸν ὑπὲρ σεαυτοῦ, ὡς παρὰ τίνα ἀφιξόμενος καὶ τίς γενησόμενος; ὥσπερ ἂν εἰ ἐπενόεις παρὰ τὸν σαυτοῦ ὅμώνυμον ἐλθὼν Ἱπποκράτη τὸν Κῷον, τὸν τῶν Ἀσκληπιαδῶν, ἀργύριον τελεῖν ὑπὲρ σαυτοῦ μισθὸν ἐκείνῳ, εἴ τίς σε ἥρετο, Εἰπέ μοι, μέλλεις τελεῖν, ὁ Ἱππόκρατες, Ἱπποκράτει μισθὸν ὡς τίνι ὄντι; τί ἀπεκρίνω; Εἶπον ἀν, ἔφη, ὅτι ὡς ἰατρῷ. Ως τίς γενησόμενος;

‘Ως ιατρός, ἔφη. Εἰ δὲ παρὰ Πολύκλειτον τὸν Ἀργεῖον ἡ Φειδίαν τὸν Ἀθηναῖον ἐπενόεις ἀφικόμενος μισθὸν ὑπὲρ σκυτοῦ τελεῖν ἔκεινοις, εἴ τις σε ἥρετο· Τελεῖν τοῦτο τὸ ἀργύριον ὡς τίνι ὄντι ἐν νῷ ἔχεις Πολυκλείτῳ τε καὶ Φειδίᾳ, τί ἀν ἀπεκρίνω; Εἶπον ἀν ὡς ἀγαλματοποιοῖς. ‘Ως τίς δὲ γενησόμενος αὐτός; Δῆλον ὅτι ἀγαλματοποιός. Εἶεν, ἦν δ’ ἐγώ· παρὰ δὲ δὴ Πρωταγόραν νῦν ἀφικόμενοι ἐγώ τε καὶ σὺ ἀργύριον ἔκεινῳ μισθὸν ἔτοιμοι ἐσόμεθα τελεῖν ὑπὲρ σου, ἀν μὲν ἐξικνῆται τὰ ἡμέτερα χρήματα καὶ τούτοις πείθωμεν αὐτόν, εἰ δὲ μή, καὶ τὰ τῶν φίλων προσαναλίσκοντες· εἰ οὖν τις ἡμᾶς περὶ ταῦτα οὕτω σφόδρα σπουδάζοντας ἔροιτο· Εἰπέ μοι, ὁ Σώκρατές τε καὶ Ἰππόκρατες, ὡς τίνι ὄντι τῷ Πρωταγόρᾳ ἐν νῷ ἔχετε χρήματα τελεῖν; τί ἀν αὐτῷ ἀποκριναίμεθα; τί ὄνομα ἄλλο γε λεγόμενον περὶ Πρωταγόρου ἀκούομεν ὡσπερ περὶ Φειδίου ἀγαλματοποιὸν καὶ περὶ Ὁμέρου ποιητὴν; τί τοιοῦτον περὶ Πρωταγόρου ἀκούομεν; Σοφιστὴν δὴ τοι ἀνομάζουσί γε, ὁ Σώκρατες, τὸν ἄνδρα εἶναι, ἔφη. ‘Ως σοφιστῇ ἄρα ἐρχόμεθα τελοῦντες τὰ χρήματα; Μάλιστα. Εἰ οὖν καὶ τοῦτο τίς σε προσέροιτο; Αὐτὸς δὲ δὴ ὡς τίς γενησόμενος ἔρχει παρὰ τὸν Πρωταγόραν; καὶ ὃς εἰπεν ἐρυθριάσας — ἥδη γάρ ὑπέφαινε τι ἡμέρας, ὥστε καταφανῇ αὐτὸν γενέσθαι — Εἰ μέν τι τοῖς ἔμπροσθεν ἔσικε, δῆλον ὅτι σοφιστῆς γενησόμενος. Σὺ δέ, ἦν δ’ ἐγώ, πρὸς θεῶν, οὐκ ἀν αἰσχύνοιο εἰς τοὺς “Ελληνας σαυτὸν σοφιστὴν παρέχων; Νὴ τὸν Δία, ὁ Σώκρατες, εἴπερ γε ἀδιανοοῦμαι χρὴ λέγειν.’ Άλλ’ ἄρα, ὁ Ἰππόκρατες, μὴ οὐ τοιαύτην ὑπολαμβάνεις σου τὴν παρὰ Πρωταγόρου μάθησιν ἔσεσθαι, ἀλλ’ οἶαπερ ἡ παρὰ τοῦ γραμματιστοῦ ἐγένετο καὶ κιθαριστοῦ καὶ παιδοτρίβου; τούτων γάρ σὺ ἔκάστην οὐκ ἐπὶ τέχνῃ ἔμαθες, ὡς δημιουργὸς ἐσόμενος, ἀλλ’ ἐπὶ παιδείᾳ, ὡς τὸν ἴδιωτην καὶ τὸν ἐλεύθερον πρέπει. Πάνυ μὲν οὖν μοι δοκεῖ, ἔφη, τοιαύτη μᾶλλον εἶναι ἡ παρὰ Πρωταγόρου μάθησις.

ΚΕΦ. Δ'. Οἶσθα οὖν ὃ μέλλεις νῦν πράττειν, ἢ σε λανθάνει; ἦν δ' ἐγώ. Τοῦ πέρι; "Οτι μέλλεις τὴν ψυχὴν τὴν σκυτοῦ παρασχεῖν θεραπεῦσαι ἀνδρί, ὡς φήσι, σοφιστῇ; ὃ τὸ δέ ποτε ὃ σοφιστῆς ἔστι, θαυμάζοιμ' ἀν εἰ οἶσθα. καίτοι εἰ τοῦτ' ἀγνοεῖς, οὐδὲ ὅτῳ παραδίδως τὴν ψυχὴν οἶσθα, οὔτ' εἰ ἀγαθῶφ οὔτ' εἰ κακῶφ πράγματι. Οἷμαί γ', ἔφη, εἰδέναι. Λέγε δή, τί ἡγεῖ εἶναι τὸν σοφιστήν; 'Ἐγὼ μέν, ἦ δ' ὁς, ὥσπερ τούνομα, λέγει, τοῦτον εἶναι τὸν τῶν σοφῶν ἐπιστήμονα. Οὐ κοῦν, ἦν δ' ἐγώ, τοῦτο μὲν ἔξεστι λέγειν καὶ περὶ ζωγράφων καὶ περὶ τεκτόνων, ὅτι οὗτοί εἰσιν οἱ τῶν σοφῶν ἐπιστήμονες· ἀλλ' εἴ τις ἔροιτο ἡμᾶς, τῶν τί σοφῶν εἰσιν οἱ ζωγράφοι ἐπιστήμονες, εἴποιμεν ἀν που αὐτῷ, ὅτι τῶν πρὸς τὴν ἀπεργασίαν τὴν τῶν εἰκόνων, καὶ τἄλλα οὕτως· εἰ δέ τις ἐκεῖνο ἔροιτο, 'Ο δὲ σοφιστῆς τῶν τί σοφῶν ἔστιν; τί ἀν ἀποκρινοίμεθα αὐτῷ; ποίας ἐργασίας ἐπιστάτης; τί ἀν εἴποιμεν αὐτὸν εἶναι, διὰ Σώκρατες, ἢ ἐπιστάτην τοῦ ποιῆσα δεινὸν λέγειν; "Ισως ἄν, ἦν δ' ἐγώ, ἀληθῆ λέγοιμεν, οὐ μέντοι ίκανῶς γε· ἐρωτήσεως γάρ ἔτι ἡ ἀπόκρισις ἡμῖν δεῖται, περὶ ὃτου ὃ σοφιστῆς δεινὸν ποιεῖ λέγειν· ὥσπερ ὃ κιθαριστῆς δεινὸν δήπου ποιεῖ λέγειν περὶ οὕπερ καὶ ἐπιστήμανα, περὶ κιθαρίσεως· ἢ γάρ; Ναί. Εἴεν· ὃ δὲ δὴ σοφιστῆς περὶ τίνος δεινὸν ποιεῖ λέγειν; ἢ δῆλον ὅτι περὶ οὕπερ καὶ ἐπίσταται; Εἰκός γε. Τί δὴ ἔστι τοῦτο περὶ οὗ αὐτός τε ἐπιστήμων ἔστιν ὃ σοφιστῆς καὶ τὸν μαθητὴν ποιεῖ; Μὰ Δί', ἔφη, οὐκέτι ἔχεις οὐ λέγειν.

ΚΕΦ. Ε'. Καὶ ἐγώ εἴπον μετὰ τοῦτο· Τί οὖν; οἶσθα εἰς οἶν τίνα κίνδυνον ἔρχει ὑποθήσων τὴν ψυχὴν; ἢ εἰ μὲν τὸ σῶμα ἐπιτρέπειν σε ἔδει τῷ, διακινδυνεύοντα ἢ χρηστὸν αὐτῷ γενέσθαι ἢ πονηρὸν, πολλὰ ἀν περιεσκέψω, εἴτ' ἐπιτρεπτέον εἴτε οὐ, καὶ εἰς συμβουλὴν τούς τε φιλους ἀν παρεκάλεις καὶ

τοὺς οἰκείους, σκοπούμενος ἡμέρας συχνάς· ὁ δὲ περὶ πλείονος τοῦ σώματος ἥγετι, τὴν ψυχήν, καὶ ἐνῷ πάντ' ἔστι τὰ σὰ ἦ εὗ ἢ κακῶς πράττειν χρηστοῦ ἢ πονηροῦ αὐτοῦ γενομένου, περὶ δὲ τούτου οὔτε τῷ πατρὶ οὔτε τῷ ἀδελφῷ ἐπεκοινώσω οὔτε ἡμῶν τῶν ἑταίρων οὐδενί, εἴτ' ἐπιτρέπτειν εἴτε καὶ οὐ τῷ ἀφικομένῳ τούτῳ ξένῳ τὴν σὴν ψυχήν, ἀλλ' ἐπέρας ἀκούσας, ὡς φῆς, ὅρθριος ἥκων περὶ μὲν τούτου οὐδένα λόγον οὐδὲ συμβουλὴν ποιεῖ, εἴτε χρὴ ἐπιτρέπειν σαυτὸν αὐτῷ εἴτε μή, ἐτοῦμος δ' εἴ ἀναλίσκειν τά τε σαυτοῦ καὶ τὰ τῶν φίλων χρήματα, ὡς ἥδη διεγνωκώς, ὅτι πάντως συνεστέον Πρωταγόρᾳ, δὸν οὔτε γιγνώσκεις, ὡς φῆς, οὔτε διείλεξαι οὐδεπώποτε, σοφιστὴν δ' ὀνομάζεις, τὸν δὲ σοφιστὴν, ὃ τι ποτ' ἔστι, φαίνει ἀγνοῶν, ὃ μέλλεις σαυτὸν ἐπιτρέπειν; καὶ δῆς ἀκούσας, "Εοικεν, ἔφη, ὃ Σώκρατες, ἐξ ὅν σὺ λέγεις.
 Ἄρ' οὖν, ὃ Ἰππόκρατες, ὁ σοφιστὴς τυγχάνει ὃν ἔμπορός τις ἢ κάπηλος τῶν ἀγωγίμων, ἀφ' ὃν ψυχὴ τρέφεται; Φαίνεται γὰρ ἔμοιγε τοιοῦτός τις τρέφεται δέ, ὃ Σώκρατες, ψυχὴ τίνι; Μαθήμασι δήπου, ἦν δ' ἐγώ. καὶ ὅπως γε μή, ὃ ἑταῖρε, ὁ σοφιστὴς ἐπαινῶν ἀπωλεῖ ἐξαπατήσει ἥμᾶς, ὥσπερ οἱ περὶ τὴν τοῦ σώματος τροφήν, δὲ ἔμπορός τε καὶ κάπηλος. καὶ γὰρ οὗτοί που ὃν ἄγουσιν ἀγωγίμων οὔτε αὐτοὶ ἵσασιν ὃ τι χρηστὸν ἢ πονηρὸν περὶ τὸ σῶμα, ἐπαινοῦσι δὲ πάντα πωλοῦντες, οὔτε οἱ ὕνούμενοι παρ' αὐτῶν, ἐὰν μή τις τύχῃ γυμναστικὸς ἢ ἰατρὸς ὃν οὔτω δὲ καὶ οἱ τὰ μαθήματα περιάγοντες κατὰ τὰς πόλεις καὶ πωλοῦντες καὶ καπηλεύοντες τῷ ἀεὶ ἐπιθυμοῦντι ἐπαινοῦσι μὲν πάντα ἀπωλοῦσι, τάχα δ' ἀντινεις, ὃ ἄριστε, καὶ τούτων ἀγνοοῖεν ὃν πωλοῦσιν ὃ τι χρηστὸν ἢ πονηρὸν πρὸς τὴν ψυχήν· ὡς δ' αὕτως καὶ οἱ ὕνούμενοι παρ' αὐτῶν, ἐὰν μή τις τύχῃ περὶ τὴν ψυχὴν αὖ ἰατρικὸς ὃν. εἰ μὲν οὖν σὺ τυγχάνεις ἐπιστήμων τούτων τὸ χρηστὸν καὶ πονηρόν, ἀσφαλές σοι ὀνεῖσθαι μαθήματα καὶ παρὰ Πρωταγόρου καὶ

παρ' ἄλλου ὅτουοῦν· εἰ δὲ μή, ὅρα, ὡς μακάριε, μὴ περὶ τοῖς φίλτάτοις κυβεύης τε καὶ κινδυνεύης· καὶ γὰρ δὴ καὶ πολὺ μείζων κίνδυνος ἐν τῇ τῶν μαθημάτων ὥνῃ ἦν τῇ τῶν σιτίων. σιτία μὲν γὰρ καὶ ποτὰ πριάμενον παρὰ τοῦ καπήλου καὶ ἐμπόρου ἔξεστιν ἐν ἄλλοις ἀγγείοις ἀποφέρειν, καὶ πρὶν δέξασθαι αὐτὰ εἰς τὸ σῶμα πιόντα ἦ φαγόντα, καταθέμενον οἴκαδε ἔξεστιν συμβουλεύσασθαι, παρακαλέσαντα τὸν ἐπατόντα, ὃ τι τε ἐδεστέον ἦ ποτέον καὶ ὃ τι μή, καὶ ὅπόσον καὶ ὄπότε· ὥστε ἐν τῇ ὥνῃ οὐ μέγας ὁ κίνδυνος· μαθήματα δὲ οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ ἀγγείῳ ἀπενεγκεῖν, ἀλλ' ἀνάγκη, καταθέντα τὴν τιμήν, τὸ μάθημα ἐν αὐτῇ τῇ ψυχῇ λαβόντα καὶ μαθόντα ἀπιέναι ἦ βεβλαμμένον ἦ ὠφελημένον. ταῦτα οὖν σκοπώμεθα καὶ μετὰ τῶν πρεσβυτέρων ἡμῶν· ἡμεῖς γὰρ ἔτι νέοι ὥστε τοσοῦτον πρᾶγμα διελέσθαι. νῦν μέντοι, ὥσπερ ὡρμήσαμεν, ἵωμεν καὶ ἀκούσωμεν τοῦ ἀνδρός, ἔπειτα ἀκούσαντες καὶ ἄλλοις ἀνακοινωσώμεθα· καὶ γὰρ οὐ μόνος Πρωταγόρας αὐτόθι ἔστιν, ἀλλὰ καὶ Ἰππίας ὁ Ἡλεῖος οἶμαι δὲ καὶ Πρόδικον τὸν Κεῖον καὶ ἄλλοι πολλοὶ καὶ σοφοί.

ΚΕΦ. ΣΤ'. Δόξαν ἡμῖν ταῦτα ἐπορευόμεθα· ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ προθύρῳ ἐγενόμεθα, στάντες περὶ τινος λόγου διελεγόμεθα, δις ἡμῖν κατὰ τὴν ὁδὸν ἐνέπεσεν· ἵν' οὖν μὴ ἀτελῆς γένοιτο, ἀλλὰ διαπερανάμενοι οὕτως ἐσίουμεν, ἐπιστάντες ἐν τῷ προθύρῳ διελεγόμεθα, ἔως συνωμολογήσαμεν ἀλλήλοις. δοκεῖ οὖν μοι ὁ Θυρωρός, εὔνοιηχός τις, κατήκουεν ἡμῶν, κινδυνεύει δὲ διὰ τὸ πλῆθος τῶν σοφιστῶν ἄχθεσθαι τοῖς φοιτῶσιν εἰς τὴν οἰκίαν· ἐπειδὴ γοῦν ἐκρούσαμεν τὴν θύραν, ἀνοίξας καὶ ἴδων ἡμᾶς, "Εα, ἔφη, σοφισταί τινες· οὐ σχολὴ αὐτῷ· καὶ ἄμα ἀμφοῖν τοῖν χεροῖν τὴν θύραν πάνυ προθύμως ὡς οἶός τ' ἦν ἐπήραξεν· καὶ ἡμεῖς πάλιν ἐκρούμεν, καὶ δις ἐγκεκλημένης τῆς θύρας ἀποκρινόμενος εἶπεν, "Ω ἀνθρωποι, ἔφη, οὐκ ἀκηκόατε,

ὅτι οὐ σχολὴ αὐτῷ ; 'Αλλ' ὡγαθέ, ἔφην ἐγώ, οὕτε παρὰ Καλλίαν ἥκομεν οὕτε σοφισταὶ ἐσμεν· ἀλλὰ θάρρει· Πρωταγόραν γάρ τοι δεόμενοι ἴδεῖν ἥλθομεν· εἰσάγγειλον οὖν. μόγις οὖν ποτε ἡμῖν ἀνθρωπος ἀνέῳξε τὴν θύραν.

ΚΕΦ. Ζ'. 'Επειδὴ δὲ εἰσήλθομεν, κατελάβομεν Πρωταγόραν ἐν τῷ προστάῳ περιπατοῦντα, ἔξῆς δ' αὐτῷ συμπεριεριεπάτουν ἐκ μὲν τοῦ ἐπὶ θάτερα Καλλίας δ 'Ιππονίκου καὶ δ ἀδελφὸς αὐτοῦ δ ὅμοιμήτριος, Πάραλος δ Περικλέους καὶ Χαρμίδης δ Γλαύκωνος, ἐκ δὲ τοῦ ἐπὶ θάτερα δ ἕτερος τῶν Περικλέους Ξάνθιππος καὶ Φιλιππίδης δ Φιλομήλου καὶ 'Αντίμοιρος δ Μενδαῖος, ὅσπερ εὐδοκιμεῖ μάλιστα τῶν Πρωταγόρου μαθητῶν καὶ ἐπὶ τέχνῃ μανθάνει, ώς σοφιστὴς ἐσόμενος· τούτων δὲ οἱ ὄπισθεν ἥκολούθουν ἐπακούοντες τῶν λεγομένων, τὸ μὲν πολὺ ξένοι ἐφαίνοντο, οὓς ἄγει ἐξ ἑκάστων τῶν πόλεων δ Πρωταγόρας, δι' ᾧ διεξέρχεται, κηλῶν τῇ φωνῇ ὅσπερ 'Ορφεὺς, οἱ δὲ κατὰ τὴν φωνὴν ἐπονται κεκηλημένοι· ἥσαν δέ τινες καὶ τῶν ἐπιχωρίων ἐν τῷ χορῷ· τοῦτον τὸν χορὸν μάλιστα ἔγωγε ἴδων ἥσθην, ώς καλῶς ηὔλαβοῦντο· ήδέποτε ἐμποδὼν ἐν τῷ πρόσθεν εἶναι Πρωταγόρου, ἀλλ' ἐπειδὴ αὐτὸς ἀναστρέφοι καὶ οἱ μετ' ἐκείνου, εῦ πως καὶ ἐν κόσμῳ περιεσχίζοντο οὗτοι οἱ ἐπήκοοι ἔνθεν καὶ ἔνθεν καὶ ἐν κύκλῳ περιιόντες ἀεὶ εἰς τὸ ὄπισθεν καθίσταντο κάλλιστα.

«Τὸν δὲ μετ' εἰσενόησα», ἔφη "Ομηρος, 'Ιππίαν τὸν 'Ηλεῖον, καθήμενον ἐν τῷ κατ' ἀντικρὺ προστάῳ περὶ αὐτὸν δ' ἐκάθηγετο ἐπὶ βάθρων 'Ερυξίμαχός τε δ 'Ακουμενοῦ καὶ Φαῖδρος δ Μυρρινούσιος καὶ "Ανδρων δ 'Ανδροτίωνος καὶ τῶν ξένων πολιταί τε αὐτοῦ καὶ ἄλλοι τινές. ἐφαίνοντο δὲ περὶ φύσεώς τε καὶ τῶν μετεώρων ἀστρονομικὰ ἀττα διερωτᾶν τὸν 'Ιππίαν, δ· δ' ἐν θρόνῳ καθήμενος ἐκάστοις αὐτῶν διέκρινε καὶ διεξήει τὰ ἐρωτώμενα.

«Καὶ μὲν δὴ καὶ Τάνταλόν γε εἰσεῖδον»· ἐπεδήμει γάρ ἄρα καὶ Πρόδικος ὁ Κεῖος, ἦν δὲ ἐν οἰκήματί τινι, ὃ πρὸ τοῦ μὲν ὡς ταμιεύω ἔχρητο Ἰππόνικος, νῦν δὲ ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν καταλυόντων ὁ Καλλίας καὶ τοῦτο ἐκκενώσας ξένοις κατάλυσιν πεποίηκεν. ὁ μὲν οὖν Πρόδικος ἔτι κατέκειτο ἐγκεκαλυμμένος ἐν κωδίοις τισὶ καὶ στρώμασι καὶ μάλα πολλοῖς ὡς ἐφαίνετο· παρεκάθηντο δὲ αὐτῷ ἐπὶ ταῖς πλησίον κλίναις Παυσανίας τε ὁ ἐκ Κεραμέων καὶ μετὰ Παυσανίου νέον τι ἔτι μειράκιον· ἔδοξα δ' ἀκοῦσαι ὅνομα αὐτῷ εἶναι Ἀγάθωνα. τοῦτ' ἦν τὸ μειράκιον καὶ τὸ Ἀδειμάντω ἀμφοτέρω, ὁ τε Κήπιδος καὶ ὁ Λευκολοφίδου καὶ ἄλλοι τινὲς ἐφαίνοντο· περὶ δὲ ὧν διελέγοντο οὐκ ἐδυνάμην ἔγωγε μαθεῖν ἔξωθεν, καίπερ λιπαρῶς ἔχων ἀκούειν τοῦ Προδίκου·—πάσσοφος γάρ μοι δοκεῖ ἀνὴρ εἶναι καὶ θεῖος·—ἄλλὰ διὰ τὴν βαρύτητα τῆς φωνῆς βόμβος τις ἐν τῷ οἰκήματι γιγνόμενος ἀσαφῆ ἐποίει τὰ λεγόμενα.

Καὶ ἡμεῖς μὲν ἀρτι εἰσεληλύθειμεν, κατόπιν δὲ ἡμῶν ἐπεισῆλθον Ἀλκιβιάδης τε ὁ καλός, ὡς φήσι σὺ καὶ ἐγὼ πειθομαί, καὶ Κριτίας ὁ Καλαίσχρου.

ΚΕΦ. Η'. ‘Ημεῖς οὖν ὡς εἰσήλθομεν, ἔτι σμίκρ’ ἄττα διατρίψαντες καὶ ταῦτα διαθεασάμενοι προσῆμεν πρὸς τὸν Πρωταγόραν καὶ ἐγὼ εἶπον· Ὡ Πρωταγόρα, πρὸς σέ τοι ἥλθομεν ἐγώ τε καὶ Ἰπποκράτης οὗτος. Πότερον, ἔφη, μόνῳ βουλόμενοι διαλεχθῆναι ἡ καὶ μετὰ τῶν ἄλλων; ‘Ημῖν μέν, ἦν δ’ ἐγώ, οὐδὲν διαφέρει· ἀκούσας δὲ οὖν ἔνεκα ἥλθομεν, αὐτὸς σκέψαι. Τί οὖν δὴ ἐστιν, ἔφη, οὖν ἔνεκα ἥκετε; ‘Ιπποκράτης ὅδε ἐστὶ μὲν τῶν ἐπιχωρίων, Ἀπολλοδώρου υἱός, οἰκίας μεγάλης τε καὶ εὐδαίμονος, αὐτὸς δὲ τὴν φύσιν δοκεῖ ἐνάμιλλος εἶναι τῆς ἡλικιώτατις· ἐπιθυμεῖν δέ μοι δοκεῖ ἐλλόγιμος γενέσθαι ἐν τῇ πόλει, τοῦτο δὲ οἰεται οἱ μάλιστ’ ἀν γενέσθαι, εἰ σοὶ συγγένοιτο· ταῦτ’ οὖν ἥδη σὺ σκόπει, πότερον περὶ αὐτῶν μόνος οἴει δεῖν

διαλέγεσθαι πρὸς μόνους ἢ μετ' ἄλλων. Ὁρθῶς, ἔφη, προμηθεῖ, ὁ Σώκρατες, ὑπὲρ ἐμοῦ. Ξένον γάρ ἀνδρα καὶ ιόντα εἰς πόλεις μεγάλας, καὶ ἐν ταύταις πείθοντα τῶν νέων τοὺς βελτίστους ἀπολείποντας τὰς τῶν ἄλλων συνουσίας, καὶ οἰκείων καὶ ὅθνείων, καὶ πρεσβυτέρων καὶ νεωτέρων, ἔκαυτῷ συνεῖναι ὡς βελτίους ἐσομένους διὰ τὴν ἔκαυτοῦ συνουσίαν, χρὴ εὐλαβεῖσθαι τὸν ταῦτα πράττοντα· οὐ γάρ σμικροὶ περὶ αὐτὰ φθόνοι τε γίγνονται καὶ ἄλλαι δυσμένειαι τε καὶ ἐπιβουλαῖ· ἐγὼ δὲ τὴν σοφιστικὴν τέχνην φημὶ μὲν εἶναι παλαιάν, τοὺς δὲ μεταχειρίζομένους αὐτὴν τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν, φοβουμένους τὸ ἐπαχθὲς αὐτῆς, πρόσχημα ποιεῖσθαι καὶ προκαλύπτεσθαι, τοὺς μὲν ποίησιν, οἷον "Ομηρόν τε καὶ Ἡσίοδον καὶ Σιμωνίδην, τοὺς δὲ αὖ τελετάς τε καὶ χρησμαδίας, τοὺς ἀμφὶ τε Ὁρφέα καὶ Μουσαῖον· ἐνίους δέ τινας ἥσθημαι καὶ γυμναστικήν, οἷον." Ικκος τε δὲ Ταραντῖνος καὶ δὲν ἔτι ὃν οὐδενὸς ἥττων σοφιστὴς Ἡρόδοτος δὲ Σηλυμβριανὸς, τὸ δὲ ἀρχαῖον Μεγαρεύς μουσικὴν δὲ Ἀγαθοκλῆς τε δὲ οὐδέτερος πρόσχημα ἐποιήσατο, μέγας ὃν σοφιστὴς, καὶ Πυθοκλείδης δὲ Κεῖος καὶ ἄλλοι πολλοί· οὗτοι πάντες, ὥσπερ λέγω, φοβηθέντες τὸν φθόνον ταῖς τέχναις ταύταις παραπετάσμασιν ἔχρήσαντο· ἐγὼ δὲ τούτοις ἀπασικατὰ τοῦτο εἶναι οὐ ξυμφέρομαι· ἥγοῦμαι γάρ αὐτοὺς οὐ τι διαπράξασθαι, δὲ ἐβουλήθησαν· οὐ γάρ λαθεῖν τῶν ἀνθρώπων τοὺς δυναμένους ἐν ταῖς πόλεσι πράττειν, ὥσπερ ἔνεκα ταῦτ' ἔστι τὰ προσχήματα· ἐπεὶ οὖ γε πολλοί, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδὲν αἰσθάνονται, ἀλλ' ἀττ' ἀν οὗτοι διαγγέλλωσι, ταῦτα ὑμνοῦσιν. τὸ οὖν ἀποδιδράσκοντα μὴ δύνασθαι ἀποδρᾶναι, ἀλλὰ καταφανῆ εἶναι, πολλὴ μωρία καὶ τοῦ ἐπιχειρήματος, καὶ πολὺ δυσμενεστέρους παρέχεσθαι ἀνάγκη τοὺς ἀνθρώπους· ἥγοῦνται γάρ τὸν τοιοῦτον πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ πανοῦργον εἶναι. ἐγὼ οὖν τούτων τὴν ἐναντίαν ἀπασκαν ὁδὸν ἐλήγλυθα, καὶ ὅμοιογῶ τε σοφιστὴς εἶναι καὶ παιδεύειν ἀνθρώπους, καὶ

εὐλάβειαν ταύτην οἷμαι βελτίω ἐκείνης εἶναι, τὸ διμολογεῖν μᾶλλον ἢ ἔξαρνον εἶναι· καὶ ἄλλας πρὸς ταύτην ἔσκεμψαι, ὥστε σὺν θεῷ εἰπεῖν, μηδὲν δεινὸν πάσχειν διὰ τὸ διμολογεῖν σοφιστῆς εἶναι, καίτοι πολλά γε ἔτη ἡδη εἴμι ἐν τῇ τέχνῃ καὶ γάρ καὶ τὰ ξύμπαντα πολλὰ μοι ἔστιν· οὐδενὸς ὅτου οὐ πάντων ἀνύμῶν καθ' ἡλικίαν πατήρ εἶην ὥστε πολὺ μοι ἡδιστόν ἔστιν, εἴ τι βούλεσθε, περὶ τούτων ἀπάντων ἐναντίον τῶν ἔνδον ὄντων τὸν λόγον ποιεῖσθαι. καὶ ἐγώ — ὑπώπτευσα γάρ βούλεσθαι αὐτὸν τῷ τε Προδίκῳ καὶ τῷ Ἰππίᾳ ἐνδείξασθαι καὶ καλλωπίσασθαι, ὅτι ἐρασταὶ αὐτοῦ ἀφιγμένοι εἰμεν.—Τί οὖν, ἔφη ἐγώ, οὐ καὶ Πρόδικον καὶ Ἰππίαν ἐκαλέσαμεν καὶ τοὺς μετ' αὐτῶν, ἵνα ἐπακούσωσιν ἡμῶν; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Πρωταγόρας. Βούλεσθαι οὖν, ὁ Καλλίας ἔφη, συνέδριον κατασκευάσωμεν, ἵνα καθεζόμενοι διαλέγησθε; Ἐδόκει χρῆναι ἀσμενοι δὲ πάντες ἡμεῖς, ὡς ἀκουσόμενοι ἀνδρῶν σιφῶν, καὶ αὐτοὶ ἀντιλαβόμενοι τῶν βάθρων καὶ τῶν κλινῶν κατεσκευάζομεν παρὰ τῷ Ἰππίᾳ ἐκεῖ γάρ προϋπῆρχε τὰ βάθρα· ἐν δὲ τούτῳ Καλλίας τε καὶ Ἀλκιβιάδης ἡκέτην ἄγοντε τὸν Πρόδικον, ἀναστήσαντες ἐκ τῆς κλίνης, καὶ τοὺς μετὰ τοῦ Προδίκου.

ΚΕΦ. Θ'. Ἐπεὶ δὲ πάντες συνεκαθεζόμεθα, ὁ Πρωταγόρας, Νῦν δὴ ἄν, ἔφη, λέγοις, ὁ Σώκρατες, ἐπειδὴ καὶ οἵδε πάρεισι, περὶ ὧν ὀλίγον πρότερον μνείαν ἐποιοῦ πρὸς ἐμὲ ὑπὲρ τοῦ νεανίσκου. καὶ ἐγώ εἰπον, ὅτι Ἡ αὐτή μοι ἀρχή ἔστιν, ὁ Πρωταγόρα, ἥπερ ἀρτι, περὶ ὧν ἀφικόμην. Ἰπποκράτης γάρ ὅδε τυγχάνει ἐν ἐπιθυμίᾳ ὃν τῆς συνουσίας· ὅ τι οὖν αὐτῷ ἀποβήσεται, ἐάν σοι συνῇ, ἥδεως ὃν φησι πυθέσθαι· τοσοῦτος δὲ γε ἡμέτερος λόγος. ὑπολαβών οὖν ὁ Πρωταγόρας εἰπεν· Ὁ νεανίσκε, ἔσται τοίνυν σοι, ἐάν ἐμοὶ συνῆς, ἥ ἂν ἡμέρᾳ ἐμοὶ συγγένη, ἀπιέναι οἴκαδε βελτίονι γέγονότι, καὶ ἐν τῇ ὑστεραίᾳ ταῦτα ταῦτα· καὶ ἐκάστης ἡμέρας ἀεὶ ἐπὶ τὸ βέλ-

τιον ἐπιδιδόναι· καὶ ἐγὼ ἀκούσας εἶπον· Ὡ Πρωταγόρα,
 τοῦτο μὲν οὐδὲν θαυμαστὸν λέγεις, ἀλλὰ εἰκός, ἐπεὶ καν σύ,
 καίπερ τηλικοῦτος ἦν καὶ οὕτω σοφός, εἴ τίς σε διδάξειεν δ
 μὴ τυγχάνεις ἐπιστάμενος, βελτίων ἀν γένοιο· ἀλλὰ μὴ οὕτως,
 ἀλλ' ὥσπερ ἀν εἰ αὐτίκα μάλα μεταβαλὼν τὴν ἐπιθυμίαν· Ἰπ-
 ποκράτης ὅδε ἐπιθυμήσει τῆς συνουσίας τούτου τοῦ νεανί-
 σκου τοῦ νῦν νεωστὶ ἐπιδημοῦντος, Ζευξίππου τοῦ Ἡρακλεώ-
 του, καὶ ἀφικόμενος παρ' αὐτὸν, ὥσπερ παρὰ σὲ νῦν, ἀκού-
 σειεν αὐτοῦ ταῦτα ταῦτα, ἀπερ σοῦ, δτι ἔκάστης ἡμέρας ξυνῶν
 αὐτῷ βελτίων ἔσται καὶ ἐπιδώσει, εἰ αὐτὸν ἐπανέροιτο· Τί δὴ
 φῆς βελτίω ἔσεσθαι καὶ εἰς τί ἐπιδώσειν; εἴποι ἀν αὐτῷ Ζεύ-
 ξίππος, δτι πρὸς γραφικὴν· καν εἰ Ὁρθαγόρᾳ τῷ· Θηβαίῳ συγ-
 γενόμενος, ἀκούσας ἐκείνου ταῦτα ταῦτα, ἀπερ σοῦ, ἐπανέροι-
 το αὐτὸν εἰς δ τι βελτίων καθ' ἡμέραν ἔσται συγγιγνόμενος ἐ-
 κείνῳ, εἴποι ἀν, δτι εἰς αὔλησιν οὕτω δὲ καὶ σὺ εἰπὲ τῷ νεανί-
 σκῳ καὶ ἐμοὶ ὑπὲρ τούτου ἐρωτῶντι, Ἰπποκράτης ὅδε Πρωτα-
 γόρᾳ συγγενόμενος, ἢ ἀν αυτῷ ἡμέρᾳ συγγένηται, βελτίων ἀ-
 πεισι γενόμενος καὶ τῶν ἄλλων ἡμερῶν ἔκάστης οὕτως ἐπιδώ-
 σει εἰς τί, ὡ Πρωταγόρᾳ, καὶ περὶ τοῦ; καὶ δ Πρωταγόρας
 ἐμοῦ ταῦτα ἀκούσας, Σύ τε καλῶς ἐρωτᾶς, ἔφη, ὡ Σώκρατες,
 καὶ ἐγὼ τοῖς καλῶς ἐρωτῶσι χαίρω ἀποκρινόμενος. Ἰπποκρά-
 της γάρ παρ' ἐμὲ ἀφικόμενος οὐ πείσεται, ἀπερ ἀν ἐπαθεν
 ἄλλῳ τῷ συγγενόμενος τῶν σοφιστῶν· οἱ μὲν γάρ ἄλλοι λω-
 βῶνται τοὺς νέους· τὰς γάρ τέχνας αὐτοὺς πεφευγότας ἀκον-
 τας πάλιν αὖ ἀγοντες ἐμβάλλουσιν εἰς τέχνας, λογισμούς τε
 καὶ ἀστρονομίαν καὶ γεωμετρίαν καὶ μουσικὴν διδάσκοντες —
 καὶ ἄμα εἰς τὸν Ἰππίαν ἀπέβλεψε — παρὰ δ' ἐμὲ ἀφικόμενος
 μαθήσεται οὐ περὶ ἄλλου του ἢ περὶ οὐ ἥκει. τὸ δὲ μάθημά
 ἔστιν εὐβουλία περὶ τῶν οἰκείων, δπως ἀν ἀριστα τὴν
 αὐτοῦ οἰκίαν διοικοῦ, καὶ περὶ τῶν τῆς πόλεως, δπως τὰ
 τῆς πόλεως δυνατώτατος ἀν εἴη καὶ πράττειν καὶ λέγειν.

Ἄρα, ἔφην ἐγώ, ἔπομαί σου τῷ λόγῳ; δοκεῖς γάρ μοι λέγειν τὴν πολιτικὴν τέχνην καὶ ὑπεισχνεῖσθαι ποιεῖν ἄνδρας ἀγαθούς πολίτας. Αὐτὸ μὲν οὖν τοῦτό ἐστιν, ἔφη, ὁ Σώκρατες, τὸ ἐπάγγελμα, ὃ ἐπαγγέλλομαι.

ΚΕΦ. Ι'. Ἡ καλόν, ἦν δ' ἐγώ, τέχνημα ἄρα κέκτησαι, εἴπερ κέκτησαι· οὐ γάρ τοι ἄλλο πρός γε σὲ εἰρήτεται ἢ ἀπερνοῦ. ἐγώ γάρ τοῦτο, ὁ Πρωταγόρα, οὐκ ὥμην διδαχτὸν εἶναι, σοὶ δὲ λέγοντι οὐκ ἔχω ὅπως ἀπιστῶ. ὅθεν δὲ αὐτὸ ἡγοῦμαι οὐ διδαχτὸν εἶναι μηδ' ὑπὸ ἀνθρώπων παρασκευαστὸν ἀνθρώποις, δίκαιος είμι εἰπεῖν. ἐγώ γάρ Ἀθηναίους, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι "Ελληνες φημὶ σοφοὺς εἶναι. ὅρῶ οὖν, ὅταν συλλεγῶμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐπειδὰν μὲν περὶ οἰκοδομίας τι δέη πρᾶξαι τὴν πόλιν, τοὺς οἰκοδόμους μεταπεμπομένους συμβούλους περὶ τῶν οἰκοδομημάτων, ὅταν δὲ περὶ ναυπηγίας, τοὺς ναυπηγούς, καὶ τἄλλα πάντα οὕτως, ὅσα ἡγοῦνται μαθητά τε καὶ διδαχτὰ εἶναι· ἐὰν δέ τις ἄλλος ἐπιχειρῇ αὐτοῖς συμβουλεύειν, ὃν ἐκεῖνοι μὴ οἴονται δημιουργὸν εἶναι, καὸν πάνυ καλὸς ἦ καὶ πλούσιος καὶ τῶν γενναίων, οὐδέν τι μᾶλλον ἀποδέχονται, ἀλλὰ καταγελῶσι καὶ θορυβοῦσιν, ἔως ἂν ἢ αὐτὸς ἀποστῇ ὁ ἐπιχειρῶν λέγειν καταθορυβηθείς, ἢ οἱ τοξόται αὐτὸν ἀφελκύσωσιν ἢ ἐξάρωνται κελευόντων τῶν πρυτάνεων. περὶ μὲν οὖν ὅν οἴονται ἐν τέχνῃ εἶναι, οὕτω διαπράτονται· ἐπειδὰν δέ τι περὶ τῶν τῆς πόλεως διοικήσεως δέη βουλεύσασθαι, συμβουλεύει αὐτοῖς ἀνιστάμενος περὶ τούτων ὅμοίως μὲν τέκτων, ὅμοίως δὲ χαλκεύς, σκυτοτόμος, ἔμπορος, ναύληρος, πλούσιος, πένης, γενναῖος, ἀγεννής, καὶ τούτοις οὐδεὶς τοῦτο ἐπιπλήττει ὥσπερ τοῖς πρότερον, ὅτι οὐδαμόθεν μαθών, οὐδὲ ὅντος διδασκάλου οὐδενὸς αὐτῷ, ἐπειτα συμβουλεύειν ἐπιχειρεῖ· δῆλον γάρ, ὅτι οὐχ ἡγοῦνται διδαχτὸν εἶναι. μὴ τοίνυν ὅτι τὸ κοινὸν τῆς πόλεως οὕτως ἔχει, ἀλλὰ

ίδια ήμεν οἱ σοφώτατοι καὶ ἄριστοι τῶν πολιτῶν ταῦτην τὴν ἀρετήν, ἢν ἔχουσιν, οὐχ οἷοί τε ἄλλοις παραδιδόναι· ἐπεὶ Περικλῆς, ὁ τουτωνὶ τῶν νεανίσκων πατήρ, τούτους ἂ μὲν διδασκάλων εἰχετο καλῶς καὶ εὖ ἐπαίδευσεν, ἀ δὲ αὐτὸς σοφός ἐστιν οὕτε αὐτὸς παιδεύει οὕτε τῷ ἄλλῳ παραδίδωσιν, ἀλλ’ αὐτοὶ περιιόντες νέμονται ὥσπερ ἄφετοι, ἐὰν που αὐτόματοι περιτύχωσι τῇ ἀρετῇ. εἰ δὲ βούλει, Κλεινίαν, τὸν Ἀλκιβιάδου τουτοῦ νεώτερον ἀδελφόν, ἐπιτροπεύων ὃ αὐτὸς οὗτος ἀνὴρ Περικλῆς, δεδιὼς περὶ αὐτοῦ μὴ διαφθαρῇ δὴ ὑπὸ Ἀλκιβιάδου, ἀποσπάσας ἀπὸ τούτου, καταθέμενος ἐν Ἀρίφρονος ἐπαίδευε· καὶ πρὶν ἔξ μηνας γεγονέναι, ἀπέδωκε τούτῳ οὐκ ἔχων ὃ τι χρήσαιτο αὐτῷ· καὶ ἄλλους σοι παμπόλλους ἔχω λέγειν, οἵ αὐτοὶ ἀγαθοὶ ὅντες οὐδένα πώποτε βελτίω ἐποίησαν οὕτε τῶν οἰκείων οὕτε τῶν ἀλλοτρίων. ἐγὼ οὖν, ὃ Πρωταγόρα, εἰς ταῦτα ἀποβλέπων οὐχ ἡγοῦμαι διδαχτὸν εἶναι ἀρετήν, ἐπειδὴ δέ σου ἀκούω ταῦτα λέγοντος, κάμπτομαι καὶ οἴμαι τί σε λέγειν διὰ τὸ ἡγεῖσθαι σε πολλῶν μὲν ἔμπειρον γεγονέναι, πολλὰ δὲ μεμαθηκέναι, τὰ δὲ αὐτὸν ἔξηυρηκέναι. εἰ οὖν ἔχεις ἐναργέστερον ήμεν ἐπιδεῖξαι, ὡς διδαχτὸν ἐστιν ἡ ἀρετή, μὴ φθονήσῃς, ἀλλ’ ἐπίδειξον. Ἀλλ’ ὃ Σώκρατες, ἔφη, οὐ φθονήσω· ἀλλὰ πότερον ὑμῖν, ὡς πρεσβύτερος νεωτέροις, μῆθον λέγων ἐπιδεῖξω ἢ λόγῳ διεξελθών; πολλοὶ οὖν αὐτῷ ὑπέλαβον τῶν παρακαθημένων, ὅποτέρως βούλοιτο, οὕτω διεξίεναι. Δοκεῖ τοίνυν μοι, ἔφη, χαριέστερον εἶναι μῆθον ὑμῖν λέγειν.

ΚΕΦ. ΙΑ'. Ἡν γάρ ποτε χρόνος, ὅτε θεοὶ μὲν ἥσαν, θνητὰ δὲ γένη οὐκ ἦν. ἐπειδὴ δὲ καὶ τούτοις χρόνος ἥλθεν εἰμαρμένος γενέσεως, τυποῦσιν αὐτὰ θεοὶ γῆς ἐνδον ἐκ γῆς καὶ πυρὸς μείξαντες καὶ τῶν ὅσα πυρὶ καὶ γῇ κεράννυται. ἐπειδὴ δ’ ἄγειν αὐτὰ πρὸς φῶς ἔμελλον, προσέταξαν Προμηθεῖ καὶ Ἐπιμηθεῖ κοσμῆσαι τε καὶ νεῖμαι δυνάμεις ἐκάστοις ὡς πρέπει. Προμη-

Θέα δὲ παραπεῖται Ἐπιμηθεὺς αὐτὸς νεῦμαῖς νείμαντος δ' ἐμὸῦ ἔφη, ἐπίσκεψαι· καὶ οὕτω πείσας νέμει. νέμων δὲ τοῖς μὲν ἴσχυν ἄνευ τάχους προσῆπτε, τὰ δὲ ἀσθενέστερα τάχει ἐκόσμει· τὰ δὲ ὥπλιζε, τοῖς δ' ἀοπλον διδούς φύσιν ἄλλην τιν' αὐτοῖς ἐμηχανᾶτο δύναμιν εἰς σωτηρίαν· ἀ μὲν γάρ αὐτῶν σμικρότητι ἡμπισχε, πτηνὸν φυγὴν ἢ κατάγειον οἴκησιν ἔνεμεν· ἀ δὲ ηὗξε μεγέθει, τῷδε αὐτῷ αὐτὰ ἔσωζε· καὶ τἄλλα οὕτως ἐπανισῶν ἔνεμεν· ταῦτα δὲ ἐμηχανᾶτο εὐλάβειαν ἔχων μή τι γένος ἀστωθείη· ἐπειδὴ δὲ αὐτοῖς ἀλληλοφθοριῶν διαφυγὰς ἐπήρκεσε, πρὸς τὰς ἐκ Διὸς ὥρας εὐμάρειαν ἐμηχανᾶτο ἀμφιεννὺς αὐτὰ πυκναῖς τε θριξὶ καὶ στερεοῖς δέρμασιν, ἵκανοῖς μὲν ἀμῦναι χειμῶνα, δυνατοῖς δὲ καὶ καύματα, καὶ εἰς εύνας ἰοῦσιν ὅπως ὑπάρχοι τὰ αὐτὰ ταῦτα στρωμνὴ οἰκεία τε καὶ αὐτοφυὴς ἐκάστῳ, καὶ ὑποδῶν τὰ μὲν ὄπλαις, τὰ δὲ δέρμασι στερεοῖς καὶ ἀναίμοις· τούντευθεν τροφὰς ἄλλοις ἄλλας ἔξεπόριζε, τοῖς μὲν ἐκ γῆς βοτάνην, ἄλλοις δὲ δένδρων καρπούς, τοῖς δὲ ρίζας· ἔστι δ' οἵς ἔδωκεν εἶναι τροφὴν ζώων ἄλλων βοράν· καὶ τοῖς μὲν δλιγογονίαν προσῆψε, τοῖς δ' ἀναλισκομένοις ὑπὸ τούτων πολυγονίαν, σωτηρίαν τῷ γένει πορίζων. ἀτεδὴ οὖν οὐ πάνυ τι σοφὸς ὃν δ' Ἐπιμηθεὺς ἔλαθεν αὐτὸν καταναλώσας τὰς δυνάμεις· λοιπὸν δὴ ἀκόσμητον ἔτι αὐτῷ ἦν τὸ ἀνθρώπων γένος, καὶ ἡπόρει δὲ τι χρήσαιτο· ἀποροῦντι δὲ αὐτῷ ἔρχεται Προμηθεὺς ἐπισκεψόμενος τὴν νομήν, καὶ ὅρᾳ τὰ μὲν ἄλλα ζῶα ἐμελῶς πάντων ἔχοντα, τὸν δὲ ἀνθρωπὸν γυμνόν τε καὶ ἀνυπόδητον καὶ ἀστρωτὸν καὶ ἀοπλὸν· ἥδη δὲ καὶ ἡ είμαρμένη ἡμέρα παρῆν, ἐν ᾧ ἔδει καὶ ἀνθρωπὸν ἔξιέναι ἐκ γῆς εἰς φῶς. ἀπορίᾳ οὖν ἔχόμενος δ' Προμηθεὺς, ἥντινα σωτηρίαν τῷ ἀνθρώπῳ εὔροι, κλέπτει Ἡφαίστου καὶ Ἀθηνᾶς τὴν ἔντεχνον σοφίαν σὺν πυρὶ — ἀμήχανον γάρ ἦν ἄνευ πυρὸς χύτὴν κτητὴν τῷ ἦ χρησίμην γενέσθαι — καὶ οὕτω δὴ δωρεῖται ἀνθρώπῳ. τὴν μὲν οὖν περὶ τὸν βίον σοφίαν ἀνθρωπὸς ταύτῃ ἔσχε, τὴν

δὲ πολιτικὴν οὐκ εἶχεν· ἦν γὰρ παρὰ τῷ Διὶ· τῷ δὲ Προμηθεῖ εἰς μὲν τὴν ἀκρόπολιν, τὴν τοῦ Διὸς οἰκησιν, οὐκέτι ἐνέχώρει εἰσελθεῖν· πρὸς δὲ καὶ αἱ Διὸς ψυλακαὶ φοβεραὶ ἦσαν· εἰς δὲ τὸ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ Ἡφαίστου οἰκημα τὸ κοινόν, ἐν δὲ ἐφύλοτεχνείτην, λαθὼν εἰσέρχεται, καὶ κλέψας τήν τε ἔμπυρον τέχνην τοῦ Ἡφαίστου καὶ τὴν ἄλλην τὴν τῆς Ἀθηνᾶς δίδωσιν ἀνθρώπῳ· καὶ ἐκ τούτου εύπορίᾳ μὲν ἀνθρώπῳ τοῦ βίου γίγνεται, Προμηθέα δὲ δι' Ἐπιμηθέα, ὑστερον, ἥπερ λέγεται, ἀλοπῆς δίκη μετῆλθεν.

ΚΕΦ. 1Β'. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἀνθρωπος θείας μετέσχε μοίρας, πρῶτον μὲν διὰ τὴν τοῦ θεοῦ συγγένειαν ζώων μόνον θεοὺς ἐνόμισε, καὶ ἐπεχείρει βωμούς τε ἰδρύεσθαι καὶ ἀγάλματα θεῶν· ἔπειτα φωνὴν καὶ ὀνόματα ταχὺ διηρθρώσατο τῇ τέχνῃ καὶ οἰκήσεις καὶ ἐσθῆτας καὶ ὑποδέσεις καὶ στρωμάτας καὶ τὰς ἐκ γῆς τροφὰς ηὔρετο· οὕτω δὴ παρεσκευασμένοι κατ' ἀρχὰς ἀνθρωποι ὥκουν σποράδην, πόλεις δὲ οὐκ ἦσαν· ἀπώλλυντο οὖν ὑπὸ τῶν θηρίων διὰ τὸ πανταχῇ αὐτῶν ἀσθενέστεροι εἶναι, καὶ ἡ δημιουργικὴ τέχνη αὐτοῖς πρὸς μὲν τροφὴν ἵκανὴ βοηθὸς ἦν, πρὸς δὲ τὸν τῶν θηρίων πόλεμον ἐνδεής· πολιτικὴν γὰρ τέχνην οὕπω εἶχον, ἡς μέρος πολεμική· ἐζήτουν δὴ ἀθροίζεσθαι, καὶ σώζεσθαι κτίζοντες πόλεις· ὅτ' οὖν ἀθροισθεῖν, ἡδίκουν ἀλλήλους ἄτε οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην, ὡστε πάλιν σκεδαννύμενοι διεφθείροντο. Ζεὺς οὖν δείσας περὶ τῷ γένει ήμῶν, μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, ‘Ἐρμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἵν’ εἴεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί· ἐρωτᾷ οὖν ‘Ἐρμῆς Δία, τίνα οὖν τρόπον δοίη δίκην καὶ αἰδῶ ἀνθρώποις· πότερον ὡς αἱ τέχναι νενέμηνται, οὕτω καὶ ταύτας νείμω; νενέμηνται δὲ ὡδε· εἰς ἔχων ἴατρικὴν πολλοῖς ἵκανὸς ἴδιώταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί· καὶ δίκην δὴ καὶ αἰδῶ οὕτω θῶ ἐν τοῖς ἀν-

Θρώποις, ἢ ἐπὶ πάντας νείμω ; Ἐπὶ πάντας ἔφη δὲ Ζεύς, καὶ πάντες μετεχόντων· οὐ γάρ ἀν γένοιντο πόλεις, εἰ δὲ λίγοι αὐτῶν μετέχοιεν ὥσπερ ἄλλων τεχνῶν· καὶ νόμον γε θὲς παρ' ἔμου, τὸν μὴ δυνάμενον αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν κτείνειν ὡς νόσον πόλεως.

Οὕτω δή, ὃ Σώκρατες, καὶ διὰ ταῦτα οὖτε ἄλλοι καὶ Ἀθηναῖοι, ὅταν μὲν περὶ ἀρετῆς τεκτονικῆς ἢ λόγος ἢ ἄλλης τινὸς δημιουργικῆς ὀλίγοις οἴονται μετεῖναι συμβουλῆς, καὶ ἐάν τις ἔκτος ὃν τῶν ὀλίγων συμβουλεύῃ, οὐκ ἀνέχονται, ὡς σὺ φήσις εἰκότως, ὡς ἐγὼ φημί· ὅταν δὲ εἰς συμβουλὴν πολιτικῆς ἀρετῆς ἴωσιν, ἦν δεῖ διὰ δικαιοσύνης πᾶσαν ιέναι καὶ σωφροσύνης, εἰκότως παντὸς ἀνδρὸς ἀνέχονται, ὡς παντὶ προσῆκον ταύτης γε μετέχειν τῆς ἀρετῆς, ἢ μὴ εἶναι πόλεις· αὗτη, ὃ Σώκρατες, τούτου αἰτία.

"Ινα δὲ μὴ οἷη ἀπατᾶσθαι, ὡς τῷ ὄντι ἥγοῦνται πάντες ἄνθρωποι πάντα ἄνδρα μετέχειν δικαιοσύνης τε καὶ τῆς ἄλλης πολιτικῆς ἀρετῆς, τόδε αὖ λαβὲ τεκμήριον· ἐν γάρ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς, ὥσπερ σὺ λέγεις, ἐάν τις φῆ ἀγαθὸς αὐλητῆς εἶναι, ἢ ἄλλην ἡντινοῦν τέχνην, ἦν μὴ ἐστιν, καταγελῶσιν ἢ χαλεπαίνουσι, καὶ οἱ οἰκεῖοι προσιόντες νουθετοῦσιν ὡς μακινόμενον· ἐν δὲ δικαιοσύνῃ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ πολιτικῇ ἀρετῇ, ἐάν τινα καὶ εἰδῶσιν ὅτι ἀδικός ἐστιν, ἐὰν οὗτος καθ' αὐτοῦ τάληθῆ λέγῃ ἐνχαντίον πολλῶν, δὲκεῖ σωφροσύνην ἥγοῦντο εἶναι, τάληθῆ λέγειν, ἐνταῦθα μακίαν, καὶ φασι πάντας δεῖν φάναι εἶναι δικαίους, ἐάν τε ὅσιν ἐάν τε μή, ἢ μακίεσθαι τὸν μὴ προσποιούμενον δικαιοσύνην, ὡς ἀναγκαῖον οὐδένα ὄντιν' οὐχὶ ἀμῶς γέ πως μετέχειν αὐτῆς, ἢ μὴ εἶναι ἐν ἀνθρώποις.

ΚΕΦ. ΙΙΓ'. "Οτι μὲν οὖν πάντ' ἄνδρα εἰκότως ἀποδέχονται περὶ ταύτης τῆς ἀρετῆς σύμβουλον διὰ τὸ ἥγεισθαι παντὶ μετεῖναι αὐτῆς, ταῦτα λέγω· ὅτι δὲ αὐτὴν οὐ φύσει ἥγοῦνται

είναι ούδ' ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, ἀλλὰ διδακτόν τε καὶ ἐξ ἐπιμελείας παραγίγνεσθαι ὃ ἂν παραγίγνηται, τοῦτο σοι μετὰ τοῦτο πειράσομαι ἀποδεῖξαι. ὅσα γάρ ἡγοῦνται ἀλλήλους κακὰ ἔχειν ἀνθρωποι φύσει ἢ τύχη, ούδεις θυμοῦται ούδὲ νουθετεῖ οὐδὲ διδάσκει ούδὲ κολάζει τοὺς ταῦτα ἔχοντας, ἵνα μὴ τοιοῦτοι ὄσιν, ἀλλ' ἐλεοῦσιν· οἶνον τοὺς αἰσχροὺς ἢ σμικροὺς ἢ ἀσθενεῖς τὶς οὔτως ἀνόητος, ὥστε τι τούτων ἐπιχειρεῖν ποιεῖν; ταῦτα μὲν γάρ, οἶμαι, ἵσασιν ὅτι φύσει τε καὶ τύχῃ τοῖς ἀνθρώποις γίγνεται, τὰ καλὰ καὶ τάναντία τούτοις· ὅσα δὲ ἐξ ἐπιμελείας καὶ ἀσκήσεως καὶ διδαχῆς οἴονται γίγνεσθαι ἀγαθὰ ἀνθρώποις, ἐάν τις ταῦτα μὴ ἔχῃ, ἀλλὰ τάναντία τούτων κακά, ἐπὶ τούτοις που οὖτε θυμοὶ γίγνονται καὶ αἱ κολάσεις καὶ αἱ νουθετήσεις· ὃν ἐστιν ἐν καὶ ἡ ἀδικία καὶ ἡ ἀσέβεια καὶ αἱ συλλήβδην πᾶν τὸ ἐναντίον τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς· ἔνθα δὴ πᾶς παντὶ θυμοῦται καὶ νουθετεῖ, δῆλον ὅτι ὡς ἐξ ἐπιμελείας καὶ μαθήσεως κτητῆς οὕσης· εἰ γάρ ἐθέλεις ἐννοῆσαι τὸ κολάζειν, ὡς Σώκρατες, τοὺς ἀδικοῦντας τί ποτε δύναται, αὐτό σε διδάξει, ὅτι οὖτε γε ἀνθρωποι ἡγοῦνται παρασκευαστὸν εἰναι ἀρετήν. ούδεις γάρ κολάζει τοὺς ἀδικοῦντας πρὸς τούτῳ τὸν νοῦν ἔχων καὶ τούτου ἔνεκα, ὅτι ἡδίκησεν, ὅστις μὴ ὕσπερ θηρίον ἀλογίστως τιμωρεῖται· ὃ δὲ μετὰ λόγου ἐπιχειρῶν κολάζειν οὐ τοῦ παρεληλυθότος ἔνεκα ἀδικήματος τιμωρεῖται — οὐ γάρ ἂν τό γε πραχθὲν ἀγένητον θείη — ἀλλὰ του μέλλοντος χάριν, ἵνα μὴ αὐθις ἀδικήσῃ μήτε αὐτὸς οὗτος μήτε ἄλλος ὁ τοῦτον ἴδων κολασθέντα· καὶ τοιαύτην διάνοιαν ἔχων διανοεῖται παιδευτὴν εἰναι ἀρετήν· ἀποτροπῆς γοῦν ἔνεκα κολάζει. ταύτην οὖν τὴν δόξαν πάντες ἔχουσιν, ὅσοι περ τιμωροῦνται καὶ ἴδιᾳ καὶ δημοσίᾳ· τιμωροῦνται δὲ καὶ κολάζονται οὖτε ἄλλοι ἀνθρωποι οὓς ἂν οἴωνται ἀδικεῖν, καὶ οὐχ ἦκιστα Ἀθηναῖοι, οἱ σοὶ πολῖται· ὥστε κατὰ τοῦτον τὸν λόγον καὶ Ἀθηναῖοί εἰσι τῶν ἡγουμένων παρασκευαστὸν εἰναι καὶ διδα-

κτὸν ἀρετὴν. ὡς μὲν οὖν εἰκότιως ἀποδέχονται· οἱ σοὶ πολῖται καὶ χαλκέως καὶ σκυτοτόμου συμβουλεύοντος τὰ πολιτικά, καὶ δτὶ διδακτὸν καὶ παρασκευαστὸν ἥγοῦνται ἀρετὴν, ἀποδέεικταί σοι, ὡς Σώκρατες, ίκανῶς, ὡς γ' ἐμοὶ φαίνεται.

ΚΕΦ. ΙΔ.' "Ἐτι δὴ λοιπὴ ἀπορία ἔστιν, ἣν ἀπορεῖς περὶ τῶν ἀνδρῶν τῶν ἀγαθῶν, τί δήποτε οἱ ἄνδρες οἱ ἀγαθοὶ τὰ μὲν ἄλλα τοὺς αὐτῶν υἱεῖς διδάσκουσι, ἢ διδασκάλων ἔχεται, καὶ σοφιῶν ποιοῦσιν, ἣν δὲ αὐτοὶ ἀρετὴν ἀγαθοί, οὐδενὸς βελτίους ποιοῦσιν. τούτου δὴ πέρι, ὡς Σώκρατες, οὐκέτι μῆθόν σοι ἔρω, ἀλλὰ λόγον. Ὅδε γάρ ἐννόησον· πότερον ἔστι τι ἔν, ἢ οὐκ ἔστιν, οὗ ἀναγκαῖον πάντας τοὺς πολίτας μετέχειν, εἴπερ μέλλει πόλις εἶναι; ἐν τούτῳ γάρ αὕτη λύεται ἡ ἀπορία, ἣν σὺ ἀπορεῖς, ἢ δὲλλοθι οὐδαμοῦ. εἰ μὲν γάρ ἔστι καὶ τοῦτό ἔστι τὸ ἐν οὐ τεκτονικὴ οὐδὲ χαλκεία οὐδὲ κεραμεία, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη καὶ τὸ ὅσιον εἶναι καὶ συλλήβδην ἐν αὐτῷ προσαγορεύω εἶναι ἀνδρὸς ἀρετήν· εἰ τοῦτ' ἔστιν, οὗ δεῖ πάντας μετέχειν καὶ μετὰ τούτου πάντ' ἄνδρα, ἐάν τι καὶ δὲλλο βούληται μανθάνειν ἢ πράττειν, οὕτω πράττειν, ἕνευ δὲ τούτου μή, ἢ τὸν μετέχοντα καὶ διδάσκειν καὶ κολαζεῖν, καὶ παιδα καὶ ἄνδρα καὶ γυναῖκα ἔωσπερ ἀν κολαζόμενος βελτίων γένηται, δις δ' ἀν μὴ ὑπακούῃ κολαζόμενος καὶ διδασκομενος, ὡς ἀνίατον ὅντα τοῦτον ἐκβάλλειν ἐκ τῶν πόλεων ἢ ἀποκτείνειν· εἰ οὕτω μὲν ἔχει, οὕτω δ' αὐτοῦ πεφυκότος οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες εἰ τὰ μὲν δὲλλα διδάσκονται τοὺς υἱεῖς, τοῦτο δὲ μή, σκέψαι ὡς θαυμασίως γίγνονται οἱ ἀγαθοί. δτὶ μὲν γάρ διδακτὸν αὐτὸν ἥγοῦνται καὶ ιδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, ἀπεδείξαμεν. διδακτοῦ δὲ δόντος καὶ θεραπευτοῦ τὰ μὲν δὲλλα τοὺς υἱεῖς διδάσκονται, ἐφ' οὓς οὐκ ἔστι θάνατος ἢ ζημία, ἐάν μὴ ἐπίστωνται, ἐφ' ὃν δὲ ἡ τε ζημία θάνατος αὐτῶν τοῖς παισὶ καὶ φυγαὶ μὴ μαθοῦσι μηδὲ θεραπευθεῖσιν εἰς ἀρετὴν, καὶ

πρὸς τῷ θανάτῳ χρημάτων τε δημεύσεις καὶ, ὡς ἔπος εἰπεῖν,
ξυλλήθδην τῶν οἰκων ἀνατροπαί, ταῦτα δ' ἄρα οὐ διδάσκον-
ται οὐδ' ἐπιμελοῦνται πᾶσαν ἐπιμέλειαν; οὔεπιθαί γε χρή, ὃ
Σώκρατες.

ΚΕΦ. ΙΕ'. Ἐκ παίδων σμικρῶν ἀρξάμενοι, μέχρι οὗπερ
ἄν ζῶσι, καὶ διδάσκουσι καὶ νουθετοῦσιν· ἐπειδὰν θᾶττον
συνιῇ τις τὰ λεγόμενα, καὶ τροφὸς καὶ μήτηρ καὶ παιδαγωγὸς
καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ περὶ τουτου διαμάχονται, δπως ὡς βέλ-
τιστος ἔσται ὁ παῖς, παρ' ἔκαστον καὶ ἔργον καὶ λόγον δι-
δάσκοντες καὶ ἐνδεικνύμενοι, δτι τὸ μὲν δίκαιον, τὸ δὲ ἄδι-
κον, καὶ τόδε μὲν καλόν, τόδε δὲ αἰσχρόν, καὶ τόδε μὲν
ὅσιον, τόδε δὲ ἀνόσιον, καὶ τὰ μὲν ποίει, τὰ δὲ μὴ ποίει· καὶ
ἐὰν μὲν ἔκὼν πείθηται· εἰ δὲ μή, ὥσπερ ξύλον διαστρεφόμενον
καὶ καμπτόμενον εὐθύνουσιν ἀπειλαῖς καὶ πληγαῖς· μετὰ δὲ
ταῦτα εἰς διδασκάλων πέμποντες πολὺ μᾶλλον ἐντέλλονται
ἐπιμελεῖσθαι εὔκοσμίας τῶν παίδων ἢ γραμμάτων τε καὶ κι-
θαρίσεως· οἱ δὲ διδάσκαλοι τούτων τε ἐπιμελοῦνται, καὶ ἐπει-
δὰν αὖ γράμματα μάθωσι καὶ μέλλωσι συνήσειν τὰ γεγραμ-
μένα, ὥσπερ τότε τὴν φωνήν, παρατιθέασιν αὐτοῖς ἐπὶ τῶν
βάθρων ἀναγιγνώσκειν ποιητῶν ἀγαθῶν ποιήματά καὶ ἔκμαν-
θάνειν ἀναγκάζουσιν, ἐν οἷς πολλαὶ μὲν νουθετήσεις ἔνεισι,
πολλαὶ δὲ διέξοδοι καὶ ἔπαινοι καὶ ἐγκώμια παλαιῶν ἀνδρῶν
ἀγαθῶν, ἵνα ὁ παῖς ζηλῶν μιμῆται καὶ δρέγηται τοιοῦτος
γενέσθαι· οἱ τ' αὖ κιθαρισταί, ἔτερα τοιαῦτα, σωφροσύνης τε
ἐπιμελοῦνται καὶ δπως ἀν οἱ νέοι μηδὲν κακουργῶσιν· πρὸς δὲ
τούτοις, ἐπειδὰν κιθαρίζειν μάθωσιν, ἀλλων κῦ ποιητῶν ἀγα-
θῶν ποιήματα διδάσκουσι μελοποιῶν, εἰς τὰ κιθαρίσματα
ἐντείνοντες, καὶ τοὺς βυθμούς τε καὶ τὰς ἀρμονίας ἀναγκά-
ζουσιν οἰκειοῦσθαι ταῖς ψυχαῖς τῶν παίδων, ἵνα ἡμερώτεροι
τε ὕστι, καὶ εὐρυθμότεροι καὶ εὐαρμοστότεροι γιγνόμενοι χρή-

σιμοι ὅσιν εἰς τὸ λέγειν τε καὶ πράττειν· πᾶς γὰρ ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου εὐρυθμίας τε καὶ εὐαρμοστίας δεῖται. ἔτι τοίνυν πρὸς τούτοις εἰς παιδοτρίβου πέμπουσιν, ἵνα τὰ σώματα βελτίω ἔχοντες ὑπηρετῶσι τῇ διανοίᾳ χρηστῇ οὕσῃ, καὶ μὴ ἀναγκάζωνται ἀποδειλιᾶν διὰ τὴν πονηρίαν τῶν σωμάτων καὶ ἐν τοῖς πολέμοις καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πράξεσι· καὶ ταῦτα ποιοῦσιν οἱ μάλιστα δυνάμενοι μάλιστα· μάλιστα δὲ δύνανται οἱ πλουσιώτατοι· καὶ οἱ τούτων υἱεῖς πρωαίτατα εἰς διδασκάλων τῆς ἡλικίας ἀρξάμενοι φοιτᾶν ὄψιαίτατα ἀπαλλάττονται, ἐπειδὴν δὲ ἐκ διδασκάλων ἀπαλλαγῶσιν, ἡ πόλις αὖ τούς τε νόμους ἀναγκάζει μανθάνειν καὶ κατὰ τούτους ζῆν, ἵνα μὴ αὐτοὶ ἐφ' ἔαυτῶν εἰκῇ πράττωσιν, ἀλλ' ἀτεγνῶς ὥσπερ οἱ γραμματισταὶ τοῖς μήπω δεινοῖς γράφειν τῶν παίδων ὑπογράψαντες γραμμάτις τῇ γραφίδι οὕτω τὸ γραμματεῖον διδόασι καὶ ἀναγκάζουσι γράφειν κατὰ τὴν ὑφήγησιν τῶν γραμμῶν, ὡς δὲ καὶ ἡ πόλις νόμους ὑπογράψασα, ἀγαθῶν καὶ παλαιῶν νομοθετῶν εὑρήματα, κατὰ τούτους ἀναγκάζει καὶ ἀρχειν καὶ ἀρχεσθαι· δις δ' ἀν ἐκτὸς βαίνη τούτων, κολάζει, καὶ ὄνομα τῇ κολάσει ταύτη καὶ παρ' ὑμῖν καὶ ἄλλοθι πολλαχοῦ, ὡς εὐθυνούσης τῆς δίκης, εὐθῦναι· τοσαύτης οὖν τῆς ἐπιμελείας οὕσης περὶ ἀρετῆς ἴδιᾳ καὶ δημοσίᾳ θαυμάζεις, ὡς Σώκρατες, καὶ ἀπορεῖς, εἰ διδακτὸν ἐστιν ἀρετή; ἀλλ' οὐ χρὴ θαυμάζειν, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον, εἰ μὴ διδακτόν.

ΚΕΦ. ΙΣΤ'. Διὰ τί οὖν τῶν ἀγαθῶν πατέρων πολλοὶ υἱεῖς φαῦλοι γίγνονται; τοῦτο αὖ μάθε· οὐδὲν γὰρ θαυμαστόν, εἴπερ ἀληθῆ ἐγὼ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἔλεγον, ὅτι τούτου τοῦ πράγματος, τῆς ἀρετῆς, εἰ μέλλει πόλις εἶναι, οὐδένα δεῖ ἴδιωτεύειν. εἰ γὰρ δὴ δι λέγω οὔτως ἔχει — ἔχει δὲ μάλιστα πάντων οὔτως —, ἐνθυμήθητι ἄλλο τῶν ἐπιτηδευμάτων ὅτιοῦν καὶ μαθημάτων προελόμενος. εἰ μὴ οἶόν τ' ἦν πόλιν εἶναι, εἰ μὴ πάν-

τες αὐληταὶ ἡμεν, δποῖός τις ἐδύνατο ἔκαστος, καὶ τοῦτο καὶ
 ιδίᾳ καὶ δημοσίᾳ πᾶς πάντα καὶ ἐδίδασκε καὶ ἐπέπληττε τὸν
 μὴ καλῶς αὐλοῦντα καὶ μὴ ἐφθόνει τούτου, ὥσπερ νῦν τῶν
 δικαίων καὶ τῶν νομίμων οὐδεὶς φθονεῖ οὐδὲ ἀποκρύπτεται
 ὥσπερ τῶν ἄλλων τεχνημάτων· λυσιτελεῖ γάρ, οἷμαι, ἡμῖν ἡ
 ἀλλήλων δικαιοσύνη καὶ ἀρετή· διὰ ταῦτα πᾶς παντὶ προθύ-
 μως λέγει καὶ διδάσκει καὶ τὰ δίκαια καὶ τὰ νόμιμα· εἰ οὖν
 οὕτω καὶ ἐν αὐλήσει πᾶσαν προθυμίαν καὶ ἀφθονίαν εἴχομεν
 ἄλλήλους διδάσκειν, οἵτινες ἂν τι, ἔφη, μᾶλλον, ὁ Σώκρατες,
 τῶν ἀγαθῶν αὐλητῶν ἀγαθοὺς αὐλητὰς τοὺς υἱεῖς γίγνεσθαι ἢ
 τῶν φαύλων; οἷμαι μὲν οὕ, ἀλλ' ὅτου ἔτυχεν ὁ οἰδός εὐφυέ-
 στατος γενόμενος εἰς αὐλησιν, οὗτος ἂν ἐλλόγιμος ηὔξηθη,
 ὅτου δὲ ἀφυῆς, ἀκλεής· καὶ πολλάκις μετ' ἀγαθοῦ αὐλητοῦ φαῦ-
 λος ἂν ἀπέβη, πολλάκις δὲ ἂν φαύλου ἀγαθός· ἀλλ' οὖν αὐλη-
 ταὶ γ' ἂν πάντες ἦσαν ἵκανοι ὡς πρὸς τοὺς ιδιώτας καὶ μηδὲν
 αὐλήσεως ἐπαίτοντας. οὕτως οἶου καὶ νῦν, ὅστις σοι ἀδικώ-
 τατος φαίνεται ἄνθρωπος τῶν ἐν νόμοις καὶ ἀνθρώποις τε-
 θραμμένων, δίκαιον αὐτὸν εἶναι καὶ δημιουργὸν τούτου τοῦ
 πράγματος, εἰ δέοι αὐτὸν κρίνεσθαι· πρὸς ἀνθρώπους, οὓς
 μήτε παιδεία ἐστὶ μήτε δικαστήρια μήτε νόμοι μηδὲ ἀνάγκη
 μηδεμία διὰ παντὸς ἀναγκάζουσα ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι, ἀλλ'
 εἰλεν ἄγριοί τινες, οἵτινες περ οὓς πέρυσι Φερεκράτης ὁ ποιη-
 τὴς ἐδίδαξεν ἐπὶ Ληγναίῳ· ἢ σφόδρα ἐν τοῖς τοιούτοις ἀνθρώ-
 ποις γενόμενος, ὥσπερ οἱ ἐν ἔκείνῳ τῷ χορῷ μισάνθρωποι,
 ἀγαπήσαις ἄν, εἰ ἐντύχοις Εύρυβάτω καὶ Φρυνώνδα, καὶ ἀνο-
 λοφύραι· ἂν ποιῶν τὴν τῶν ἐνθάδε ἀνθρώπων πονηρίαν· νῦν δὲ
 τρυφᾶς, ὁ Σώκρατες, διότι πάντες διδάσκαλοι εἰσιν ἀρετῆς,
 καθ' ὃσον δύνανται ἔκαστος, καὶ οὐδεὶς σοι φαίνεται εἶναι·
 ὥσπερ ἂν εἰ ζητοῖς τὶς διδάσκαλος τοῦ ἑλληνίζειν, οὐδὲ ἂν εἰς
 φανείη, οὐδὲ γ' ἄν, οἷμαι, εἰ ζητοῖς τὶς ἐν ἡμῖν διδάξειε τοὺς
 τῶν χειροτεχνῶν υἱεῖς αὐτὴν ταῦτην τὴν τέχνην, ἦν δὴ παρὰ

τοῦ πατρὸς μεμαθήκασι, καθ' ὅσον οἶός τ' ἦν ὁ πατὴρ καὶ οἱ τοῦ πατρὸς φίλοι ὄντες ὅμοτεχνοι, τούτους ἔτι τὶς ἀν διδάξειεν; οὐ ράδιον οἴμαι εἶναι, ὡς Σώκρατες, τούτων διδάσκαλον φανῆναι, τῶν δὲ ἀπείρων παντάπασι ράδιον· οὔτω δὲ ἀρετῆς καὶ τῶν ἄλλων πάντων· ἀλλὰ κἄν ἥ δλίγον ἔστι τις, ὅστις διαφέρει ἡμῶν προβιβάσαι εἰς ἀρετήν, ἀγαπητόν. ὃν δη ἐγὼ οἴμαι εἰς εἶναι, καὶ διαφερόντως ἀν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ὀνησαίτινα πρὸς τὸ καλὸν κάγαθὸν γενέσθαι, καὶ ἀξίως τοῦ μισθοῦ δν πράττομαι, καὶ ἔτι πλείονος, ὡστε καὶ αὐτῷ δοκεῖν τῷ μαθόντι, διὰ ταῦτα καὶ τὸν τρόπον τῆς πράξεως τοῦ μισθοῦ τοιοῦτον πεπόίημαι· ἐπειδὰν γάρ τις παρ' ἐμοῦ μάθῃ, ἐὰν μὲν βούληται, ἀποδέδωκεν ὁ ἐγὼ πράττομαι ἀργύριον· ἐὰν δὲ μή, ἐλθὼν εἰς Ἱερόν, ὅμόσας, ὅσου ἀν φῇ ἄξια εἶναι τὰ μαθήματα, τοσοῦτον κατέθηκεν.

Τοιοῦτόν σοι, ἔφη, ὡς Σώκρατες, ἐγὼ καὶ μῦθον καὶ λόγον εἴρηκα, ὡς διδακτὸν ἀρετὴ καὶ Ἀθηναῖοι οὔτως ἡγοῦνται, καὶ ὅτι οὐδὲν θαυμαστὸν τῶν ἀγαθῶν πατέρων φαύλους οἰεῖς γίνεσθαι καὶ τῶν φαύλων ἀγαθούς· ἐπεὶ καὶ οἱ Πολυκλείτου οἰεῖς, Παράλου καὶ Ξανθίππου τοῦδε ἡλικιῶται, οὐδὲν πρὸς τὸν πατέρα εἰσί, καὶ ἄλλοι ἄλλων δημιουργῶν. τῶνδε δὲ οὕπω ἄξιον τοῦτο κατηγορεῖν· ἔτι γάρ ἐν αὐτοῖς εἰσὶν ἐπίδεις· νέοι γάρ.

ΚΕΦ. ΙΖ'. Πρωταγόρας μὲν τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα ἐπιδειξάμενος ἀπεπαύσατο τοῦ λόγου· καὶ ἐγὼ ἐπὶ μὲν πολὺν χρόνον κεκηλημένος ἔτι πρὸς αὐτὸν ἔβλεπον ὡς ἐρῶντά τι ἐπιθυμῶν ἀκούειν· ἐπεὶ δὲ δὴ ἡ σθόμην ὅτι τῷ ὄντι πεπαυμένος εἴη, μόγις πως ἐμαυτὸν ὡσπερεὶ συναγείρας εἶπον, βλέψας πρὸς τὸν Ἰπποκράτη· Ὡ παῖ Ἀπολλοδώρου, ὡς χάριν σοι ἔχω ὅτι προὔτρεψάς με ὡδε ἀφικέσθαι· πολλοῦ γάρ ποιοῦμαι ἀκηκοέναι ἢ ἀκήκοα Πρωταγόρου. Ἐγωγε ἐν μὲν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ ἡγού-

μην οὐκ εἶναι ἀνθρωπίνην ἐπιμέλειαν, ἢ ἀγαθοὶ οἱ ἀγαθοὶ γίγνονται· νῦν δὲ πέπεισμαι, πλὴν σμικρὸν τί μοι ἐμποδών, διδῆλον ὅτι Πρωταγόρας ῥάδίως ἐπεκδιδάξει, ἐπειδὴ καὶ τὰ πολλὰ ταῦτα ἔξεδίδαξε· καὶ γάρ εἰ μέν τις περὶ αὐτῶν τούτων συγγένοιτο διτροῦν τῶν δημηγόρων, τάχ' ἂν καὶ τοιούτους λόγους ἀκούσειε ἡ Περικλέους ἡ ἄλλου τινὸς τῶν ἴκανῶν εἰπεῖν· εἰ δὲ ἐπανέροιτό τινά τι, ὥσπερ βιβλία οὐδὲν ἔχουσιν οὔτε ἀποκρίνασθαι οὔτε αὐτοὶ ἐρέσθαι, ἀλλ' ἐὰν τις καὶ σμικρὸν ἐπερωτήσῃ τι τῶν ῥηθέντων, ὥσπερ τὰ χαλκεῖα πληγέντα μακρὸν ἡχεῖ καὶ ἀποτείνει, ἐὰν μὴ ἐπιλαβηταί τις, καὶ οἱ ῥήτορες οὕτω σμικρὰ ἐρωτηθέντες δόλιχον κατατείνουσι τοῦ λόγου. Πρωταγόρας δὲ ὅδε ἴκανὸς μὲν μακροὺς λόγους καὶ καλοὺς εἰπεῖν, ὡς αὐτὰ δηλοῦ, ἴκανὸς δὲ καὶ ἐρωτηθεὶς ἀποκρίνασθαι κατὰ βραχὺ καὶ ἐρόμενος περιμεῖναι τε καὶ ἀποδέξασθαι τὴν ἀπόκρισιν, ἢ ὀλίγοις ἐστὶ παρεσκευασμένα. νῦν οὖν, ὡς Πρωταγόρα, σμικροῦ τινος ἐνδεής εἴμι πάντ' ἔχειν, εἴ μοι ἀποκρίναιο τόδε. τὴν ἀρετὴν φῆς διδακτὸν εἶναι, καὶ ἐγώ, εἴπερ ἄλλω τῷ ἀνθρώπῳ πειθούμην ἀν καὶ σοί· δ' δ' ἐθαύμασά σου λέγοντος, τοῦτο μοι ἐν τῇ ψυχῇ ἀποπλήρωσον· ἔλεγες γάρ ὅτι Ζεὺς τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν αἰδῶ πέμψει τοῖς ἀνθρώποις, καὶ αὖ πολλαχοῦ ἐν τοῖς λόγοις ἐλέγετο ὑπὸ σοῦ ἡ δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη καὶ ὁσιότης καὶ πάντα ταῦτα ὡς ἐν τι εἴη συλλήβδην, ἀρετὴ. ταῦτ' οὖν αὐτὰ δίελθε μοι ἀκριβῶς τῷ λόγῳ, πότερον ἐν μὲν τί ἐστιν ἡ ἀρετή, μόρια δὲ αὐτῆς ἐστιν ἡ δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη καὶ ὁσιότης ἢ ταῦτ' ἐστὶν ἢ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον πάντα ὄνόματα τοῦ αὐτοῦ ἐνὸς ὄντος· τοῦτ' ἐστιν δὲ τι ἐπιποθῶ.

ΚΕΦ. ΙΗ'. Ἐλλὰ ῥάδιον τοῦτό γ', ἔφη, ὡς Σώκρατες, ἀποκρίνασθαι, ὅτι ἐνὸς ὄντος τῆς ἀρετῆς μόριά ἐστιν ἢ ἐρωτᾶς. Πότερον, ἔφην, ὥσπερ προσώπου τὰ μόρια μόριά ἐστι, στόμα τε καὶ βίς καὶ ὀφθαλμοὶ καὶ ὤτα, ἢ ὥσπερ τὰ τοῦ χρυ-

σοῦ μόρια οὐδὲν διαφέρει τὰ ἔτερα τῶν ἑτέρων, ἀλλήλων καὶ τοῦ ὅλου, ἀλλ' ἡ μεγέθει καὶ σμικρότητι ; Ἐκείνως μοι φαίνεται, ὃ Σώκρατες, ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου μόρια ἔχει πρὸς τὸ ὅλον πρόσωπον. Πότερον οὖν, ἢν δ' ἐγώ, καὶ μεταλαμβάνουσιν οἱ ἄνθρωποι τούτων τῶν τῆς ἀρετῆς μορίων οἱ μὲν ἄλλοι, οἱ δὲ ἄλλοι, ἡ ἀνάγκη, ἐάν περ τις ἔν λάβῃ, ἀπαντ' ἔχειν; Οὐδαμῶς, ἔφη, ἐπεὶ πολλοὶ ἀνδρεῖοι εἰσιν, ἀδικοὶ δέ, καὶ δίκαιοι αὖ, σοφοὶ δὲ οὗ. "Ψετι γάρ οὖν καὶ ταῦτα μόρια τῆς ἀρετῆς, ἔφην ἐγώ, σοφία καὶ ἀνδρεία; Πάντων μάλιστα δήπου, ἔφη, καὶ μέγιστόν γε ἡ σοφία τῶν μορίων. "Ἐκαστον δὲ αὐτῶν ἔστιν, ἢν δ' ἐγώ, ἄλλο, τὸ δὲ ἄλλο; Ναί. Ἡ καὶ δύναμιν αὐτῶν ἔκαστον ίδίαν ἔχει, ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου; οὐκ ἔστιν ὁφθαλμὸς οἷον τὰ ὕτα, οὐδὲν δὲν δύναμις αὐτοῦ ἡ αὐτή, οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδὲν ἔστιν οἷον τὸ ἔτερον οὔτε κατὰ τὴν δύναμιν οὔτε κατὰ τὰ ἄλλα· ἀρ' οὖν οὔτω καὶ τὰ τῆς ἀρετῆς μόρια οὐκ ἔστι τὸ ἔτερον οἷον τὸ ἔτερον, οὔτε αὐτὴ οὔτε ἡ δύναμις αὐτοῦ; ἢ δῆλα δὴ ὅτι οὔτως ἔχει, εἴπερ τῷ παραδείγματί γε ἔοικεν; 'Αλλ' οὔτως, ἔφη, ἔχει ὃ Σώκρατες. Καὶ ἐγὼ εἶπον. Οὐδὲν ἄρα ἔστι τῶν τῆς ἀρετῆς μορίων ἄλλο οἷον ἐπιστήμη, οὐδὲ οἷον δικαιοσύνη, οὐδὲ οἷον ἀνδρεία, οὐδὲ οἷον σωφροσύνη, οὐδὲ οἷον δσιότης. Οὐκ ἔφη. Φέρε δή, ἔφην ἐγώ, κοινῇ σκεψώμεθα, ποιῶν τι αὐτῶν ἔστιν ἔκαστον· πρῶτον μὲν τὸ τοιόνδε· ἡ δικαιοσύνη πρᾶγμά τι ἔστιν ἢ οὐδὲν πρᾶγμα; ἐμοὶ μὲν γάρ δοκεῖ· τί δὲ σοί; Κάμοι, ἔφη. Τί οὖν; εἴ τις ἔροιτο ἐμέ τε καὶ σέ· Ὁ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, εἴπετον δή με τοῦτο τὸ πρᾶγμα, ὃ ὡνομάσατε ἄρτι, ἡ δικαιοσύνη, αὐτὸ τοῦτο δίκαιον ἔστιν ἢ ἀδικον; ἐγὼ μὲν ἀν αὐτῷ ἀποκριναίμην, ὅτι δίκαιον· σὺ δὲ τίν' ἀν ψῆφον θεῖο; τὴν αὐτὴν ἐμοὶ ἢ ἄλλην; Τὴν αὐτὴν ἔφη. "Εστιν ἄρα τοιοῦτον ἡ δικαιοσύνη οἷον δίκαιον εἶναι, φαίνην ἀν ἔγωγε ἀποκρινόμενος τῷ ἐρωτῶντι· οὐκοῦν καὶ σύ; Ναί, ἔφη. Εἴ οὖν μετὰ τοῦτο ἡμᾶς ἔροιτο. Οὐκοῦν καὶ δσιό-

τητά τινά φατε εἰναι; φαῖμεν ἄν, ως ἐγῷμαι. Ναί, ηδ' ὅς.
 Οὐκοῦν φατε καὶ τοῦτο πρᾶγμά τι εἰναι; φαῖμεν ἄν· ηδ' οὐ;
 καὶ τοῦτο συνέφη. Πότερον δὲ τοῦτο αὐτὸ τὸ πρᾶγμά φατε
 πεφυκέναι οἶον ἀνόσιον εἰναι ηδ' οἶον ὄσιον; ἀγανακτήσαιμ' ἄν
 ἔγωγ' ἔφη, τῷ ἐρωτήματι, καὶ εἴποιμ' ἄν· Εὔφήμει, ως ἄν-
 θρωπε· σχολῇ μέντ' ἄν τι ἀλλο ὄσιον εἴη, εἰ μὴ αὐτὴ γε ηδ' ὄσιό-
 της ὄσιον ἔσται· τί δὲ σύ; οὐχ οὕτως ἄν ἀποκρίναιο: Πάνυ
 μὲν οὖν, ἔφη.

ΚΕΦ. ΙΘ'. Εἰ οὖν μετὰ τοῦτ' εἴποι ἐρωτῶν ἡμᾶς· Πῶς οὖν
 ὀλίγον πρότερον ἐλέγετε; ἀρ' οὐκ ὁρθῶς ὑμῶν κατήκουσα; ἐδό-
 ξατέ μοι φάναι τὰ τῆς ἀρετῆς μόρια εἰναι οὕτως ἔχοντα πρὸς
 ἄλληλα, ως οὐκ εἰναι τὸ ἔτερον αὐτῶν οἶον τὸ ἔτερον· εἴποιμι
 ἄν ἔγωγε ὅτι τὰ μὲν ἄλλα ὁρθῶς ἥκουσας, ὅτι δὲ καὶ ἐμὲ οἵει
 εἴπειν τοῦτο, παρήκουσας· Πρωταγόρας γάρ ὅδε ταῦτα ἀπε-
 κρίνατο, ἐγὼ δὲ ἡρώτων· εἰ οὖν εἴποι· Ἀληθῆ ὅδε λέγει, ως
 Πρωταγόρα; σὺ φήσι οὐκ εἰναι τὸ ἔτερον μόριον οἶον τὸ ἔτερον
 τῶν τῆς ἀρετῆς; σὸς οὗτος δὲ λόγος ἔστι; τὶ δὲν ἀποκρίναιο;
 Ἀνάγκη, ἔφη, ως Σώκρατες, δμοιογεῖν. Τί οὖν, ως Πρωταγόρα,
 ἀποκρινούμεθα αὐτῷ, ταῦτα δμοιογήσαντες, ἐὰν ἡμᾶς ἐπανέ-
 ρηται· Οὐκ ἄρα ἔστιν ὄσιότης οἶον δίκαιον εἰναι πρᾶγμα, οὐδὲ
 δικαιοσύνη οἶον ὄσιον, ἀλλ' οἶον μὴ ὄσιον· ηδ' ὄσιότης οἶον
 μὴ δίκαιον, ἀλλ' ἀδικον ἄρα, τὸ δὲ ἀνόσιον; τὶ αὐτῷ ἀποκρι-
 νούμεθα; ἐγὼ μὲν γάρ αὐτὸς ὑπέρ γε ἐμαυτοῦ φαίνην ἀν καὶ
 τὴν δικαιοσύνην ὄσιον εἰναι καὶ τὴν ὄσιότητα δίκαιον· καὶ ὑπὲρ
 σοῦ δέ, εἴ με ἐψής, ταῦτα ἀν ταῦτα ἀποκρινοίμην, ὅτι ἡτοι
 ταῦτον γέ ἔστι δικαιότης ισότητι ηδ' οτι δμοιότατον, καὶ μάλι-
 στα πάντων ηδ' τε δικαιοσύνη οἶον ὄσιότης καὶ ηδ' ὄσιότης οἶον δι-
 καιοσύνη. ἀλλ' ὅρα, εἰ δικαιωλύεις ἀποκρίνεσθαι, ηδ' καὶ σοὶ συν-
 δοκεῖ οὕτως. Οὐ πάνυ μοι δοκεῖ, ἔφη, ως Σώκρατες, οὕτως
 ἀπλοῦν εἰναι, ωστε συγχωρῆσαι τὴν τε δικαιοσύνην ὄσιον εἰναι.

καὶ τὴν δσιότητα δίκαιον, ἀλλὰ τί μοι δοκεῖν ἐν αὐτῷ διάφορον εἶναι. ἀλλὰ τί τοῦτο διαφέρει; ἔφη· εἰ γὰρ βούλει, ἔστω ἡμῖν καὶ δικαιοσύνη δσιον καὶ δσιότης δίκαιον. Μή μοι, ἦν δ' ἐγώ· οὐδὲ γὰρ δέομαι τὸ εἰ βούλει τοῦτο καὶ εἴ σοι δοκεῖ ἐλέγχεσθαι, ἀλλ' ἐμέ τε καὶ σέ· τὸ δ' ἐμέ τε καὶ σὲ τοῦτο λέγω, οἱόμενος οὕτω τὸν λόγον βέλτιστ' ἀν ἐλέγχεσθαι, εἴ τις τὸ εἰ ἀφέλοι αὐτοῦ. Ἀλλὰ μέντοι, ἦ δ' δς, προσέοικέ τι δικαιοσύνη δσιότητι· καὶ γὰρ δτιοῦ δτωοῦ ἀμῇ γέ πῃ προσέοικε· τὸ γὰρ λευκὸν τῷ μέλανι ἐστιν ὅπη προσέοικε, καὶ τὸ σκληρὸν τῷ μαλακῷ, καὶ τἄλλα ἢ δοκεῖ ἐναντιώτατα εἶναι ἀλλήλοις· καὶ ἡ τότε ἔφαμεν ἄλλην δύναμιν ἔχειν καὶ οὐκ εἶναι τὸ ἔτερον οἷον τὸ ἔτερον, τὰ τοῦ προσώπου μόρια, ἀμῇ γέ πῃ προσέοικε καὶ ἐστι τὸ ἔτερον οἷον τὸ ἔτερον· ὥστε τούτῳ γε τῷ τρόπῳ κἄν ταῦτα ἐλέγχοις, εἰ βούλοιο, ως ἀπαντά ἐστιν ὁμοῖα ἀλλήλοις· ἀλλ' οὐχὶ τὰ ὄμοιόν τι ἔχοντα ὁμοῖα δίκαιον καλεῖν, οὐδὲ τὰ ἀνόμοιόν τι ἔχοντα ἀνόμοια, κἄν πάνυ σμικρὸν ἔχῃ τὸ ὄμοιον· καὶ ἐγὼ θαυμάσας εἶπον πρὸς αὐτόν·⁷ Ή γὰρ οὕτω σοι τὸ δίκαιον καὶ τὸ δσιον πρὸς ἄλληλα ἔχει, ὥστε ὄμοιόν τι σμικρὸν ἔχειν ἀλλήλοις; Οὐ πάνυ, ἔφη, οὐ μέντοι οὐδὲ αὖ ως σὺ μοι δοκεῖς οἰεσθαι. Ἀλλὰ μήν, ἔφην ἐγώ, ἐπειδὴ δυσχερῶς δοκεῖς μοι ἔχειν πρὸς τοῦτο, τοῦτο μὲν ἐάσωμεν, τόδε δὲ ἄλλο ὃν ἔλεγες ἐπισκεψώμεθα.

ΚΕΦ. Κ'. Ἀφροσύνην τι καλεῖς; "Ἐφη. Τοῦτο τῷ πράγματι οὐ πᾶν τούναντίον ἐστὶν ἡ σοφία;" Ἐμοιγε δοκεῖ ἔφη. Πότερον δὲ ὅταν πράττωσιν ἀνθρωποι ὀρθῶς τε καὶ ὀφελίμως τότε σωφρονεῖν σοι δοκοῦσιν οὕτω πράττοντες, ἢ τούναντίον; Σωφρονεῖν, ἔφη. Οὐκοῦν σωφροσύνη σωφρονοῦσιν; Ἀνάγκη. Οὐκοῦν οἱ μὴ ὀρθῶς πράττοντες ἀφρόνως πράττουσι καὶ οὐ σωφρονοῦσιν οὕτω πράττοντες; Συνδοκεῖ μοι, ἔφη. Τούναντίον ἄρα ἐστὶ τὸ ἀφρόνως πράττειν τῷ σωφρόνως; "Ἐφη. Οὐ-

κοῦν τὰ μὲν ἀφρόνως πραττόμενα ἀφροσύνη πράττεται, τὰ δὲ σωφρόνως σωφροσύνη; Ὡμολόγει. Οὐκοῦν εἴ τι ισχύει πράττεται, ισχυρῶς πράττεται, καὶ εἴ τι ἀσθενείᾳ, ἀσθενῶς; Ἐδόκει. Καὶ εἴ τι μετὰ τάχους, ταχέως, καὶ εἴ τι μετὰ βραδύτητος, βραδέως; Ἔφη. Καὶ εἴ τι δὴ ὡσαύτως πράττεται, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πράττεται, καὶ εἴ τι ἐναντίως, ὑπὸ τοῦ ἐναντίου; Συνέφη. Φέρε δή, ἦν δ' ἐγώ, ἔστι τι καλόν; Συνεχώρει. Τούτῳ ἔστι τι ἐναντίον πλὴν τὸ αἰσχρόν; Οὐκ ἔστιν. Τί δέ; ἔστι τι ἀγαθόν; Ἔστιν. Τούτῳ ἔστι τι ἐναντίον πλὴν τὸ κακόν; Οὐκ ἔστιν. Τί δέ; ἔστιν τι δξὺ ἐν φωνῇ; Ἔφη. Τούτῳ μὴ ἔστι τι ἐναντίον ἄλλο πλὴν βαρύ; Οὐκ ἔφη. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, ἐνī ἑκάστῳ τῶν ἐναντίων ἐν μόνον ἔστιν ἐναντίον καὶ οὐ πολλά; Συνωμολόγει. Ἰθι δή, ἦν δ' ἐγώ, ἀναλογισώμεθα τὰ ὡμολογημένα ἡμῖν. ὡμολογήκαμεν ἐν ἐνī μόνον ἐναντίον εἶναι, πλείω δὲ μή; Ὡμολογήκαμεν. Τὸ δὲ ἐναντίως πραττόμενον ὑπὸ ἐναντίου πράττεσθαι; Ἔφη. Ὡμολογήκαμεν δὲ ἐναντίως πράττεσθαι δὲ ἀν ἀφρόνως πράττηται τῷ σωφρόνως πραττομένῳ; Ἔφη. Τὸ δὲ σωφρόνως πραττόμενον ὑπὸ σωφροσύνης πράττεσθαι, τὸ ἀφρόνως ὑπὸ ἀφροσύνης; Συνεχώρει. Οὐκοῦν, εἴπερ ἐναντίως πράττεται, ὑπὸ ἐναντίου πράττοιτ' ἄν; Ναί. Πράττεται δὲ τὸ μὲν ὑπὸ σωφροσύνης, τὸ δὲ ὑπὸ ἀφροσύνης; Ναί. Ἐναντίως; Πάνυ γε. Οὐκοῦν ὑπὸ ἐναντίων ὅντων; Ναί. Ἐναντίον ἄρ' ἔστιν ἀφροσύνη σωφροσύνη; Φαίνεται. Μέμνησαι οὖν ὅτι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὡμολόγηται ἡμῖν ἀφροσύνη σοφίᾳ ἐναντίον εἶναι; Συνωμολόγει. Ἐν δὲ ἐνī μόνον ἐναντίον εἶναι; Φημί. Πότερον οὖν, ὡς Πρωταγόρα, λύσωμεν τῶν λόγων; τὸ ἐνī μόνον ἐναντίον εἶναι, ἥἐκεῖνον, ἐνῷ ἐλέγετο ἔτερον εἶναι σωφροσύνης σοφία, μόριον δὲ ἑκάτερον ἀρετῆς, καὶ πρὸς τῷ ἔτερον εἶναι καὶ ἀνόμοια καὶ αὐτὰ καὶ αἱ δυνάμεις αὐτῶν, ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου μόρια; πότερον οὖν δὴ λύσωμεν; οὗτοι γὰρ οἱ λόγοι ἀμφότεροι οὐ πάνυ μουσικῶς λέ-

γονται· οὐ γάρ συνάδουσιν οὐδὲ συναρμόττουσιν ἀλλήλοις· πῶς γάρ ἂν συνάδοιεν, εἴπερ γε ἀνάγκη ἐνὶ μὲν ἐν μόνον ἐναντίονεῖναι, πλείω δὲ μή, τῇ δὲ ἀφροσύνῃ ἐνὶ ὅντι σοφίᾳ ἐναντία καὶ σωφροσύνῃ αὖ φαίνεται; ή γάρ, ὃ Πρωταγόρα, ἔφην ἐγώ, η ἄλλως πως; 'Ωμολόγησε καὶ μάλ' ἀκόντως. Οὐκοῦν ἐν ἀν εἴη ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ σοφία; τὸ δὲ πρότερον αὖ ἐφάνη ἡμῖν ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ δισιότης σχεδόν τι ταῦτὸν ὅν. Ιθι δή ην δ' ἐγώ, ὃ Πρωταγόρα, μὴ ἀποκάμωμεν, ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ διασκεψώμεθα. ἄρα τίς σοι δοκεῖ ἀδικῶν ἀνθρώποις σωφρονεῖν, ὅτι ἀδικεῖ; Αἰσχυνοίμην ἀν ἐγωγ', ἔφη, ὃ Σώκρατες τοῦτο ὄμολογεῖν, ἐπεὶ πολλοί γε φασι τῶν ἀνθρώπων. Πότερον οὖν πρὸς ἐκείνους τὸν λόγον ποιήσομαι, ἔφην, η πρὸς σέ; Εἰ βούλει, ἔφη πρὸς τοῦτον πρῶτον τὸν λόγον διαλέγηθε τὸν τῶν πολλῶν. 'Αλλ' οὐδὲν μοι διαφέρει, ἐὰν μόνον σὺ γε ἀποκρίνῃ, εἴτ' οὖν δοκεῖ σοι ταῦτα εἴτε μή· τὸν γάρ λόγον ἐγωγε μάλιστα ἔξετάζω, συμβαίνει μέντοι ἵσως καὶ ἐμὲ τὸν ἐρωτῶντα καὶ τὸν ἀποκρινόμενον ἔξετάζεσθαι.

Τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἐκαλλωπίζετο ἡμῖν ὁ Πρωταγόρας· τὸν γάρ λόγον ἥτιατο δυσχερῆ εἶναι· ἐπειτα μέντοι συνεχώρησεν ἀποκρίνεσθαι.

ΚΕΦ. ΚΑ'. "Ιθι δή, ἔφην ἐγώ, ἔξ ἀρχῆς μοι ἀπόκριναι· διοκοῦσί τινες σοι σωφρονεῖν ἀδικοῦντες; "Εστω, ἔφη. Τὸ δὲ σωφρονεῖν λέγεις εῦ φρονεῖν;"Εφη. Τὸ δὲ εῦ φρονεῖν εῦ βουλεύεσθαι ὅτι ἀδικοῦσιν; "Εστω, ἔφη. Πότερον, ην δ' ἐγώ, εἰ εῦ πράττουσιν ἀδικοῦντες η εἰ κακῶς; Εἰ εῦ. Λέγεις οὖν ἀγαθὰ ἄττα εἶναι; Λέγω. "Ἄρ' οὖν, ην δ' ἐγώ, ταῦτ' ἐστὶν ἀγαθὰ, ἀεστιν ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις; Καὶ ναὶ μὰ Δί', ἔφη, καὶ μὴ τοῖς ἀνθρώποις ὠφέλιμα η, ἐγωγε καλῶ ἀγαθά. καὶ μοι ἐδόκει δ Πρωταγόρας ἥδη τετραχύνθαι τε καὶ ἀγωνιῶν καὶ παρατετάχθαι πρὸς τὸ ἀποκρίνεσθαι· ἐπειδὴ οὖν ἐώρων αὐτὸν οὕτως

έχοντα, εὐλαβούμενος ἡρέμα ἡρόμην. Πότερον, ἦν δ' ἐγώ, λέγεις, ὁ Πρωταγόρα, ἢ μηδενὶ ἀνθρώπων ὡφέλιμά ἔστιν, ἢ ἢ μηδὲ τὸ παράπαν ὡφέλιμα; καὶ τὰ τοιαῦτα σὺ ἀγαθὰ καλεῖς; Οὐδαμῶς, ἔφη· ἀλλ' ἐγωγε πολλὰ οἴδ' ἀνθρώποις μὲν ἀνωφελῆ ἔστι, καὶ σιτία καὶ ποτὰ καὶ φάρμακα καὶ ἄλλα μυρία, τὰ δὲ γε ὡφέλιμα· τὰ δὲ ἀνθρώποις μὲν οὐδέτερα, ἵπποις δέ· τὰ δὲ βίουσὶ μόνον, τὰ δὲ κυστί· τὰ δὲ γε τούτων μὲν οὐδενί, δένδροις δέ· τὰ δὲ τοῦ δένδρου ταῖς μὲν ρίζαις ἀγαθά, ταῖς δὲ βλάσταις πονηρά, οἷον καὶ ἡ κόπρος, πάντων τῶν φυτῶν ταῖς μὲν ρίζαις ἀγαθὸν παραβαλλομένη, εἰ δ' ἐθέλοις ἐπὶ τοὺς πτόρθους καὶ τοὺς νέους αλῶνας ἐπιβάλλειν, πάντα ἀπόλλυσιν· ἐπεὶ καὶ τὸ ἔλαιον τοῖς μὲν φυτοῖς ἀπασιν ἔστι πάγκακον καὶ ταῖς θριξὶ πολεμιώτατον ταῖς τῶν ἄλλων ζῷων πλὴν ταῖς τοῦ ἀνθρώπου, ταῖς δὲ τοῦ ἀνθρώπου ἀρωγὸν καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι. οὕτω δὲ ποικίλον τὶ ἔστι τὸ ἀγαθὸν καὶ παντοδαπόν, ὥστε καὶ ἐνταῦθα τοῖς μὲν ἔξωθεν τοῦ σώματος ἀγαθὸν ἔστι τῷ ἀνθρώπῳ, τοῖς δὲ ἐντὸς ταύτων τοῦτον κάκιστον· καὶ διὰ τοῦτο οἱ ἱατροὶ πάντες ἀπαγορεύουσι τοῖς ἀσθενοῦσι μὴ χρῆσθαι ἔλαιον, ἀλλ' ἢ ὅτι σμικροτάτῳ ἐν τούτοις οἷς μέλλει ἔδεσθαι, ὃσον μόνον τὴν δυσχέρειαν κατασβέσαι τὴν ἐπὶ ταῖς αἰσθήσεσι ταῖς διὰ τῶν ρίνῶν γιγνομένην ἐν τοῖς σιτίοις τε καὶ ὄψοις.

ΚΕΦ. ΚΒ'. Εἰπόντος οὖν ταῦτα αὐτοῦ οἱ παρόντες ἀνεθορύβησαν ὡς εὖ λέγοι· καὶ ἐγὼ εἶπον· Ὡ Πρωταγόρα, ἐγὼ τυγχάνω ἐπιλήσμων τις ὁν ἀνθρωπος, καὶ ἐὰν τίς μοι μακρὰ λέγῃ, ἐπιλανθάνομαι περὶ οὗ ἢ δὲ λόγος. ὥσπερ οὖν, εἰ ἐτύγχανον ὑπόκωφος ὁν, ὃν ὁν χρῆναι, εἰπερ ἔμελλες μοι διαλέξεσθαι, μεῖζον φθέγγεσθαι ἢ πρὸς τοὺς ἄλλους, οὕτω καὶ νῦν ἐπειδὴ ἐπιλήσμονι ἐνέτυχες, σύντεμνέ μοι τὰς ἀποκρίσεις καὶ βραχυτέρας ποίει, εἰ μέλλω σοι ἐπεσθαι. Πῶς οὖν κελεύεις με βραχέα ἀποκρίνεσθαι; ἢ βραχύτερά σοι, ἔφη, ἀποκρίνωμαι ἢ

δεῖ; Μηδαμῶς, ἦν δ' ἐγώ. 'Αλλ' ὅσα δεῖ; ἔφη. Ναι. ἦν δ' ἐγώ.
 Πότερα οὖν ὅσα ἐμοὶ δοκεῖ δεῖν ἀποκρίνεσθαι, τοσαῦτά σοι
 ἀποκρίνωμαι, ἢ ὅσα σοί; 'Ακήκοα γοῦν, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι
 σὺ οἶδος τ' εἰ καὶ αὐτὸς καὶ ἄλλον διδάξαι περὶ τῶν αὐτῶν
 καὶ μακρὰ λέγειν, ἐὰν βούλῃ, οὕτως, ὥστε τὸν λόγον μη-
 δέποτε ἐπιλιπεῖν, καὶ αὖ βραχέα οὕτως, ὥστε μηδένα σοῦ
 ἐν βραχυτέροις εἰπεῖν· εἰ οὖν μέλλεις ἐμοὶ διαλέξεσθαι,
 τῷ ἑτέρῳ χρῶ τρόπῳ πρός με, τῇ βραχυλογίᾳ. "Ω Σώκρα-
 τες, ἔφη, ἐγὼ πολλοῖς ἥδη εἰς ἀγῶνα λόγων ἀφικόμην ἀν-
 θρώποις, καὶ εἰ τοῦτο ἐποίουν δ σὺ κελεύεις, ὡς ὁ ἀντιλέγων
 ἐκέλευε με διαλέγεσθαι, οὕτω διαλεγόμην, οὐδενὸς ἀν βελ-
 τίων ἐφαινόμενην οὐδ' ἀν ἐγένετο Πρωταγόρου ὄνομα ἐν
 τοῖς "Ελλησιν· καὶ ἐγώ—ἔγνων γάρ ὅτι οὐκ ἥρεσεν αὐτὸς
 ἑαυτῷ ταῖς ἀποκρίσεσι ταῖς ἔμπροσθεν καὶ ὅτι οὐκ ἐθελήσοι
 ἐκῶν εἶναι ἀποκρινόμενος διαλέγεσθαι — ἥγησάμενος οὐκέτι
 ἐμὸν ἔργον εἶναι παρεῖναι ἐν ταῖς συνουσίαις, 'Αλλά τοι, ἔ-
 φην, ὡς Πρωταγόρα, οὐδ' ἐγὼ λιπαρῶς ἔχω παρὰ τὰ σοὶ δο-
 κοῦντα τὴν συνουσίαν ἡμῖν γίγνεσθαι, ἀλλ' ἐπειδὰν σὺ βού-
 λῃ διαλέγεσθαι ὡς ἐγὼ δύναμαι ἐπεσθαι, τότε σοι, διαλέξομαι
 σὺ μὲν γάρ, ὡς λέγεται περὶ σοῦ, φῆς δὲ καὶ αὐτός, καὶ ἐι
 μακρολογίᾳ καὶ ἐν βραχυλογίᾳ οἶδος τ' εἰ συνουσίας ποιεῖσθαι
 σοφὸς γάρ εἴ· ἐγὼ δὲ τὰ μικρὰ ταῦτα ἀδύνατος, ἐπεὶ ἐβού-
 λόμην ἀν οἶδος τ' εἶναι. ἀλλὰ σὲ ἔχρην ἡμῖν συγχωρεῖν, τὸν ἀμ-
 φότερα δυνάμενον, ἵνα συνουσία ἐγίγνετο· νῦν δὲ ἐπειδὴ οὐκ ἐ-
 θέλεις καὶ ἐμοὶ τις ἀσχολία ἔστι καὶ οὐκ ἀν οἶδος τ' εἴην σοι παρα-
 μεῖναι ἀποτείνοντι μακροὺς λόγους—ἐλθεῖν γάρ ποι με δεῖ—
 εἴμι· ἐπεὶ καὶ ταῦτ' ἀν ἴσως οὐκ ἀηδῶς σου ἥκουον. Καὶ ἄμα
 ταῦτ' εἰπὼν ἀνιστάμην ὡς ἀπιών· καὶ μου ἀνισταμένου ἐπιλαμ-
 βάνεται ὁ Καλλίας τῆς χειρὸς τῇ δεξιᾷ, τῇ δ' ἀριστερᾷ ἀντε-
 λάβετο τοῦ τρίβωνος τουτοῦ, καὶ εἰπεν· Οὐκ ἀφήσομέν σε,
 ὡς Σώκρατες· ἐὰν γάρ σὺ ἐξέλθης, οὐχ ὅμοίως ἡμῖν ἔσονται οἱ

διάλογοι. δέομαι οὖν σου παραμεῖναι· ὡς ἐγώ οὐδ' ἂν ἔνος ἥδιον ἀκούσαιμι ἢ σοῦ τε καὶ Πρωταγόρου διαλεγομένων· ἀλλὰ χάρισαι ἡμῖν πᾶσι· καὶ ἐγὼ εἶπον· —ἥδη δὲ ἀνειστήκη ὡς ἔξιών—, "Ω παῖ! Ἰππονίκου, δεὶ μὲν ἔγωγέ σου τὴν φιλοσοφίαν ἄγαμαι, ἀτάρ καὶ νῦν ἐπαινῶ καὶ φιλῶ, ὃστε βουλούμην ἂν χαρίζεσθαι σοι, εἴ μου δυνατὰ δέοισο· νῦν δ' ἐστίν ὥσπερ ἂν εἰ δέοιό μου Κρίσωνι τῷ Ἰμεραίῳ δρομεῖ ἀκμάζοντι ἔπεσθαι, ἢ τῶν δολιχοδρόμων τῷ ἢ τῶν ἡμεροδρόμων διαθεῖν τε καὶ ἔπεσθαι· εἴποιμι ἂν σοι ὅτι πολὺ σοῦ μᾶλλον ἐγώ ἔμαυτοῦ δέομαι θέουσι τούτοις ἀκολουθεῖν, ἀλλ' οὐ γάρ δύναμαι, ἀλλ' εἴ τι δέει θεάσασθαι ἐν τῷ αὐτῷ ἐμὲ τε καὶ Κρίσωνα θέοντας, τούτου δέου συγκαθεῖναι· ἐγώ μὲν γάρ οὐ δύναμαι ταχὺ θεῖν, οὗτος δὲ δύναται βραδέως· εἴ οὖν ἐπιθυμεῖς ἔμοι καὶ Πρωταγόρου ἀκούειν, τούτου δέου, ὥσπερ τὸ πρῶτὸν μοι ἀπεκρίνατο διὰ βραχέων τε καὶ αὐτὰ τὰ ἐρωτώμενα, οὔτω καὶ νῦν ἀποκρίνεσθαι· εἴ δὲ μή, τὶς δὲ τρόπους ἔσται τῶν διαλόγων; χωρὶς γάρ ἔγωγ' φίμην εἶναι τὸ συνεῖναι τε ἀλλήλοις διαλεγομένους καὶ τό δημηγορεῖν." Αλλ' ὁρᾶς, ἔφη, ὡς Σώκρατες, δίκαια δοκεῖ λέγειν Πρωταγόρας ἀξιῶν αὐτῷ τε ἔξειναι διαλέγεσθαι ὅπως βούλεται καὶ σοὶ ὅπως ἂν αὖ σὺ βούλῃ.

ΚΕΦ. ΚΓ'. "Υπολαβών οὖν δὲ Ἀλκιβιάδης, Οὐ καλῶς λέγεις, δέ Καλλία· Σωκράτης μὲν γάρ ὅδε ὄμολογεῖ μὴ μετεῖναι οἱ μακρολογίας καὶ παραχωρεῖ Πρωταγόρᾳ, τοῦ δὲ διαλέγεσθαι οἶός τ' εἶναι καὶ ἐπίστασθαι λόγον τε δοῦναι καὶ δέξασθαι θαυμάζοιμ' ἂν εἴ τῷ ἀνθρώπῳ παραχωρεῖ· εἴ μὲ οὖν καὶ Πρωταγόρας ὄμολογεῖ φαυλότερος εἶναι Σωκράτους διαλέχθηναι, ἔξαρκεῖ Σωκράτει· εἴ δὲ ἀντιποιεῖται, διαλέγεσθαι ἐρωτῶν τε καὶ ἀποκρινόμενος, μὴ ἐφ' ἐκάστη ἐρωτήσει μακρὸν λόγον ἀποτείνων, ἐκκρούων τοὺς λόγους καὶ οὐκ ἐθέλων διδόναι λόγον, ἀλλ' ἀπομηκύνων ἔως ἂν ἐπιλάνθωνται περὶ

ὅτου τὸ ἐρώτημα ἦν οἱ πολλοὶ τῶν ἀκουόντων ἐπεὶ Σωκράτη γε ἐγὼ ἐγγυῶμαι μὴ ἐπιλήσεσθαι, οὐχ ὅτι παίζει καὶ φησιν ἐπιλήσμων εἶναι. ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ ἐπιεικέστερα Σωκράτης λέγειν· χρὴ γάρ ἔκαστον τὴν ἑαυτοῦ γνώμην ἀποφαίνεσθαι.

Μετὰ δὲ τὸν Ἀλκιβιάδην, ὡς ἐγῷ μαι, Κριτίας ἦν ὁ εἰπών· Ὡ Πρόδικε καὶ Ἰππία, Καλλίας μὲν οὖν δοκεῖ μοι μάλα πρὸς Πρωταγόρου εἶναι, Ἀλκιβιάδης δὲ ἀεὶ φιλόνικός ἐστι πρὸς ὃ ἀν δρμήσῃ· ἡμᾶς δὲ οὐδὲν δεῖ συμφιλονικεῖν οὔτε Σωκράτει οὔτε Πρωταγόρᾳ, ἀλλὰ κοινῇ ἀμφοτέρων δεῖσθαι μὴ μεταξύ διαλῦσαι τὴν ξυνουσίαν.

Εἰπόντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα ὁ Πρόδικος, Καλῶς μοι, ἔφη, δοκεῖς λέγειν, ὃ Κριτία· χρὴ γάρ τοὺς ἐν τοιοῖσδε λόγοις παραγιγνομένους κοινοὺς μὲν εἶναι ἀμφοῦ τοῖν διαλεγομένοιν ἀκροατάς, ἵσους δὲ μή· ἔστι γάρ οὐ ταῦτόν κοινῇ μὲν γάρ ἀκοῦσαι δεῖ ἀμφοτέρων, μὴ ἵσον δὲ νεῖμαι ἔκατέρῳ, ἀλλὰ τῷ μὲν σοφωτέρῳ πλέον, τῷ δὲ ἀμαθεστέρῳ ἔλαττον. ἐγὼ μὲν καὶ αὐτός, ὃ Πρωταγόρᾳ τε καὶ Σώκρατες, ἀξιῶ ὑμᾶς συγχωρεῖν καὶ ἀλλήλοις περὶ τῶν λόγων ἀμφισβητεῖν μέν, ἐρίζειν δὲ μή· ἀμφισβητοῦσι μὲν γάρ καὶ δι' εὗνοιαν οἱ φίλοι τοῖς φίλοις, ἐρίζουσι δὲ οἱ διάφοροί τε καὶ ἔχθροί ἀλλήλοις· καὶ οὕτως ἀν καλλίστη ἡμῖν ἡ συνουσία γίγνοιτο· ὑμεῖς τε γάρ οἱ λέγοντες μάλιστ' ἀν οὕτως ἐν ἡμῖν τοῖς ἀκούουσιν εὐδοκιμοῦτε καὶ οὐκ ἐπαινοῦσθε· εὐδοκιμεῖν μὲν γάρ ἔστι παρὰ ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀκουόντων ἄνευ ἀπάτης, ἐπαινεῖσθαι δὲ ἐν λόγῳ πολλάκις παρὰ δόξαν ψευδομένων· ἡμεῖς τ' αὖ οἱ ἀκούοντες μάλιστ' ἀν οὕτως εὐφραινούμεθα, οὐχ ἡδοίμεθα· εὐφραίνεσθαι μὲν γάρ ἔστι μανθάνοντά τι καὶ φρονήσεως μεταλαμβάνοντα αὐτῇ τῇ διανοίᾳ, ἥδεσθαι δὲ ἐσθίοντά τι ἡ ἄλλο ἥδū πάσχοντα αὐτῷ τῷ σώματι. Ταῦτα οὖν εἰπόντος τοῦ Προδίκου πολλοὶ πάνυ τῶν παρόντων ἀπεδέξαντο.

ΚΕΦ. ΚΔ'. Μετὰ δὲ τὸν Πρόδικον ‘Ιππίας ὁ σοφὸς εἶπεν·

‘Ω ἄνδρες, ἔφη, οἱ παρόντες, ἡγοῦμαι ἐγὼ ἡμᾶς συγγενεῖς τε καὶ οἰκείους καὶ πολίτας ἀπαντας εἶναι φύσει, οὐ νόμῳ· τὸ γὰρ ὅμοιον τῷ δικαίῳ φύσει συγγενές ἐστιν, δὲ νόμος, τύραννος τῶν ἀνθρώπων, πολλὰ παρὰ τὴν φύσιν βιάζεται. ἡμᾶς οὖν αἰσχρὸν τὴν μὲν φύσιν τῶν πραγμάτων εἰδέναι, σοφωτάτους δὲ ὄντας τῶν ‘Ελλήνων καὶ κατ’ αὐτὸ τοῦτο νῦν συνεληλυθότας τῆς τε ‘Ελλάδος εἰς αὐτὸ τὸ πρυτανεῖον τῆς σοφίας καὶ αὐτῆς τῆς πόλεως εἰς τὸν μέγιστον καὶ διλβιώτατον οἶκον τόνδε, μηδὲν τούτου τοῦ ἀξιώματος ἀξιον ἀποφήνασθαι, ἀλλ’ ὥσπερ τοὺς φαυλοτάτους τῶν ἀνθρώπων διαφέρεσθαι ἀλλήλοις. ἐγὼ μὲν οὖν καὶ δέομαι καὶ συμβουλεύω, δι Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, συμβῆναι ὑμᾶς ὥσπερ ὑπὸ διαιτητῶν ἡμῶν συμβίβαζόντων εἰς τὸ μέσον, καὶ μήτε σὲ τὸ ἀκριβὲς τοῦτο εἴδος τῶν διαλόγων ζητεῖν τὸ κατὰ βραχὺ λίαν, εἰ μὴ ἡδὺ Πρωταγόρα, ἀλλ’ ἐφεῖναι καὶ χαλάσαι τὰς ἡνίας τοῖς λόγοις, ἵνα μεγχλοπερεπέστεροι καὶ εὐσχημονέστεροι ἡμῖν φαίνωνται, μὴτ’ αὖ Πρωταγόραν πάντα κάλων ἐκτείναντα, οὐρίᾳ ἐφέντα, φεύγειν εἰς τὸ πέλαγος τῶν λόγων, ἀποκρύψαντα γῆν, ἀλλὰ μέσον τι ἀμφοτέρους τεμεῖν. ὡς οὖν ποιήσετε καὶ πείθεσθε κοιράβδοις καὶ ἐπιστάτην καὶ πρύτανιν ἐλέσθαι, δις ὑμῖν φυλάξει τὸ μέτριον μῆκος τῶν λόγων ἔκατέρου.

ΚΕΦ. ΚΕ'. Ταῦτα ἥρεσε τοῖς παροῦσι, καὶ πάντες ἐπήγνεσαν καὶ ἐμέ τε δι Καλλίας οὐκ ἔφη ἀφήσειν καὶ ἐλέσθαι ἐδέοντο ἐπιστάτην. εἶπον οὖν ἐγὼ διτι αἰσχρὸν εἴη βραβευτὴν ἐλέσθαι τῶν λόγων. εἴτε γὰρ χείρων ἐσται ἡμῶν διαίρεθεις, οὐκ ὄρθως ἂν ἔχοι τὸν χείρω τῶν βελτιόνων ἐπιστατεῖν, εἴτε δικοῖος, οὐδὲ οὔτως ὄρθως δικαίως δικάρος δικαίως δικαίως καὶ ποιήσει, ὥστε ἐκ περιττοῦ ἥρήσεται. ἀλλὰ δὴ βελτίονα ἡμῶν αἰρήσεσθε· τῇ μὲν ἀληθείᾳ, ὡς ἐγῶμαι, ἀδύνατον ὑμῖν, ὥστε

Πρωταγόρου τοῦδε σοφώτερόν τινα ἐλέσθαι· εἰ δὲ αἱρήσεσθε μὲν μηδὲν βελτίω, φήσετε δέ, αἱ σχρὸν καὶ τοῦτο τῷδε γίγνεται, ὥσπερ φαύλῳ ἀνθρώπῳ ἐπιστάτην αἱρεῖσθαι, ἐπεὶ τὸ γ' ἐμὸν οὐδὲν μοι διαφέρει. ἀλλ' οὗτωσὶ θέλω ποιῆσαι, οὐν', διὰ προθυμεῖσθε, συνουσίᾳ τε καὶ διάλογοι ήμιν γίγνωνται· εἰ μὴ βούλεται Πρωταγόρας ἀποκρίνεσθαι, οὗτος μὲν ἔρωτάτω, ἐγὼ γὲ ἀποκρινοῦμαι, καὶ ἄμα πειράσομαι αὐτῷ δεῖξαι, ὡς ἐγὼ φημι χρῆναι τὸν ἀποκρινόμενον ἀποκρίνεσθαι· ἐπειδὰν δὲ ἐγὼ ἀποκρινωμαι ὅποσ' ἂν οὗτος βούληται ἔρωτᾶν, πάλιν οὗτος ἐμοὶ λύγον ὑποσχέτω ὅμοιως. ἐὰν οὖν μὴ δοκῇ πρόθυμος εἶναι πρὸς αὐτὸν τὸ ἔρωτάμενον ἀποκρίνεσθαι, καὶ ἐγὼ καὶ ὑμεῖς κοινῇ δεησόμεθα αὐτοῦ ἀπέρ νυμεῖς ἐμοῦ, μὴ διαφθείρειν τὴν συνουσίαν· καὶ οὐδὲν δεῖ τούτου ἔνεκα ἔνα ἐπιστάτην γενέσθαι, ἀλλὰ πάντες κοινῇ ἐπιστατήσετε· ἐδόκει πᾶσιν οὕτω ποιητέον εἶναι· καὶ ὁ Πρωταγόρας πάνυ μὲν οὐκ ἥθελεν, ὅμως δὲ ἡναγκάσθη ὅμολογῆσαι.

Αφοῦ συνεφώνησαν ὅτι δὲν εἰναι ἀνάγκη προέδρου, διὸ πολυμήχανος Πρωταγόρας διὰ νὰ καλύψῃ τὴν ἡττάν του καὶ πρὸς ἐπίδειξιν τῆς περὶ τὴν ἔρμηνείαν ποιητῶν ἴκανοτητός του, στρέφει τὸν λόγον εἰς τὸ Σιμωνίδειον ἄσμα, τὸ δποῖον δὲ Κεῖος ποιητὴς ἐποίησε πρὸς οὐκέτην τοῦ Σχόπα καὶ εἶχε τὸ αὐτὸν θέμα, τὴν ἀρετὴν τοῦ Σωκράτους δὲ ἐπαινέσαντος τὸ ἄσμα, δὲ σοφιστὴς λέγει ὅτι δὲ ποιητὴς περιπίπτει εἰς ἀντίφασιν διότι ἵσχυοις ὄντος ὅτι εἰναι δύσκολον νὰ γίνη τις ἀνὴρ ἀγαθός, προλόγτος τοῦ ἄσματος ψέγει τὸν Πιττακὸν λέγοντα τὸ αὐτό, ὅτι εἰναι δύσκολον νὰ εἰναι τις ἀνὴρ ἀγαθός.

Ο Σωκράτης προσπαθεῖ νὰ ἀρῃ τὴν ἀντίφασιν, διαστέλλων τὸ γίγνεσθαι τοῦ εἰναι καὶ ἐπικαλούμενος τὸ λεχθὲν ὑπὸ τοῦ Ἡσιόδου, κατὰ τὸ δποῖον οἱ θεοὶ πρὸ τῆς ἀρετῆς ἔθηκαν πολὺν πόνον (δύσκολον ἄρα νὰ γίνη τις ἀγαθός), διαν δύμας φνάση τις εἰς τὸ ἄκρον, ἥτοι ἀποκτήσῃ τὴν ἀρετὴν, εἰναι εὔκολον νὰ τὴν διαφυλάξῃ (σφάλλεται ἄρα δὲ ο Πιττακὸς λέγων ὅτι εἰναι δύσκολον νὰ εἰναι τις ἀγαθός, νὰ φυλάττῃ τὴν ἀρετὴν).

Εἰς ταῦτα δὲ Πρωταγόρας ἐπὶ τῆς κοινῆς δμολογίας στηριζόμενος παρατηρεῖ ὅτι δὲ Σιμωνίδης θὰ ἥτο ἀμαθέστατος, ἀν κατὰ τὴν Σωκρατικὴν ἔρμηνείαν ἵσχυοις ετοίμασται, ὅτι εἰναι εὔκολον νὰ μείνῃ τις ἀγαθός, ἐνῷ πάντες θεωροῦν τοῦτο δυσκολώτατον.

Τότε δὲ Σωκράτης προσφεύγει εἰρωνευόμενος εἰς δευτέραν ἔρμην, στηριζομένην εἰς τὰ συνώνυμα τοῦ Προδίκου, κατὰ τὰ δποῖα τὸ χαλεπὸν ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ κακόν, καὶ δμολογοῦντος τοῦ Προδίκου λέγει ὅτι δικαίως δὲ Σιμωνίδης ψέγει τὸν Πιττακὸν λέγοντα, ὅτι εἰναι κακὸν νὰ εἰναι τις ἀγαθός! Τοῦτο δὲν ἀποδέχεται δὲ Πρωταγόρας καὶ δὲ Σωκράτης, πρὸς μεγάλην δὲ ἐκπληξιν τοῦ Προδίκου, ἀποσύρει τὴν ἔρμηνείαν ταύτην ὡς ἀστείαν.

Μετὰ ταῦτα δὲ Σωκράτης ἐπαινέσας μετὰ θαυμαστοῦ σκώμματος τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ Κρῆτας ὡς ἀσχολουμένους περὶ τὴν φιλοσοφίαν καὶ ὡς ἐπιφανεστάτους διὰ τὰ βραχέα καὶ εὐφυῆ ὁήματα, κάμνει διεξοδικὴν ἀτάλυσιν τοῦ ἄσματος καὶ ἀποφαίνεται ὅτι δικαίως διαφωνεῖ δὲ Σιμωνίδης πρὸς τὸν Πιττακόν διότι τὸ νὰ γίνη μέν τις ἀγαθός εἰναι δυτικὸς δύσκολον, ἀλλ' ἀφοῦ γίνη τοιοῦτος, τὸ νὰ παραμένῃ ἀγαθὸς εἴναι δύνατον καὶ οὐκὶ ἀγθοφίπιγον, διότι

τοῦτο τὸ γέρας ἔχει¹ μόνον δὲ θεός, ως ἀναλλοιώτως ἀγαθός.

Οὐ Ιππίας μετὰ θαυμασμοῦ ἐπιδοκιμάζει τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Σωκράτους καὶ ζητεῖ τὴν ἀδειαν τῶν ἀκροατῶν νὰ κάμῃ καὶ αὐτὸς ἐπίδειξιν τῆς ἐρμηνείας τοῦ φύσιματος. Ἀλλὰ τὸν πολὺ κενόδοξον ἀνδρα ἀποτρέπει δὲ Ἀλκιβιάδης ζητῶν νὰ συνεχισθῇ διακοπεῖς διάλογος. Τότε καὶ δὲ Σωκράτης παραβάλλων τὸν διαλεγομένους περὶ ποιημάτων πρὸς φαύλους καὶ ἀγοραίους ἀνθρώπους, οἱ δοκοῖ μὴ δυνάμενοι δι’ ἀπαιδευσίαν νὰ διαλέγωνται εἰς τὰ συμπόσια μὲν ἵδι κάς των σκέψεις καὶ ἵδικήν των φωνήν, δπως πράττονταν οἱ πελατεῖν δευμένοι συμπόται, προσκαλοῦντες αὐλητρίδας καὶ δρηστρίδας διὰ νὰ διασκεδάσονται, προτρέπει τὸν Πρωταγόραν νὰ συνεχίσῃ τὴν διακοπῆσαν συζήτησιν. Οὐ σοφιστής, βαρέως φέρων διτὶ ἀνεσκενάσθη δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ συζητήσῃ πλέον πρὸς τὸν Σωκράτη· ἀλλὰ αἱ πολλαὶ παρακλήσεις τοῦ Καλλίου καὶ τῶν λοιπῶν παρόντων ἡνάγκασαν αὐτὸν μετὰ πολλῆς δυσφορίας νὰ δεχθῇ τὴν συνέχειαν τῆς συζήτησεως λαμβάνων τὴν θέσιν τοῦ ἀποκριτομένου.

ΚΕΦ. ΛΓ'. Εἶπον δὴ ἐγώ, ὁ Πρωταγόρας, μὴ οἷον διαλέγεσθαι μέ σοι ὅλο τι βουλόμενον η ἢ αὐτὸς ἀπορῶ ἐκάστοτε, ταῦτα διασκέψασθαι. ἡγοῦμαι γὰρ πάνυ λέγειν τὸν "Ομηρον τὸ

σύν τε δύ' ἐρχομένω καὶ τε πρὸ δὲ τοῦ ἐνόησεν.

εὔπορώτεροι γὰρ πως ἀπαντές ἐσμεν οἱ ἄνθρωποι πρὸς ἄπαν ἔργον καὶ λόγον καὶ διανόημα· «μοῦνος δὲ εἴπερ τε νοήσῃ», αὐτίκα περιιών ζητεῖ δτω ἐπιδείξηται καὶ μεθ’ ὅτου βεβαιώσηται, ἔως ἂν ἐντύχῃ. ὥσπερ καὶ ἐγώ ἔνεκα τούτου σοὶ ἡδέως διαλέγομαι μᾶλλον η ὅλω τινί, ἡγούμενός σε βέλτιστ’ ἂν ἐπισκέψασθαι καὶ περὶ τῶν ὅλων, περὶ ὃν εἰκὸς σκοπεῖσθαι τὸν ἐπιεικῆ, καὶ δὴ καὶ περὶ ἀρετῆς. τίνα γὰρ ὅλον η σέ; δς γε οὐ μόνον αὐτὸς οἵει καλὸς κἀγαθὸς είναι, ὥσπερ τινὲς ὅλοι αὐτοὶ μὲν ἐπιεικεῖς εἰσιν, ὅλους δὲ οὐ δύνανται ποιεῖν· σὺ δὲ καὶ αὐτὸς ἀγαθὸς εἶ καὶ ὅλους οίος τ’ εἶ ποιεῖν ἀγαθούς. καὶ οὕτω πεπίστευκας σαυτῷ, ὥστε

καὶ ἄλλων ταύτην τὴν τέχνην ἀποκρυπτομένων σὺ γ' ἀναφανδὸν σεαυτὸν ὑποκηρυξάμενος εἰς πάντας τοὺς "Ἐλληνας, σοφιστὴν ἐπονομάσας σεαυτόν, ἀπέφηνας παιδεύσεως καὶ ἀρετῆς διδάσκαλον, πρῶτος τούτου μισθὸν ἀξιώσας ἀρνυθεὶ. πῶς οὖν οὐ σὲ χρῆν παρακαλεῖν ἐπὶ τὴν τούτων σκέψιν καὶ ἔρωτῶν καὶ ἀνακοινοῦσθαι; οὐκ ἔσθ' ὅπως οὖν. καὶ νῦν δὴ ἐγὼ ἐκεῖνα, ἀπέρ τὸ πρῶτον ἡρώτων περὶ τούτων, πάλιν ἐπιθυμῶ ἐξ ἀρχῆς τὰ μὲν ἀναμνησθῆναι παρὰ σοῦ, τὰ δὲ συνδιασκέψασθαι. ἦν δέ, ὡς ἐγῶμαι, τὸ ἔρωτημα τόδε· σοφία καὶ σωφροσύνη καὶ ἀνδρεία καὶ δικαιοσύνη καὶ ὁσιότης, πότερον ταῦτα, πέντε δύνατα, ἐπὶ ἐνὶ πράγματι ἔστιν, ἢ ἐκάστῳ τῶν δύνατων τούτων ὑπόκειται τις ἴδιος οὐσία καὶ πρᾶγμα ἔχον ἔαυτοῦ δύναμιν ἔκαστον, οὐκ δὲ οἶον τὸ ἔτερον αὐτῶν τὸ ἔτερον; ἔφησθα οὖν σὺ οὐκ δύναματά ἐπὶ ἐνὶ εἶναι, ἀλλὰ ἔκαστον ἴδιω πράγματι τῶν δύνατων τούτων ἐπικεῖσθαι, πάντα δὲ ταῦτα μόρια εἶναι ἀρετῆς οὐχ ὡς τὰ τοῦ χρυσοῦ μόρια δύοις ἐστιν ἀλλήλοις καὶ τῷ ὅλῳ, οὖ μόριά ἐστι, ἀλλ' ὡς τὰ τοῦ προσώπου μόρια καὶ τῷ ὅλῳ, οὖ μόριά ἐστι, καὶ ἀλλήλοις ἀνόμοια, ἴδιαν ἔκαστα δύναμιν ἔχοντα· ταῦτα εἰ μέν σοι δυοκεῖ ἔτι ὥσπερ τότε, φάθι· εἰ δὲ ἄλλως πως, τοῦτο διόρισαι, ὡς ἔγωγε οὐδέν σοι ὑπόλογον τίθεμαι, ἐὰν πη ἄλλην τὴν φήσης οὐ γάρ ἀν θαυμάζοιμι, εἰ τότε ἀποπειρώμενός μου ταῦτα ἔλεγες.

ΚΕΦ. ΛΔ'. 'Αλλ' ἐγὼ σοι, ἔφη λέγω, ὁ Σώκρατες, ὅτι ταῦτα πάντα μόρια μὲν ἐστιν ἀρετῆς, καὶ τὰ μὲν τέτταρα αὐτῶν ἐπιεικῶς παραπλήσια ἀλλήλοις ἐστίν, ἢ δὲ ἀνδρεία πάνυ πολὺ διαφέρον πάντων τούτων. Καὶ δε γνώσει ὅτι ἐγὼ ἀληθῆ λέγω· εύρήσεις γάρ πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων ἀδικωτάτους μὲν δύναται καὶ ἀνοσιωτάτους καὶ ἀκολαστοτάτους καὶ ἀμαθεστάτους, ἀνδρειοτάτους δὲ διαφερόντως. "Ἐχε δή, ἔφην ἐγώ· ἀξιον γάρ τοι ἐπισκέψασθαι ὁ λέγεις· πότερον τοὺς ἀνδρείους θαρ-

ραλέους λέγεις ή ἄλλο τι; Καὶ ἵτας γ', ἔφη, ἐφ' ἀοί πολλοὶ φο-
βοῦνται ιέναι. Φέρε δή, τὴν ἀρετὴν καλόν τι φήσ εἰναι, καὶ
ώς καλοῦ ὄντος αὐτὸς σὺ διδάσκαλον σαυτον παρέχεις; Κάλ-
λιστον μὲν οὖν, ἔφη, εἰ μὴ μαίνομαι γε. Πότερον οὖν, ἢν δ'
ἐγώ, τὸ μὲν τι αὐτοῦ αἰσχρόν, τὸ δέ τι καλόν, ἢ ὅλον καλόν;
"Ολον που καλὸν ώς οἶλόν τε μάλιστα. Οἶσθα οὖν τίνες εἰς τὰ
φρέατα καλυμβῶσί θαρραλέως; "Ἐγωγε, ὅτι οἱ κολυμβηταί.
Πότερον διότι ἐπίστανται ἢ δί' ἄλλο τι; "Οτι ἐπίστανται. Τί-
νες δὲ ἀπὸ τῶν ἵππων πολεμεῖν θαρραλέοι εἰσί; πότερον οἱ
ἱππικοὶ ἢ οἱ ἄφιπποι; Οἱ ἱππικοί. Τίνες δὲ πέλτας ἔχοντες;
οἱ πελαστικοὶ ἢ οἱ μή; Οἱ πελαστικοὶ καὶ τὰ ἄλλα γε πάντα
εἰ τοῦτο ζητεῖς, ἔφη, οἱ ἐπιστήμονες τῶν μὴ ἐπισταμένων
θαρραλεώτεροί εἰσι, καὶ αὐτοὶ ἔαυτῶν, ἐπειδὰν μάθωσιν, ἢ
πρὶν μαθεῖν. "Ηδη, δέ τινας ἑόρακας, ἔφην, πάντων τούτων
ἀνεπιστήμονας ὄντας θαρροῦντας δὲ πρὸς ἔκαστα τούτων; "Ἐ-
γωγε, ἢ δ' ὅς, καὶ λίαν γε θαρροῦντας. Οὐκοῦν οἱ θαρραλέοι
οὔτοι καὶ ἀνδρεῖοι εἰσιν; Αἰσχρὸν μεντάν, ἔφη, εἴη ἢ ἀνδρεῖα
ἐπεὶ οὕτοί γε μαινόμενοι εἰσιν. Πῶς οὖν ἔφην ἐγώ, λέγεις τοὺς
ἀνδρείους; οὐχὶ τοὺς θαρραλέους εἰναι; Καὶ νῦν γ', ἔφη. Οὐ-
κοῦν οὔτοι, ἢν δ' ἐγώ, οἱ οὕτω θαρραλέοι ὄντες οὐκ ἀν-
δρεῖοι, ἀλλὰ μαινόμενοι φαίνονται; καὶ ἐκεῖ αὖ οἱ σοφώτατοι
οὔτοι καὶ θαρραλεώτατοι εἰσι, θαρραλεώτατοι δὲ ὄντες ἀνδρείο-
τατοι; καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ἡ σοφία ἀν ἀνδρεῖα εἴη;

Οὐ καλῶς, ἔφη, μνημονεύεις, ὁ Σώκρατες, ἀ ἔλεγόν τε
καὶ ἀπεκρινόμην σοι. ἔγωγε ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ, εἰ οἱ ἀνδρεῖοι
καὶ θαρραλέοι εἰσίν, ὡμολόγησα· εἰ δὲ καὶ οἱ θαρραλέοι ἀν-
δρεῖοι, οὐκ ἡρωτήθην· εἰ γάρ με τότε ἥρου, εἶπον ἀν ὅτι οὐ
πάντες· τοὺς δὲ ἀνδρείους ώς οὐ θαρραλέοι εἰσί, τὸ ἐμὸν ὁμο-
λόγημα, οὐδαμοῦ ἐπέδειξας ώς οὐκ ὀρθῶς ὡμολόγησα. ἐπειτα
τοὺς ἐπισταμένους αὐτοὺς ἔαυτῶν θαρραλεωτέρους ὄντας ἀπο-
φαίνεις καὶ μὴ ἐπισταμένων ἄλλων, καὶ ἐν τούτῳ οἵει τὴν

ἀνδρείαν καὶ τὴν σοφίαν ταύτὸν εἶναι. τούτῳ δὲ τῷ τρόπῳ μετιών καὶ τὴν ἰσχὺν οἰηθείης ἀν εἶναι σοφίαν. πρῶτον μὲν γάρ εἰ οὕτω μετιών ἔροιό με, εἰ οἱ ἰσχυροὶ δυνατοί εἰσι, φαίνην ἄν· ἐπειτα, εἰ οἱ ἐπιστάμενοι παλαίειν δυνατώτεροί εἰσι τῶν μὴ ἐπισταμένων παλαίειν καὶ αὐτοὶ αὐτῶν, ἐπειδὴν μάθωσιν, ἢ πρὶν μαθεῖν, φαίνην ἄν· ταῦτα δὲ ἐμοῦ ὅμολογήσαντος ἔξειν ἄν σοι, χρωμένῳ τοῖς αὐτοῖς τεκμηρίοις τούτοις, λέγειν ὡς κατὰ τὴν ἐμὴν ὅμολογίαν ἡ σοφία ἐστὶν ἰσχύς. ἐγὼ δὲ οὐδαμοῦ οὐδὲ ἐνταῦθα ὅμολογῶ τοὺς δυνατούς ἰσχυρούς εἶναι, τοὺς μέντοι ἰσχυρούς δυνατούς· οὐ γάρ ταύτὸν εἶναι δύναμιν τε καὶ ἰσχὺν, ἀλλὰ τὸ μὲν καὶ ἀπὸ ἐπιστήμης γίγνεσθαι, τὴν δύναμιν, καὶ ἀπὸ μανίας τε καὶ ἀπὸ θυμοῦ, ἰσχὺν δὲ ἀπὸ φύσεως καὶ εὐτροφίας τῶν σωμάτων. οὕτω δὲ κάκεῖ οὐ ταύτὸν εἶναι θάρσος τε καὶ ἀνδρείαν· ὥστε συμβαίνει τοὺς μὲν ἀνδρείους θαρραλέους εἶναι, μὴ μέντοι τοὺς γε θαρραλέους ἀνδρείους πάντας. Θάρσος μὲν γάρ καὶ ἀπὸ τέχνης γίγνεται ἀνθρώποις καὶ ἀπὸ θυμοῦ τε καὶ ἀπὸ μανίας, ὥσπερ ἡ δύναμις, ἀνδρεία δὲ ἀπὸ φύσεως καὶ εὐτροφίας τῶν ψυχῶν γίγνεται.

ΚΕΦ. ΛΕ'. Λέγεις δέ τινας, ἔφην, ὁ Πρωταγόρας, τῶν ἀνθρώπων εὖ ζῆν, τοὺς δὲ κακῶς; "Ἐφη. Ἄρ' οὖν δοκεῖ σοι ἀνθρωποῖς ἀν εὖ ζῆν, εἰ ἀνιώμενός τε καὶ ὀδυνώμενος ζώῃ; Οὐκ ἔφη. Τί δ', εἰ ἡδέως βιοὺς τὸν βίον τελευτήσειν, οὐκ εὖ ἄν σοι δοκεῖ, οὕτω βεβιωκέναι; "Ἐμοιγ' ἔφη. Τὸ μὲν ἄρα ἡδέως ζῆν ἀγαθόν, τὸ δ' ἀηδῶς κακόν. Εἴπερ τοῖς καλοῖς γ', ἔφη, ζώη ἡδόμενος. Τί δῆ, ὁ Πρωταγόρα; μὴ καὶ σύ, ὥσπερ οἱ πολλοί, ἡδέ' ἀττα καλεῖς κακὰ καὶ ἀνιαρὰ ἀγαθά; ἐγὼ γάρ λέγω, καθ' δ' ἡδέα ἐστίν, ἄρα κατὰ τοῦτο οὐκ ἀγαθά, μὴ εἰ τι ἀπ' αὐτῶν ἀποβήσεται ἄλλο; καὶ αὖθις αὖ τὰ ἀνιαρὰ ὠσαύτως οὕτως, οὐ καθ' ὅσον ἀνιαρά, κακά; Οὐκ οἰδα, ὁ Σώκρατες, ἔφη ἀπλῶς οὕτως, ὡς σὺ ἐρωτᾶς, εἰ ἐμοὶ ἀποκριτέον ἐστίν,

ώς τὰ ἡδέα τε καὶ ἀγαθὰ ἔστιν ἄπαντα καὶ τὰ ἀνιαρὰ καὶ κάτια ἀλλά μοι δοκεῖ οὐ μόνον πρὸς τὴν νῦν ἀπόκρισιν ἐμοὶ ἀσφαλέστερον εἶναι ἀποκρίνασθαι, ἀλλὰ καὶ πρὸς πάντα τὸν ἄλλον βίον τὸν ἐμόν, ὅτι ἔστι μὲν ἢ τῶν ἡδέων οὐκ ἔστιν ἀγαθά, ἔστι δὲ αὖ καὶ ἢ τῶν ἀνιαρῶν οὐκ ἔστι κακά, ἔστι δὲ ἢ ἔστι, καὶ τρίτον ἢ οὐδέτερα, οὕτε κακὰ οὕτε ἀγαθά. Ἡδέα δὲ καλεῖς ἦν δὲ ἐγώ, οὐ τὰ ἡδονῆς μετέχοντα ἢ ποιοῦντα ἡδονήν; Πάνυ γ' ἔφη, Τοῦτο τοίνυν λέγω, καθ' ὃσον ἡδέα ἔστιν εἰ οὐκ ἀγαθά, τὴν ἡδονὴν αὐτὴν ἐρωτῶν, εἰ οὐκ ἀγαθὸν ἔστιν. "Ωσπερ σὺ λέγεις, ἔφη, Ἑκάστοτε, ὁ Σώκρατες, σκοπώμεθα αὐτό, καὶ ἐὰν μὲν πρὸς λόγον δοκῇ εἶναι τὸ σκέμμα καὶ τὸ αὐτὸ το φαίνηται ἡδύ τε καὶ ἀγαθόν, συγχωρησόμεθα· εἰ δὲ μή, τότε ἡδη ἀμφισβητήσομεν. Πότερον οὖν, ἦν δὲ ἐγώ, σὺ βούλει ἡγεμονεύειν τῆς σκέψεως, ἢ ἐγώ ἡγῶμαι; Δίκαιος ἔφη, σὺ ἡγεῖσθαι· σὺ γάρ καὶ κατάρχεις τοῦ λόγου. Ἄρούν, ἦν δὲ ἐγώ, τῇδε πῃ καταφανὲς ἀνὴρ ἡμῖν γένοιτο; Ὡσπερ εἰ τις ἀνθρωπὸν σκοπῶν ἐκ τοῦ εἴδους ἢ πρὸς ὑγίειαν ἢ πρὸς ἄλλο τι τῶν τοῦ σώματος ἔργων, ἴδων τὸ πρόσωπον καὶ τὰς χεῖρας ἄκρας εἴποι· "Ιθι δή μοι ἀποκαλύψας καὶ τὰ στήθη καὶ τὸ μετάφρενον ἐπίδειξον, ἵνα ἐπισκέψωμαι σαφέστερον· ἐγὼ τοιοῦτόν τι ποθῶ πρὸς τὴν σκέψιν· θεασάμενος ὅτι οὕτως ἔχεις πρὸς τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ ἡδύ, ὡς φής, δέομαι τοιοῦτόν τι εἰπεῖν." Ιθι δή μοι, ὁ Πρωταγόρα, καὶ τόδε τῆς διανοίας ἀποκάλυψον· πῶς ἔχεις πρὸς ἐπιστήμην; πότερον καὶ τοῦτό σοι δοκεῖ ὥσπερ τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἄλλως; δοκεῖ δὲ τοῖς πολλοῖς περὶ ἐπιστήμης τοιοῦτόν τι, οὐκ ἰσχυρὸν οὐδὲ ἡγεμονικὸν οὐδὲ ἀρχικὸν εἶναι· οὐδὲ ὡς περὶ τοιούτου αὐτοῦ ὄντος διανοοῦνται, ἀλλ' ἐνούσης πολλάκις ἀνθρώπῳ ἐπιστήμης οὐ τὴν ἐπιστήμην αὐτοῦ ἀρχειν, ἀλλ' ἄλλο τι, τοτὲ μὲν θυμόν, τοτὲ δὲ ἡδονήν, τοτὲ δὲ λύπην, ἐνίοτε δὲ ἔρωτα, πολλάκις δὲ φόβον, ἀτεχνῶς διανοούμενοι περὶ τῆς ἐπιστήμης, ὥσπερ

περὶ ἀνδραπόδου, περιελκομένης ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀπάντων.
 ἂρ' οὖν καὶ σοὶ τοιοῦτόν τι περὶ αὐτῆς δοκεῖ, ἢ καλόν τε εἶναι
 ἡ ἐπιστήμη καὶ οἷον ἄρχειν τοῦ ἀνθρώπου; καὶ ἐάνπερ γι-
 γνώσκῃ τις τάγαθὰ καὶ τὰ κακά, μὴ ὃν κρατηθῆναι ὑπὸ μη-
 δενός, ὥστε ἄλλ' ἄττα πράττειν ἢ ἡ ἐπιστήμη κελεύῃ, ἄλλ'
 ίκανὴν εἶναι τὴν φρόνησιν βοηθεῖν τῷ ἀνθρώπῳ; Καὶ δοκεῖ,
 ἔφη, ὥσπερ σὺ λέγεις, ὁ Σώκρατες, καὶ ἅμα, εἴπερ τῷ ἄλλῳ,
 αἰσχρόν ἐστι καὶ ἐμοὶ σοφίαν καὶ ἐπιστήμην οὐχὶ πάντων
 κράτιστον φάναι εἶναι τῶν ἀνθρωπείων πραγμάτων. Καλῶς
 γε, ἔφην, ἐγώ, σὺ λέγων καὶ ἀληθῆ. οἶσθα οὖν ὅτι οἱ πολλοὶ
 τῶν ἀνθρώπων ἐμοί τε καὶ σοὶ οὐ πείθονται, ἀλλὰ πολλοὺς
 φασι γιγνώσκοντας τὰ βέλτιστα οὐκ ἔθελειν πράττειν, ἐξὸν
 αὐτοῖς, ἀλλὰ ἄλλα πράττειν· καὶ ὅσους δὴ ἐγώ ἡρόμην ὃ τί
 ποτε αἴτιόν ἐστι τούτου, ὑπὸ ἡδονῆς φασιν ἡττώμενους ἢ
 λύπης ἢ ὃν νυνδὴ ἐγὼ ἔλεγον ὑπό τινος τούτων κρατουμέ-
 νους ταῦτα ποιεῖν τοὺς ποιοῦντας. Πολλὰ γάρ οἴμαι, ἔφη, ὁ
 Σώκρατες, καὶ ἄλλα οὐκ δρθῶς λέγουσιν οἱ ἀνθρωποι. "Ιθι δὴ
 μετ' ἐμοῦ ἐπιχείρησον πείθειν τοὺς ἀνθρώπους καὶ διδάσκειν
 ὃ ἐστιν αὐτοῖς τοῦτο τὸ πάθος, ὃ φασιν ὑπὸ τῶν ἡδονῶν ἡττᾶ-
 σθαι, καὶ οὐ πράττειν διὰ ταῦτα τὰ βέλτιστα, ἐπεὶ γιγνώσκειν
 γε αὐτά. Ίσως γάρ ἀν λεγόντων ἡμῶν, ὅτι Οὐκ δρθῶς λέγετε,
 ὁ ἀνθρωποι, ἀλλὰ φεύδεσθε, ἔροιντ' ἀν ἡμᾶς· "Ω Πρωταγόρα
 τε καὶ Σώκρατες, εἰ μή ἐστι τοῦτο τὸ πάθημα ἡδονῆς ἡττᾶ-
 σθαι, ἀλλὰ τί ποτ' ἐστί, καὶ τί ὑμεῖς αὐτὸν φατε εἶναι; εἴπατον
 ἡμῖν. Τί δέ, ὁ Σώκρατες, δεῖ ἡμᾶς σκοπεῖσθαι τὴν τῶν πολλῶν
 δόξαν ἀνθρώπων, οἵ τι ἀν τύχωσι τοῦτο λέγουσιν; Οἴμαι, ἦν
 δ' ἐγώ, εἶναί τι ἡμῖν τοῦτο πρὸς τὸ ἔξευρεῖν περὶ ἀνδρείας,
 πρὸς τὰλλα μόρια τὰ τῆς ἀρετῆς πῶς ποτ' ἔχει. εἰ οὖν σοι δοκεῖ
 ἐμμένειν οἷς ἄρτι ἔδοξεν ἡμῖν, ἐμὲ ἡγήσασθαι, ἢ οἴμαι ἀν ἔγωγε
 κάλλιστα φανερὸν γενέσθαι, ἔπου· εἰ δὲ βούλει, εἰ σοι φίλον,
 ἔως χαίρειν." Άλλ' ἔφη, δρθῶς λέγεις· καὶ πέρανε ὥσπερ ἡρέω.

ΚΕΦ. ΛΣΤ. Πάλιν τοίνυν, ἔφην ἐγώ, εἰ ἔροιντο ἡμᾶς· Τί οὖν φατε τοῦτο εἶναι, δὸς ἡμεῖς ἡττω εἶναι τῶν ἡδονῶν ἐλέγομεν; εἴποιμ' ἀντὶ ἐγωγε πρὸς αὐτοὺς ὅδι· Ἀκούετε δὴ· πειρασόμεθα γὰρ ὑμῖν ἐγώ τε καὶ Πρωταγόρας φράσαι. ἄλλο τι γάρ, ὃ ἀνθρωποι, φατὲ ὑμῖν τοῦτο γίγνεσθαι ἐν τοῖσδε, οἷον πολλάκις ὑπὸ σίτων καὶ ποτῶν καὶ ἀφροδισίων κρατούμενοι ἡδέων ὄντων, γιγνώσκοντες ὅτι πονηρά ἐστιν, ὅμως αὐτὰ πράττειν; Φαῖεν ἄν. Οὐκοῦν ἔροιμεθ' ἀντὶ αὐτοὺς ἐγώ τε καὶ σὺ πάλιν· Πονηρὰ δὲ αὐτὰ πῆ φατε εἶναι; πότερον ὅτι τὴν ἡδονὴν ταύτην ἐν τῷ παραχρῆμα παρέχει καὶ ἡδύ ἐστιν ἔκαστον αὐτῶν, ή ὅτι εἰς τὴν ὕστερον χρόνον νόσους τε ποιεῖ καὶ πενίας καὶ ἄλλα τοιαῦτα πολλὰ παρασκευάζει; ή καὶ εἰ τι τούτων εἰς τὸ ὕστερον μηδὲν παρασκευάζει, χαίρειν δὲ μόνον ποιεῖ, ὅμως δ' ἀντὶ κακῆς ἦν, ὅτι μαθόντα χαίρειν ποιεῖ καὶ διπησοῦν; ἀρ' οἰόμεθα ἀντούς, ὃ Πρωταγόρα, ἄλλο τι ἀποκρίνασθαι, ή ὅτι οὐ κατὰ τὴν αὐτῆς τῆς ἡδονῆς τῆς παραχρῆμα ἐργασίαν κακὰ ἐστιν, ἀλλὰ διὰ τὰ ὕστερον γιγνόμενα, νόσους τε καὶ τἄλλα; Ἐγὼ μὲν οἴμαι, ἔφη δὸς Πρωταγόρας, τοὺς πολλοὺς ἀν ταῦτα ἀποκρίνασθαι. Οὐκοῦν νόσους ποιοῦντα ἀνίας ποιεῖ, καὶ πενίας ποιοῦντα ἀνίας ποιεῖ; ὁμολογοῦεν ἄν, ὃς ἐγώμαι. Συνέφη δὸς Πρωταγόρας. Οὐκοῦν φαίνεται, ὃ ἀνθρωποι, ὑμῖν, ὃς φαμεν ἐγώ τε καὶ Πρωταγόρας, δι' οὐδὲν ἄλλο ταῦτα κακὰ ὄντα, ή διότι εἰς ἀνίας τε ἀποτελευτᾶ καὶ ἄλλων ἡδονῶν ἀποστερεῖ; ὁμολογοῦεν ἄν; συνεδόκει ἡμῖν ἀμφοῖν. Οὐκοῦν πάλιν αὖτούς τὸ ἐναντίον εἰ ἔροιμεθα· Ὡς ἀνθρωποι, οἱ λέγοντες αὖτις ἀγαθὰ ἀνιαρὰ εἶναι, ἀρα οὐ τὰ τοιάδε λέγετε, οἷον τὰ τε γυμνάσια καὶ τὰς στρατείας καὶ τὰς ὑπὸ τῶν ἱατρῶν θεραπείας, τὰς διὰ καύσεών τε καὶ τομῶν καὶ φαρμακειῶν καὶ λιμοκτονιῶν γιγνομένας, ὅτι ταῦτα ἀγαθὰ μέν ἐστιν, ἀνιαρὰ δέ; φαῖεν ἄν; Συνεδόκει. Πότερον οὖν κατὰ τόδε ἀγαθὰ αὐτὰ καλεῖτε, ὅτι ἐν τῷ παραχρῆμα ὀδύνας τὰς ἐσχάτας παρέχει καὶ ἀλγηδό-

νας, ἢ ὅτι εἰς τὸν ὕστερον χρόνον ὑγίειαί τε ἀπ' αὐτῶν γίγνονται καὶ εὐεξίαι τῶν σωμάτων καὶ τῶν πόλεων σωτηρίαι καὶ ἄλλων ἀρχαὶ καὶ πλοῦτοι; φαῖεν ἄν, ὡς ἐγῷ μαι. Συνεδόκει. Ταῦτα δὲ ἀγαθά ἔστι δι' ἄλλο τι, ἢ ὅτι εἰς ἥδονάς ἀποτελευτᾶς καὶ λυπῶν ἀπαλλαγάς τε καὶ ἀποτροπάς; ἢ ἔχετέ τι ἄλλο τέλος λέγειν, εἰς δὲ ἀποβλέψαντες αὐτὰ ἀγαθὰ καλεῖτε, ἀλλ' ἡ ἥδονάς τε καὶ λύπας; οὐκ ἄν φαῖεν, ὡς ἐγῷ μαι. Οὐδὲ ἐμοὶ δοκεῖ, ἐφη δὲ Πρωταγόρας. Οὐκοῦν τὴν μὲν ἥδονὴν διώκετε ὡς ἀγαθὸν ὅν, τὴν δὲ λύπην φεύγετε ὡς κακόν; Συνεδόκει. Τοῦτο ἄρα ἡγεῖσθ' εἶναι κακόν, τὴν λύπην, καὶ ἀγαθὸν τὴν ἥδονήν, ἐπεὶ καὶ αὐτὸ τὸ χαίρειν τότε λέγετε κακὸν εἶναι, ὅταν μειζόνων ἥδονῶν ἀποστερῇ ἢ ὅσας αὐτὸ ἔχει, ἢ λύπας μειζους παρασκευάζῃ τῶν ἐν αὐτῷ ἥδονῶν· ἐπεὶ εἰ κατ' ἄλλο τι αὐτὸ τὸ χαίρειν κακὸν καλεῖτε καὶ εἰς ἄλλο τι τέλος ἀποβλέψαντες, ἔχοιτε ἄν καὶ ἡμῖν εἰπεῖν· ἀλλ' οὐχ ἔξετε. Οὐδὲ ἐμοὶ δοκοῦσιν, ἐφη δὲ Πρωταγόρας. "Αλλο τι οὖν πάλιν καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ λυπεῖσθαι δὲ αὐτὸς τρόπος; τότε καλεῖτε αὐτὸ τὸ λυπεῖσθαι ἀγαθόν, ὅταν ἡ μειζους λύπας τῶν ἐν αὐτῷ οὐσῶν ἀπαλλάστη ἡ μειζους ἥδονάς τῶν λυπῶν παρασκευάζῃ; ἐπεὶ εἰ πρὸς ἄλλο τι τέλος ἀποβλέπετε, ὅταν καλῆτε αὐτὸ τὸ λυπεῖσθαι ἀγαθόν ἡ πρὸς δὲ ἐγὼ λέγω, ἔχετε ἡμῖν εἰπεῖν· ἀλλ' οὐχ ἔξετε. 'Αληθῆ, ἐφη, λέγεις, δὲ Πρωταγόρας. Πάλιν τοίνυν, ἐφην ἐγώ, εἰ με ἀνέροισθε, ὃ ἀνθρώποι, Τίνος οὖν δήποτε ἔνεκα πολλὰ περὶ τούτου λέγεις καὶ πολλαχῆ; Συγγιγνώσκετε μοι, φαίην ἄν ἔγωγε πρῶτον μὲν γάρ οὐ ῥάδιον ἀποδεῖξαι τι ἐιτί ποιε τοῦτο, δὲ ὑμεῖς καλεῖτε τῶν ἥδονῶν ἥττω εἶναι· ἔπειτα ἐν τούτῳ εἰσὶ πᾶσι αἱ ἀποδείξεις. ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν ἀναθέσθαι ἔξεστιν, εἰ πῃ ἔχετε ἄλλο τι φάναι εἶναι τὸ ἀγαθὸν ἡ τὴν ἥδονήν, ἡ τὸ κακὸν ἄλλο τι ἡ τὴν ἀνίαν ἡ ἀρκεῖ ὑμῖν τὸ ἥδεως καταβιῶναι τὸν βίον ἀνευ λυπῶν; εἰ δὲ ἀρκεῖ καὶ μὴ ἔχετε μηδὲν ἄλλο φάναι εἶναι ἀγαθὸν ἡ κακόν, δὲ μὴ εἰς ταῦτα τε-

λευτῷ, τὸ μετὰ τοῦτο ἀκούετε. φημὶ γάρ νῦν τούτου οὕτως ἔχοντος γελοῖον τὸν λόγον γίγνεσθαι, ὅταν λέγητε, ὅτι πολλάκις γιγνώσκων τὰ κακὰ ἄνθρωπος, ὅτι κακά ἐστιν, ὅμως πράττει αὐτά, ἐξὸν μὴ πράττειν, ὑπὸ τῶν ἡδονῶν ἀγόμενος καὶ ἐκπληγόμενος· καὶ αὗθις αὖ λέγετε, ὅτι γιγνώσκων ὁ ἄνθρωπος τάγχθὰ πράττειν οὐκ ἔθέλει διὰ τὰς παραχρῆμα ἡδονάς, ὑπὸ τούτων ἡττώμενος.

ΚΕΦ. ΛΖ'. ‘Ως δὲ ταῦτα γελοῦά ἐστι, κατάδηλον ἔσται, ἐὰν μὴ πολλοῖς δύναμισι χρώμεθα ἄρα ἡδεῖ τέ καὶ ἀνιαρῷ καὶ ἀγαθῷ καὶ κακῷ, ἀλλ’ ἐπειδὴ δύο ἐφάνη ταῦτα, δυοῖν καὶ δύναμισι προσχρυρεύωμεν αὐτά, πρῶτον μὲν ἀγαθῷ καὶ κακῷ, ἐπειτα αὗθις ἡδεῖ τε καὶ ἀνιαρῷ. θέμενοι δὴ οὕτω λέγωμεν ὅτι γιγνώσκων ὁ ἄνθρωπος τὰ κακὰ ὅτι κακά ἐστιν, ὅμως αὐτὰ ποιεῖ. ἐὰν οὖν τις ἡμᾶς ἔρηται διὰ τί, ‘Ηττώμενος, φήσομεν. ‘Τπὸ τοῦ; ἐκεῖνος ἔρήσεται ἡμᾶς· ἡμῖν δὲ ὑπὸ μὲν ἡδονῆς οὐκέτι ἔξεστιν εἰπεῖν· ἀλλο γάρ δύνομα μετείληφεν ἀντὶ τῆς ἡδονῆς τὸ ἀγαθὸν· ἐκείνῳ δὴ ἀποκρινώμεθα καὶ λέγωμεν, ὅτι ‘Ηττώμενος — ‘Τπὸ τίνος; φήσει. Τοῦ ἀγαθοῦ, φήσομεν νὴ Δία. ἀν οὖν τύχῃ ὁ ἔρόμενος ἡμᾶς ὑβριστής ὁν, γελάσεται καὶ ἔρει. ‘Η γελοῖον λέγετε πρᾶγμα, εἰ πράττει τις κακά, γιγνώσκων ὅτι κακά ἐστιν, οὐ δέον αὐτὸν πράττειν, ἡττώμενος ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν. ἄρα, φήσει, οὐκ ἀξίων ὅντων νικᾶν ἐν νῦν τῶν ἀγαθῶν τὰ κακά, ἢ ἀξίων; φήσομεν δῆλον ὅτι ἀποκρινόμενοι, ὅτι οὐκ ἀξίων ὅντων· οὐ γάρ ἀν ἔξημάρτανεν δὲ φαμεν ἡττω εἶναι τῶν ἡδονῶν. Κατὰ τί δέ, φήσει ἵσως, ἀνάξια ἐστι τάγχθὰ τῶν κακῶν ἢ τὰ κακὰ τῶν ἀγαθῶν; ἢ κατ’ ἀλλο τι ἢ ὅταν τὰ μὲν μείζω, τὰ δὲ σμικρότερα ἢ; ἢ πλείω, τὰ δὲ ἐλάττω ἢ; οὐχ ἔξομεν εἰπεῖν ἀλλο ἢ τοῦτο. Δῆλον ἄρα, φήσει, ὅτι τὸ ἡττᾶσθαι τοῦτο λέγετε, ἀντὶ ἐλαττόνων ἀγαθῶν μείζω κακὰ λαμβάνειν. ταῦτα μὲν οὖν οὕτω. μεταλάβωμεν δὴ τὰ

δύναμα πάλιν τὸ ἡδὺ τε καὶ ἀνιαρὸν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς τούτοις, καὶ λέγωμεν, ὅτι ἀνθρωπος πράττει, τότε μὲν ἐλέγομεν τὰ κακά, νῦν δὲ λέγωμεν τὰ ἀνιαρά, γιγνώσκων ὅτι ἀνιαρὰ ἐστίν, ἡττώμενος ὑπὸ τῶν ἡδέων, δῆλον ὅτι ἀναξίων ὅντων νικᾶν. καὶ τίς ἄλλη ἀναξία ἡδονῆ πρὸς λύπην ἐστίν, ἀλλ' ἡ ὑπερβολὴ ἀλλήλων καὶ ἔλειψις; ταῦτα δ' ἐστὶ μείζω τε καὶ σμικρότερα γιγνόμενα ἀλλήλων καὶ πλείω καὶ ἐλάττω καὶ μᾶλλον καὶ ἡττον. εἰ γάρ τις λέγει ὅτι, 'Αλλὰ πολὺ διαφέρει, ὁ Σώκρατες, τὸ παραχρῆμα ἡδὺ τοῦ εἰς τὸν ὕστερον χρόνον καὶ ἡδεός καὶ λυπηροῦ, Μῶν ἄλλω τῷ, φαίνην ἀν ἔγωγε, ἡ ἡδονῆ καὶ λύπη; οὐ γάρ ἐσθ' ὅτῳ ἄλλῳ. ἀλλ' ὥσπερ ἀγαθὸς ίσταναι ἀνθρωπος, συνθεὶς τὰ ἡδέα καὶ συνθεὶς τὰ λυπηρά, καὶ τὸ ἐγγύς καὶ τὸ πόρρω στήσας ἐν τῷ ζυγῷ, εἰπέ, πότερα πλείω ἐστίν· ἐὰν μὲν γάρ ἡδέα πρὸς ἡδέα ίστης, τὰ μείζω ἀεὶ καὶ πλείω ληπτέα· ἐὰν δὲ λυπηρὰ πρὸς λυπηρά, τὰ ἐλάττω καὶ σμικρότερα, ἐὰν δὲ ἡδέα πρὸς λυπηρά, ἐὰν μὲν τὰ ἀνιαρὰ ὑπερβάλληται ὑπὸ τῶν ἡδέων, ἐὰν τε τὰ ἐγγύς ὑπὸ τῶν πόρρω, ἐὰν τε τὰ πόρρω ὑπὸ τῶν ἐγγύς, ταῦτην τὴν πρᾶξιν πρακτέον ἐν ἦν ἀν ταῦτ' ἐνῇ· ἐὰν δὲ τὰ ἡδέα ὑπὸ τῶν ἀνιαρῶν, οὐ πρακτέα· μή πη ἄλλῃ ἔχει, φαίνην ἀν, ταῦτα, ὁ ἀνθρωποι; οἴδ' ὅτι οὐκ ἀν ἔχοιεν ἄλλως λέγειν. Συνεδόκει καὶ ἔκείνω. "Οτε δὴ τοῦτο οὕτως ἔχει, τόδε μοι ἀποκρίνασθε, φήσω· φαίνεται ὑμῖν τῇ δψει τὰ αὐτὰ μεγέθη ἐγγύθεν μὲν μείζω, πόρρωθεν δὲ ἐλάττω ἢ οὕ; Φήσουσι. Καὶ τὰ παχέα καὶ τὰ πολλὰ ὠσαύτως; καὶ αἱ φωναὶ αἱ ἵσαι ἐγγύθεν μὲν μείζους, πόρρωθεν δὲ σμικρότεραι; Φαίεν ἀν. Εἰ οὖν ἐν τούτῳ ἡμῖν ἦν τὸ εῦ πράττειν, ἐν τῷ τὰ μὲν μεγάλα μήκη καὶ πράττειν καὶ λαμβάνειν, τὰ δὲ σμικρὰ καὶ φεύγειν καὶ μὴ πράττειν, τίς ἀν ἡμῖν σωτηρία ἐφάνη τοῦ βίου; Ἀρά ἡ μετρητικὴ τέχνη ἡ ἡ τοῦ φαινομένου δύναμις; ἡ αὕτη μὲν ἡμᾶς ἐπλάνα καὶ ἐποίει ἀνω τε καὶ κάτω πολλάκις μεταλαμβάνειν ταῦτα καὶ μεταμέλειν καὶ ἐν ταῖς πρᾶξεσι καὶ ἐν ταῖς

αἰρέσεσι τῶν μεγάλων τε καὶ σμικρῶν, ἡ δὲ μετρητικὴ ἀκυ-
ρον μὲν ἀν ἐποίησε τοῦτο τὸ φάντασμα, δηλώσασα δὲ τὸ ἀλη-
θὲς ἡσυχίαν ἀν ἐποίησεν ἔχειν τὴν ψυχὴν μένουσαν ἐπὶ τῷ ἀλη-
θεῖ καὶ ἕσωσεν ἀν τὸν βίον ; ἀρ' ἀν ὄμολογοῖεν οἱ ἀνθρωποι
πρὸς ταῦτα ἡμᾶς τὴν μετρητικὴν σώζειν ἀν τέχνην, ἡ ἀλλην ;
Τὴν μετρητικὴν, ὡμολόγει. Τί δ', εἰ ἐν τῇ τοῦ περιττοῦ καὶ
ἀρτίου αἰρέσει ἡμῖν ἦν ἡ σωτηρία τοῦ βίου, ὅπότε τὸ πλέον
ὅρθως ἔδει ἑλέσθαι καὶ ὅπότε τὸ ἔλαττον, ἡ αὐτὸ πρὸς ἔαυτὸ
τὸ ἔτερον πρὸς τὸ ἔτερον, εἴτ' ἐγγὺς εἴτε πόρρω εἴη, τί ἀν ἔσω-
ζεν ἡμῖν τὸν βίον ; ἀρ' ἀν οὐχ ἐπιστήμη ; καὶ ἀρ' ἀν οὐ με-
τρητικὴ τις, ἐπειδήπερ ὑπερβολῆς τε καὶ ἐνδείας ἔστιν ἡ τέ-
χνη ; ἐπειδὴ δὲ περιττοῦ καὶ ἀρτίου, ἀρα ἀλλη τις ἡ ἀριθμη-
τικὴ ; ὄμολογοῖεν ἀν ἡμῖν οἱ ἀνθρωποι, ἡ οὐ ; Ἐδόκουν ἀν
καὶ τῷ Πρωταγόρᾳ ὄμολογεῖν. Εἰεν, ὃ ἀνθρωποι· ἐπειδὴ δὲ
ἡδονῆς τε καὶ λύπης ἐν ὅρθῃ τῇ αἰρέσει ἐφάνη ἡμῖν ἡ σωτηρία
τοῦ βίου οὖσα, τοῦ τε πλείονος καὶ ἔλαττονος καὶ μείζονος
καὶ σμικροτέρου καὶ πορρωτέρου καὶ ἐγγυτέρω, ἀρα πρῶτον
μὲν οὐ μετρητικὴ φαίνεται, ὑπερβολῆς τε καὶ ἐνδείας οὖσα
καὶ ισότητος πρὸς ἀλλήλας σκέψις ; Ἄλλ' ἀνάγκη. Ἐπεὶ
δὲ μετρητική, ἀνάγκη δῆπου τέχνη καὶ ἐπιστήμη. Συμφήσου-
σιν. "Ητις μὲν τοίνυν τέχνη καὶ ἐπιστήμη ἔστιν αὕτη, εἰσ-
αῦθις σκεψόμεθα· δτι δὲ ἐπιστήμη ἔστι, τοσοῦτον ἔξαρκει
πρὸς τὴν ἀπόδειξιν, ἦν ἐμὲ δεῖ καὶ Πρωταγόραν ἀποδεῖξαι
περὶ ὃν ἥρεσθ' ἡμᾶς. ἥρεσθε δέ, εἰ μέμνησθε, ἡνίκα ἡμεῖς ἀλ-
λήλοις ὡμολογοῦμεν ἐπιστήμης μηδὲν εἶναι κρεῖττον, ἀλλὰ
τοῦτο ἀεὶ κρατεῖν, ὅπου ἂν ἐνῇ, καὶ ἡδονῆς καὶ τῶν ἀλλῶν
ἀπάντων· ὑμεῖς δὲ δὴ ἔφατε τὴν ἡδονὴν πολλάκις κρατεῖν
καὶ τοῦ εἰδότος ἀνθρώπου, ἐπειδὴ δὲ ὑμῖν οὐχ ὡμολογοῦμεν,
μετὰ τοῦτο ἥρεσθε ἡμᾶς· Ὡ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, εἰ
μή ἔστι τοῦτο τὸ πάθημα ἡδονῆς ἡττᾶσθαι, ἀλλὰ τίποι· ἔστ'
καὶ τί ὑμεῖς αὐτὸ φατε εἶναι ; εἴπετε ἡμῖν. εἰ μὲν οὖν τότε εὔ-

θὺς ὑμῶν εἴπομεν ὅτι ἀμαθία, κατεγελᾶτε ἀν ἡμῶν· νῦν δὲ
ἀν ἡμῶν καταγελᾶτε, καὶ ὑμῶν αὐτῶν καταγελάσεσθε· καὶ
γάρ ὑμεῖς ὡμολογήκατε ἐπιστήμης ἐνδείᾳ ἔξαμαρτάνειν περὶ
τὴν τῶν ἥδονῶν αἵρεσιν καὶ λυπῶν τοὺς ἔξαμαρτάνοντας —
ταῦτα δέ ἔστιν ἀγαθά τε καὶ κακὰ — καὶ οὐ μόνον ἐπιστήμης,
ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ πρόσθεν ἔτι ὡμολογήκατε ὅτι μετρητικῆς· ἡ
δὲ ἔξαμαρτανομένη πρᾶξις ἀνεύ ἐπιστήμης ἴστε που καὶ αὐτοὶ
ὅτι ἀμαθία πράττεται. Ὅστε τούτ' ἔστι τὸ ἥδονῆς ἥττω εἶναι,
ἀμαθία ἡ μεγίστη· ἡς Πρωταγόρας ὅδε φησὶν ἵατρὸς εἶναι καὶ
Πρόδικος καὶ Ἰππίας· ὑμεῖς δὲ διὰ τὸ οἰεσθαι ἄλλο τι ἡ ἀμα-
θίαν εἶναι οὔτε αὐτοὶ οὔτε τοὺς ὑμετέρους παῖδας παρὰ τοὺς
τούτων διδασκάλους τούσδε τοὺς συφιστὰς πέμπετε, ὡς οὐ
διδακτοῦ ὄντος, ἄλλα κηδόμενοι τοῦ ἀργυρίου καὶ οὐ διδόν-
τες τούτοις κακῶς πράττετε καὶ ἴδιᾳ καὶ δημοσίᾳ.

ΚΕΦ. ΛΗ'. Ταῦτα μὲ τοῖς πολλοῖς ἀποκεκριμένοι ἀν ἡ-
μεν· ὑμᾶς δὲ δὴ μετὰ Πρωταγόρου ἐρωτῶ, ὃ Ἰππία τε καὶ
Πρόδικε — κοινὸς γάρ δὴ ἔστω ὑμῶν ὁ λόγος —, πότερον δοκῶ
ὑμῖν ἀληθῆ λέγειν ἡ ψευδεσθαι. ‘Ὑπερφυῶς ἐδόκει ἀπασιν ἀλη-
θῆ εἶναι τὰ εἰρημένα. ‘Ομολογεῖτε ἄρα, ἦν δ’ ἐγώ, τὸ μὲν ἥδū
ἀγαθὸν εἶναι, τὸ δὲ ἀνιαρὸν κακόν; τὴν δὲ Προδίκου τοῦδε
διαίρεσιν τῶν ὀνομάτων παραιτοῦμαί εἴτε γάρ ἥδū εἴτε τερ-
πνὸν λέγεις εἴτε χαρτόν, εἴτε ὁπόθεν καὶ ὅπως χαίρεις τὰ τοι-
αῦτα ὀνομάζων, ὃ βέλτιστε Πρόδικε, τοῦτό μοι πρὸς ὁ βού-
λομαι ἀπόκριναι. Γελάσας οὖν ὁ Πρόδικος συνωμολόγησε,
καὶ οἱ ἄλλοι. Τί δὲ δή, ὃ ἄνδρες, ἔφην ἐγώ, τὸ τοιόνδε; αἱ
ἐπὶ τούτου πράξεις ἀπασται, ἐπὶ τοῦ ἀλύπως ζῆν καὶ ἡδέως,
ἄρ’ οὐ καλαὶ καὶ ὡφέλιμοι; καὶ τὸ καλὸν ἔργον ἀγαθόν τε καὶ
ὠφέλιμον; Συνεδόκει. Εἰ ἄρα, ἔφην ἐγώ, τὸ ἥδū ἀγαθὸν
ἔστιν, οὐδεὶς οὔτε εἰδὼς οὔτε οἰόμενος ἄλλα βελτίω εἶναι, ἡ
ἄ ποιεῖ, καὶ δυνατά, ἐπειτα ποιεῖ ταῦτα, ἔξὸν τὰ βελτίω

οὐδὲ τὸ ήττω εἶναι αὔτοῦ ἄλλο τι τοῦτ' ἔστιν η ἀμαθία, οὐδὲ κρείττω ἕαυτοῦ ἄλλο τι η σοφία. Συνεδόκει πᾶσιν. Τί δὲ δή; ἀμαθίαν ἄρα τὸ τοιόνδε λέγετε, τὸ φευδῆ ἔχειν δόξαν καὶ ἐψεῦσθαι περὶ τῶν πραγμάτων τῶν πολλοῦ ἀξίων; Καὶ τοῦτο πᾶσι συνεδόκει. "Αλλο τι οὖν, ἔφη ἐγώ, ἐπὶ γε τὰ κακὰ οὐδεὶς ἔκων ἔρχεται οὐδὲ ἐπὶ ἀοίεται κακὰ εἶναι, οὐδὲ ἔστι τοῦτο, ὡς ἔοικεν, ἐν ἀνθρώπου φύσει, ἐπὶ ἀοίεται κακὰ εἶναι ἐθέλειν ιέναι ἀντὶ τῶν ἀγαθῶν· ὅταν τε ἀναγκασθῇ δυοῖν κακοῖν τὸ ἔτερον αἱρεῖσθαι, οὐδεὶς τὸ μεῖζον αἱρήσεται· ἔξὸν τὸ ἔλαττον; "Απαντα ταῦτα συνεδόκει πᾶσιν ἡμῖν. Τί οὖν; ἔφη ἐγώ· καλεῖτε τι δέος καὶ φόβον; καὶ ἄρα ὅπερ ἐγώ; πρὸς σὲ λέγω, ὃ Πρόδικε· προσδοκίαν τινὰ λέγω κακοῦ τοῦτο, εἴτε φόβον εἴτε δέος καλεῖτε. 'Εδόκει Πρωταγόρα μὲν καὶ 'Ιππία δέος τε καὶ φόβος εἶναι τοῦτο, Προδίκω δὲ δέος, φόβος δ' οὐ. 'Αλλ' οὐδέν, ἔφη ἐγώ, ὃ Πρόδικε, διαφέρει· ἀλλὰ τόδε· εἰ ἀληθῆ τὰ ἔμπροσθέν ἔστιν, ἄρα τις ἀνθρώπων ἐθελήσει ἐπὶ ταῦτα ιέναι ἀδέδοικεν, ἔξὸν ἐπὶ ἀ μή; η ἀδύνατον ἐκ τῶν ὀμολογημένων; ἀ γάρ δέδοικεν, ὀμολόγηται ἡγεῖσθαι κακὰ εἶναι· ἀ ἡγεῖται κακά, οὐδένα οὔτε ιέναι ἐπὶ ταῦτα οὔτε λαμβάνειν ἔκόντα. 'Εδόκει καὶ ταῦτα πᾶσιν.

ΚΕΦ. ΛΘ'. Οὕτω δὴ τούτων ὑποκειμένων, ην δ' ἐγώ, ὃ Πρόδικέ τε καὶ 'Ιππία, ἀπολογείσθω ἡμῖν Πρωταγόρας ὅδε, ἀ τὸ πρῶτον ἀπεκρίνατο, πῶς δρθῶς ἔχει, μὴ ἀ τὸ πρῶτον παντάπασι· τότε μὲν γάρ δὴ πέντε ὄντων μορίων τῆς ὀρετῆς οὐδὲν ἔφη εἶναι τὸ ἔτερον οἷον τὸ ἔτερον, ίδίαν δὲ αὐτοῦ ἔκαστον ἔχειν δύναμιν· ἀλλ' οὐ ταῦτα λέγω, ἀλλ' ἀ τὸ ὄστερον εἰπε· τὸ γάρ ὄστερον ἔφη τὰ μὲν τέταρτα ἐπιεικῶς παραπλήσια ἀλλήλοις εἶναι, τὸ δὲ ἐν πάνυ πολὺ διαφέρειν τῶν ἄλλων, τὴν ἀνδρείαν, γνώσεθσαι δὲ μ' ἔφη τεκμηρίω τῷδε· εὑρήσεις γάρ, ὃ Σώκρατες, ἀνθρώπους ἀνοσιωτάτους μὲν ὄντας καὶ ἀδικωτάτους καὶ ἀκολαστοτάτους καὶ ἀμαθεστάτους, ἀνδρειοτά-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τους δέ· φ γνώσει ὅτι πολὺ διαφέρει ἡ ἀνδρεία τῶν ἄλλων μορίων τῆς ἀρετῆς· καὶ ἐγὼ εὐθὺς τότε πάνυ ἐθαύμασα τὴν ἀπόκρισιν, καὶ ἔτι μᾶλλον ἐπειδὴ ταῦτα μεθ' ὑμῶν διεξῆλθον· ἥρόμην δ' οὖν τοῦτον, εἰ τοὺς ἀνδρείους λέγοι θαρραλέους· δέ δὲ Καὶ ἵτας γ', ἔφη. Μέμνησαι, ἦν δ' ἐγώ, ὃ Πρωταγόρα, ταῦτα ἀποκρινόμενος; 'Ωμολόγει.' Ιθι δή, ἔφην ἐγώ, εἰπε ἡμῖν, ἐπὶ τί λέγεις ἵτας εἶναι τοὺς ἀνδρείους; ή ἐφ' ἀπέρ οἱ δειλοί; Οὐκ ἔφη. Οὐκοῦν ἐφ' ἔτερα; Ναί, ηδ' ὅς. Πότερον οἱ μὲν δειλοὶ ἐπὶ τὰ θαρραλέα ἔρχονται, οἱ δὲ ἀνδρεῖοι ἐπὶ τὰ δεινά; Λέγεται δή, ὃ Σώκρατες, οὕτως ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. 'Αληθῆ, ἔφην ἐγώ, λέγεις· ἀλλ' οὐ τοῦτο ἔρωτῶ, ἀλλὰ σὺ ἐπὶ τί φής ἵτας εἶναι τοὺς ἀνδρείους; ἀρ' ἐπὶ τὰ δεινά, ήγε, συμένους δεινὰ εἶναι, η ἐπὶ τὰ μή; 'Αλλὰ τοῦτό γ' ἔφη, ἐν οἷς σὺ ἔλεγες τοῖς λόγοις ἀπεδείχθη ἄρτι ὅτι ἀδύνατον. Καὶ τοῦτο, ἔφην, ἐγώ, ἀληθῆς λέγεις· ὥστε εἰ τοῦτο ὁρθῶς ἀπεδείχθη, ἐπὶ μὲν ἀ δεινὰ ἥγεῖται εἶναι οὐδεὶς ἔρχεται, ἐπειδὴ τὸ ἥττω εἶναι ἔχυτοῦ ηύρεθη ἀμαθία οὗσα. 'Ωμολόγει. 'Αλλὰ μὴν ἐπὶ ἀ γε θαρροῦσι πάντες αὖ ἔρχονται, καὶ δειλοὶ καὶ ἀνδρεῖοι, καὶ ταύτη γε ἐπὶ τὰ αὐτὰ ἔρχονται οἱ δειλοὶ τε καὶ οἱ ἀνδρεῖοι. 'Αλλὰ μέντοι, ἔφη, ὃ Σώκρατες, πᾶν γε τούναντίον ἐστὶν ἐπὶ ἀ οἴ τε δειλοὶ ἔρχονται καὶ οἱ ἀνδρεῖοι. αὐτίκα εἰς τὸν πόλεμον οἱ μὲν ἐθέλουσιν ιέναι, οἱ δὲ οὐκ ἐθέλουσιν. Πότερον, ἔφην ἐγώ, καλὸν δν ιέναι η αἰσχρόν; Καλόν, ἔφη. Οὐκοῦν εἴπερ καλόν, καὶ ἀγαθὸν ὡμολογήσαμεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν· τὰς γάρ καλὰς πράξεις ἀπάσας ἀγαθὰς ὡμολογήσαμεν. 'Αληθῆ λέγεις, καὶ ἀεὶ ἔμοιγε δοκεῖ οὕτως. 'Ορθῶς γε, ἔφην ἐγώ· ἀλλὰ ποτέρους φής εἰς τὸν πόλεμον οὐκ ἐθέλειν ιέναι, καλὸν δν καὶ ἀγαθόν; Τοὺς δειλούς, ηδ' ὅς. Οὐκοῦν, ηδ' ἐγώ, εἴπερ καλὸν καὶ ἀγαθόν, καὶ ἥδυ; 'Ωμολόγηται γοῦν, ἔφη. 'Αρ' οὖν γιγνώσκοντες οἱ δειλοὶ οὐκ ἐθέλουσιν ιέναι ἐπὶ τὸ κάλλιόν τε καὶ ἄμεινον καὶ ἥδιον; 'Αλλὰ καὶ τοῦτο ἐὰν ὁμολογῶμεν, ἔφη, διαφθεροῦμεν τὰς ἔμπροσθεν

δύμολογίας. Τί δ' ὁ ἀνδρεῖος ; οὐκ ἐπὶ τὸ κάλλιόν τε καὶ ἄμεινον καὶ ἥδιον ἔρχεται ; Ἀνάγκη, ἔφη, δύμολογεῖν. Οὐκοῦν ὅλως οἱ ἀνδρεῖοι οὐκ αἰσχροὺς φόβους φοβοῦνται, ὅταν φοβῶνται, οὐδὲ αἰσχρὰ θάρρη θαρροῦσιν ; Αληθῆ, ἔφη. Εἰ δὲ μὴ αἰσχρά, ἀρ' οὐ καλά ; ὡμολόγει. Εἰ δὲ καλά, καὶ ἀγαθά ; Ναι. Οὐκοῦν καὶ οἱ δειλοὶ καὶ οἱ θρασεῖς καὶ οἱ μαινόμενοι τούναντίον αἰσχρούς τε φόβους φοβοῦνται καὶ αἰσχρὰ θάρρη θαρροῦσιν ; ὡμολόγει. Θαρροῦσι δὲ τὰ αἰσχρὰ καὶ κακὰ δι' ἄλλο τι ἢ δι' ἄγνοιαν καὶ ἀμαθίαν ; Οὕτως ἔχει, ἔφη. Τί οὖν ; τοῦτο, δι' ὃ δειλοὶ εἰσιν οἱ δειλοί, δειλίαν ἢ ἀνδρείαν καλεῖς ; Δειλίαν ἔγωγ' ἔφη. Δειλοὶ δὲ οὐ διὰ τὴν τῶν δεινῶν ἀμαθίαν ἐφάνησαν δοντες ; Πάνυ γ', ἔφη, Διὰ ταύτην ἄρα τὴν ἀμαθίαν δειλοὶ εἰσιν ; ὡμολόγει. Δι' ὃ δὲ δειλοὶ εἰσι, δειλία ὁμολογεῖται πάρα σοῦ ; Συνέφη. Οὐκοῦν ἡ τῶν δεινῶν καὶ μὴ δεινῶν ἀμαθία δειλία ἀν εἴη ; Ἐπένευσεν. Ἄλλα μήν, ἦν δ' ἐγώ, ἐναντίον ἀνθρείᾳ δειλία. Ἔφη. Οὐκοῦν ἡ τῶν δεινῶν καὶ μὴ δεινῶν σοφία ἐναντία τῇ τούτων ἀμαθίᾳ ἔστιν ; Καὶ ἐνταῦθα ἔτι ἐπένευσεν. Ἡ δὲ τούτων ἀμαθία δειλία ; Πάνυ μόγις ἐνταῦθα ἐπένευσεν Ἡ σοφία ἄρα τῶν δεινῶν καὶ μὴ δεινῶν ἀνδρεία ἔστιν, ἐναντία οὖσα τῇ τούτων ἀμαθίᾳ ; οὐκέτι ἐνταῦθα οὔτ' ἐπινεῦσαι ἡθέλησεν ἔσγια τε· καὶ ἐγώ εἰπον. Τί δή, ὡς Πρωταγόρα, οὔτε σὺ φής ἢ ἐρωτῶ οὔτε ἀπόφης ; Αὐτός, ἔφη, πέρανον. Ἔν δ', ἔφην ἐγώ, μόνον ἐρόμενος ἔτι σέ, εἰ σοι ὥσπερ τὸ πρῶτον ἔτι δοκοῦσιν εἶναι τινες ἀνθρωποι ἀμαθέστατοι μέν, ἀνδρειότατοι δέ. Φιλονικεῖν μοι, ἔφη, δοκεῖς, ὡς Σώκρατες, τὸ ἐμὲ εἶναι τὸν ἀποκρινόμενον χαριοῦμαι οὖν σοι, καὶ λέγω ὅτι ἐκ τῶν ὡμολογημένων ἀδύνατόν μοι δοκεῖ εἶναι.

ΚΕΦ. Μ'. Οὕτοι, ἦν δ' ἐγώ, ἄλλου ἔνεκα ἐρωτῶ πάντα ταῦτα ἢ σκέψασθαι βουλόμενος, πῶς ποτ' ἔχει τὰ περὶ τῆς ἀρετῆς καὶ τί ποτ' ἔστιν αὐτό, ἢ ἀρετή. οἰδα γάρ ὅτι τούτου

φανεροῦ γενομένου μάλιστ' ἀν κατάδηλον γένοιτο ἐκεῖνο, περὶ οὗ ἐγώ τε καὶ σὺ μακρὸν λόγον ἐκάτερος ἐπετείναμεν, ἐγὼ μὲν λέγων ὡς οὐ διδαχτὸν ἀρετή, σὺ ὡς διδαχτόν, καὶ μοι δοκεῖ ἡμῶν ἡ ἄρτι ἔξιδος τῶν λόγων ὥσπερ ἀνθρωπος κατηγορεῖν τε καὶ καταγελᾶν, καὶ εἰ φωνὴν λάβοι, εἰπεῖν ἂν ὅτι "Ἄτοποι γ' ἐστέ, δὲ Σώκρατες τε καὶ Πρωταγόρας σὺ μὲν λέγων ὅτι οὐ διδαχτὸν ἐστιν ἡ ἀρετὴ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, νῦν σεαυτῷ τάναντίᾳ σπεύδεις, ἐπιχειρῶν ἀποδεῖξαι ὡς πάντα χρήματά ἐστιν ἐπιστήμη, καὶ ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ ἀδράνεια, φῶτρόπω μάλιστ' ἀν διδαχτὸν φανείη ἡ ἀρετή. εἰ μὲν γάρ ἄλλο τι ἂν ἡ ἐπιστήμη ἡ ἀρετή, ὥσπερ Πρωταγόρας ἐπεχείρει λέγειν, σαφῶς οὐκ ἂν ἦν διδαχτόν, νῦν δὲ εἰ φανήσεται ἐπιστήμη ὅλον, ὡς σὺ σπεύδεις, δὲ Σώκρατες, θαυμάσιον ἔσται μὴ διδαχτὸν δέν. Πρωταγόρας δ' αὖ διδαχτὸν τότε ὑποθέμενος νῦν τούναντίον ἔσικε σπεύδοντι, διλίγου πάντα μᾶλλον φανῆναι αὐτὸν ἡ ἐπιστήμην· καὶ οὕτως ἀν ἥκιστα εἴη διδαχτόν. ἐγὼ οὖν, δὲ Πρωταγόρα, πάντα ταῦτα καθορῶν ἄνω κάτω ταραττόμενα δεινῶς, πᾶσαν προθυμίαν ἔχω καταφανῆ αὐτὰ γενέσθαι, καὶ βουλοίμην ἀν ταῦτα διεξελθόντας ἡμᾶς ἔξελθεῖν καὶ ἐπὶ τὴν ἀρετὴν ὅ τι ἐστί, καὶ πάλιν ἐπισκέψασθαι περὶ αὐτοῦ, εἴτε διδαχτὸν εἴτε μὴ διδαχτόν, μὴ πολλάκις ἡμᾶς δὲ Ἐπιμηθεὺς ἐκεῖνος καὶ ἐν τῇ σκέψει σφήλῃ ἔξαπατήσας, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ διανομῇ ἡμέλησεν ἡμῶν, ὡς φήσι σύ. ἥρεσεν οὖν μοι καὶ ἐν τῷ μύθῳ δὲ Προμηθεὺς κάλλιον τοῦ Ἐπιμηθέως· φῶτρόμενος ἐγὼ καὶ προμηθούμενος ὑπὲρ τοῦ βίου τοῦ ἐμαυτοῦ παντὸς πάντα ταῦτα πραγματεύομαι, καὶ εἰ σὺ ἐθέλοις, ὅπερ καὶ κατ' ἀρχάς, ἔλεγον, μετὰ σοῦ ἀν ἥδιστα ταῦτα συνδιασκοποίην. Καὶ δὲ Πρωταγόρας, Ἐγώ, μέν, ἔφη, δὲ Σώκρατες, ἐπαινῶ σου τὴν προθυμίαν καὶ τὴν διέξοδον τῶν λόγων. καὶ γάρ οὕτε τᾶλλα οἷμαι κακὸς εἶναι ἀνθρώπος, φθονερός τε ἥκιστ' ἀνθρώπων, ἐπεὶ καὶ περὶ σοῦ πρὸς

πολλούς δὴ εἴρηκα, ὅτι ὅν ἐντυγχάνω πολὺ μάλιστα ἄ-
γαμαι σέ, τῶν μὲν τηλικούντων καὶ πάνυ· καὶ λέγω γε ὅτι
οὐκ ἂν θαυμάζοιμι, εἰ τῶν ἑλλογίμων γένοιο ἀνδρῶν ἐπὶ σο-
φίᾳ· καὶ περὶ τούτων δὲ εἰσαῦθις, ὅταν βούλῃ, διέξιμεν·
νῦν δ' ὥρα ἡδη καὶ ἐπ' ἄλλο τι τρέπεσθαι. 'Αλλ', ἦν δ' ἐγώ,
οὔτω χρὴ ποιεῖν, εἴ σοι δοκεῖ· καὶ γὰρ ἐμοὶ οἶπερ ἔφην ἰέναι
πάλαι ὥρα, ἀλλὰ Καλλίᾳ τῷ καλῷ χαριζόμενος παρέμεινα.

Ταῦτ' εἰπόντες καὶ ἀκούσαντες ἀπῆκμεν.

ΜΕΡΟΣ Β

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

βαθέος ὅρθρου : βλ. Πλ. Κριτ. (43 A. Κεφ. Α'). — 'Ιπποκράτης : νέος, πλουσίος, δρεγόμενος ἀνωτέρας μορφώσεως· ὁ 'Ιπποκράτης ὡς καὶ ὁ Φάσων δὲν εἶναι ἀλλοθεν γνωστοί. — **τὴν θύραν...** ἔκρουε : αἱ οἰκίαι τῶν πλουσίων, ὅποια ἡ τοῦ Καλλίου, εἰχον θυρωροὺς δούλους, συνήθως δὲ πρὸς φύλαξιν τῆς εἰσόδου καὶ κύνα· ἀλλ' ἡ οἰκία τοῦ Σωκράτους ἥτο εὐτελεστάτη, ὁ ἔδιος δὲ ἔξετίμα αὐτὴν πέντε μνᾶς· δὲν ἔχει οὐδὲ ρόπτρον, διὸ ὁ 'Ιππ. κρούει μὲ τὴν βακτηρίαν. — **νεώτερον** (εύφημ) = δυσάρεστον. — **εὖ ἀν λέγοις** (ἐνν. εἰ ἀγαθὰ ἀγγέλλοις) = καλά, ὡραῖα! — **ἥν** (α' προσ.) (ἥγ'), πρτκ. τοῦ ἥμι (= λέγω), ἐν χρήσει εἰς τὰς παρενθετικὰς φράσεις **ἥν δ' ἔγώ** (= εἴπον ἔγώ), **ἥ δ' ὅς** (= εἴπεν οὗτος). — **πρώην** = προχθές. — **ἔσπερας γε** = ναί, χθὲς βράδυ. Δὲν λέγει **χθὲς ἔσπερας**, διότι παρ' Ἀθηναίοις μία ἡμέρα ἐλογίζετο ἀπὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου μέχρι τῆς δύσεως τῆς ἐπομένης ἡμέρας. — **ἐπιψηλαφήσας** : ἔνεκα τοῦ σκότους ἀναζητεῖ ψηλαφητι· διὸ τὴν πενίαν ὁ Σω. δὲν ἀνάπτει τὴν αὐγὴν λύχνον. — **σκίμπους** = κλίνη εὐτελής καὶ χαμηλή, ἐπὶ τῆς ὅποιας ἀνεπάύετο ὁ Σω. — **δῆτα** = ναί. — **Οινόη** : δύο δῆμοι τῆς Ἀττικῆς εἰχον τὸ ὄνομα τοῦτο, ὁ μὲν παρὰ τὸν Μαραθῶνα, ὁ δὲ παρὰ τὰς Ἐλευθεράς (ν. Μάζι) ἐπὶ τοῦ Κιθυρῶνος, περὶ οὓς πρόκειται ἐνταῦθα, διότι ἐντεῦθεν εὐκόλως οἱ δοῦλοι κατέφευγον εἰς τὴν Βοιωτίαν. — **καὶ δῆτα** = καὶ λοιπόν. — **ὑπὸ τινος ἀλλου** = ἔνεκα ἀλλης τινὸς αἰτίας. — **καὶ ἔτι** = καὶ πάλιν, δηλ. ἀν καὶ ἥτο περασμένη ἡ ὥρα. — **Πρωταγόρας δ' Ἀβδηρίτης**, ἐκ τοῦ ὅποιου καὶ τὴν ἐπιγραφὴν ἔσχεν ὁ διάλογος, ἔγεννήθη περὶ τὸ 480 π.Χ. Οὗτος πρῶτος ὄνομάσας τὸν ἔαυτόν του σοφιστὴν (Πρωταγ. 349 A. Κεφ. 33) περιήρχετο τὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος διδάσκων ἐπὶ μισθῷ τοὺς πλουσιωτέρους τῶν νέων καὶ συναναστρεφόμενος ἄνδρας

1. Συνήθως ἐλάχιστην παρ' ἐκάστου μαθητοῦ ἔκατὸν μνᾶς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

θεραπεύω = 1) περιποιοῦμαι. 2) μορφώνω (τὸ ἀπαρμφ. σημαίνει σκοπόν). — δ, τι δέ ποτε... οἰσθα = εἰ οἰσθα, δτι... θαυμάζοιμ' ἄν. — παραδίδως = προτίθεσαι νὰ παραδώσῃς. — σοφιστής = κάτοχος σοφίας, γνώσεων (σοφὰ = γνώσεις — εἰδέναι, ἴστωρ). — τῶν τι σοφῶν = τῶν γνώσεων εἰς τί, (εἰς τι ἀφορῶσιν αἱ γνώσεις, τὰς ὅποιας γνωρίζουν οἱ ζωγράφοι); — ἀπεργασία = κατεργασία, ἐκτέλεσις. — ἔκεινο: ἀναφέρεται εἰς τὰ ἐπόμενα. — ἐπιστάτης = ἐπιστήμων. — δεινόν, κτυρμ. εἰς τὸ ἐννούμενον τινά. ή γάρ; = δὲν εἶναι ἔτσι; — οὐκέτι ἔχω = δὲν δύναμαι πλέον.

— Πῶς τίθεται ὑπὸ τοῦ Σωκράτους τὸ ζήτημα περὶ τῆς ἀξίας τῆς σοφιστικῆς;

— Ποῖα σφάλματα περιέχονν οἱ δύο δρισμοὶ τοῦ Ἰπποκράτους ὡς πρὸς τὴν ἰδιότητα τοῦ σοφιστοῦ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'

οίόν τινα: ἐπιτείνει τὸν κίνδυνον. — **ὑποτίθημι** = ὑποθηκεύω, ἔκθέτω (εἰς κίνδυνον). — **ἐπιτρέπω** = ἐμπιστεύομαι. — **χρηστὸν** = ὑγιές, ἰσχυρόν. — **πονηρὸν** = ἀσθενικόν. — **περισκοπῶ** = ἐξετάζω προσεκτικά. — **εἰς συμβουλὴν παρακαλῶ** = προσκαλῶ διὰ νὰ συμβουλευθῶ. — **περὶ πλείονος ἥγοῦμαι** = θεωρῶ ἀνώτερον, τιμῶ περιστότερον. — **ἐν ψ πάντα ἔστι...** πράττειν = ἐκ τοῦ ὅποιου ἔξαρται τὰ πάντα τὰ σὰ νὰ ἔχουν καλῶς η κακῶς), ὅλη σου η εύτυχία η η δυστυχία. — **ἐπικοινοῦμαι** = συμβουλεύομαι, συνώνυμ. τὸ κατώτερω συμβουλὴν ποιοῦμαι. — **διεγνωκώς** = ἀποφασισμένος. — **συνεστέον** = δεῖ συνεῖναι : τὸ συνεῖναι, συγγέγνεσθαι καὶ διμιλεῖν μεταχειρίζονται οἱ Ἀττικοὶ πρὸς δήλωσιν τῶν σχέσεων τοῦ μαθητοῦ πρὸς τὸν διδάσκαλον. — **ἴσικεν ἐνν.** ἀγνοεῖν με. — **ἔμπορος** = μεγαλέμπορος — **κάπηλος** = μικρέμπορος, μεταπράτης. — **ἀγώγιμα** = φορτίχ, ἐμπορεύματα. — **ῶν...** ἀγωγίμων... δ, τι = δ τι τῶν ἀγωγίμων δ ἄγουσι. — **χρηστὸς** = χρήσιμος, ωφέλιμος. — καὶ τούτων ἐκ τοῦ τινές.

κυβεύω περὶ τοῖς φιλτάτοις = διακινδυνεύω διὰ τὰ πολυτιμό-

τα, (ψυχήν καὶ εὐεξίαν αὐτῆς). — κινδυνεύης: ἔρμηνεύει καὶ ἐπεξηγεῖ τὸ κυβεύης. — σιτία = τροφαί. — ἀποφέρω = μεταφέρω. — ἐν ἄλλοις ἀγγείοις, οὐχὶ δηλ. τῷ σώματι. — ἐπαΐων = ὁ εἰδήμων, ὁ εἰδικός. — τιμὴ = ἀμοιβή, δίδακτρα. — ἡμῶν = β' ὅρος τῆς συγκρίσεως. — νέοι = πολὺ νέοι. — τοσοῦτο πρᾶγμα = τόσον σοβαρὸν ζήτημα. — διαιροῦμαι. = χωρίζω, κρίνω, λαμβάνω ἀπόφασιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤΥ

δόξαν (ἡμῖν ταῦτα), αἰτ. ἀπόλ. ἀντὶ δόξαντα ταῦτα. — **πρόθυρον** = ὁ πρὸ τῆς θύρας ἐστεγασμένος χῶρος ἔχων καὶ ἑδώλια (βλ. εἰκ. ὑπ' ἀριθ. 1). — **λόγος** = ζήτημα. — **οὔτως** (= τότε μόνον): ἀνακεφαλαιώνει τὸ περιεχόμενον τῆς μτχ. — **κατακούω** = ἀκούω ἀκριβῶς, καλά. — **κινδυνεύω** (ἀπαρφμ.) = δοκῶ, φαίνομαι. — **γοῦν** = τούλαχιστον, τέλος πάντων. — **ἴα** (= ἐπιφώνημα ἐκπλήξεως καὶ ἀγνακτήσεως) = οὕφ ! — **σοφισταὶ τινες**: ἡ ἀντων. τινὲς ἐτέθη πρὸς περιφρόνησιν. — **οὐ σχολὴ αὐτῷ** = δὲν εὐκαίρει ὁ κύριος μου. 'Ο εὐνοῦχος παρατηοῶν δτι οἱ σοφισταὶ ἐποίουν κακὴν χρῆσιν τῆς ἐλευθεριότητος τοῦ Καλλίου μισεῖ καὶ ἀποδιώκει αὐτοὺς φροντίζων διὰ τὴν περιουσίαν τοῦ δεσπότου του. Διὰ δὲ τῆς ἀντων. αὐτὸς ἔχαλουν οἱ δοῦλοι τὸν δεσπότην καὶ οἱ μαθηταὶ τὸν διδάσκαλον. — **ἐπήραξε**, τοῦ ῥ. **ἐπαράσσω** = κλείω τὴν θύραν μὲ πάταγον. — **προθύμως** = μὲ δρμήν. — **ῶ δινθρωποι** (ἀντὶ **ἄνδρες**), πρὸς περιφρόνησιν. — **εἰσαγγέλλω** = ἀναγγέλλω μέσα· λέγεται ὑπὸ τοῦ θυρωροῦ ἀναγγέλλοντος εἰς τὸν οἰκοδεσπότην τὴν ἀφιξίν τινος. — **μόγις ποτὲ** = μόλις καὶ μὲ δυσκολίαν τέλος πάντων.

— Πῶς συντελεῖ εἰς τὴν δραματικότητα τοῦ ἔργου ὁ ὡς ἄνω ρόλος τοῦ θυρωροῦ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

πρόστων = τὸ περιστύλιον τὸ περιβάλλον τὴν τετράγωνον αὐλὴν τῆς οἰκίας (βλ. εἰκ. ὑπ' ἀριθ. 2). — **ἔξης** (ἔχομαι) = εἰς τὴν αὐτὴν σειράν. — **ἐκ τοῦ ἐπὶ θάτερα** = ἀπὸ τὸ ἐν μέρος.

Φιλιππίδης: ἀνῆκεν εἰς γνωστὸν καὶ ἀρχαῖον γένος τῶν Ἀθητῶν. — **Μενδαῖος**: ὁ ἐκ Μένδης, ἀποικίας τῶν Ἐρετριέων ἐπὶ τῆς

χερσονήσου Παλλήνης. — εύδοκιμῶ = διαχρίνομαι, φημίζομαι. — ἐπακούω = ἀκούω μὲ προσοχήν, — τὸ πολὺ = ώς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. — οὖς ἄγει: οἱ νέοι θέλοντες νὰ διδαχθοῦν ἐπὶ μακρότερον χρόνον πλησίον τῶν σοφιστῶν ἡκολούθουν τούτους καὶ εἰς τὰς ἀποδημίας. — κηλέω - ὦ = θέλγω, καταγοητεύω. — φωνὴ = διδασκαλία, ὅμιλα. — Ὁρφεὺς: υἱὸς τῆς Μούσης Καλλιόπης: διὰ τῆς λύρας καὶ τοῦ ἄσματος ἔθελγε καὶ αὐτὰ τὰ ἄγρια θηρία, ἐκίνει τὰ δένδρα καὶ τοὺς λίθους, ἀνεχαίτιες τὸν ροῦν τῶν ποταμῶν καὶ ἐμάλαξεν καὶ αὐτὸν τὸν ἀμείλικτον Πλούτωνα. — κατὰ τὴν φωνὴν = πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς φωνῆς. — ώς καλῶς = πόσον καλῶς.

εὐλαβοῦμαι = προσέχω. — εὖ πως καὶ ἐν κόσμῳ = λίαν εὖ- πρεπῶς καὶ ἐν στρατιωτικῇ τάξει. — καθίσταντο = ἐλάμψανον θέσιν, ἐτοποθετοῦντο. Πάντα ταῦτα γίνονται πρὸς τιμὴν τοῦ Πρωταγόρου, περὶ τοῦ ὄποίου ὁ Πλάτων ἐνταῦθα ὅμιλεῖ μὲ λεπτὴν εἰρωνείαν. — τὸν δὲ μετ' (ἀναστροφή) = μετὰ τὸν Σίσυφον. Ἐνταῦθι παραβάλλει τὸν Πρωταγόραν πρὸς τὸν Σίσυφον, τὸν δὲ Ἰππίαν πρὸς τὸν Ἡρακλέα. — Ἰππίας δὲ Ἡλεῖος: Οὗτος ἡτο σύγχρονος τοῦ Προδίκου καὶ κατεῖχεν ἔξοχον θέσιν εἰς τὴν πατρίδα του. Περιερχόμενος τὰς πόλεις ἐδίδασκεν ἐπὶ μισθῷ, σεμνυνόμενος δὲ ἔλεγεν ὅτι ἀπέκτησε περισσότερα χρήματα ἢ δύο ἄλλοι τῶν σοφιστῶν ὅμοι λαμβάνομενοι. Ἡτο πολυμαθέστατος καὶ ἐδίδασκε τοὺς νέους πάντα τὰ ἐγκύλια μαθήματα, εἰς δὲ τὰς ἐπιδέξεις του μετεχειρίζετο γλώσσαν πλήρη συνωνύμων, σχημάτων καὶ ἀλληγοριῶν φράσεων. — εἰσνοῶ = ἀντιλαμβάνομαι. Ἡ φράσις ἐλήφθη ἐκ τῆς Ὁμ. Ὀδ. λ 601, ὅπου ὁ Ὄδυσσευς κατελθὼν εἰς τὸν "Ἄδην περισκοπεῖ τὰς ἐν αὐτῷ ψυχάς. Ὁ φιλόσοφος σατιρίζων τοὺς σοφιστὰς παραβάλλει πρὸς τὰς ἐν τῷ "Άδῃ σκιάς. — θρόνος = ἔδρα ἔχουσα ἑρείσματα καὶ ὑποπόδιαν. — βάθρα = θρανία τῶν μαθητῶν.

Ἐρυζίμαχος: διαπρεπῆς ἰατρός, ώς καὶ ὁ πατὴρ του Ἀκουμενός. — Φαιδρος: ἐξ οὖς ὁ ὅμωνυμος Πλατωνικὸς διάλογος, φίλος τοῦ Ἐρυζιμάχου. — Μυρρινοῦς: δῆμος τῆς Ἀττικῆς ἀνήκων εἰς τὴν Πανδιονίδα φυλήν. — πολῖται = συμπολῖται. — διερωτῶ = κάμνω λεπτομερεῖς ἐρωτήσεις. — διακρίνω = 1) ἐκδίδω ἀπόφασιν ώς δικαστής. 2) λύω ἀπορίας. — καὶ μὲν δῆ... = ἀλλ' ἀλήθεια εἰδὸν ἀκόμη καὶ (Ὁμ. Ὀδ. λ. 582). Τὸν Πρόδικον παραβάλλει πρὸς τὸν Τάνταλον διὰ τὸ ἀσθενικὸν αὐτοῦ, παρωδῶν οὕτω τὸ « χαλέπ' ἀλγε' ἔχων ». — Πρό-

δικος δ Κειος: Οὗτος ἐγεννήθη περὶ τὸ 470 π.Χ. Νέος ἔτι ἐπέμφθη εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ πολιτικὰς ὑποθέσεις, ὅπου ἀπαγγείλας λόγον διῆγειρε τὴν προσοχὴν τῶν Ἀθηναίων, ὡς ἄλλοτε ὁ Γοργίας. Εἰς τὰς Ἀθήνας εὗρε πολλοὺς μαθητὰς καὶ ἀκροατάς, τὴν δὲ διδασκαλίαν του καὶ αὐτὸς ὁ Σωκράτης δὲν ἐνόμιζεν ἐπικίνδυνον· διὰ τοῦτο εἰς αὐτὸν παρέπεμπε τοὺς νέους, ὅσοι δὲν ἤδύναντο νὰ εύδοκιμήσουν εἰς τὴν διαλεκτικήν.

Ο Πρόδικος ἔγραψε πολλά, μεταξὺ τῶν ὅποίων τὸ Περὶ ὄνομάτων ὑρθότητος, ἥτοι περὶ συνωμύμων, καὶ τὰς "Ωρας, σύγγραμμα, ἐκ τοῦ ὄποιου ἐλήφθη ὁ καλός περὶ Ἡρακλέους μῆδος, τὸν ὄποιον συχνὰ οἱ ἀρχαῖοι ἀνέφερον. Αἱ ἐπιδείξεις τοῦ σοφιστοῦ τούτου ἦσαν μὲν ἡθικαί, ἀλλὰ δὲν εἶχον φιλοσοφικὴν σπουδαιότητα. — **ἄρα** = πράγματι, ὅπως εἶχον εἰκάσαι (314 Γ, Κεφ. Ε'). — **οἰκημα** = δωμάτιον. — **ταμιεῖον** = ἀποθήκη. — **κατάλυσις** = κατάλυμα, — **κώδιον** = προβιά. — **στρώματα** = σκεπάσματα. — **Παυσανίας:** γνωστότατον πρόσωπον τῆς τότε ἀνεπιγμένης κοινωνίας τῶν Ἀθηνῶν, μετασχὼν τοῦ συμποσίου τοῦ Πλάτωνος. — **Κεραμεῖς:** δῆμος τῆς Ἀττικῆς, Β.Δ. τῆς πέλεως καὶ ἐκτὸς τοῦ περιβόλου τῶν τειχῶν, ἐκ τοῦ ὅποιου ὄνομασθησαν ἀμφότεροι οἱ Κεραμεικοί, δὲντὸς τοῦ Διπύλου καὶ δὲξια. — **Ἀγάθων:** γεννηθεὶς ἐν Ἀθήναις (448 π.Χ.) ἐγένετο τραγικὸς ποιητὴς μετασχὼν καὶ τοῦ συμποσίου τοῦ Πλάτωνος· ἀπέθανε δὲ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Ἀρχελάου τῆς Μακεδονίας τῷ 401 π.Χ. — **Ἀδειμαντός** ὁ Κήπιδος, ἥτο ἀλλοθεν ἀγνωστος, δὲ Λευκολοφίδου, φανατικὸς ἔχθρος τῆς δημοκρατίας, στρατηγῶν ἐν Αἰγαίος ποταμοῖς, ἡχμαλωτίσθη καὶ κατηγορήθη ὡς προδότης τῆς πατρίδος. — **μαθεῖν** = νὰ ἐννοήσω. — **λιπαρῶς ἔχω** = ἐπιθυμῶ πολὺ (λιπαρῆς = πρόθυμος). — **Κριτίας:** συγγενὴς τῆς μητρὸς τοῦ Πλάτωνος, φανατικὸς δλιγαρχικός. Ο πατὴρ του Κάλαισχρος μετέσχε τῆς δλιγαρχίας τῶν 400, δὲδιος δὲ ἥτο ἐπιφανέστατος τῶν τυράννων καὶ ἐφονεύθη εἰς τὸν πρὸς τὸν Θρασύβουλον ἄγωνα.

— Πῶς κρίνετε τὸν ὑπαινιγμὸν τοῦ Σωκράτους ὅτι ἡ ἐμφάνισις τοῦ Ἰππίου καὶ τοῦ Προδίκου ὑπενθύμιζε τὸν Ἡρακλέα καὶ τὸν Τάνταλον;

— Ποῖαι ἐκδηλώσεις τοῦ πνευματικοῦ βίου ἐν Ἀθήναις διαφαίνονται ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'

σμίκρῳ ἀττα διατρίψαντες = ἀργοπορήσαντες πολὺ λίγο. — **πρὸς σέ τοι: τὸ τοι ἔξαίρει τὴν ἀντωνυμίαν.** — **οἰκία (ἐνταῦθα)** = οἰκογένεια. — **φύσις = εὐφύτα.** — **ἐνάμιλλος = ὅμοιος, ἴσος.** — **ἔλλογιμος =** ὃ ἐν λόγῳ ὡν, σπουδαιος, ἔνδοξος. — **οἱ (= οἱ) = ἔκυτῷ.** — **προμηθοῦμαι = λαμβάνω πρόνοιάν.** — **συνουσία = συναναστροφή, ἀκρόασις.** **δύνειος = ἕνος.** — **εὐλαβεῖσθαι = προσέχειν, ὑποκυμ. δὲ αὐτοῦ εἶναι τὸν ταῦτα πράττοντα.** **δυσμένειαι = προσωπικὴ ἔχθραι.** — **ἐπιβουλαι = ἐπίσημοι τῆς πολιτείας ἐπιθέσεις.** ὡς λ.χ. δίκαιι ἀσεβείς — **τὸ ἐπαχθὲς αὐτῆς = τὰ ἐκ ταύτης προκαλούμενα δυσάρεστα (φθόνοι καὶ μίση).** — **πρόσχημα = προκάλυμμα.** **Κατωτέρω λέγει παραπτάσματι.** — **τελεταὶ = τελεταὶ μυστηρίων** τοιαύτας ἐδίδαξεν ὁ Ὁρφεὺς καὶ οἱ ὄπαδοι του (**οἱ ἀμφὶ Ὁρφέα**), ἵς ἐπίσης καὶ ἀπέχεσθαι φόνων. ὁ δὲ Μουσαῖς ἐδίδαξε θεραπείας νόσων καὶ χρησμούς. — **Ικκος:** ἀθλητὴς ἐκ Τάραντας, σύγχρονος τοῦ Θεμιστοκλέους, νικήσας ἐν Ὀλυμπίᾳ πέντε τελετῶν. Οἱ Πλάτων ἀναφέρει αὐτὸν ὡς ὑπόδειγμα σωματικῆς ἐγκρατείας. — **Ηρόδικος:** Ιατρός, ἰδρυτὴς τῆς δικαιτηκῆς, ἥτοι τῆς θεραπευτικῆς γυμναστικῆς. — **τὸ ἀρχαῖον Μεγαρεύς,** διότι πιθανῶς ἐγεννήθη εἰς τὰ Μέγαρα. μετοικήσας κατόπιν εἰς Σηλυμβρίαν τῆς Προποντίδος. — **Ἀγαθοκλῆς καὶ Πυθοκλείδης:** διδάσκαλοι τοῦ Περικλέους, ἢσαν θεωρητικοὶ μουσικοί. — **ῶσπερ λέγω (= εἴπον), ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀνωτέρω φημὶ μὲν (316 Δ, Κεφ. 8). — κατὰ τοῦτο εἶναι = ὡς πρὸς τοῦτο.**

ξυμφέρομαι = συμφωνῶ.

οὐ τι: ἡ ἀντων. τι ἐπιτείνει τὴν ἄρνησιν. — **τοὺς δυναμένους πράττειν, ἐνν.** **τὰ πολιτικὰ (ἡ ὅπως κατωτ. 319 Α, Κεφ. Θ.) τὰ τῆς πόλεως** = τοὺς ἔχοντας μεγάλην πολιτικὴν ἐπιρροήν. — **οἱ πολλοὶ =** τὸ πλῆθος. — **οὗτοι δηλ.** οἱ δυνάμενοι πράττειν. — **διαγγέλλω = θέτω εἰς κυκλοφορίαν.** — **ἀποδιδράσκοντα (μτχ. ἐνδοτ.) :** ὃ ἐνεστ. σημαίνει ἀπόπειραν. — **τὸ μὴ δύνασθαι, ἐνν.** τινά. — **καὶ τοῦ ἐπιχειρήματος** (γεν. ὑποκυμ. ὁ δὲ καὶ ἐπιδοτικός) : τοῦτο λέγει ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν δραπετεύσαντα μέν, ἀλλὰ συλληφθέντα. — **καὶ πολὺ... ἀνάγκη = καὶ πολὺ ἀναγκαία συνέπεια εἰναι.** — **παρέχομαι = φέρομαι.** — **πρὸς τοῖς ἄλλοις = ἐκτὸς τῶν ἄλλων (δυσμένειαι, ἐπιβουλαί, τὸ ἐπαχθές, βλ. ἀνωτέρω 316 Δ, Κεφ. 8). — ἄπασαν (ἐπιτείνει τὸ ἐναντίαν) = δλως διόλου.**

αιφιστής = (κατὰ τὸν Πρωτ.) σοφός, ὑπερέχων τῶν ἄλλων εἰς τέχνην
ἢ ἐπιστήμην. — **εὐλάβεια** = τρόπος προφυλάξεως. — **ἐκείνης δηλ.** τοῦ
ἔχαρνον εἶναι, διπος ἐπραττον οἱ πρὸ αὐτοῦ μεταχειρίζομενοι προσχή-
ματα. — **ἄλλας εὐλαβείας** = ἄλλα μέτρα προφυλακτικά. — **σὺν θεῷ**
εἰπεῖν = μὲ τὴν βούθειαν τοῦ θεοῦ. Οἱ ἀρχαῖοι ὁσάκις ἐπήνουν ἔχυτούς,
θέλοντες νὰ ἀποφύγουν τὸν φθόνον τῶν θεῶν, μετεχειρίζοντο τοιαύ-
τας εὔσεβεῖς φράσεις. — **εἴμι** ἐν τῇ τέχνῃ = ἀσκῶ τὴν τέχνην. — **τὰ**
ἔμματα = τὸ σύνολον τῶν ἑτῶν τῆς ἡλικίας μου. — **οὐδενὸς ὅτου**
οὐ: ἔλξις ἀντὶ νὰ εἰπῃ οὐδείς (ἐστιν) διοῦ οὐ. — **ἀπάντων ἐναν-**
τίον (= ἐνώπιον) = . . . = **ἐναντίον** ἀπάντων τῶν ἔνδον ὄντων. —
ἐνδείκνυμαι = ἐπιδεικνύομαι. — **καλλωπίζομαι** = καμαρώνω. — **ὅτι**
ἐρασταί: ἐκ τοῦ ἐνδείξασθαι. — **ἐραστής** = θυμυκτής. — **τί... οὐ**
ἐκαλέσαμεν...: διὰ τοῦ τί οὐ μετὰ ἀρ. ὄριστ. ἐρωτῶμεν ἀνύπομο-
νοι, διατὶ δὲν ἔγινε τι, τὸ ὅποῖον ἥδη ἐπρεπε νὰ είχε γίνει· σημαίνει
λοιπόν : καλέσωμεν τάχιστα. — **καὶ αὐτοὶ** = καὶ μόνοι μας· (χωρὶς
νὰ ἀναμένωμεν τοὺς δούλους). — **ἀντιλαμβάνομαι** = πιάνω.

κατεσκευάζομεν, ἐνν. **συνέδριον** = ἐτακτοποιοῦμεν (βάθρα καὶ
κλίνας).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'

νῦν δὴ ἀν λέγοις = τώρα πλέον δύνασαι νά λέγης. — **ὑπὲρ τοῦ**
νεανίσκου = ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ νεανίσκου. — **ἡ αὐτὴ μοι ἀρχή...**
ἀφικόμην = ἡ ἀρχὴ τοῦ λόγου μου, περὶ ἐκείνων διὰ τὰ ὅποια ἥλθον,
εἶναι ἡ ἴδια πρὸς τὴν πρὸ δλίγου (= διὰ ποίαν αἰτίαν ἥλθον, ἐπικναλαμ-
βάνω καὶ τώρα τὰ αὐτὰ ὅσα εἶπον πρὸ δλίγου). — **βελτίων** = ικα-
νώτερος (θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς). — **ταῦτα ταῦτα** = ὄμοιως. —
τοῦτο οὐδὲν θαυμαστὸν λέγεις = οὐδὲν θαυμαστὸν ἔστι τοῦτο,
δλλέγεις. — **εἰκός** = φυσικόν. — **μη οὕτως**, ἐνν. **ἀποκρίνου** ἡ λέγε. —
αὐτίκα, χρον. — **νῦν νεωστὶ** = τώρα πρὸ δλίγου. — **Ζεύξιππος**: δὲν
εἶναι ἄλλοθεν γνωστός· πιθανῶς εἶναι τὸ πλῆρες ὄνομα τοῦ περιφήμου
ζωγράφου τῆς ἀρχαίτητος Ζεύξιδος ἢ Ήρακλείας τῆς Κάτω Ιταλίας,
ἀκμάσαντος περὶ τὰ τέλη τοῦ Ε' αἰῶνος π.Χ. — **βελτίω** **ἴσεσθαι**, ἐνν.
με. — **καὶ** = καὶ (ὡσπερ) ἀν. — **Ὀρθαγόρας**: Θηβαῖος αὐλητής, δι-
δάξας καὶ τὸν Ἐπαμεινώνδαν τὴν αὐλητικήν. — **ἐκάστης**, γεν. χρν. —
εἰς τι... καὶ περὶ τοῦ = εἰς ποῖον ἐπάγγελμα καὶ εἰς ποίαν εἰδικό-
τητα (λ.χ. ιατρὸς νευρολόγος). — **γάρ** (διασαφ.) = λοιπόν. — **λωβῶ-**
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μαι = λυμαίνομαι, βασανίζω. — πεφευγότας (ένδοτ. μτχ.) τοῦ φεύγω = ἀπαλλάττομαι. — τέχναι = τὰ σχολικὰ μαθήματα. — λογισμοὶ = λογαριασμοί, λογιστική. — μουσικὴ = ἡ ὅλη ἀνθρωπιστικὴ μόρφωσις. — ἀπέβλεψεν = ἔρριψε βλέμματά διότι ἡ γενικὴ αὕτη παρατήρησις ἐφαρμόζεται κατ' ἔξοχὴν εἰς τὸν Ἰππίαν. — εύβουλία = σύνεσις. — ἄρα ἐπομαὶ σοι τῷ λόγῳ; ἄρα γε παρακολουθῶ τὸν λόγον σου, ἐννοῶ ὅτι λέγεις; Ἡ φράσις περιέχει ἐλαφρὸν μομφήν, ὅτι ὁ Πρωτ. δὲν ἔξεφράσθη σαφῶς. — ποιεῖν, ἐνν. τοὺς συνόντας. — μὲν οὖν = βεβαιότατα. — τὸ ἐπάγγελμα, ὃ ἐπαγγέλλομαι (σχῆμα ἐτυμολογικὸν) = τὸ ἐπάγγελμα τὸ ὅποιον ἔχω.

— Κρίνατε τὴν ἀπάντησιν τοῦ Πρωταγόρου:

- α) Κατὰ πόσον ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν ἀκριβολογίαν τοῦ Σωκράτους.
 β) Ός πρὸς τὴν ἐκφραζομένην ὑπὸ τοῦ σοφιστοῦ αὐτοπεποίθησιν.

ΖΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'

ἢ, ἔξαίρει τὴν ἔννοιαν τοῦ καλόν. — τέχνημα = τέχνη, ἐπιστήμηγάρ, αἰτιολογεῖ τὴν ἐν τῷ εἴπερ κέκτησαι ἀμφιβολίαν. — οὐκ ἔχω δύνασ = ἀδυνατῶ νά. — δθεν = διατί. — παρασκευάζω = μεταδίδω. — δίκαιος είμι = είμαι υποχρεωμένος. — πρᾶξαι = νὰ διαπραγματευθῇ. — περὶ τῶν οἰκοδομημάτων, δηλ. τοῦ σχεδίου, τῆς δαπάνης κλπ. οὐχὶ ὅμως καὶ περὶ τῆς σκοπιμότητος αὐτῶν; ὅπότε ἀρμοδιώτεροι νὰ συμβουλεύουν ἥσαν οἱ πολιτικοὶ (πρβλ. Γοργ., κεφ. Ι'). — οὔτως, δηλ. ποιοῦντας. — δημιουργός = ὁ μετερχόμενος ἔργον ὡφέλιμον εἰς δόλον τὸν λαόν, δημόσιος (ἰατρός, μάντις κλπ.) τεχνίτης, (ἐνταῦθι) εἰδικός. — θορυβῶ = ἀποδοκιμάζω διὰ θορύβου. — οἱ τοξόται, ἥσαν δοῦλοι τῆς πολιτείας, ἀποτελοῦντες ἀστυνομικὸν σῶμα (ἐκ 1200 ἀνδρῶν). ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν πρυτάνεων ἐτέρουν τὴν τάξιν κατὰ τὰς συνεδρίας τῆς βουλῆς καὶ τῆς ἐκκλησίας. — ἔξαρωνται = ἀποβάλλουν (τῆς ἐκκλησίας σηκώνοντες ἐπ' ὅμου). — ἐν τέχνῃ ἔστιν = στηρίζεται ἐπὶ τεχνικῶν γνώσεων, εἶναι ζήτημα τεχνικόν. — διαπράττομαι = διενεργῶ. — ναύκληρος = πλοιοκτήτης, πλοίαρχος. — δτι, ἐπεξ. τοῦ τούτο. — τούτοις...μαθών· ἐκ τοῦ πληθ. ἤθεν εἰς τὸν ἐνικόν, διότι ἔχει ὑπ' ὅψιν του ὁ λέγων τὴν περίπτωσιν τοῦ ἐνός, τοῦ ὄμιλοῦντος ἀπὸ τοῦ βήματος. — ἔπειτα — ἐν τούτοις ἔξαίρει τὰς ἐνδοτικὰς μτχ. μα-

θών... δύντος.— μή τοίνυν (ενν. εἴπης ή λέγε) στι... ἀλλὰ = οὐ μόνον... ἀλλά.— ίδια = ἐν τῷ ίδιωτικῷ βίῳ.— οὔτως ἔχει = οὕτω φρονεῖ.— ἐπεὶ = π.χ. & διδασκάλων εἴχετο = δσα ἐξηρτῶντο ἀπὸ διδασκάλους, δι' δσα ὑπῆρχον διδάσκαλοι.— ἐπαιδευσε, ἐνεργητικὸν διάμεσον.— αὐτοὶ = μόνοι των (ἀνευ τινὸς ἐποπτείας).— περιιόντες νέμονται = περιφερόμενοι ἐδῶ καὶ ἐκεῖ βόσκουν.— ἄφετος = δι μὴ δεδεμένος, ἐλεύθερος νὰ πηγαίνῃ ὅπου θέλει. 'Η μεταφορὰ ἐκ τῶν ιερῶν κτηνῶν ἀφιεμένων ἐλευθέρων (ἀνευ ποιμένος) νὰ βόσκουν ὅπου θέλουν = ἐάν που... (πλαγία ἐρώτησις μετὰ πρότασιν ἀποπείρας) = ζητοῦντες μήπως...— αὐτόματοι = τυχαίως.— ἀρετὴ = πολιτικὴ τέχνη (πρβλ. 319 A, Κεφ. Θ').— εἰ δὲ βούλει, ἐνν. ἀλλο παράδειγμα εἰπεῖν. κατατίθεμαι = παραδίδω πρὸς φύλαξιν καὶ ἀσφάλειαν.— ἐν Ἀρίφρονος, ἐνν. οἰκίᾳ.— Ἀρίφρων : ἀδελφὸς τοῦ Περικλέους.— οὐκ ᔁχων δτι χρήσαιτο αὐτῷ = ώς τελείως ἀνοικονόμητον.— κάμπτομαι = κλονίζομαι (εἰς τὴν γνώμην μου).— οἴμαι τί σε λέγειν = νομίζω δτι αὐτὸ ποὺ λέγεις εἶναι ἔξιον προσοχῆς.— μή φθονήσῃς = ἀπὸ φθόνον μὴ στερήσῃς τῆς ἐπιδείξεως (μὴ ἀρνηθῆς).— ἐπίδειξον : ἡ ἐπίδειξις ἥτο τεχνικὸς ὄρος δηλῶν τὰς ὁμιλίας τῶν σοφιστῶν.— μῆθος = πλαστὴ δημηγορία.— λόγος = ἀληθινὴ ιστορία.— μῆθον : ὅπως αἱ ἀρχαίοτεροι ϕιλόσοφοι (Ἐμπεδοκλῆς, Εενοφάνης κλπ.) ἔξεθηκαν ἐν ποιήσει τὰ δόγματα καὶ παραγγέλματα τῆς σοφίας των, οὕτω καὶ οἱ νεώτεροι φιλόσοφοι μετεχειρίζοντο μύθους πρὸς ἐρμηνείαν τῶν γνωμῶν των μετριάζοντες οὕτω τὴν αὐστηρότητα τῆς σοφίας διὰ τῆς χάριτος καὶ τερπνότητος τῶν μύθων. Τὸ ίδιον ἐπραττον καὶ οἱ σοφισταί, ἵνα διὰ τῶν θελγήτρων τοῦ μύθου, τῆς εὐγλωτίας καὶ τῶν ποιητικῶν κοσμημάτων γοητεύουν καὶ κατακτοῦν τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροατῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'

θυητὰ γένη = ζῷα.— καὶ τούτοις : ὅπως δηλ. καὶ διὰ τοὺς θεούς.— τυπᾶ = δίδω τύπον (μορφήν), πλάττω.— γῆς ἔνδον = ἐντὸς τῆς γῆς· αὐτῇ κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῶν παλαιῶν ἀνθρώπων εἶναι δι μητρικὸς κόλπος, ἐν τῷ δοπίῳ τελεῖται μυστηριωδῶς ἡ κατεργασία παντὸς δργανισμοῦ (γῆ παμμήτωρ).— ἐκ γῆς καὶ πυρός : κατὰ τὴν θεωρίαν τοῦ Παρμενίδου, κατὰ δὲ τὴν θεωρίαν τοῦ Ἐμπεδοκλέους, τὸν δοποῖον ἀκολουθεῖ καὶ δι Πρωταγόρας, δι κόσμος ἔγινεν ἐκ γῆς,

ῦδατος, πυρὸς καὶ ἀέρος — τῶν δσα: τὸ ἄρθρον ἔχει δεικτικὴν σῆμασίαν. — δσα κεράννυται: τὸ ῦδωρ πρὸς τὴν γῆν καὶ ὁ ἄηρ πρὸς τὸ πῦρ. — πρὸς φῶς = εἰς τὴν ζωήν. — κοσμῆσαι τε καὶ νεῖμαι: πρωθύστερον. — Προμηθεὺς καὶ Ἐπιμηθεὺς: ησαν νίοι τοῦ Ἰαπετοῦ; ἐκ τῶν ὅποιων ὁ μὲν ἐκκλεῖτο ὁ σοφώτατος τῶν Τιτάνων, ὁ δὲ Ἐπιμηθεὺς ἀμαρτίνοος. — παραιτοῦμαι = παρακλῶ. — αὐτὸς = μόνος. — προσάπτω = ἀπονέμω. — φύσις = ὀργανισμός. — ἀμπίσχω = περιβάλλω. — πτηνὸς φυγὴ = πτερωτὴ φυγὴ, πτερὰ πρὸς φυγήν. — κατάγειος = ὑπόγειος — τῷδε αὐτῷ = δι' αὐτοῦ τούτου (τοῦ μεγέθους). — οὕτως ἐπανισῶν = ἐξισώνων μὲ τοιαύτην σύμμετρον ἀναλογίαν. — εὐλάβειαν ἔχω = προσέχω. — ἀίστοω = καθιστῶ τι ἀφένες, ἐξαφανίζω. — αὐτοῖς ἀλληλοφθοριῶν διαφυγὰς ἐπήρκεσε = ἔχοργήγησεν ἐπαρκῶς εἰς αὐτὰ τὰ μέσα τοῦ νὰ διαφεύγουν τὸ ἀλληλοφάγωμα. — αἱ ἐκ Διὸς ὥραι = αἱ ἀτμοσφαιρικαὶ μεταβολαί. 'Ο Ζεὺς ὡς θεὸς τοῦ οὐρανοῦ εἶναι ὁ αἴτιος πάντων τῶν φυσικῶν φαινομένων. — εὔμαρεια = διάφορα προστατευτικὰ μέσα. — καὶ καύματα, ἐνν. ἀμῦναι. — εὔνη = κλίνη, φωλεά. — στρωμνὴ = στρῶμα καὶ σκέπασμα. — αὐτοφυὴς = φυσική. — ὑποδέω-ῶ = ὑποδένω. — ἄναιμος = ἀνευ αἷματος, ἀναίσθητος. — τούντεῦθεν = μετὰ ταῦτα. — βορὰν (ἀλλων ζώων), ὑποκυ., τροφὴν κτγρμ. — τῷ γένει ὁ Ἐπιμηθεὺς ἐσκέπτει νὰ σώσῃ τὸ γένος καὶ οὐχὶ τὰ ἄτομα. — οὐ πάνυ τι σοφὸς (λιτέτης) = παντελῶς μωρός.

λοιπὸν ἦν = ὑπελείπετο. — δ τι χρήσαιτο (δηλ. τῷ ἀνθρώπῳ γένει) = πῶς νὰ τὸ οἰκονομήσῃ. — ἐμμελῶς πάντων ἔχοντα = δι' οὓσαν ἐφωδιασμένα ἀπὸ ὅλα, ὅπως ἥρμοζεν. — ἀστρωτος = ἀνευ στρωμνῆς. — τὴν ἔντεχνον σοφίαν = τὰς τεχνικὰς γνώσεις (αἴτινες εἶναι ἡ βάσις τοῦ ὑλικοῦ πολιτισμοῦ). 'Αμέσως κατωτέρω λέγει τὴν περὶ τῷ βίον σοφίαν. — ἀμήχανον = ἀδύνατον. — ταύτη = ἔτσι. — τὴν πολιτικὴν (ἐνν. τέχνην, ἀρετὴν) = τὰς πολιτικὰς γνώσεις (αἴτινες εἶναι ἡ βάσις τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τοῦ κοινωνικοῦ βίου). — ἐνεχώρει = ήτο δυνατόν. — οὐκέτι: διότι ἐπλησίαζεν ἡδη ἡ ὥρα = ἐξέλθη τὸ ἀνθρώπινον γένος εἰς τὸ φῶς. — αἱ φυλακαὶ τοῦ Διὸς = αἱ ὑπὸ τοῦ Διὸς τεταγμέναι φρουραὶ (ἥτοι τὸ Κράτος καὶ ἡ Βία). — τὸ κοινόν: ἐν τῷ Ἀττικῷ μύθῳ ὁ "Ηφαιστος καὶ ἡ Ἀθηνᾶ" ησαν στενῶς συνδεδεμένοι, ὡς μαρτυρεῖ ἡ διήγησις περὶ Ἐριχθονίου, ὃς τοι

έγεννήθη ύπό τοῦ Ἡφαίστου καὶ ἀνετράφη ύπό τῆς Ἀθηνᾶς. Αἱ δύο θεότητες εἶχον κοινὰς ἑορτὰς (τὰ Χαλκεῖα καὶ τὰ Ἀπατούρια), κοινὸν ἵερὸν παρὰ τὴν Ἀγορὰν καὶ κοινὸν αἰκημα ἐπὶ τοῦ Ὄλυμπου. — ἔφιλοτεχνείτην = μετὰ σπουδῆς κατεγίνοντο εἰς τὴν τέχνην. — ἔμπυρος τέχνη = ἡ διὰ τοῦ πυρὸς ἐργαζομένη τέχνη. — εὐπορία τοῦ βίου = ἄφθονα τὰ μέσα πρὸς εὐζωίαν. — δίκηη μετέρχεται τινα = καταδιώκεται τις δικαστικῶς. 'Ο Προμηθεὺς καθηλώθη ἐπὶ τοῦ ὅρους Καυκάσου, ὃπου ἀετὸς κατέτρωγε τὴν ἥμέραν τὸ ἥπαρ αὐτοῦ, τὸ διοῖον ἀνεφύετο τὴν νύκτα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'

Θεία μοίρα = θεία φύσις (ἡ ἔντεχνος σοφία), μετασχών ταύτης ὁ ἀνθρωπος ἔγινε συγγενῆς τῶν θεῶν. — πρῶτον μέν... ἔπειτα... καί: δὲν σημαίνουν χρονικὴν ἀκολουθίαν, ἀλλ' ἀπλῆν ἀπαρίθμησιν. — **νομίζω θεούς** = πιστεύω θεούς. — **φωνὴ** = γλῶσσα. — **δνόματα** = λέξεις. — **διαρθροῦμαι** = συναρμόζω πρὸς ἄλληλα τὰ ἀρθρα, διαρθρώνω τὰς φωνὰς καὶ σχηματίζω συλλαβάς καὶ λέξεις, σχηματίζω ἔναρθρον γλῶσσαν. Οἱ ἀρχαῖοι διεφώνουν περὶ τῆς γενέσεως τῆς γλώσσης: ἄλλοι μὲν ἔλεγον ὅτι ἔγεννήθη φύσει, ἄλλοι δὲ θέσει Ἐνταῦθα λέγων τὴν γλῶσσαν ἐπινόημα τοῦ ἀνθρώπου δέχεται τὸ δεύτερον. Τὸ ἀληθές εἶναι ὅτι ὁ ἀνθρωπος ἐπροικίσθη ύπό τοῦ θεοῦ διὰ καταλλήλων θείων δώρων πρὸς δημιουργίαν τῆς γλώσσης καὶ σὺν τῷ χρόνῳ ἐπλασε καὶ διεμόρφωσεν αὐτὴν κατόπιν μακρῶν προσπαθειῶν πολλῶν γενεῶν. 'Αφορμὴ δὲ πρὸς δημιουργίαν αὐτῆς ὑπῆρξεν ὁ κοινωνικὸς βίος τοῦ ἀνθρώπου. — **πανταχῇ** = ύπὸ πᾶσαν ἐποψιν. — ἡ δημιουργικὴ τέχνη = αἱ τεχνικαὶ γνώσεις. — **πολιτικὴν τέχνην** = κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν δργάνωσιν. — **ἔζήτουν** = ἐπεθύμουν. 'Η πρώτη ἀρχὴ τοῦ κοινωνικοῦ βίου ἔγκειται κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη ἐν τῇ ὁρμῇ πρὸς κοινωνίαν τοῦ ἀνθρώπου, ὁ διοῖος εἶναι φύσει κοινωνικὸν ζῶον. — **αἰδώς** = ὁ σεβασμὸς πρὸς τοὺς ἀγράφους νόμους. — **δίκη** = ὁ σεβασμὸς τῶν γραπτῶν νόμων. — **συναγωγοί** = συνδετικοί. — **ἴν' εἰεν... συναγωγοί** = ἵνα παρέχουν εἰς τὰς πόλεις εὐκοσμίαν καὶ δεσμοὺς συνδετικοὺς φιλίας.

οὖν = τέλος πάντων. — **ἴδιώτης** = ὁ ἀπειρός τινος. — καὶ οἱ ἀλλοὶ δημιουργοί, ἐνν. ἔχοντες ἔκαστος τὴν ἔαυτοῦ τέχνην ἴκανοι πολ-

λοις ιδιώτας. — καὶ...γε= καὶ μάλιστα. — νόμον θέσ: τὸ τιθέναι νόμον λέγεται ἐπὶ ἀπολύτου ἄρχοντος, ὁ ὅποῖς νομοθετεῖ διὰ τοὺς ἄλλους, τὸ δὲ τίθεσθαι νόμον λέγεται ἐπὶ ἐλευθέρων πολιτῶν, οἱ ὅποῖς νομοθετοῦν διὰ τοὺς ἔαυτού των.

ἀρετὴ τεκτονικὴ = ζητήματα εἰδικότητος ἀρχιτεκτονικῆς. — λόγος = συζήτησις. — μέτεστι μοὶ τινος = μετέχω τινός. — συμβουλὴ = 1) ίκανότης πρὸς τὸ συμβουλένειν (μετεῖναι συμβουλῆς)· 2) σύσκεψις. εἰς συμβουλὴν = εἰς σύσκεψιν. — πολιτικῆς ἀρετῆς = περὶ πολιτικῆς ἀρετῆς. — διὰ δικαιοσύνης πᾶσα ἔρχεται = ἄπασα κινεῖται ἐν τῇ περιοχῇ τῆς δικαιοσύνης. — ἦ (ἐνν. ἐκ τοῦ προσῆκον τὸ ἀναγκαῖον ὃν, κατὰ ζεῦγμα) μὴ εἶναι = εἰ δὲ μή, εἶναι ἀνάγκη νὰ μὴ ὑπάρχουν πόλεις. Εἰς ἀναρχουμένην πολιτείαν τὸ ἄτομον ὑφίσταται μέγιστα κακά. — ὡς τῷ ὄντι ἡγοῦμαι ἔχειται ἐκ τοῦ λαβὲ τεκμήριον... (ἵνα μὴ οἴη... λαβὲ τεκμήριον... ὡς τῷ ὄντι ἡγοῦνται...). — γάρ, ἐπειχηγημ. — ἦ ἄλλην... ἔστιν = ἦ (ἐνν. ἀγαθὸς) ἄλλην... τέχνην, ἢν μὴ ἔστιν (ἐνν. ἀγαθὸς). — ἔάν τινα καὶ = καὶ ἔάν τινα εἰδῶσι (ἐνν. οἱ οἰκεῖοι). — ἔάν οὐτος... ἦ β' ὑπόθ. προσδιορίζει τὴν πρώτην. — καθ' αὐτοῦ = εἰς βάρος του. — ἔκει δῆλ. ἐν ταῖς ἄλλαις τέχναις. — ἐνταῦθα δῆλ. ἐν τῇ πολιτικῇ ἀρετῇ. — μανίαν, ἐνν. ἡγοῦνται. — ἦ μαίνεσθαι τὸ ἦ = εἰ δὲ μή, ἄλλως· τὸ δὲ μαίνεσθαι ἐκ τοῦ φασί. — προσποιοῦμαι = οἰκειοποιοῦμαι. — ὡς ἀναγκαῖον; ἐνν. ὃν = μὲ τὴν ιδέαν ὅτι... — οὐδένα ὄντινα οὐχὶ = πάντα. — ἀμῶς γέ πως = καθ' ἓνα οἰονδήποτε τρόπον. — ἦ (ἄλλως) μὴ εἶναι ἔχειται ἐκ τοῦ ἀναγκαῖον ὃν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'

ἀποδέχονται ἐνν. οἱ τε ἄλλοι καὶ οἱ Ἀθηναῖοι. — οὐ φύσει = οὐχὶ ἔμφυτον. — ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου = ἀνευ ἔξωτερικῆς ἐπενεργείας. — ἔξ ἐπιμελείας = μὲ φροντίδας καὶ κόπους. — παραγίγνομαι = γίνομαι κτῆμα. — ἄλλήλους (ἀντικειμ. τοῦ ἡγοῦνται καὶ ὑποκειμ. τοῦ ἔχειν) = οἱ ἔτεροι τοὺς ἔτέρους. — ἦ τύχη: ὁ Πρωταγόρας δέχεται μὲν σκοπιμότητα ἐν τῇ φύσει οὐχὶ ὅμως καὶ θείαν πρόνοιαν. — διδάσκω = μετρίως ἐλέγχω, σωφρονίζω. — οὐδεὶς κολάζει... ἵνα μὴ τοιοῦτοι ωσι: ὁ Πρωτ. ἐνταῦθα (πρβλ. καὶ κατωτ. 324 Β, Κεφ. 13) θεωρεῖ τὴν ποινὴν ὡς μέσον βελτιώσεως καὶ ἀποτροπῆς ἀπὸ τοῦ κακοῦ. 'Ανωτέρω δὲ (322 Ε, Κεφ. ΙΒ') διδάσκει ὅτι πρέπει νὰ φονεύεται ὡς νόσος τῆς κοι-

νωνίας ὁ μὴ δυνάμενος « αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν ». — αἰσχρός = ἀσχημός. — σμικρός = μικρόσωμος. Οἱ « Ἑλληνες στενῶς συνέδεον τὸ καλὸς μὲ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος. — ὥστε τι τούτων, δηλ. τοῦ θυμοῦσθαι, νουθετεῖν. — τὰ καλὰ = καλλονή, ὑγεία. — ἐπὶ τούτοις = διὰ ταῦτα. — ὡν, δηλ. κακῶν. — ως...οὔσης, ἐνν. αὐτῆς (δηλ. τῆς πολιτικῆς (ἀρετῆς). — δύναται = σημαίνει. — αὐτὸ = αὐτὸ καθ' ἔχυτὸ (τὸ κολάζειν), ἀνευ ἄλλου τινός. — οἱ γε ἀνθρωποι: ἐν ἀντιθέσε πρὸς ἄλλα ὅντα, ὡς τὰ θηρία (πρβλ. κατωτ. δστις μὴ ωσπερ θηρίον). — πρὸς τούτῳ τὸν νοῦν ἔχων = προσέχων (τὸν νοῦν) τούτῳ. — ἡδίκησεν, ἐνν. δ ἀδικῶν. — δστις μὴ = ἔκτὸς ἐάν τις — ἀγένητον θείη = οὐ πραχθὲν (ἀπρωκτὸν) ποιήσειε. — διανοεῖται = νομίζει, πιστεύει. — γοῦν = τούλάχιστον. — δόξαν = ιδέαν, γνώμην. — τιμωροῦνται...κολάζονται: 'Ο' Αριστοτέλης Ρήτορ. 10, 17 λέγει «διαφέρει δὲ τιμωρία καὶ κόλασις· ή μὲν γάρ κόλασις τοῦ πάσχοντος ἔνεκκα ἔστιν, ή δὲ τιμωρία τοῦ ποιοῦντος, ἵνα ἀποπληρωθῇ'. Ο Πρωτ. ἀδιακρίτως ἔθηκε δύο φοράς τὸ κολάζει καὶ ἀπαξ τὸ κολάζονται. 'Τιπούθεται δὲ ὡς ὀμολογημένον ὅτι ὁ τιμωρῶν μετὰ λόγου δὲν σκοπεῖ εἰς ἐκδίκησιν, ἀλλ' εἰς διόρθωσιν τοῦ ἀμαρτήματος.

— 'Αναπτύξατε τὴν δργάνωσιν καὶ τὴν λειτουργίαν τῆς Βουλῆς τῶν περιτακοσίων ἐν Ἀθήναις ὡς καὶ τὰ εἰδικὰ καθήκοντα τῶν πρυτάνεων ἐν τῇ Ἀθηναϊκῇ πολιτείᾳ (βλ. 'Αρχαίαν Ἑλλην. 'Ιστορίαν σχετικὰ ἀρθρα Ἐγκυλ. Λεξικοῦ (λ. Βουλή, Πρύτανις). Π. Δημοπούλου, 'Ο δημόσιος καὶ ἰδιωτικὸς βίος τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, σ. 29 κ. ἐξ.)' — Θίγεται δ ἰδιωτικὸς βίος τοῦ Περικλέους δι' δσων λέγει δ Σωκράτης περὶ τῶν νίῶν αὐτοῦ ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'

δῆ, ἀντὶ δέ, διὰ τὸ προηγγέθεν : ως μὲν οὖν εἰκότως ἀποδέχονται. — ἦν ἀπορεῖς, βλ. 319 Ε, Κεφ. 10 — οἱ ἀγαθοὶ = οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος πολιτικοί. — ἂ διδασκάλων ἔχεται = ὅσα ὑπόκεινται εἰς διδασκαλίαν. — ἀρετὴν, δηλ. τὴν πολιτικὴν τέχνην. — βελτίους ποιοῦσι, ἐνν. ταύτην (αἰτ. ἀναφ.) — λόγον = ἀπόδειξιν (ἔξηγμένην μόνον ἐκ τῶν πραγμάτων). — (ἔστι) τι ἔν = μία ὠρισμένη ἰδιότης. — ἐν τούτῳ — διὰ τούτου λύεται ἡ ἀπορία σου. — χαλκεία = χαλκευτική. — κεραμεία = κεραμευτική. — τὸ δσιον εἶναι = ἡ ὁσιότης, εὐσέβεια.

καὶ ξυλλήβδην... ἀρετὴν = καὶ ξυλλήβδην προσαγορεύω αὐτὸν (ύποκρ.) εἶναι ἔν (κατηγρμ.), ἀνδρὸς ἀρετὴν (έπεξηγ.). — μετὰ τούτου, δῆλ. τῆς ἀρετῆς. — οὕτω: ἐπαναλαμβάνει τὸ μετὰ τούτου. — μή, ἐνν. πράττειν. — ἦ = εἰ δὲ μή. — τὸν μὴ μετέχοντα, ἐνν. τοῦ ἑνός, τῆς ἀρετῆς. — διδάσκειν (ἐκ τοῦ δεῖ) = σωφρονίζειν. — οὕτως δ' αὐτοῦ πεφυκότος = ἐνῷ δὲ ἐκ φύσεως αὐτὸν (δῆλ. τὸ ἔν) εἶναι τοιοῦτον. — τοῦτο, δῆλ. τὸ ἔν. — σκέψαι: κοινὴ ἀπόδοσις τῶν ὑποθ. προτ. εἰ ἔστι... εἰ τοῦτ' ἔστι... εἰ οὕτω... εἰ διδάσκονται, τῶν ὅποιών ἑκάστη ἐπαναλαμβάνει τὴν προηγουμένην, παρατηρητέα δὲ ἡ ἐν αὐταῖς ἐπαναφορά. — οἱ ἀγαθοὶ = οἱ πολιτικοί, ὡς ὁ Περικλῆς. — ὡς θαυμασίως γίγνονται οἱ ἀγαθοὶ = πόσον παράξενοι τύποι ἀποδεικνύονται (ἐκ τοῦ συλλογισμοῦ) οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες. — θεραπευτὸν = τὸ δυνάμενον νὰ τύχῃ καλλιεργείας, ἴδιαιτέρων φροντίδων καὶ περιποιήσεων. — ἄρα, εἰρων. — ἐφ' ὧν, χάριν ποικιλίας, ἵνα μὴ ἐπαναλάβῃ τὸ ἐφ' οἷς. — καὶ ὡς ἔποις εἰπεῖν ξυλλήβδην = καὶ διὰ νὰ εἴπω γενικῶς μὲ μίαν λέξιν. — ἀνατροπαὶ οἰκων = ἐξαρανισμοὶ οἰκογενειῶν. 'Αντιφῶν ὁ 'Ραμνούσιος καὶ ὁ 'Αρχεπτόλεμος, κατηγορηθέντες διὰ τὴν κατάστασιν τῆς ὀλιγαρχίας τῶν 400, κατεδικάσθησαν ὡς προδόται εἰς θάνατον, τὰ χρήματα ἐδημεύθησαν, αἱ οἰκίαι κατεστράφησαν, δὲν ἐτάρησκεν οὔτε ἐν 'Αθήναις, οὔτε ὅπου ἤρχον οἱ 'Αθηναῖοι, ἐγένοντο ἄτιμοι αὐτοὶ τε καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν, γνήσιοι καὶ νόθοι· ὃ δὲ τολμήσας νὰ κάμη τούτους ἐπιτίμους ἥθελε γίνει ἄτιμος. — ταῦτα δ' ἄρα: ὃ δὲ εἶναι ἐπανάληψις τοῦ ἐν τῇ ἀναφ. προτ. (ἐφ' ὧν δέ) · ὃ δὲ ἄρα κεῖται εἰρων. (= λοιπὸν κατὰ τὸν ἰδικόν σου παράξενον συλλογισμόν). — οἰεσθαὶ γε χρή, ἐνν. αὐτοὺς διδάσκεσθαι ταῦτα τοὺς υἱεῖς. 'Αφοῦ τὰ ἥττον σπουδαῖα διδάσκουν τοὺς υἱοὺς των, πολὺ περισσότερον θὰ διάσκουν τὰ μᾶλλον σπουδαῖα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'

ἄρξάμενοι, ἐνν. οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες. — ἐπειδὰν θᾶττον συνιῆ = εὑθὺς ὡς ἀρχίσῃ νὰ ἔννοη. — τροφός, αὗτη ἡτο συνήθως δούλη ἡ καὶ ἔμμισθος ἐλευθέρα. Αἱ τροφοὶ ἦσαν διτταὶ, α') ἡ τίτθη, ἡ ὅποια ἐθήλαζε τὸ παιδί, καὶ β') ἡ τιθήνη ἡ τροφός, ἡ ὅποια μέχρι νοῦ 6 ἡ 7 ἔτους ἀνέτρεφεν αὐτὸν παρέχουσα πᾶσαν περιποίησιν. — παιδαγωγός: οὗτος, συνήθως δοῦλος, διεδέχετο τὴν τροφὸν εἰς τὴν διαπαιδαγώγησιν τοῦ παιδὸς μέχρι τοῦ 18ου ἔτους τῆς ἡλικίας του, περιποιούμενος,

συμβουλεύων, προφυλάττων ἀπὸ παντὸς κακοῦ, τιμωρῶν αὐτόν, ἐνίστε
σκληρῶς, συνοδεύων εἰς τὸ σχολεῖον καὶ πραριστάμενος συγχρὰ εἰς
τὴν ἐν τῷ σχολεῖῳ διδασκαλίαν. — διαμάχονται = ἀμῆλῶνται, κατα-
βάλλουν μεγάλας προσποθείας. — παρ' ἔκαστον = εἰς ἔκαστον. —
ἐνδείκνυμαι = ἔξηγω. — τὸ μὲν = τοῦτο μέν, ἐνν. ἔστι. — ἔκών
πείθηται, ἐνν. εὖ ἔχει. = ξύλον διαστρεφόμενον = στραβόξυλον.
εὐθύνουσι = ισιάζουν, σωφρονίζουν. — εἰς (οἴκους) διδασκάλων =
εἰς σχολεῖα. Ταῦτα ἔσσαν ίδιωτικὰ ίδρυματα, ἐντεῦθεν καὶ τὸ ρῆμα
ἐντέλλονται (βλ. εἰκ. ὑπ. ἀριθ. 3). — αὖ : ἐτέθη διὰ τὸ προηγούμενον
ἔπειδάν θᾶττον συνιῇ τις τὰ λεγόμενα. — γράμματα = γραφὴν καὶ
ἀνάγνωσιν. — τὰ ἔγγεγρα μένα, δηλ. τὰ βιβλία, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν
φωνὴν (τὰ λεγόμενα). — ὥσπερ τότε (ἐνν. συνίεσαν) τὴν φωνὴν
= ὅπως ἀκριβῶς πρότερον (ἐν τῇ νήπιακῇ ἡλικίᾳ) κυτενόσυν τὴν διὰ
στόματος διδασκαλίαν. — παρατιθέασι = τοποθετοῦν ἐμπρός. — ποιη-
τῶν : συνήθως οἱ παῖδες εἰς τὰ σχολεῖα ἀνεγίγνωσκον τὸν Ὅμηρον,
τὸν Ἡσίοδον, τὸν Σόλωνα καὶ τὸν Θεόγνιν. — ἔκμανθάνω = ἀποστη-
θίζω. — νουθετήσεις = παραινέσεις, διδάγματα. — διέξοδοι = διηγή-
ματα. — ἔτερα τοιαῦτα = καθ' ὅμοιον ὡσαύτως τρόπον. — κακουργῶ
= κάμνω κακόν, παρεκτρέπομαι. — μελοποιῶν = λυρικῶν. — ἐντείνω
= 1) μετατρέπω πεζὸν λόγον εἰς ἔμμετρον 2) μελοποιῶ. — εἰς τὰ κι-
θαρίσματα ἐντείνοντες = προσαρμόζοντες (τὰ ποιήματα) εἰς μουσι-
κὴν κιθάρας. — ρυθμὸς = πᾶσα ὄμαλῶς ἐπαναλαμβανομένη κίνησις, τά-
ξις, μέτρον (ἐν τῷ βίῳ). — ἀρμονία = συμφωνία (ζῆων). — οἰκειοῦ-
σθαι = νὰ ἐντυπώνωνται (νὰ συνηθίζουν οἱ ψυχαὶ τῶν παίδων εἰς
τοὺς ρυθμοὺς καὶ τὰς ἀρμονίας). — εὔρυθμότεροι καὶ εὐαρμοστότε-
ροι γιγνόμενοι = συνηθίζοντες σὺν τῷ χρόνῳ περισσότερον εἰς τὸν
ρυθμὸν καὶ τὴν ἀρμονίαν. — εὔρυθμία = συμμετρία. — εὐαρμοστία =
συμφωνία, κανονικότης. — πᾶς γάρ δὲ βίος... δεῖται : ἡ ἀπόφανσις αὕτη
τοῦ Πρωτ. ἐρχομένη ὡς κατακλείει τῶν περὶ τῆς ψυχικῆς καὶ πνευμα-
τικῆς μορφώσεως τῶν παίδων λεχθέντων, ἔξυψώνει αὐτὸν πολὺ, διότι
ἔμφανίζει αὐτόν, οὐχὶ ὡς ταπεινὸν ἔναντι ἀντιμισθίας διδάσκαλον, ἀλλ᾽
ὡς παιδαγωγὸν καὶ ἐνθερμὸν ὑποστηρικτὴν τῆς παιδείας — τοίνυν
= δὲ (μτβ.) — βελτίω = ὑγιαῖ· — χρηστὴ = ὑγιής. — πονηρία =
ἰσθένεια, καχεξία. — οἱ μάλιστα δυνάμενοι = οἱ ἔχοντες τὰ περισσό-
τερα μέσα. — (μάλιστα ποιοῦσι). — πρωιαίτατα... τῆς ἡλικίας =
ἐνωρίτατα. — ἀπαλλάττονται = διακόπτουν τὰς σπουδάς των. Ο Πρωτ.
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐνταῦθα λέγει ὅτι οἱ παῖδες ἄλλος κατ' ἄλλο ἔτος τῆς ἡλικίας ἥρχιζε νὰ φοιτᾷ εἰς τὸ σχολεῖον, ὡς καὶ κατ' ἄλλο ἔτος διέκοπτε τὰς σπουδάς. Τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων ἄλλοι μὲν συνίστων νὰ ἀρχίζῃ ἡ φοίτησις τὸ ἔκτον ἔτος τῆς ἡλικίας, ἄλλοι τὸ ἔβδομον, ὁ δὲ Πλάτων τὸ δέκατον, δι-
ότι μόνον ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου δύνανται οἱ παῖδες νὰ ἐννοοῦν τὴν δι-
δασκαλίαν καὶ νὰ ὑπομένουν τοὺς κόπους· μέχρι τοῦ δεκάτου νὰ ὑπο-
βάλλωνται μόνον εἰς σωματικὰς ἀσκήσεις.

αὐτοὶ ἀφ' αὐτῶν = μόνοι των. — **εἰκῇ** = ἀσκόπως. — **ἀτεχνῶς**
ῶσπερ = ἀπαράλλακτα ὄπως. — **γραμματιστῆς** = γραμματοδιάσκαλος,
 ὁ διδάσκων γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν. — **ὑπογράφω γραμμὰς** = χαρ-
 κώνων, ἵνα τὰ γράμματα ἀκολουθοῦν τὴν διεύθυνσιν τῶν γραμμῶν. —
γραμματεῖον = τὸ πινακίδιον (ἐπὶ τοῦ ὄποιου ἔγραφον), ἡ πλάκα. —
ὑφῆγησις = ὁδηγία, κατεύθυνσις, — **ὑπογράψασα** = χαράξασα, ἀνα-
 γράψασα ὡς ὁδηγὸν τοῦ βίου. — **εὐρήματα**, παράθεσις εἰς τὸ νόμους.
 — **ἔκτος βαίνει τούτων** = παραβαίνει τούτους. — **εὐθῦναι** (κχι εὐ-
 θυναι = 1) ἡ λογοδοσία τῶν ἀρχόντων, τὴν ὄποιαν ἔδιδον μετὰ τὸ
 τέλος τῆς ἀρχῆς αὐτῶν· 2) ἡ ἐπιβαλλομένη ποινὴ ἐν περιπτώσει ἐνο-
 χῆς τῶν ἀρχόντων. — **ώς εὐθυνούσης τῆς δίκης** = διότι ἡ τιμωρία
 ποιεῖ τὸ διάστροφον εὐθύ, τὸν παρεκτραπέντα φέρει εἰς τὴν εὐθεῖαν
 ὁδόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΣΤ'

γάρ, ἐπεξ. τοῦ τοῦτο. — **οὐδὲν θαυμαστόν**, ἐνν. ὡς ὑποκ. τῶν
 ἀγαθῶν πατέρων πολλοὺς υἱεῖς φαύλους γίγνεσθαι. — **ἐν τοῖς**
Ἐμπροσθεν, (βλ. 323 Α, Κεφ. 12 καὶ 324 Δ', Κεφ. 14). — **ἰδιωτεύω**
 (μετὰ γεν.) = εἶμαι ιδιώτης, ἀπειρος. — **εἰ γάρ δὴ** = διότι ἐὰν πράγματι
 — δ λέγω, δηλ. ὅτι οὐδὲν θαυμαστόν. — **ἐνθυμοῦμαι** = ἔχω τι ἐν θυμῷ,
 συλλογίζομαι — **προελόμενος** ἄλλο διτοῦν = λαχμβάνω ὡς παράδει-
 γμα ἐν ἄλλῳ οἰνοδήποτε. — **εἰ μὴ οἰόν τ' ἦν**: ἡ ὑπόθεσ. διακοπεῖσα διὰ
 τοῦ λυσιτελεῖ γάρ, ἐπαναλαμβάνεται διὰ τοῦ εἰ οὖν οὕτω καὶ ἔχει
 ὡς ἀπόδ. τὸ οἴει ἂν τι... γίγνεσθαι. — **εἰ μὴ πάντες** = ἔκτος ἐξ
 πάντες. — **δοπιός τις** ἔδύνατο ἔκαστος (ἐνν. αὐλητῆς εἶναι) =
 ἔκαστος κατὰ τὸ μέτρον τῶν δυνάμεων του. — **καὶ μὴ ἐφθόνει τού-**
του = καὶ ἀν δὲν ἀπέκρυπτεν ἀπὸ φύσον τοῦτο (τὸ αὐλεῖν). — **ἡ ἀλ-**
λήλων δικαιοσύνη καὶ ἀρετὴ = ἡ δ. καὶ ἀ., τὰς ὄποιας ἀσκοῦμεν
 ἀμοιβαίως. — **ἀφθονία**, τὸ ἀντίθετον τοῦ φθονεῖν. — **προθυμία** καὶ

ἀφθονία = ἀνευ φθόνου (ἀνιδιοτελής) προθυμία. — οἵει ἀν τι... μᾶλλον = οἵει ἀν μᾶλλον τι· τό τι μετριάζει τὴν ἔννοιαν τοῦ μᾶλλον. — **εὐφυέστατος**, δηλ. εἰς τὴν αὐλητικήν. — **ἀκλεής**, καὶ κατωτ. φαῦλος = ἄσημος, ἀφανῆς, — **αὐξάνομαι** = προάγομαι. — ἀλλ' οὖν γε = ἀλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει τούλαχιστον (θὰ ἡσαν αὐληταί). — **οὕτως**, δηλ. ὅπως καὶ ἐν τῇ πόλει τῶν αὐλητῶν. — ἐν νόμοις καὶ ἀνθρώποις (ἐν διὰ δυοῖν) = ἐν μέσῳ πεπολιτισμένων ἀνθρώπων. — **δίκαιον αὐτὸν εἶναι** = ὅτι εἶναι δίκαιος. — **δημιουργός** = 1) ὁ μετερχόμενος ἔργον ὀφέλιμον εἰς τὸν λαόν, δημόσιος (ἰατρός, μάντις κλπ.) · 2) τεχνίτης · 3) διδάσκαλος. — **τοῦ πράγματος**, δηλ. τῆς δικαιοσύνης, τῆς πολιτεκῆς ἀρετῆς. — **κρίνομαι** = συγκρίνομαι. — **διὰ παντὸς** = εἰς πάσας τὰς περιπτώσεις. — ἀλλ' εἴεν = ἀλλ' οἱ εἴεν. — **οἷοι περ**, ἐνν. ἡσαν ἔκεινοι. — **Φερεκράτης**: κωμικὸς ποιητής, διδάξας τοὺς Ἀγρίους (420 π.Χ.), ἐν οἷς ἐσκωπτε τὴν τότε ροπὴν πρὸς ἐπάνοδον εἰς τὸν φυσικὸν βίον. — **Δήναιον** = 1) ιερὸν τοῦ Διονύσου; 2) ὁ χῶρος, ὃπου ἐωρτάζοντο τὰ **Δήναια** (Διονύσια), κατὰ τὰ ὅποια ἐτελοῦντο δραματικοὶ ἀγῶνες. — **μισάνθρωποι** = πεπολιτισμένοι ἀνθρώποι, ἀηδιάσαντες ὥμως τὸν ἀνθρώπινον πολιτισμὸν διὰ τὰς ἀδικίας τῶν ἀνθρώπων, ὅπως Τίμων ὁ μισάνθρωπος. 'Ἐκ τοιούτων ἀπετελεῖτο ὁ χορὸς τῶν Ἀγρίων τοῦ Φερεκράτους. — **σφόδρα...** ἀγαπήσαις ἀν = ἥθελες μείνει πολὺ εὐχαριστημένος. — **γενόμενος** = εὑρεθεὶς — **Εὔρύβατος**: ἡτο Ἐφέσιος, ἐστάλη δὲ εἰς Πελοπόννησον ὑπὸ τοῦ Κροίσου μὲ πολλὰ χρήματα, ἵνα στρατολογήσῃ ξενικὸν διὰ τὸν κατὰ τοῦ Κύρου πόλεμον. ἀλλὰ λαβὼν τὰ χρήματα ἀπῆλθε πρὸς Κῦρον καὶ ἀπεκάλυψεν εἰς αὐτὸν τὰ σχέδια τοῦ κυρίου του. 'Ἐκ τούτου ἐγένετο περιβόητος καὶ πᾶς φαῦλος ἐκαλεῖτο Εὔρύβατος. 'Ο δὲ Φρυνώνδας ἡτο Ἀθηναῖος διαβόητος διὰ τὴν ἀχρειότητά του. 'Αμφότεροι ἦταν παροιμιώδεις διὰ τὴν ὑπερβολικήν των φαυλότητα.

τρυφῶ = 1) ἀπόνως καὶ ἀνέτως ζῶ · 2) εἴμαι ίδιότροπος (ἀπὸ τὴν πολλὴν τρυφὴν). 3) μεμψιμοιρῶ — **οὐδέ γ' ἀν**, ἐνν. εἰς φανείν. — ἡμῖν δοτ. ἥθική. — **οἶός τ' ἦν**, ἐνν. τούτους διδάσκειν. — **ὄντες δομότεχνοι**, ή μτχ. ὑποθ. — **τούτους ἔτι...** = τούτους τὶς ἀν διδάξειν **ἔτι** = τὶς εἰσέτι δύναται νὰ διδάξῃ (έκτὸς τῆς διδασκαλίας τοῦ πατρὸς καὶ τῶν φίλων του) · ή ἐρώτ. αὕτη ἐπαναλαμβάνει τὸ **τὶς ἀν ἡμῖν διδάξειε**, δίδει δὲ εἰς αὐτὴν μόνος του τὴν ἀπόκρισιν διὰ τοῦ οὐ ράδιον... **τούτων**, δηλ. τῶν μίῶν τῶν χειροτεγνῶν. — **παντά-** Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πασι: δύναται νὰ ἀναφέρεται καὶ εἰς τὸ ἀπείρων καὶ εἰς τὸ ῥάδιον. — οὕτω δέ, εἶναι ἀπόδοσις τοῦ προηγουμένου ὥσπερ ἂν, συμπληροῦται δὲ διὰ τοῦ οὐ ῥάδιον εἶναι διδάσκαλον φανῆναι. — καὶ εἰ... καὶ εἰ ἔστι τις δόστις δλίγον διαφέρει ἡμῶν... ἀγαπητὸν ἄν (ἐνν. εἶν) = καὶ ἐάν τις ὑπάρχῃ, δόστις δλίγον ὑπερτερεῖ ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ βελτιώνῃ τοὺς ἄλλους εἰς ἀρετήν, πρέπει νὰ μένωμεν εὔχαριστημένοι. — ἄν... ὀνῆσαι, τοῦ ρ. ὀνίνημι = ὠφελῶ. — καὶ ἀξίως, συνδέεται πρὸς τὸ διαφέρόντως. — καὶ αὐτῷ δοκεῖν τῷ μαθόντι: ὁ καὶ ἐπιδοτικός. Ταῦτα ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ἄλλους σοφιστάς, οἱ ὅποιοι παρεπονοῦντο διὰ τὴν ἀπροθυμίαν τῶν μαθητῶν των εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν διδάκτρων (πρβλ. Γοργ. 19 Γ). — **τοιοῦτον πεποίημαι** = ἔστι ἔχω κανονίσει. — **ἀποδέδωκεν** = πληρώνει ἀμέσως. — **κατέθηκε**, γνωμ. ἀόρ. — **ἐπεὶ** = π.χ. — **πρὸς τὸν πατέρα** = ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν πατέρα. — **δημιουργῶν**, ἐνν. **υἱεῖς οὐδέν** εἰσι πρὸς τοὺς πατέρας (οἵτινες ἡσαν παρόντες).

—Ποῖος ἀναχρονισμὸς ὑπάρχει εἰς τὴν μαρτυρίαν περὶ τοῦ χρόνου τῆς διδασκαλίας τῶν «Ἀγρίων» ἐν σχέσει μὲ τὸν χρόνον τῆς συνθέσεως τοῦ διαλόγου;

—Εὑρίσκετε εὖστοχα τὰ παραδείγματα, διὰ τῶν ὅποιων δ σοφιστῆς ὑποστηρίζει τὴν γνώμην του;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ'

τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα ἐπιδειξάμενος = ἀφοῦ ἔκαμε τόσον μαρτὰν καὶ τόσον λαμπρὰν ἐπίδειξιν. — **κεκηλημένος** = (βλ. 315 Α, κεφ. Ζ'). — **ώς ἐροῦντά τι** = μὲ τὴν προσδοκίαν ὅτι θὰ εἴπῃ τι. — **μόγις πως** = μὲ πολλὴν δυσκολίαν. — **ώσπερεὶ ἐμαυτὸν συναγείρας** = τρόπον τινὰ συνελθὼν εἰς ἐμαυτὸν. — **πολλοῦ ποιοῦμαι** = θεωρῶ μέγα κέρδος. — **ἐπιμέλεια** = παίδευσις, ἀγωγή. — **ῇ**, δοτ. ὀργαν. — **ἐπεκδιδάσκω** = ἐπεξηγῶ πρὸς τούτοις· ἡ ἐπὶ σημ. προσθήκην, ἡ δὲ ἐκ τελείως. — καὶ γάρ, αἰτιολ. τὸ ῥάδιον, ὁ δὲ καὶ εἰς τὸ δτωοῦν. — **συγγίγνομαι** = συζητῶ. — **δημηγόρος** = πολιτικὸς ρήτωρ. — **οὐκ ἔχουσιν οὔτε ἀπ.** οὔτε ἐρέσθαι = οὐκ ἐπίστανται διαλέγεσθαι. — **έάν... ἐπερωτήσῃ** = έάν καὶ μικράν τινὰ ἐπεξήγησιν ζητήσῃ ἐπὶ τῶν ρηθέντων. — **χαλκεῖα** (καὶ ὀρθότ. χαλκία) = χάλκινα σκεύη, — **μακρὸν ἡχεῖ καὶ ἀποτείνει** = ἀποδίδουν μακρὸν καὶ παρατεταμέον

ῆχον. Παροιμιῶδες ἥτο τὸ Δωδωνᾶτον χαλκίον (= χάλκινος λέβης, τοῦ ὄποιου ὁ ἥχος ἡρμηνεύετο ὡς φωνὴ τοῦ Διός). τοῦτο κρουσόμενον ἐλαφρῶς ἤδυνατο νὰ ἥχῃ ὀλόκληρον ἡμέραν. — κατατείνω δόλιχον τοῦ λόγου = παρατείνω τὸν λόγον εἰς μακρότατον μῆκος. — ίκανὸς μέν... ίκανὸς δέ: διὰ τῆς ἐπαναφορᾶς ἔξαρισται αἱ δύο ίκανότητες τοῦ σοφιστοῦ. — ἄ, δηλ. αἱ δύο ίκανότητες, τὰ δύο χαρίσματα. — σμικροῦ τινος... ἔχειν = ὀλίγον τι ἀκόμη μοῦ χρειάζεται, διὰ νὰ ἔχω πάντα (= νὰ εἴμαι ίκανοποιηνένος καθ' ὅλην τὴν γραμμήν). — εἴπερ ἄλλω τῷ = ὑπὲρ πάντα ἄλλον. — ἀποπληρῶ = ἀπογεμίζω. — δ δ' ἐθαύμασα... ἀποπλήρωσον = τὸ κενόν, τὸ ὄποιον μὲ ἀπορίαν παρετήρησα εἰς τὸν λόγον σου, τοῦτο εἰς τὴν ψυχὴν μου συμπλήρωσον (κάμε πλῆρες καὶ τέλειον). — πολλαχοῦ: βλ. 323 Α καὶ Ε, Κεφ. 12—13 καὶ 325 Ε, Κεφ. 15. — ἀρετή, ἐπεξήγησις τοῦ ἐν τι.— ἄ... ἔλεγον, δηλ. δικαιοσύνη, σωφροσύνη, δσιότης.

—Ποίας διαφορὰς διακρίνετε μεταξὺ τῶν τελευταίων ἐρωτήσεων τοῦ Σωκράτους καὶ τῆς δημηγορικῆς ἀποδείξεως, τὴν δποίαν ἀνέπτυξεν δ Πρωταγόρας;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ'

ἄλλα: ἐντεῦθεν ἄρχεται ἡ φιλοσοφικὴ συζήτησις περὶ τῆς οὐσίας τῆς ἀρετῆς. — **ἄλλ'** ἦ (πάντοτε μὲ ἀρνητ. ἔκφρασιν) = παρὰ. Τὰ μόρια τοῦ προσώπου διαφέρουν ποιοτικῶς, τὰ δὲ τοῦ χρυσοῦ ποσοτικῶς. — **ἄλλο...ἄλλο:** ἐπὶ τῶν μετοχῆς καὶ μεταλήψεως σημαντικῶν ρημάτων τὸ μέρος κατὰ τὸ ὄποιον μετέχομέν τινος τίθεται κατ' αἰτ. — καὶ δίκαιοι αὖ = καὶ ἄλλοι πάλιν δίκαιοι. — **ἔστι γάρ οὖν...** (ὁ γάρ, βεβαιωτικός, δὲ οὖν δηλοῦ συμπέρασμα ἔξχαγόμενον ἐκ τῶν λόγων τοῦ Πρωτ.). = λοιπὸν ἀλήθεια καὶ ταῦτα (ἀφοῦ τὰ ἡρίθμησες), δηλ. ἡ σοφία καὶ ἡ ἀνδρεία εἰναι μόρια ἀρετῆς; — **ἄλλο** = τὸ μὲν ἄλλο. — **δύναμιν** = λειτουργίαν, ἐνέργειαν. — **οὐκ ἔστιν:** δὲν συνδέεται ὡς ἐπεζ. τοῦ ὕσπερ τὰ τοῦ πρ. — **οὐδὲν** (δηλ. μόριον τοῦ προσώπου) **ἔστι** (τοιοῦτον)οἶον. — ἡ δῆλα δὴ (ἐνν. **ἔστιν**) **ὅτι** = ἡ εἰναι αὐτονόητον ὅτι. 'Ο ἡ ἐπανορθωτικός. — **εἴπερ τῷ παραδείγματι οἴτικεν** = ἐὰν ἡ ἀμοιβαία σχέσις τῶν μορίων τῆς ἀρετῆς ὁμοιάζῃ πρὸς τὸ παράδειγμα (τοῦ προσώπου καὶ τῶν μορίων αὐτοῦ). — **οὐδὲν ἄρα...** = οὐδὲν ἄρα τῶν τῆς ἀρετῆς μορίων πλὴν τῆς ἐπιστήμης ἔστι τοιοῦτον, οἶον ἐπιστήμης ποιητικῆς. — **οὐδὲν ἔχειν** (= **καὶ οὐκ εἴναι**) = δχ!,

εῖπε. — δοκεῖ, ἐνν. πρᾶγμά τι εἶναι. — τί οὖν, ἐνν. δοκεῖ σοι; αὐτὸ τοῦτο δίκαιόν ἔστι; = εἶναι αὐτὸ τοῦτο, ὅπερ δεικνύει τὸ ὄνομα αὐτοῦ, δηλ. δίκαιον (ή ἀφροδημένη ἔννοια τῆς δικαιοσύνης καὶ ὅχι ἐν συνδιασμῷ πρὸς τὰ ἀντικείμενα, εἰς τὰ ὅποια ἀναφέρεται ὡς ἴδιότης;) — οἶον δίκαιον εἶναι = ὥστε δ. εἶναι. — εὐφημῶ = 1) λέγω καλά, αἴσια λόγια· 2) σιωπῶ. Εἰς τὰς Ἱεροτελεστίας, ἵνα ἀποβοῦν αὗται αἰσίως, ητο ἀνάγκην λέγουν λέξεις εὔοιώνους: ἐπειδὴ ὅμως ητο δυνατον νὰ εἴπῃ τις ἀκούσιως δυσοίων τινα λέξιν, προτιμοτέρα ητο ἐν τοις αὐτῇ περιπτώσει εὐλαβής σιγή: ἐντεῦθεν ή β' σημασία τοῦ ρήματος. — σχολῆ = δυσκόλως. — ἄλλο τι, ὑποκρ. δσιον, κτγρι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'.

εἰ οὖν εἴποι, ή ἀπόδ. εἴποιμ' ἀν ἔγωγε. — εἶναι ἔχοντα = ἔχειν, οὕτως ὡς... = οὕτως ὥστε, λόγος = γνώμη. — ἄδικον ἄρα: κατ' ἀναγκαίαν λογικὴν συνέπειαν. — τὸ δὲ = ή δίκαιοσύνη. — ὑπὲρ ἐμαυτοῦ = ἐξ ὀνόματός μου. — ητοι... η = η... η. — δικαιότης: ἐλέγθη κατὰ τὸ δικιότης, εἶναι δὲ σπάνιος τύπος. — δ τι δμοιότατον: τὸ δ τι ἐπιτιτκόν. — ει διακαλύεις (πλ. ἐρωτ.) = ἐὰν μοῦ ἀρνεῖσαι τὸ δικαίωμα νὰ ἀποκριθῶ καὶ ἐξ ὀνόματός σου. — συγχωρῶ = ὅμολογῶ. — ἐν αὐτῷ = εἰς τὴν σχέσιν δικαίου καὶ δσίου. — διαφέρει = ἐνδιαφέρει. — μή μοι, ἐνν. λέγε τοῦτο. — τὸ ει βούλει... εἱ σοι δοκεῖ: αἱ δύο ὑποθέσεις διὰ τοῦ ἀρθρου γίνονται οὐσιαστικὰ καὶ εἶναι ὑποκρ. τοῦ ἐλέγχεσθαι. — ἐμέ τε καὶ σέ, ἐνν. ἐλέγχεσθαι = νὰ ἐλέγχωνται αἱ προσωπικαὶ πεποιθήσεις ἐμοῦ καὶ σοῦ (καὶ ὅχι ὑπόθεσεις καὶ ἀοριστίαι). — τὸ δ' ἐμέ... λέγω εἱ τις... αὐτοῦ = μὲ τὸ ἔγω δὲ καὶ μὲ τὸ σύ τοῦτο ἐννοῶ, ἐὰν δηλ. ἀποκλείσωμεν (ἀπὸ αὐτὸ) ἀπὸ τὴν συζήτησιν τὸ ἐὰν (τὴν ὑπόθεσιν καὶ ἀοριστίαν). — οἰόμενος ἐλέγχεσθαι = διότι φρονῶ ὅτι μόνον οὕτω δύναται ἀριστα τὸ ζήτημα νὰ ἐξετασθῇ. — μέντοι = βεβαίως, πράγματι. — προσέοικε = δμοιάζει. — ἀμῆ γέ πη — καθ' ἔνα οἰονδήποτε τρόπον (βλ. καὶ 323 Γ. Κεφ. 13). — ἔστιν δπη = κατά τινα σχέσιν. — ἐναντιώτατα ἀλλήλοις: 'Ο Πρωτ. ἔχει ὑπ' ὄψιν τὴν διδασκαλίαν τοῦ 'Ηρακλείτου περὶ τῆς σχετικότητος τῶν ἀντιθέσεων: « τὰ ψυχρὰ θέρεται, θερμὸν ψύχεται, ύγρδν αὐαίνεται, καρφαλέον νοτίζεται ». καὶ πάλιν: « Ταύτο τ' ἔστιν ζῶν καὶ τεθνηκός καὶ τὸ ἐγρηγορός καὶ τὸ καθεῦδον καὶ νέον καὶ γηραιόν· τάδε γάρ μεταπεσόντα ἐκεῖνά ἔστι καὶ κεῖνα πάλιν μεταπεσόντα τάδε ». — τότε ἔφαμεν, βλ. 330 Α καὶ

Β, Κεφ. 18. — τὰ τοῦ προσώπου, παράθεσις εἰς τὸ ἄ. = καν ταῦτα ἐλέγχοις = καὶ ταῦτα (τὰ τοῦ προσώπου μόρια) δύνασαι νὰ ἀποδεῖ-
ξῃς. — καν πάνυ σμικρὸν ἔχη τὸ ὁμοίον, ἐνν. ὡς ὑποκμ. τὰ ὁμοίον
τι ἔχοντα = καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ἀκόμη κατὰ τὴν ὅποιαν ἡ μεταξὺ²
των ὁμοιότης εἶναι ἐλαχίστη. — Ἡ γάρ = ἀλήθεια λοιπόν. — σοι = κατὰ
τὴν κρίσιν σου. — οὐ πάνυ οὔτως, ἐνν. δοκεῖ μοι ἔχειν = δὲν νομίζω
ὅτι τόσον διάλυτον ὁμοιάζουν (ὅσον τὸ λευκὸν πρὸς τὸ μέλαν). — οὐ
μέντοι αὖ (ἐνν. ἔχει) οὐδὲ ὡς... = ἀλλ ὅχι καὶ πάλιν τόσον πολὺ,
ὡς... — δυσχερῶς ἔχειν = ὅτι δυσαρεστεῖται, στενοχωρεῖται. — ἐπι-
σκεψώμεθα: 'Ο Σ. βιέπων ὅτι ὁ σοφιστὴς στενοχωρεῖται, καταλείπει
τὴν προκειμένην συζήτησιν καὶ προβαίνει εἰς τὴν ἀπόδειξιν ὅτι ἡ σω-
φροσύνη καὶ ἡ σοφία ταυτίζονται.

— Ἀναγνωρίσασε τὸ εἶδος καὶ τὸ σχῆμα τῶν ἐν τῷ κεφαλαίῳ συλ-
λογισμῶν τούτων.

— Προσέξατε τὸ εὐφυὲς σόφισμα τοῦ Σωκράτους χρησιμοποιοῦντος τὸ κατηγορούμενον τῆς ἐλάσσονος δικαιονίας οὐδιαστικόν, ἐνῷ δ Πρωταγόρας τὸ μετεχειρίσθη ὡς ἐπίθετον, ἐγροῶν ὅτι ἡ δικαιοσύνη εἶται δίκαιον (πρᾶγμα).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ'

σωφρονῶ = ἐνεργῶ μὲν νοημοσύνην, σύνεσιν. — πράττοντες, μτχ.
αἰτλγ. ἡ τροπικὴ. — τούναντίον = ἀφρόνως πράττειν. — σωφροσύ-
νη, δοτ. αἰτίου. — ωσαύτως: ἐνταῦθα ἐκ τῶν μερικῶν ἀνυψοῦται εἰς
τὰ γενικὰ κατὰ τὴν ἐπαγωγικὴν μέθοδον. — ἀναλογισώμεθα = ἀς ἀνα-
κεφαλιώσωμεν. — τῷ σωφρόνως πραττομένῳ δοτ. συγκριτική. —
πράττοιτ' ἄν: τὸ πρᾶγμα εἶναι δλῶς βέβαιον, ἀλλὰ μεταγειρίζεται
εὐκτικὴν πρὸς μετριωτέραν ἔκφρασιν. — λύω = ἀναιρῶ, ἀνακαλῶ. —
τῶν λόγων = τῶν (δύο) ισχυρισμῶν. — τὸ ἐν ἐνί...εἶναι (βραχυ-
λογία) = τοῦτον τὸν λόγον, ἐν φ ἐλέγετο ἐν ἐνί...εἶναι — πρὸς
τῷ ἔτερον εἶναι: ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἶναι διάφορον (ἡ σοφία τῆς σω-
φροσύνης). — αὐτὰ καὶ αἱ δυνάμεις αὐτῶν = αὐτὰ καθ' ἐκυτὰ καὶ
αἱ ἐνέργειαι αὐτῶν. — οὐ πάνυ μουσικῶς λέγονται = εὑρίσκονται
αἱ πολὺ μεγάλην παραφωνίαν. — συνάρδω = συμβιβάζομαι. — συναρ-
μόττω = εὑρίσκομαι ἐν ἀρμονίᾳ. — δοντι ἀντὶ οὔσῃ: ἡ μτχ. συνε-
φώνησε πρὸς τὸ ἐνὶ καὶ οὐχὶ πρὸς τὸ ἀφροσύνη. — διασκοπῶ
διερευνῶ. — ὅτι ἀδικεῖ = ἐφ' ὅσον διαπράττει ἀδικίαν. — ἐπεὶ = μο-

λονότι.— διαλέχθητι πρὸς τοῦτον τὸν λόγον = στρέψον τὴν συζήτησιν πρὸς τοῦτον τὸν ἴσχυρισμὸν (γνώμην). — οὐδέν μοι διαφέρει = οὐδόλως μὲν ἐνδιαφέρει (τὸ πρόσωπον, ἀλλ’ ἡ οὐσία τῆς συζητήσεως). — ἔαν μόνον = ἀρκεῖ μόνον νά. — ταῦτα, δηλ. ἂν οἱ πολλοὶ φασιν. — τὸν λόγον... ἔξετάζω = προτίθεμαι (ἐνδιαφέρομαι) νὰ διερευνήσω τὰ λεγόμενα (τὴν οὐσίαν τοῦ ζητήματος). — ἔξετάζεσθαι = νὰ ὑποβάλλωμεθα εἰς ἔλεγχον. — ἐκαλλωπίζετο = ἐκαμνε μορφήσμούς (πρὸς ἀποφυγὴν τῆς συζητήσεως). — λόγος δυσχερῆς = ζήτημα ἀνιαρὸν καὶ δυσάρεστον.

— Ποίους εἴδους είναι τὰ σοφίσματα τοῦ Σωκράτους ;
 — Κατὰ τίτα μέθοδον προχωρεῖ εἰς τοὺς συλλογισμούς, διὰ νὰ περιπλέξῃ τὸν ἀντίπαλον ;
 — Διατυπώσατέ τιτας τῶν συλλογισμῶν τούτων.
 — Εἰς ποίαν λογικὴν ἀρχὴν ὑπάγεται τὸ « ἐν ἐνὶ μόνον ἐναρτίον ἐστι ; »

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ'.

ἔστω : διὰ τούτου ὁ σοφιστῆς δὲν ἀποκηρύττει τὴν ἐν 333 Γ, Κεφ. 20 γνώμην του, ἀλλὰ θέλει νὰ ἀκούσῃ τὸν Σ. ἀνασκευάζοντα τὴν γνώμην τῶν πολλῶν. — **ὅτι ἀδικοῦσι**, βλ. 333 Β, Κεφ. 20. — **ὅτι ἀδικεῖ**. — **φρονῶ** = ἔχω τὸ λογικόν μου, σκέπτομαι. — **βουλεύομαι** = διανοοῦμαι, σκέπτομαι, ἀποφράζω — **πότερον**, (ἐνν. εὗ βουλεύονται), εἰ εὖ πράττουσι... **κακῶς**; = ποῖον ἐκ τῶν δύο σκέπτονται δρῦῶς, ἐὰν εὔτυχοῦν ἀδικοῦντες ἢ ἐὰν δυστυχοῦν ; — **τραχύνομαι** = ἐκτραχύνομαι, ἀγριεύω. — **ἀγωνιῶ** (ἐφετ.) = ἐπιθυμῶ νὰ ἀγωνισθῶ. — **παρατετάχθαι** = ὅτι ἔλαβε στάσιν ἐτοιμοποιέμου καὶ μὲ ἐφ' ὅπλου λόγγην πολεμιστοῦ. — **εὐλαβούμενος** = μὲ προσοχὴν καὶ διάκρισιν. — **λέγεις**, ἐνν. ἀγαθὰ εἶναι. — **καὶ τὰ τοιαῦτα**, δηλ. ἂν μηδὲ τὸ παράπαν ὡφέλιμα· ὁ καὶ εἶναι ἐπιδοτικός. — **πολλά**, ἐνν. **ἀγαθά**. — **ἴπποις δέ**, ἐνν. **ὠφέλιμα**. — **ἀγαθὰ** = ὡφέλιμα. — **βλάσται** = βλαστοί. — **πτόρθος** = τρυφερὸς βλαστὸς. — **ἀρωγόν** = ὡφέλιμον. — **παντοδαπὸν** = παντοειδές. — **ἐνταῦθα** = εἰς τὴν παροῦσαν περίπτωσιν, δηλ. εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ ἐλαίου ἐν τῷ σώματι τοῦ ἀνθρώπου. — **ἀλλ’ ἦ**, βλ. 329 Δ, Κεφ. 17. — **οἶς**, ἔξις. — **μέλλει** δηλ. ὁ ἀσθενῶν. — **ὅσον** = τοσοῦτον μόνον ὥστε. — **τὴν δυσχέρειαν κατασβέσαι** = νὰ ἔξαλείψῃ τὴν ἀγδίαν (τὴν προκαλουμένην εἰς τὴν δσφρησιν). — **δψον** = προσφάγιον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'

ἀναθορυβῶ = κάμνω θόρυβον ἐπιδοκιμασίας, ἐπιδοκιμάζω· ἀντίθ.
 καταθορυβῶ· — ὑπόκωφος = ὀλίγον κωφός. — μεῖζον = δυνατώ-
 τερα. — πῶς βραχέα ἀποκρίνεσθαι; = ποίου εἴδους βραχείας ἀπο-
 τερίσεις ἔχεις τὴν ἀξίωσιν νὰ κάμνω; ἀλλ' ἐνν. ἀποκρίνωμαι. —
 γοῦν = γε = τῷ ὅντι. — ὥστε τὸν λόγον μηδέποτε ἐπιλιπεῖν =
 ὥστε νὰ μὴ διακοπῇ ποτε ἡ συζήτησις. — μακρὰ λέγειν... καὶ αὐ
 βραχέα: οἱ σορισταὶ ἴσχυρίζοντο ὅτι περὶ τῶν αὐτῶν ἡδύναντο νὰ
 εἴπουν καὶ διὰ βραχυτάτων καὶ διὰ μακροτάτων. — εἰς ἀγῶνα λόγων
 ἀφικνοῦμαι = ἀγωνίζομαι (τινι) συζητῶν. — (εἰ) οὕτω διελεγόμην,
 ἐπεξήγησις τοῦ εἰ τοῦτο ἐποίουν. — οὐδ' ἂν ἐγένετο... = καὶ τὸ
 ὄνομα τοῦ Πρωταγόρου δὲν θὰ εἶχε διαφημισθῆ μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων. 'Ο
 Πρωταγόρας νομίζει ὅτι δὲν ἔχει τῶν λόγων οὐδένα εὐγενέστερον σκοπὸν
 ἔχει ἢ τὴν ἀπόκτησιν δόξης. — οὐκ ἥρεσεν... ταῖς ἀποκρίσεσι =
 δὲν ἔμεινεν εὐχαριστημένος ἀπὸ τὸν ἔαυτόν του μὲ τὰς ἀποκρίσεις. —
 ἐν ταῖς συνουσίαις = εἰς τὰς συζητήσεις τοῦ συνεδρίου. — τὰ μακρὰ
 ἀδύνατος = δὲν δύναμαι νὰ παρακολουθήσω τὰς μακρολογίας. — ἐπεί,
 βλ. 333 Γ, Κεφ. 20. — καὶ ταῦτ', δηλ. τοὺς μακροὺς λόγους. — τρίβων =
 τριμένο καὶ πχλαὶδ κοντὸ ἐπανωφόρι. Τοιοῦτον ἐφόρουν οἱ πτωχοί,
 οἱ Σπαρτιᾶται, οἱ λακωνίζοντες καὶ ἀπὸ τοῦ Σωκράτους οἱ αὐστηρότερον
 οἵ τινες φιλόσοφοι, οἱ κυνικοί, καὶ στωικοί. — οὐχ δμοίως ἔσον-
 ται = δὲν θὰ ἔχουν τὸ αὐτὸ ἐνδιαφέρον. — ὡς, αἰτιολ. — φιλοσο-
 φία = φιλομάθεια. — Κρίσων: ἐξ Ἰμέρας τῆς Σικελίας· νικήσας
 στάδιον ἐν Ὀλυμπίᾳ τῷ 448, 444 καὶ 440. — δολιχοδρόμος = ὁ
 δρομεὺς ὁ δωδεκάκις διατρέχων τὸ στάδιον. — ἡμεροδρόμος = ταχυ-
 δρόμος. — διαθέω = δρόμῳ ἀγωνίζομαι. — σοῦ, β' ὅρος συγκρ. — ἐν
 τῷ αὐτῷ = εἰς τὴν αὐτὴν γραμμὴν, συγχρόνως. — συγκαθεῖναι, τοῦ
 συγκαθίημι = χαλαρώνω τὸ βῆμα. — αὐτὰ τὰ ἐρωτώμενα = εἰς
 αὐτὰς μόνον τὰς ἐρωτήσεις. — τις δ τρόπος ἔσται τῶν διαλόγων ;
 = ποῖον θὰ είναι τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῶν διαλόγων; (ὅταν
 ἀπεραντολογοῦν). — χωρίς... είναι = ὅτι είναι διάφορα πράγμα-
 δηλ. ἀπεραντολογοῦν). — δημηγορεῖν = μακρὰ λέγειν. — ἀλλ' δρᾶς = ἀλλὰ καὶ μόνος σου.
 βλέπεις τὸ δίκαιον.

— Ἀναγνωρίσατε τὸ ἥθος τῶν προσώπων ἐν τῷ κεφ. τούτῳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'

μὴ μετεῖναι οἱ μακρ. = ὅτι δὲν ἔχει τὴν ἴκανότητα νὰ μακρολογῇ. — παραχωρεῖ = ὑποχωρεῖ (εἰς τὸν Πρωταγόραν, ὡς πρὸς τὴν μακρολογίαν). — τοῦ οἶός τ' εἶναι διαλέγεσθαι (= ἐν τῇ ἴκανότητι τοῦ...) καὶ τοῦ ἐπίστασθαι (= ἐν τῇ δεξιότητι τοῦ...). — λόγον τε δοῦναι καὶ δέξασθαι = νὰ ἐρωτᾶ καὶ νὰ δέχεται ἀπάντησιν. — φαυλότερος = ἀδεξιώτερος. — ἀντιποιεῖται (δῆλ. τοῦ διαλέγεσθαι) = ἀμιλλᾶται. — ἐκκρούων τοὺς λόγους = ἀποφεύγων (διὰ μακροῦ λόγου) τὸ θέμα τῆς συζητήσεως. — ἐπεὶ = διότι. — οὐχ δτι = οὐ (ἐνν. λέγω) δτι = ἀν καί. — ἐπιεικέστερα λέγειν = ὅτι ἀπαιτεῖ δικαιότερα. — πρὸς Πρωτ. εἶναι = ὅτι εὔνοεῖ τὸν Πρωτ. — φιλόνικος = φίλερις. — πρὸς δ ἀν δρμῆσῃ = εἰς δ, τι καταπιασθῇ. — συμφιλονικῶ = ἀναμειγύομαι εἰς τὴν φιλονικίαν ὑπὲρ τοῦ ἐνὸς ἢ τοῦ ἄλλου. — μὴ διαλῦσαι μεταξὺ = νὰ μὴ διακόψουν εἰς τὸ μέσον (τὴν συζήτησιν). — κοινὸς = ἀμερόληπτος. — ἵσος = ὁ ἔξ ἵσου καταχμερίζων τὴν ἐκτίμησιν. — συγχωρεῖν = νὰ κάμνητε ἀμοιβαίας παραχωρήσεις. — ἀμφισβητεῖν = νὰ διαφωνῆτε συζητοῦντες. — δι' εὔνοιαν = ἀπὸ ἀγαθὴν προαίρεσιν (ἵνα διαφωτισθοῦν). — εὔδοκιμῶ = ἐκτιμῶμαι εἰλικρινῶς. — ἐπαινοῦμαι = ἀπολαύω ἐγκωμίων (πολλάκις ἀπατηλῶν). — ἐν ἡμῖν: ὡς κριταῖς. — ἐν λόγῳ = μὲν λόγια. — εὐφραινοίμεθα: τὸ εὐφραίνεσθαι περὶ πνευματικῆς ἀπολαύσεως, τὸ δὲ ἥδεσθαι περὶ ὑλικῆς ἥδονῆς. — αὐτῇ τῇ διανοίᾳ = διὰ μόνης τῆς ψυχῆς. — ἥδυ πάσχειν = ἀπολαύειν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ'

φύσις = φυσικὸς νόμος. — νόμος = θετός, γραπτός νόμος. — τύραννος: ὁ Ἰππίας λέγων τοῦτο εἶχεν ὑπὸ ὅψιν τοὺς Πινδαρικοὺς στίχους « Νόμος ὁ πάντων βασιλεὺς θυητῶν τε καὶ ἀθανάτων· ἄγει δικαιῶν τὸ βιαιότατον ὑπερτάτα χερὶ τεκμαίρομαι ἔργοισιν 'Ηρακλέους ». — πολλὰ... βιάζεται = συχνὰ ἐκβιάζει (= ἐπιβάλλει βιαίως) σχέσεις παρὰ τοὺς φυσ. νόμους. — τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων, δῆλ. τὴν κατὰ τὸν φυσικὸν νόμον συγγένειαν ἡμῶν. κατ' αὐτὸν = δι' αὐτὸν (διότι εἴμεθα σοφώτατοι).

πρυτανεῖον = τὸ ἀρχεῖον τῶν πρυτάνεων μετὰ τῆς ἱερᾶς ἑστίας τῆς πόλεως, ἐν τῇ ὅποιᾳ ἔκαιε καὶ τὸ ἀσβεστον πῦρ. 'Εθεωρεῖτο τὸ κέντρον τῆς πόλεως καὶ ἐσιτοῦντο ἐν αὐτῷ δημοσίᾳ δαπάνῃ οἱ πρυτά-

νεις καὶ ὅλοι ἀξιούμενοι σιτήσεως διὰ τὰς ἔαυτῶν ὑπηρεσίας η̄ τῶν προγόνων των. 'Εν 'Αθήναις ἀρχικῶς ἦτο ἐπὶ τῆς 'Ακροπόλεως, βραδύτερον δὲ ὑπὸ τὸ βόρειον τεῖχος πλησίον τῆς 'Αγορᾶς. — πρυτανεῖον τῆς σοφίας = πνευματικὸν κέντρον. Χρησμὸς τοῦ μαντείου τῶν Δελφῶν ἐκάλει τὰς 'Αθήνας ἑστίαν καὶ πρυτανεῖον τῶν 'Ελλήνων. — μέγιστον, διὰ τὴν εὐγένειαν καὶ τὴν ἀρχαιότητα. — δλβιώτατον, διὰ τὸν πλοῦτον. — ἀξίωμα = τιμὴ. — συμβαίνω (πλθ.) = συμβιβάζομαι. — εἰς τὸ μέσον = εἰς μέσην τινὰ γραμμήν. — τὸ ἀκριβὲς = τὸ αὐστηρὸν, τὸ σχολαστικὸν. — ἐφεῖναι καὶ χαλάσαι τὰς ἡνίας τοῖς λόγοις = νὰ ἀπολύσω καὶ χαλαρώσω τὰς ἡνίας εἰς τοὺς λόγους (νὰ ἔρω τοὺς περιορισμοὺς εἰς τὸ μῆκος τῶν λόγων). — εὐσχήμων = κομψός, χαρίεις. — ἔκτείνω πάντα κάλων (ἡ μεταφορὰ ἐκ τῶν πλοίων = λύω ὅλα τὰ σχοινιά, μεταχειρίζομαι πάντα τρόπον. — ἐφέντα τοῦ ἐφίημι (οὐρίᾳ, ἐνν. πνοῇ) = παραδίδω τὸν ἔαυτόν μου εἰς οὔριον ἄνεμον. — πέλαγος τῶν λόγων = πέλαγος ἀπεραντολογίας. — ἀποκρύπτω γῆν = χάνω τὴν γῆν ἀπὸ τὰ μάτια μου, ζεχάνω τὸ θέμα τῆς συζητήσεως. — μέσον τέμνω = τηρῶ μέσην ὁδόν. (Ἡ μεταφορὰ ἐκ τῶν ναυτῶν, οἱ ὅποιοι περικυκλωμένοι ὑπὸ σκοπέλων τέμνουν μέσην ὁδόν, ἵνα μὴ προσχράξουν οὔτε εἰς τὸ ἐν οὔτε εἰς τὸ ἄλλο μέρος). — ὥς = οὕτω. — ποιήσετε, ὁ μελλ. ἀντὶ προστακτικῆς πρὸς μετριωτέρων ἔκφρασιν. — ραβδοῦχοι, ὀνομάζοντο οἱ κριταὶ τῶν γυμνικῶν ἀγώνων, οἱ ἀγωνοδίκαι, ὥς φέροντες ράβδον. — ἐπιστάτης = ἐπιμελητής ἀγώνων, κοσμήτωρ. — πρύτανις = πρόεδρος τῆς ἀγωνοδίκου ἐπιτροπῆς — ὅς, ἀναφ. τελικὴ πρότασις.

— Ορίσατε εἰδικῶς τὰ πνευματικὰ διαφέροντα τῶν κυρίων προσώπωντοῦ διαλόγου καὶ διαπιστώσατε ποία συγγένεια ὑπάρχει μεταξύ των. — Τὸν χαρακτηρισμὸν τῶν 'Αθηνῶν ὡς « πρὸ τανείον τῆς σοφίας » παραβάλατε πρὸς τὸ ἐν Περικλέους 'Επιταφίῳ « 'Ελλάδος πατέενταν » καὶ ἀναπτύξατε προφορικῶς τὸ θέμα: Αἱ 'Αθήναι πνευματικὸν κέντρον τῆς 'Ελλάδος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ'

βραβευτής = ἀγωνοδίκης. — ἐκ περιττοῦ ἥρησεται = ἡ ἐκλογὴ τοῦ θὰ είναι περιττή. — ἀλλὰ δὴ (ὑποφορὰ) = ἀλλὰ θὰ προβάλῃ τις τὴν παρατήρησιν ὅτι. — ἐπει τὸ γ' ἐμὸν = διέτι ὅσον ἀφορᾷ ἐμέ. — Ψηφιοποιηθῆκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ούντωσὶ (ὡδε), ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ κατωτ. εἰ μὴ βούλεται.— προθυμεῖσθε = ζωηρῶς ἐπιθυμεῖτε. — ώς... φημὶ = κατὰ ποῖον τρόπον ἐννοῶ. — ὑπέχω λόγον (= δίδωμι λόγον) = ἀποκρίνομαι. — ὑμεῖς ἔνν. ἐδεήθητε. — διαφθείρω τὴν συνουσίαν = ματαίωνω τὴν συζήτησιν. — πάνυ μὲν οὐκ ἥθελε = τόσον πολὺ δὲν ἥθελε.

— Ποίαν σημασίαν ἔχει διὰ τὴν καλλιτεχνικὴν ἀρτιότητα τοῦ διαλόγου τὸ ἐπεισόδιον τῶν Κεφ, 22 - 26 ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΓ'

διασκοπῶ = ἔξετάζω λεπτομερῶς. — πάνυ...τὸ = τὸν "Ομηρον λέγειν τὸ (ἀντκμ.) πάνυ τι (κτυρμ) = ὅτι ὁ "Ομηρος ὀρθότατα λέγει τὸ « σύν τε... ἐνόησε (Ἰλ. Κ 224, ἔνθι ὁ Διομήδης δικαιολογεῖ τὴν πρόσληψιν καὶ ἔτερου ἥρωας πρὸς κατασκόπευσιν). — σύν = συγχρόνως. — (ἔρχομένω) ὅ, ἐπιμερ. — πρὸ ὅ τοῦ (ὑπερβ.), ἀντὶ ὁ πρὸ τοῦ. 'Ο ὅλος σ. = ὅταν δύο βαδίζουν μαζί, συνήθως ὁ ἔνας ἀντιλαμβάνεται κάτι πρὸ τοῦ ἄλλου καὶ ὁ ἔτερος πρὸ τοῦ ἔτερου. — εὔπορος = ἐφευρετικός, ἐπινοητικός. — γάρ = διότι τότε (ὅταν ἔρχώμεθα ἀνὰ δύο). — ζητεῖ ὅτῳ = ζητεῖ ἄλλον ὅτῳ ἐπιδείξηται. — βεβαιοῦμαι = ἔξακριβώνω. — ἐντύχη, ἐνν. τοιούτῳ, μεθ' ὅτου βεβαιώσηται. — ἐπιεικῆς = λογικός, σπουδαῖος. — ἢ σέ, ἐνν. περὶ ἀρετῆς βέλτιστ' ἀν ἐπισκεψασθαι; — δς, ἀναφ. αἰτιολ. — ὑποκηρύττομαι (μέσ.) = διαφημίζω τὸν ἑαυτόν μου διὰ κηρύκων. — σεαυτὸν ἀπέφηνας = παρουσιάσθης δημοσίᾳ. — ἄρνυμαι = λαμβάνω. — σκέψις = ἔρευνα. — τούτων = τῆς ἀρετῆς. — οὐκ ἔσθ' ὅτιως οὐ = δὲν εἶναι ἄλλως δυνατὸν νὰ γίνῃ. — ἀναμνησθῆναι (παθ.) τὰ μὲν (ἀντκμ.) παρὰ σοῦ = νὰ μὲ βοηθήσῃς τὰ μὲν νὰ ἐνθυμηθῶ. — τὸ ἐρώτημα: τὸ ζήτημα ἐτέθη ἐν 329 Γ, Κεφ. 17. — ἐπὶ ἐνί... ἔστι = ἀνήκουν εἰς καὶ τὸ αὐτό πρᾶγμα. — ἢ ἐκάστω... ὑπόκειται = ἢ εἰς ἐκαστὸν ὑπόκειται ίδια τέρα τις οὐσία. — οὐκ δν... τὸ ἔτερον = τὸ ἔτερον αὐτῶν οὐκ δν (τοιοῦτον) οἷον τὸ ἔτερον; — ἐπικείσθαι = ὅτι ἔχει ως δνομα. — οὐχ, ἐνν. δμοῖα ως τὰ τοῦ... δμοῖά ἔστι. — ἀλλ' ἐνν. ἀνόμοια, ως τὰ τοῦ προσώπου... ἀνόμοιά ἔστι. — δύναμις = ἐνέργεια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΔ'.

μὲν = ἀληθῶς. — καὶ ἵτας γε (ἐκ τοῦ (ιέναι) = καὶ μάλιστα ἀπτοήτους (εἰς τὸ νὰ ὄρμοῦν πρός...). — μὲν οὖν = βεβαιότατα. — τὸ Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μέν τι αύτοῦ = ἐν μὲν μέρος αὐτοῦ. — κολυμβῶσι = καταβαίνουν εἰς τὰ φρέατα (ῥίνα καθαρίσουν ἡ ἔξαγάγουν πεσόντα ἀντικείμενα). — πέλ-τας ἔχοντες, ἐνν. θαρραλέοι εἰσὶ πολεμεῖν. — ἑαυτῶν, γεν. συγκρ. ἡ πρὶν μαθεῖν, πλεοναστικῶς. — μεντᾶν... εἴη = ἀληθινὰ τότε θὰ ἦτο ἀηδία ἡ ἀνδρεία. — μαινόμενοι: διότι τολμοῦν δὲ τι ἀγνοοῦν. — οἱ οὔτω θαρραλέοι = οἱ τοιοῦτοι θαρραλέοι δηλ. οἱ ἀνεπιστήμονες. — καὶ ἔκει (350 A, Κεφ. 34), ὅπου ἐλέγετο : οἱ ἐπιστήμονες τῶν μῆ... θαρραλεώτεροι. ὄντες μτχ. αἰτιολ. — τοὺς δὲ ἀνδρείους... (πρό-ληψις) = ὡς δὲ οἱ ἀνδρεῖοι οὐθαρραλέοι εἰσί. — τὸ ἐμὸν ὁμολό-γημα (παράθεσις) = τοῦτο τὸ ὅποιον ἐγὼ παρεδέχθην ἀλλ' ὁ Πρωτ. ἀντιθέτως εἶχεν ὁμολογήσει ὅτι οἱ ἀνδρεῖοι θαρραλέοι εἰσίν· ὅθεν τὸ οὐ πλεονάζει. — ἔπειτα = μὲ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι ἐταύτισα τὸν ἀν-δρεῖον πρὸς τὸν θαρραλέον. — τούτῳ τῷ τρόπῳ μετιών = μὲ τὴν μέ-θοδον αὐτήν. — Ισχὺς = σωματικὴ δύναμις. — ἔπειτα, ἐνν. εἴ με ἔροιο. — τοῖς αὐτοῖς... τούτοις = τὰς αὐτὰς ἀποδείξεις, τὴν αὐτὴν ἀποδει-κτικὴν μέθοδόν σου. — γίγνομαι ἀπὸ = προέρχομαι ἀπό. — θυμὸς ἀψιθυμία. — ἔκει, δηλ. εἰς τὸ προηγούμενον παράδειγμα. — συμβαί-νει = προκύπτει. — τέχνη = τεχνικὴ ἀσκησις. — εὐτροφία τῶν ψυ-χῶν = ἡ καλὴ ἀνατροφή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΕ'

ἡδομαι τοῖς καλοῖς = εὐχαριστοῦμαι μὲ τὰ καλὰ καὶ ἔντιμα. — ἀνιαρά, ἐνν. ἄττα. — λέγω = ἐννοῶ τὸ ἔξῆς. — δ = ἐφ' ὅσον — κατὰ τοῦτο (= ὡς πρὸς τοῦτο), ἐνν. τὰ ἡδέα, ὡς ὑπκρ. — μὴ εἴ τι... ἀπο-βήσεται; = χωρὶς νὰ λάβωμεν ὑπ' ὅψιν, ὅτι θὰ προκύψουν ἀπὸ αὐτὰ δια-φορετικὰ ἀποτελέσματα (ἀνεξαρτήτων) τῶν συνεπειῶν ἐ — οὐ κακά; ἐφ' ὅσον εἰναι λυπηρὰ δὲν εἰναι κακά; — ἀπλῶς οὕτως = σχφῶς καὶ ὠρισμένως. — πρὸς τὴν... ἀλλὰ καὶ πρὸς... = διὰ τὴν νῦν ἀπόκρι-σιν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν ἄλλον μου βίον. — ἔστι δι' ἂ ἔστι; τὸ πλήρες : ἔστι δ' ἀ τῶν ἡδέων ἔστιν ἀγαθά, ἔστι δ' ἀ τῶν ἀνιαρῶν κακά. · Η τριχοτομία τῶν ἡδέων καὶ ἀνιαρῶν πιθανῶς ἀνήκει εἰς τὸν Πρωτ. — τοῦτο τοίνυν λέγω... ἔρωτῶν... = δταν λοιπὸν ἔρωτῷ, ἐὰν ἡ ἡδονὴ αὐτὴ καθ' ἔστιτην (χωρὶς νὰ ἔξετάσωμεν τὰς συνεπείας της) δὲν εἰναι ἀγαθόν, τοῦτο ἐννοῶ, ἐὰν τὰ ἡδέα, ἐφ' ὅσον εἰναι ἡδέα, δὲν εἰναι ἀγαθά. — πρὸς λόγον εἰναι = ὅτι εἰναι ὡφέλιμον διὰ τὴν συζήτησιν, προάγει τὴν συζήτησιν. — τὸ σκέμμα = τὸ προϊὸν τῆς

έρευνης. — ήγεμονεύω τῆς σκέψεως = διευθύνω τὴν ἔρευναν. — δικαιος (εἰλ) σὺ = δίκαιον ἐστι σέ. — κατάρχω τοῦ λόγου = ἔχω προκλέσει, είμαι ὁ αἴτιος τῆς συζητήσεως. — γένοιτο δηλ. τὸ ζητούμενον. — ὥσπερ εἴ τις... ; ἀσυνδέτως, διότι εἶναι ἐπεξ. — ἐκ τοῦ εἰδους = ἐκ τῆς ἑξωτ. ὅψεως. — τὰ τοῦ σώματος ἔργα = αἱ σωματικὴ λειτουργίαι. — τὰς χεῖρας ἄκρας = τὰ ἄκρα τῶν χειρῶν. — μετάφρενον = ὡμοπλάτη. — καὶ ἐγὼ τοιοῦτόν τι (= οὕτω καὶ ἐγώ) : εἶναι τὸ δεικτικὸν τοῦ ὥσπερ, ἡ δὲ ὑπόθ. εἰ εἴποι ἔμεινεν ἀνανταπόδοτος. — θεασάμενος (ἐπεξ. ταῦ τοιοῦτον), ὅτι οὕτως ἔχεις = ἀφοῦ ἀντελήφθην (ἐκ τῆς ἀποκρίσεως σου) ὅτι τοιαῦτα φρονεῖς (περὶ τοῦ ἀγαθοῦ...). — καὶ τόδε ἀποκάλυψον = ἀποκάλυψον τὰς σκέψεις σου καὶ εἰς τοῦτο ἐδῶ τὸ σημεῖον. — τοῦτο, δηλ. ἡ ἐπιστήμη. — οὐδὲ διανοοῦνται = οὐδὲ σκέπτονται περὶ αὐτοῦ ὡς τοιούτου ὄντος = καὶ δὲν θέλουν νὰ ἀναγνωρίσουν αὐτὴν (τὴν ἐπιστήμην) ὡς τοιαύτην. — ἐνούσης (ἐνδοτ. μτχ.) ἀνθρώπῳ = ἐνῷ ὁ ἀνθρωπὸς κέκτηται τὴν ἐπιστήμην — ἀρχειν, ἐνν. φασί. — ἀτεχνῶς... ὥσπερ = ἀκριβῶς ὅπως. — ἀπάντων, δηλ. ψυχικῶν παθῶν. — οἷον = τοιοῦτον ὥστε = κατάλληλον νά. — . . . εἴπερ τῷ ἀλλῷ βλ. 329 B, Κεφ. 17. — κράτιστον = ισχυρότατον. — μὴ οὐχί, μετ' ἀπρμφ., βλ. Συντ. — καλῶς λέγων, ἐνν. φῆς τοῦτο — ὃν = ὑπό τινος τούτων τῶν παθῶν, ἀ. . . — δ... ἐστι πάθος.. = τί λογῆς ψυχολ. φυινόμενον εἶναι χύτο, τὸ δποῖον παθαίνουν. — ἐπεὶ (ἀν καὶ) γιγνώσκειν: συνεχίζεται ὁ πλάγ. λόγος. — τὸ πάθημα (ὑπκμ.), δηλ. γιγνώσκοντες τὰ βέλτιστα οὐκ ἐθέλειν. . . — ήττασθαι κτγρμ. — σκοπεῖσθαι = νὰ λαμβάνωμεν ὑπ' ὅψιν. — εἶναι τι ἡμῖν = ὅτι θὰ μᾶς ὑποβοηθήσῃ. — ἐμὲ ήγήσασθαι: ἐπεξ. τοῦ ἐμμένειν. — ἡ. ἔπου — ἔπου ἥ = ἀκολούθει με εἰς τὸν δρόμον διὰ τοῦ ὅποίου. — ἐῶ χαίρειν, ἐνν. τὸν λόγον = παρατιῶ τὴν συζήτησιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'

ήττω εἶναι = ήττασθαι (κτγρμ.). — ἄλλο τι (τὸ πλῆρες : ἄλλο τί ἐστιν ἥ) = δὲν εἶναι ἀληθὲς (ὅτι). — φατὲ ὑμῖν τοῦτο γίγνεσθαι = λέγετε ὅτι σᾶς συμβάίνει τοῦτο (δηλ. τὸ ήττασθαι). — ἐν τοῖσδε = εἰς τὰς ἑξῆς περιπτώσεις. — κρατούμενοι μτχ. αἰτιολ. — πράττειν, ἐκ τοῦ φατέ. — πῇ = κατὰ τί. — ἡδύ, ἐνν. ἐν τῷ παραχρῆμα (= πάραυτα). — δ τι παθόντα (ἐνν. ταῦτα ὡς ὑπκμ.) = ποὺ δὲν ξεύρω καὶ ἐγὼ τί ἔπαθν (καὶ ἐμποιοῦν) = διότι ὁπωσδήποτε (ἐμποιοῦν). —

ἢ καν...δηοῦν; = ἢ καὶ ἀν τίποτε ἐκ τούτων δὲν παρασκευάζουν κατόπιν, χαράν δὲ μόνον προκαλοῦν, ὅμως θὰ ἡσαν κακά, διότι ὑπωσδήποτε καὶ ἔξ οἰασδήποτε ἀφορμῆς προκαλοῦν χαράν; — κατὰ τὴν ἔργασίαν τῆς παραχρῆμα ἥδονῆς = διότι προκαλοῦν στιγμιαίαν ἥδονήν. — ποιοῦντα μτχ. αἰτιολ. — φαίνεται = εἶναι φανερόν. — γυμνάσια (ἐνταῦθα) σωματικαὶ ἀσκήσεις. — καύσις = καυτηρίασις. — φαρμακεῖαι = χρήσεις φαρμάκων. — λιμοκονίαι = τὰ διάφορα εἴδη τῆς ιατρικῆς διαιτης. — ἄρχαι ἄλλων = ἐπέκτασις τῆς ἡγεμονίας ἐπὶ ἄλλων (πόλεων). — ἔχει = παρέχει. — κατ' ἄλλο τι = δι' ἄλλον τινὰ λόγον. — ἄλλο τι (ἐνν. ἦ) ... δ αὐτὸς τρόπος; = δὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὑπάρχει ἡ αὐτὴ ἀναλογία καὶ ὡς πρὸς τὴν αὐτὴν λύπην; — ἀπαλλάττω = ἀποδιώκω. — ἢ πρὸς δ: β' ὅρος συγκρ. τοῦ ἄλλο. — πολλαχῆ = κατὰ πολλοὺς τρόπους. — ἐν τούτῳ εἰσὶ = ἐδῶ στηρίζονται. — ἀνατίθεμαι = μεταβάλλω θέσιν ἀνακαλῶ ἴσχυρισμὸν, ἢ μεταφορὰ ἐκ τῶν πεσσῶν. «ἀναθέσθαι ἐπὶ τῶν πεσσῶν» ἔλεγον οἱ παιζοντες. «οὓς γάρ μὴ κατὰ τὸ δέον ἐκίνησαν, τούτους ἀνετίθεσαν» Σχολ. — (εἰ) πη = κάπως. — δ μή, ἐπεξ. τοῦ ἄλλο. — ταῦτα, δηλ. ἥδονήν καὶ λύπην. — γελοῖον τὸν λόγον γίγνεσθαι = ὅτι καταντῷ γελοῖον ἐκεῖνο, τὸ ὅποῖν λέγετε. — ἐκπληγτόμενος = τυφλούμενος. — αῦθις αὖ = ἀντιστρόφως πάλιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΖ'

Θέμενοι (ὑποθέμενοι) οὕτω = θέσαντες τοῦτο ὡς βάσιν. — ἡττώμενοι, μτχ. αἰτιολ. — τοῦ ἀγαθοῦ = ὑπὸ τοῦ ἀγαθοῦ. — ὑβριστής = σκώπτης. — δέον, μτχ. ἐνδοτ. — ἄρα, ἐνν. πράττει τις κακά, ἡττώμενος ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν; — ἐν ὑμῖν = κατὰ τὴν κρίσιν ὑμῶν. — ἀνέξια = κατὰ τὴν ἀξίαν κατώτερχ. — δταν = καθ' ὅσον. — οὕτω, ἐνν. ἔχει — μεταλάβωμεν... τούτοις = ἂς ἄλλαξιμεν τώρα τὰ ὄνόματα καὶ ἂς λάβωμεν ἀντιστρόφως... δι' αὐτὰ τὰ ἴδια πράγματα. — (ἄλλη) ἀναξία (οὐσ.) = ἔλλειψις ἀξίας, ἀδυναμία: τὸ ὅλον = εἰς τί ἄλλο θὰ στηρίζεται ἡ ἀδυναμία τῆς ἥδονῆς συγκρινομένης πρὸς τὴν λύπην παρὰ εἰς τὴν ὑπερβολὴν καὶ ἔλλειψιν τῆς μᾶς πρὸς τὴν ἄλλην; — ταῦτα δ' ἔστι = τοῦτο δὲ σημαίνει. — γιγνόμενα = ἀν δηλ. ἢ μία γίνεται μεγαλυτέρα ἢ μικροτέρα ἀπὸ τὴν ἄλλην. — μᾶλλον καὶ ἡττον = ἴσχυροτέρα καὶ ἀσθενεστέρα. — μῶν, ἐνν. διαφέρει (βλ. 310Δ, Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Κεφ. 2). — ἔσθ' (ἐνν. ἄλλο τι) ὅτω ἐνν. διαφέρει — ἀγαθὸς ιστάναι = ἔμπειρος ζυγιστής (ἴστημι = ζυγίζω). — συνθεῖς = συμμαχεύσας. — ὑπερβάλληται ὑπὸ... = εἶναι ὀλιγώτερα καὶ μικρότερα ἀπὸ τά... — πρακτέα = πρακτέον ἐνν. τὴν πρᾶξιν Ὁ Σωκράτης θέλει ἐνταῦθα νὰ δείξῃ ὅτι τὸ ἔγγυς καὶ τὸ πόρρω οὐδεμίαν ἐπίδρασιν ἔχουν εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἡδεός καὶ τοῦ ἀνιαροῦ. — μή πη ἄλλη ἔχει; = μήπως ταῦτα ἔχουν κατ' ἄλλον τρόπον ;

ὅτε = ἐπειδή. — τὰ μεγάλα μήκη = πράγματα μεγάλου μήκους. — λαμβάνειν = προτιμᾶν. — ἡ δύναμις τοῦ φαινομένου = ἡ ἐκ τοῦ ἔξωτερ. κόσμου προερχομένη ἐντύπωσις. — καὶ ἐποίει... μεταλαμβάνειν = καὶ μᾶς ἔκαμνε νὰ ἐκλαμβάνωμεν τὰ αὐτὰ πράγματα διαφοροτρόπως καὶ δινὰ κάτω. — ἄκυρον ἀν ἐποίησε τὸ φάντασμα = θὰ καθίστα ἀνίκανον τὸ φάντασμα (τὴν ἀποτηλὴν εἰκόνα τῶν αἰσθήσεων) νὰ ἔξαπατήσῃ ἡμᾶς. — πρὸς ταῦτα = ως πρὸς ταῦτα, ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς. — αὐτὸς πρὸς ἑαυτὸν = ἔκαστον (ἄρτιον ἢ περιττὸν) θεωρούμενον ἐν σχέσει πρὸς ἑαυτὸν (δῆλ. ἄρτιον πρὸς ἄρτιον . . .). — ὑπερβολῆς καὶ ἐνδείας ἔστιν = ἀσχολεῖται μὲ μείζονα καὶ ἐλάσσονα ποσά. — φαίνεται, ἐνν. αἴρεσις. — σκέψις = ἔρευνα. — ἐπεὶ δὲ μετρητικὴ = ἐπειδὴ δὲ αὕτη ἡ αἴρεσις εἶναι μετρητική. — εἰσαῦθις = ἄλλοτε (ἐν τῷ Γοργίᾳ, ἔνθα πραγματεύεται περὶ τῆς ἡθικῆς, ως ἐπιστήμης τῆς γνώσεως τοῦ ἀγαθοῦ). — τοῦτο, δῆλ. τὴν ἐπιστήμην. — ἔφατε (352 Δ, Κεφ. 35). — εἰδὼς δινθρωπος = ὁ γιγνώσκων τὰ βέλτιστα (362 Δ, Κεφ. 35). — τότε εύθύς, δῆλ. δτε ἔγινεν ἡ ἐρώτησις. — καὶ γάρ νμεῖς = διότι καὶ σεῖς, δπως ἐγὼ καὶ ὁ Πρωτ. — ταῦτα δέ, δῆλ. αἱ ἥδοναι καὶ αἱ λῦπαι. — ἐπιστήμης...μετρητικῆς, ἐνν. ἐνδείᾳ — ἀμαθία ἡ μεγίστη, ἐπεξ. τοῦ τοῦτ'. — αὐτοί, ἐνν. ἵτε (κατὰ ζεῦγμα). — τούτων, δῆλ. τῆς ἐπιστήμης ταύτης. — δύντος, δῆλ. τῆς ἐπιστήμης — κακῶς πράττετε (ἀτόπως πράττετε) = δημιουργεῖτε δυστυχίαν. — δημοσίᾳ: διότι ἡ πολιτεία δὲν ἀποκτᾷ ἀγαθοὺς πολίτας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΗ'

κοινός...νῦν = ἀς μετέχετε καὶ σεῖς τῆς συζητήσεως. — ὑπερφυῶς...ἄληθη = ἀληθέστατα. — παραιτοῦμαι (ἐνταῦθα) = δὲν λαμβάνω ὑπὸ ὅψιν (τὴν συνωνυμικὴν τοῦ Προδ.). — εἴτε δόπθεν... δύναζων = εἴτε ἀπὸ οἰανδήποτε ἀφορμὴν καὶ δύωσδήποτε ἀρέσκεσαι νὰ δονομάζῃς. — τοῦτο μοι ἀπόκριναι = νὰ ἀποκριθῆς περὶ τούτου, περὶ

τοῦ ὄποιου θέλω νὰ ἀποκριθῆς. — αἱ ἐπὶ τούτου = αἱ εἰς τοῦτο τείνουσαι. — ἐπὶ τοῦ... ζῆν (ἐπεξ) = δηλ. νὰ ζῶμεν. — ἔπειτα = ὅμως. — ἔξον, ἐνν. ποιεῖν. — ἐψεῦσθαι = διατελεῖν ἐν πλάνῃ. — ἀντὶ τῶν ἀγαθῶν (βραχυλογία) = ἀντὶ τοῦ ιέναι ἐπὶ τὰ ἀγαθά. — ἀναγκασθῆ, ἐνν. τίς. — τί οὖν: διὰ τούτου μεταβούντες εἰς τὴν ἀνδρείαν. — οὐδὲν διαφέρει = δὲν μᾶς ἀνδιαφέρει. — τόδε, ἐνν. διαφέρει — ἂ μή, ἐνν. δέδοικεν. — ιέναι... λαμβάνειν, ἐκ τοῦ ὡμολογῆται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΘ'.

οὕτω τούτων ὑποκειμένων = ἐπὶ τῇ βάσει τῶν δεδομένων τούτων. — τὸ πρῶτον παντάπασι = πρῶτα πρῶτα (βλ. 329 Δ, Κεφ. 18 καὶ ἔξ.) — τὸ ὕστερον (βλ. 349 Δ, Κεφ. 34 καὶ ἔξ.). — Ὡ = ἐκ τούτου λοιπόν. — δ' οὖν = τέλος πάντων. — ἐφ' ἄπειροι οἱ δειλοί, ἐνν. ἵται εἰσί. — πότερον: τὸ β' μέλος τῆς ἐρωτήσεως, τὸ ὄποιον νοεῖται καὶ ἐκφράζεται κατωτέρω (359 Ε, Κεφ. 39), ἔπειτε νὰ ἔχῃ : ἢ ἐπὶ τὰ αὐτὰ ἔρχονται οἱ δειλοί τε καὶ οἱ ἀνδρεῖοι. — ἐπὶ τὰ θαρραλέα (ἐπὶ ἂ θαρροῦσι 359 Β, Κεφ. 39) = εἰς τὰ ἀκίνδυνα. — τοῦτο γε: ἀναφέρεται εἰς τὸ ἄρ' ἐπὶ τὰ δεινά... δεινὰ εἶναι. — ἐν οἷς... τοῖς λόγοις = ἐν τοῖς λόγοις οὓς... — ἀρτί, (Κεφ. 38). — ταύτη γε = ἀπὸ ταύτης τούλαχιστον τῆς ἀπόψεως. — πᾶν τούναντίον... οἱ ἀνδρεῖοι = πᾶν τούναντίον (χτυρμ.) ἐστὶ ἐκεῖνα (ὑπκυ.) ἐπὶ ἂ οἴ τε δ. ἔρχονται καὶ οἱ.. — αὐτίκα = π.χ. — ὅν, αἰτ. ἀπόλ. αἰτιολ. — ἐν τοῖς ἔμπροσθεν (Κεφ. 38). — αἰσχροὺς φόβους: καὶ οἱ ἀγαθοὶ αἰσθάνονται φόβον ἀλλὰ εὐγενῆ, ὡς λ.χ. πρὸ αἰσχρᾶς πράξεως. — οἱ θρασεῖς καὶ οἱ μαινόμενοι αἰσχρὰ θάρρη θαρροῦσι καὶ κατὰ τοῦτο ἀντιτίθενται πρὸς τοὺς δειλούς, οἱ ὄποιοι αἰσχροὺς φόβους φοβοῦνται· οἱ μαινόμενοι δηλ. ἔχουν θάρρος μὴ στηριζόμενον εἰς τὴν ἐπιστήμην. — αὔτδες = μόνος σου. — ἔρόμενος ἐνν. περανῶ. — τὸ πρῶτον, (349 Δ., Κεφ. 34). — φιλονικῶ = ἐπιμένω μὲ ίσχυρογνωμοσύνην εἰς τι, θέλω σώνει καὶ καλὰ νά...

'Ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὴν διακοπεῖσαν συζήτησιν (Κεφ. ΚΑ') συνοψίσατε τὴν ἀπόδειξιν διτι τὰ μόρια τῆς ἀρετῆς δοιότης, δικαιοσύνη, σωφροσύνη, σοφία, ἀνδρεία δὲν εἶναι διάφορα ἀλλήλων.
— Elvai δικαιολογημένη καὶ ἀξία σοφοῦ ἀνδρὸς ἡ στάσις τοῦ Πρωταγόρου κατὰ τὸ τέλος τοῦ συλλογισμοῦ ;

— Ἀναφέρατε παραδείγματα ἀνδρείας διφειλομένης εἰς γνῶσιν καὶ δειλίας διφειλομένης εἰς ἀμάθειαν.

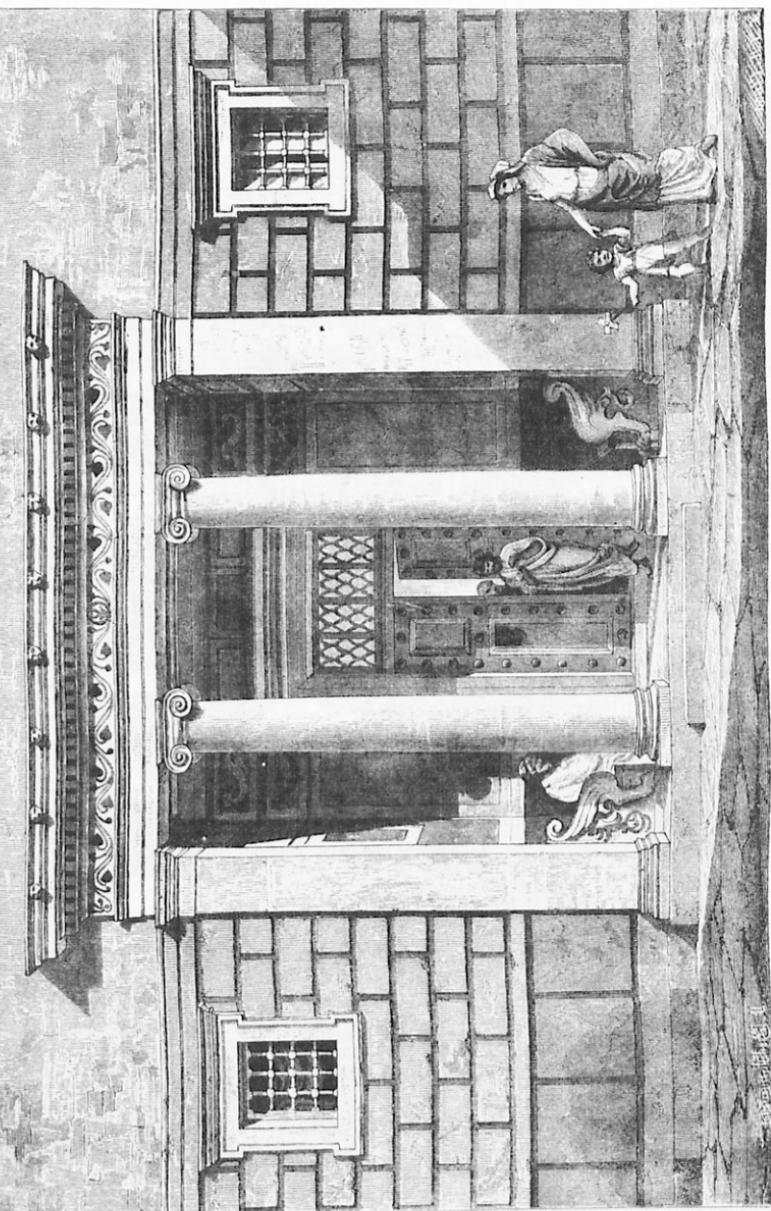
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Μ'

τὰ περὶ ἀρετῆς = τὰ σχετικὰ μὲ τὴν ἀρετὴν (δῆλ. τὰ μόρια αὐτῆς καὶ ἡ ἀμοιβαίκια σχέσις των). — **ἔξοδος τῶν λ...** = τὸ συμπέρασμα . — **ἄτοπος** = παράξενος . — **σεαυτῷ τάνατία σπεύδεις** = σπεύδεις εἰς ἀντίφασιν πρὸς τὸν ἔκατόν σου . — **πάντα χρήματα** = πάντα τὰ πράγματα, δῆλ. πάντα τὰ μόρια τῆς ἀρ. (εἶναι ἐπιστήμη). — **ῷ τρόπῳ** = καθ' ὃν τρόπον, ὅτε (δῆλ. ἀν πᾶσαι αἱ ἀρεταὶ ἀναγκοῦν εἰς τὴν ἐπιστήμην). — **ἄλλο τι ἢ ἐπιστήμη**: ὁ Πρωτ. ἐδέχετο κατ' ἔξοχὴν τὴν φυσικὴν προδιάθεσιν (Κεφ. 16 καὶ 34). — **ὅλον** = καθ' ὅλα αὐτῆς τὰ μέρη . — **δλίγουν** ἐνν. **δεῖν** = σχεδὸν (νὰ φανῇ αὐτὸς κάθες ἄλλο μᾶλλον παρὰ ἐπιστήμη). — **καταφανῆ αὐτὰ γενέσθαι** = νὰ ἐπιχυθῇ πλῆρες φῶς ἐπ' αὐτῶν . — **πάλιν ἐπισκέψασθαι**: δέχεται τὸ συμπέρασμα ώς δεόμενον εὑρυτέρας ἐρεύνης . — **μὴ πολλάκις** = μήπως τυχὸν (μᾶς κάμη νὰ σκοντάψωμεν κατὰ τὴν ἔρευναν). 'Ο Σω. δῆλ. θεωρεῖ φρόνιμον νὰ ἔξετασθῇ πρῶτον ἡ οὐσία τῆς ἀρετῆς καὶ ἐπειτα τὸ διδακτὸν ἢ μὴ αὐτῆς . — **κατ' ἀρχὰς ἔλεγον** (348 Γ καὶ Δ, Κεφ. 33). — **δὴ** = ἦδη, — **ῶν** = τούτων, οἵς . — **μὲν** (μήν) = τούλαχιστον . — **εἰ**, αἰτιολ. — **ἐλλόγιμος ἐπὶ σοφίᾳ** = περιώνυμος σοφός . — **ἔμοι...** **ῶρα** = πάλαι ὥρα καὶ ἔμοι ἵέναι οἴπερ ἔφην ἵέναι με δεῖν (πρβλ. 335 Γ, Κεφ. 22). — **τῷ καλῷ**: οἱ Ἀθηναῖοι μετεχειρίζοντο τὸ ἐπίθετον εἰς ἔνδειξιν τιμῆς καὶ ἀγάπης, ἐνίστε δὲ καὶ εἰρωνικῶς, εἰς διαφόρους περιστάσεις . — **ἀκούσαντες**, δῆλ. ἐγὼ καὶ ὁ Ἰπποκράτης, λέγει δὲ ταῦτα πρὸς τὸν ἑταῖρον.

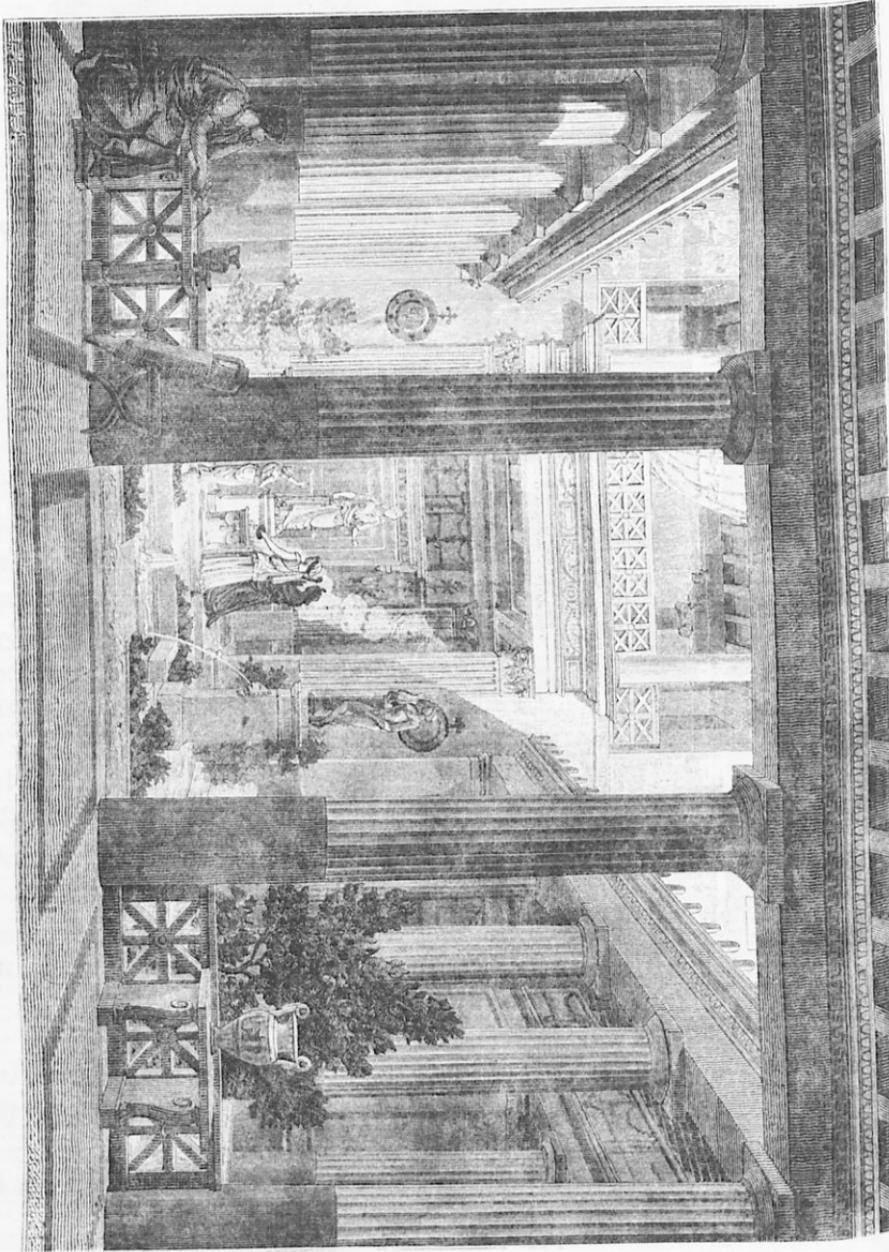
— **Κρίνατε τὰς δύο ἀποδεικτικὰς μεθόδους τοῦ Πρωταγόρου, ἢτοι :**
 α) **τὴν διὰ μύδον** καὶ
 β) **τὴν διὰ λόγου.**

— **Ἐν συγκρίσει πρὸς αὐτὰς καταδείξατε τὴν ὑπεροχὴν τῆς δια - λεκτικῆς τοῦ Σωκράτους.**

Εικ. 1. Πρόθυρον Ελληνικής οἰκίας.

Eik. 2. Ἐσωτερικὴ αὐλὴ Ἑλληνικῆς οἰκίας μετὰ τοῦ προστάτου

Εἰκ. 3. Παῖς διδάσκεται νὰ κιθαρίζῃ. "Ἔτερος παῖς ἀπαγγέλλει ἐπικόν ποίημα πρὸ τοῦ διδασκάλου, ὁ ὅποιος κρατεῖ ἀνοικτὸν βιβλίον(κύλινδρον) καὶ ἀκούει τὸν παῖδα, ἀναγιγνώσκεται δὲ εἰς τὸ βιβλίον καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ ἔπους. Εἰς τὸ δεξιὸν ἄκρον ὁ δοῦλος.

(Παράστασις ἐξ ἀρχαίας κύλικος τοῦ ἀγγειογράφου Δούριδος).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A.—ΦΑΙΔΩΝ

1. Εισαγωγή	9
2. Κείμενον	23
3. Ἐρμηνευτικαὶ σημειώσεις	77

B.—ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

1. Εισαγωγὴ	111
2. Κείμενον	123
3. Ἐρμηνευτικαὶ σημειώσεις	175

ΕΚΔΟΣΙΣ ΚΔ/Ι'. 1974 (IV) ΑΝΤΙΤΥΠΑ 51.000 - ΣΥΜΒΑΣΙΣ 2380/23-27
ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: ΑΛΕΞ. & ANNA ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής